

המשרד להגנת הסביבה
وزارة حماية البيئة
Ministry of Environmental Protection
שלום עם הסביבה

החטיבה להתיישבות
ההסתדרות הציונית העולמית

מועצה אזורית שפיר תכנית אסטרטגית לפיתוח כלכלי ובר קיימא

אפריל 2010

דבר ראש המועצה

הרעיון העומד בבסיס תפיסת פיתוח בר קיימא מעוגן היטב במקורות ובמסורת היהודית המאמינה בתיקון עולם, שמירת הטבע למען הדורות הבאים ואחריות האדם על עולמו. יחסי הגומלין בין האדם לסביבה, ומציאת האיזון בין פיתוח ושימור, מוצאים את ביטויים כבר עם בריאת העולם: "וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים, אֶת-הָאָדָם; וַיִּנְחָהוּ בְּגַן-עֵדֶן, לְעַבְדָּהּ וּלְשֹׁמְרָהּ" (בראשית, ב', ט"ו). לעבדה ולשמרה – תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר, גדולה מלאכה שאף אדם הראשון לא טעם כלום עד שעשה מלאכה, שנאמר ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. "לעבדה" – לעבד את השטחים ולפתח לצורכי האדם; "ולשומרה" – שימור משאבי הסביבה והטבע למעננו ולמען הדורות הבאים.

זכות גדולה נפלה בחלקנו – תושבי המועצה האזורית שפיר – שיכולים לנו לעבד את אדמת א"י וליהנות מהשטחים הפתוחים הסובבים את יישובינו, ובמקביל יכולים לנו לאפשר לקרובים ורחוקים להכיר את האזור, להכיר את החקלאות ולטייל בשבילי השדות והכפר.

שימור וטיפוח החקלאות והשטחים הפתוחים אינו רק חובה לאומית הנובעת מתפקידנו כרשות מקומית המופקדת על שטחים אלה, יתרה מכך החקלאות והשטחים הפתוחים הם הנכס העיקרי של המועצה והמפתח ליצירת שגשוג ואיכות חיים.

התכנית האסטרטגית לפיתוח כלכלי ובר קיימא מציבה את המסגרת הכוללת ואת הכלים המעשיים "לעובדה ולשמרה" – לקדם פיתוח כלכלי לתועלת היישובים והתושבים, לבסס את החקלאות ואת הנוף החקלאי, לפתח את התיירות הכפרית והחקלאית, לטפח את השטחים הפתוחים, לשפר את איכות החיים של תושבי המועצה ולמשוך אוכלוסייה חדשה ואיכותית.

המועצה האזורית מחויבת לקידום התפיסה והתכנית ברמה הערכית והמעשית. הביטוי לכך הנו במעשים ולא בדיבורים. תוך כדי תהליך התכנון קדמה המועצה פעילויות רבות לטיפוח השטחים הפתוחים, לשיפור חזות היישובים, לשדרוג מערך מוסדות ושירותי הציבור ולהרחבת היישובים.

המועצה פועלת לשם כך בשיתוף פעולה עם יישוביה ותושביה, עם רשויות שכנות ועם מוסדות ממשלתיים וציבוריים, ורואה את עצמה כ"סוכן שינוי" להעמקת והנחלת תפיסת פיתוח בר קיימא ליישוביה ותושביה ולרשויות השכנות.

מועצה אזורית שפיר

ועדת ההיגוי הבינמשרדית, המובילה את תהליכי פיתוח בר קיימא במועצות האזוריות ברחבי הארץ, הכירה באיכותו של התהליך במועצה וקבעה בין היתר כי "... השינוי המתחולל במועצה הינו דרמטי ומעורר הדים חיוביים ביותר... היא מייצרת בסיס להובלת קיימות בתחומים רבים. התהליך גרם לחיזוק משאביה וייחודיותה התרבותית-קהילתית המקומית והפיכתם ממגבלות למנוף לקידום ופיתוח עוצמה. המועצה השכילה להציג מבט חדשני על הממשק שבין חקלאות ותעשייה בתוך מכלול קיימות. התוכנית עזרה למועצה לחזק את המרחב הפתוח שלה ולהגדיר את ערכיה הנופיים והסביבתיים הייחודיים לה..."

קידום התפיסה ותרגומה לשפת המעשה נדרש שיתוף פעולה ומעורבות היישובים והתושבים, והמשך שיתופי הפעולה הפוריים עם מוסדות המדינה. המועצה תמשיך ותוביל את התהליך במתכונת זו.

ברצוני להודות לשותפים בגיבוש התכנית וקידומה:

לנציגי המוסדות הממלכתיים - רותי פרום מנהלת הרשות לתכנון במשרד החקלאות ופיתוח הכפר וצוותה; יואב מורג, מנהל מחוז הנגב במשרד החקלאות ופיתוח הכפר וצוותו, ובמיוחד לבשמת גלין; לצוות מחוז הדרום במשרד להגנת הסביבה, לצוות החטיבה להתיישבות בהסתדרות הציונית; ירון ארגז - משרד התיירות; השירות לעבודה קהילתית במשרד הרווחה והשירותים החברתיים לרז דיאור ולצוות המנהלים והעובדים בכל מחלקות המועצה לצוות המתכננים

ובמיוחד - לתושבי המועצה שהקדישו מזמנם וכישוריהם ותרמו לעיצוב התכנית.

בברכה,

אשר אברג'ל
ראש המועצה

חברי ועדת ההיגוי וקבוצות העבודה

חברי ועדת ההיגוי

שם ומשפחה	תפקיד
גואטה מתי	מנהל מחלקת איכות סביבה מ.א. שפיר
שלמה עובדיה	איגוד ערים לאיה"ס
רז דיאור	מתכנן אסטרטגי, מ.א. שפיר
תמר רחמים	מנהלת משאבי אנוש ודוברות, מ.א. שפיר
עידן אבידן	המשרד להגנת הסביבה, מחוז דרום
קלי כהן	מנהל שותפות 2000 קריית גת שפיר לכיש
דגן יהל	מנכ"ל י.ש.גת
בשמת גליון	מתכנת, מ. החקלאות ופיתוח הכפר, מחוז דרום
אפרת אליאסף	יועצת יזמות תיירותית
לינדה אפשטיין	נציגת קהילת שיקגו בישראל
כהן אליהו	מנהל מחלקת חינוך, מ.א. שפיר
אילן אביטן	מ.א. שפיר
משה רום	מנהל המחלקה לשירותים חברתיים, מושב שפיר
מרגלית רייז	רכזת תעסוקה, מ.א. שפיר
נעמי ראם	מנהלת מט"ע קריית גת שפיר לכיש
אלי דאובה	מנכ"ל, מ.א. שפיר
לוי בני	מנהל מתנ"ס שפיר
קובי מלר	המחלקה לתיירות כפרית, משרד התיירות
שאול שלוי	מנהל אזור, החטיבה להתיישבות של ההסתדרות הציונית
שאלתיאל משה	ראש מ. דתית שפיר
דנינו חנינה	מתנ"ס שפיר
משה גבסי	מזכיר מושב איתן
חורי פרץ	יו"ר ועד מונציפלי מושב איתן
ששון איובי	נציג אבן שמואל
משה עדשה	מזכיר מושב שפיר
עשאל ידעי	חבר ועדה לאיה"ס
יעל דאובה	חברת ועדה לאיה"ס
מגדיש מירון	חבר מליאה

חברי הועדה יזמות, תיירות, ותעסוקה – תוכנית אב לפיתוח כלכלי

שם פרטי ומשפחה	תפקיד	ישוב
מושקו רום	רכז תיירות מ.א. שפיר	שפיר
אליהו יפרח	יו"ר ועד הישוב	נועם
יעקב בן דיין	צה"ל	מרכז שפירא
מקסי זיתונא	מנהל יחידה לקידום נוער	מ.א. שפיר
כוכבה דהן	כוכב החינה	נועם
שולמית גואטה	עובדת מח' רווחה מ. שפיר	אבן שמואל
ברוג דיאן	ספרות ורפואה משלימה	עין צורים
אליהו רחמים		רווחה
ליאורה לייזר	מנהלת "נפלאות במשואות"	משואות יצחק
יפעת רייך	מנהלת "נפלאות במשואות"	משואות יצחק
נחומי לבבי	מנהל על בד	משואות יצחק
ברבי אברהם	תמציות פרחים	עין צורים-מפונים
עליזה דיין	יצירות	מרכז שפירא
יהודה אורן	יזמות שרותי יעוץ	משואות יצחק
רפי בן טל	רכז ביטחון	משואות יצחק
מיכה פרנק		מרכז שפירא
דוד ג'ומעה	במושב	רווחה
מרגלית רייז	רכזת תעסוקה מ.א. שפיר	עין צורים
אבי יפרח	חבר מליאה – נציג נועם	מושב נועם
שמואל שפירא		מרכז שפירא
זהבה שפירא		מרכז שפירא

חברי ועדת חקלאות ושטחים פתוחים

שם	תפקיד
אלי דאובה	מנכ"ל המועצה
יונה לוי	מושב רווחה
תמר יפרח	מושב נועם
יצחק יפרח	מושב נועם
שבתאי מזרחי	מושב רווחה
יהודה רבין	מושב שפיר
מושקו רום	מושב שפיר, רכז תיירות מ.א. שפיר
בן צבי זהבי	מזכיר מושב נועם

חברי קבוצת צמיחה דמוגרפית

שם פרטי ומשפחה	תפקיד	ישוב
יואל קרצ'מר	מזכיר הישוב	עין צורים
שרגא וילק	מזכיר הישוב	משואות יצחק
נעים חביבאן	מזכיר הישוב	זרחיה
אלחנן איובי	חבר ועד	זרחיה
משה שאלתיאל	יו"ר המועצה הדתית	זבדיאל
יפתח חיים	חבר מליאה	זבדיאל
חייט עזרה	יו"ר ועד הישוב	זבדיאל
אורי רחמני	יו"ר ועד הישוב	שפיר
אליהו יפרח	יו"ר ועד הישוב	נועם
אבי יפרח	חבר מליאה	נועם
שלמה בלולו	יו"ר ועד הישוב	עוזה
קובי קרקינובסקי	מזכיר הישוב	עוזה
גולמעה דוד	חבר ועד	רווחה
משה גבסי	מזכיר הישוב	איתן
קדושים מאיר	יו"ר ועד הישוב	איתן
כהן מנחם	חבר ועד הישוב	איתן
חורי פרץ	ועד מונציפאלי	איתן
איציק פרץ	חבר מליאה	אלומה
רוני משולם	חבר ועד	אלומה
בני לוי	מנהל המתנ"ס	אחוזת אתרוג
אילן אביטן	מנהל מח' רווחה	שדרות
יעיש פרץ	חבר מליאה	אחוזת אתרוג
מירון מגדיש	חבר מליאה	עוזה
ששון איובי	חבר מליאה	אבן שמואל
כוכבה דהן	כוכב החינה	נועם
זהבה אליהו	עובדת קהילה מתנ"ס	רווחה

חברי ועדה חינוך סביבתי ואיכות הסביבה בישובים לתוכנית אב

שם פרטי ומשפחה	תפקיד	ישוב
ששון איובי	יו"ר הועדה	אבן שמואל
אלי כהן	מ.מ. חינוך	נתיבות
מתי גואטה	מ. איכות סביבה	עוזה
משה חסדאי	רכז נוער מתנס	קרית ארבע
זיו לידני	רכזת	זבדיאל
יפתח חיים	נציג זבדיאל	זבדיאל
יעקב אסולין	קב"ט מ.א. שפיר	מ. שפירא
יעקב דיין	צה"ל	א. אתרוג
יעל דאובה		א. אתרוג
שמעון פרג'ון	נציג מושב איתן	איתן
עודד גואטה	נציג מושב שלוח	שלוח
זהבה אליהו	רכזת ב רווחה	רוחה
עידית פרוכטר	רכזת ילדים	עין צורים
הרב רפאל שלום	מ. ביה"ס שפיר	כפר מימון
עידית נהוראי	מורה	משואות יצחק

שפיר	מורה	יונה ביכלר
א. אתרוג	מורה	עינת בן אריה
אשדוד	מ. ביה"ס אב"ש	תמיר רענן
זרחיה	מורה	מלכה שירה
א.אתרוג	רכזת גנים	מיכל פינקלשטיין
קרית גת	גנת	שרה שמילה
אשדוד	רכזת קרן קרב	כהן צופיה
יד מרדכי	מ. קרן קרב	ענבר אבנר

תוכן העניינים

9	1	עיקרי התכנית
9	1.1	תעודת זהות
11	1.2	אתגרי הפיתוח
11	1.2.1	תהליכים ומגמות מרכזיים
11	1.2.2	שינוי תפיסה פנימי
11	1.2.3	נכסים ומשאבים
13	1.3	תהליך התכנון
13	1.4	תפיסת התכנית ומטרותיה
15	1.5	חזון המועצה
15	1.6	קווי המדיניות המנחים:
16	1.7	מסלולי הפיתוח ותכניות הפעולה
19	1.8	תוצרי התכנית וקידום היישום
20	2	מאפייני המצב הקיים
20	2.1	מבוא
20	2.2	רקע כללי
21	2.3	יישובים ואוכלוסייה
24	2.3.1	הרחבות היישובים
25	2.3.2	מאפייני שכר ותעסוקה
25	2.4	שטחים פתוחים
26	2.4.1	שטחי יער
27	2.4.2	ערוצי נחלים
28	2.4.3	נקודות עניין
29	2.4.4	שטחים חקלאיים כחלק ממערך השטחים הפתוחים
30	2.5	הפעילות הכלכלית
30	2.5.1	חקלאות
32	2.5.2	תיירות
34	2.5.3	תעשיה ומלאכה ומסחר
35	2.5.4	מוסדות כענף כלכלי
37	2.6	איכות הסביבה
37	2.6.1	מפגעים ומטרדים
38	2.6.2	פסולת
41	2.6.3	שפכים
41	2.6.4	תעשיה
41	2.6.5	אגרואקולוגיה
42	2.6.6	חוקי עזר
43	2.6.7	אנרגיה
44	2.6.8	איכות סביבה במועצה גופא
44	2.6.9	סוגיות וכיוונים לבחינה
46	2.7	היבטים ארגוניים ומוניציפאליים
46	2.7.1	מאפיינים עיקריים:
46	2.7.2	סוגיות מרכזיות:
47	2.8	קהילה
47	2.8.1	עיקר המאפיינים:
47	2.8.2	כיוונים וסוגיות:
49	3	מדיניות הפיתוח
49	3.1	אתגרי הפיתוח
49	3.2	שינוי תפיסה פנימי
50	3.3	תפיסת התכנית ומטרותיה
52	3.4	מסלולי הפיתוח
56	3.5	תכניות פעולה מפורטות לפי כיווני פעולה ומסלולי פיתוח
57	3.5.1	<u>מסלול 1: הבטחת רציפות שטחים פתוחים וחקלאיים איכותיים והנגשתם לקהלים מקומיים וחיצוניים</u>
57		<i>כיוון פעולה 1.1: חידוש עיבוד השטחים החקלאיים – כענף כלכלי וכחלק מתבנית הנוף הכפרי – וטיפוחם לאורך זמן.</i>
64		<i>כיוון פעולה 1.2: פיתוח מערך שבילים רכיבה והליכה המקשר בין אתרים, יישובים וערכי נוף טבע ומורשת; והבטחת המשכיותם לשטחים הפתוחים בתחומי רשויות שכנות.</i>
69		<i>כיוון פעולה 1.3: טיפוח אתרי נוף, תצפית, מורשת, ערוצי נחלים, חורשות ועוד בשילוב מנגנונים מוסדיים וקהילתיים.</i>
72		<i>כיוון פעולה 1.4: מיסוד מסגרות לניהול השטחים הפתוחים</i>
78	3.5.2	<u>מסלול 2: פיתוח כלכלה מקומית בת קיימא</u>

78	כיוון פעולה 2.1: פיתוח יזמות פרטית מוסדרת ברמת משק הבית/הנחלה, בתחומי התיירות החקלאית והכפרית ובתחומים נוספים המשתלבים באורח החיים הכפרי; ובהתאמה לאורח החיים הדתי.
85	כיוון פעולה 2.2: פיתוח פרויקטים כלכליים ביוזמה משותפת של יישובים ויזמים היכולים להיות חיצוניים, בתחומי התיירות הכפרית-חקלאית ובתחומים נוספים המשתלבים במרחב הכפרי ובאורחות חיים המועצה, מגוונים את הזדמנויות תעסוקה ופרנסה לתושבים, ומרחיבים את בסיס המס המקומי.
108	כיוון פעולה 2.3: פיתוח תשתיות תומכות ביזמות ותעסוקה, במיוחד בתחומי התיירות הכפרית והחקלאית.
115	3.5.3 מסלול 3: העצמת והתחדשות המועצה כארגון וקהילות המועצה לקידום הקיימות וחזוק הקשר לנוף ולמורשת המקומית
115	כיוון פעולה 3.1: הגברת מודעות תושבי המועצה לנושאי סביבה וקיימות
119	כיוון פעולה 3.2: קידום מעורבות התושבים בטיפוח השטחים הפתוחים ובפעילות ביישובים
121	כיוון פעולה 3.3: קידום תפיסת הקיימות במועצה וביישובים
131	כיוון פעולה 3.4: קידום החינוך הסביבתי במסגרות הפורמליות והמשלימות
135	כיוון פעולה 3.5: פיתוח מנגנוני תמיכה בהרחבת היישובים – בדגש על יישובי הדרום והמרכז
143	כיוון פעולה 3.6: הגדלת אטרקטיביות היישובים לדור הבנים ולאוכלוסיות חיצוניות בעלות פוטנציאל תרומה לקהילה
153	סכום
154	נספחים
155	נספח מס' 1: מאפייני שכר ותעסוקה
162	נספח מס' 2: מפגעים סביבתיים.
164	נספח 3: הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות ההתיישבות והכפר - אגף תכנון כפרי אזורי: פיתוח תיירות כפרית וחקלאית
167	נספח 4: החלטת הועדה הבינמשרדית לאישור התכנית
168	נספח 5: החלטת מליאת המועצה על אישור התכנית

לוחות ומפות

10	מפה מס' 1: המועצה האזורית שפיר וסביבתה – שימושי קרקע עיקריים
21	מפה מס' 2: מ.א. שפיר: מיקום במרחב
22	לוח 1: שיעור אוכלוסייה לפי גוש יישובים
23	לוח 2: שיעור מקבלי גמלאות וקצבאות ומטופלים במחלקה לשירותים חברתיים לפי גוש יישובים
24	לוח 3: תכניות בינוי למגורים ביישובים
30	לוח 4: שטחי גידולים חקלאיים
42	לוח 5: ביצוע רפורמה ברפתות
53	לוח 6: כיווני פעולה, תכניות וכלי יישום - ריכוז
55	לוח 7: תרומת מסלולי הפיתוח וכיווני הפעולה לקידום קווי המדיניות

1 עיקרי התכנית

1.1 תעודת זהות

המועצה האזורית שפיר נוסדה בשנת 1950. שטח השיפוט שלה כולל 160,000 דונם ואוכלוסייתה מונה כ-10,000 נפש. המועצה האזורית שפיר שוכנת במפגש שבין מישור החוף והשפלה. בצפון גובלת בה המועצה האזורית באר טוביה, במזרח יואב, לכיש והעיר קרית גת, בדרום לכיש ובמערב חוף אשקלון ויואב.

המועצה האזורית שפיר נקראת על שם העיר המקראית שפיר, המוזכרת בספר מיכה: "עברי לכם ישבת שפיר" (מיכה א', י"א). כל יישובי המועצה עלו לקרקע לאחר הקמת המדינה, מלבד שני יישובים: משואות יצחק ועין צורים. יישובים אלו הוקמו לראשונה בגוש עציון. עם שובם של התושבים מהשבי בירדן הם הקימו את יישוביהם מחדש בתחומי מדינת ישראל.

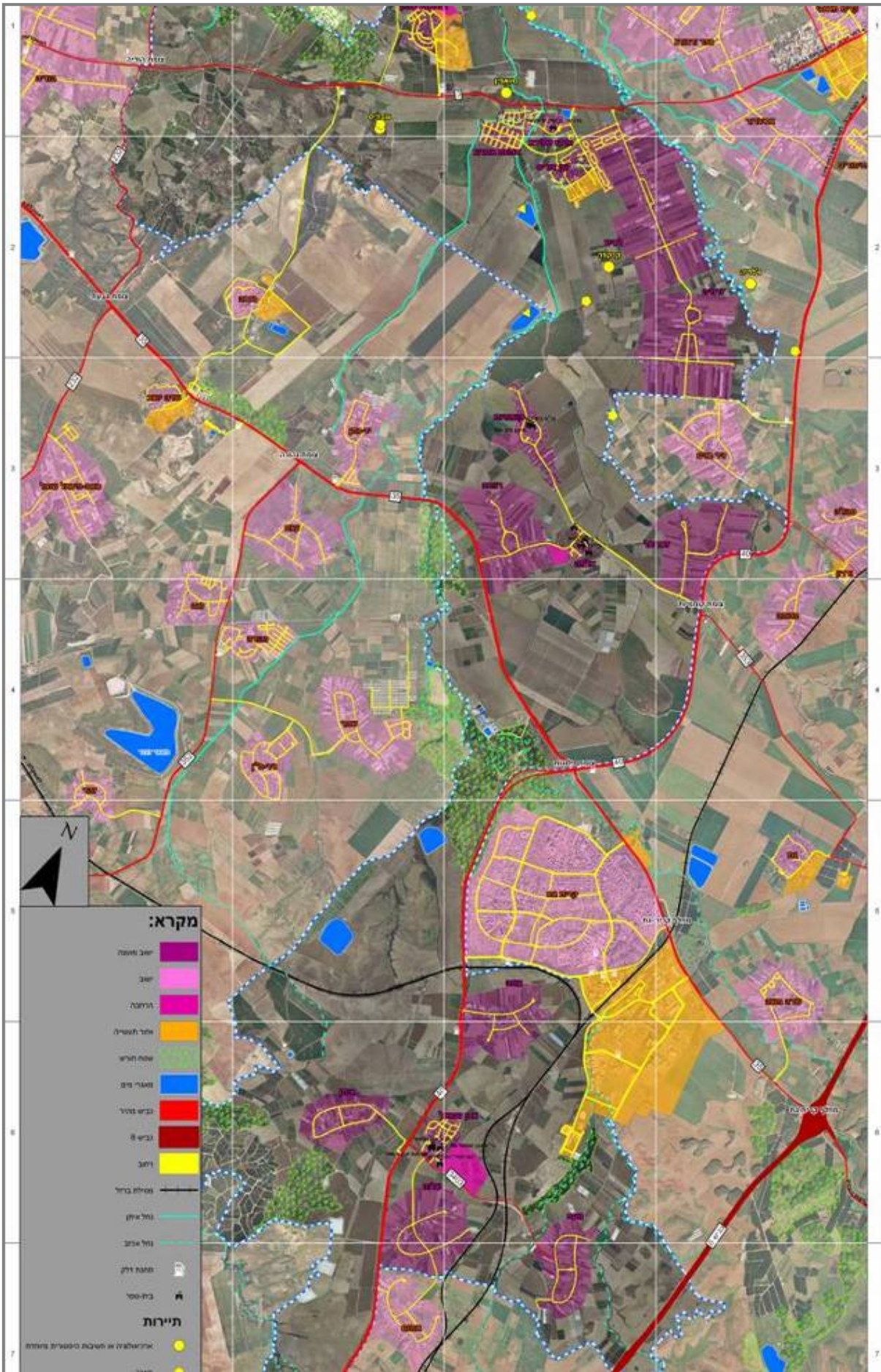
כל יישובי המועצה מקיימים אורח חיים דתי, דבר הקובע את אופי פעילות המועצה. מתוך 14 יישובי המועצה, 11 הם יישובים חקלאיים, הכוללים 9 מושבי עובדים, מושב שיתופי וקיבוץ. המועצה פרוסה בשלושה גושי התיישבות, שלכל אחד מהם, עפ"י הדגם של תכנית פיתוח חבל לכיש, מרכז שירותים כפרי - מרכז אבן שמואל, המשרת את היישובים באזור הדרומי; מרכז שפירא המשרת את היישובים בגוש הצפוני ובו נמצאים משרדי המועצה; ומרכז אלומה המשרת את האזור המרכזי.

המועצה האזורית שפיר מקיימת שיתוף פעולה בנושאים שונים עם שכנותיה. כך למשל, ועדת בנין ערים "שקמים" משותפת למועצות האזוריות לכיש, שפיר וחוף אשקלון. באופן דומה, אגדי הערים לאיכות הסביבה ולכבאות משותפים לרשויות המקומיות בנפת אשקלון. המועצה שותפה עם עיריית קריית גת והמועצות האזוריות לכיש ויואב בפארק התעסוקה י.ש. גת, שותפה עם עיריית קריית גת ומ.א. לכיש בתכנית שותפות 2000 ובמט"י האזורי ושותפה עם הרשויות השוכנות לאורך נחל לכיש ברשות הניקוז של הנחל.

מקורות התעסוקה העיקריים בתחום המועצה הם חקלאות ושירותים, בעיקר במערכות החינוך. מרבית התושבים עוסקים בחקלאות והענפים העיקריים הם גידולי שדה, רפת וצאן, לול, פלחה ומטעים.

כיום לומדים בתחום המועצה כ-2,500 תלמידים במסגרות החינוך השונות. המועצה נותנת דגש מיוחד למערכת החינוך וחלק הארי מתקציבה מוקדש לתחום זה. מוסדות החינוך מרוכזים בשני מרכזים אזוריים: מרכז שפירא ואבן שמואל. במרכז שפירא פועלים בית ספר יסודי אזורי, ישיבת בנים תיכונית אור עציון, פנימייה צבאית וישיבת הסדר. במרכז אבן שמואל פועלים בית ספר יסודי (א-1) ואולפנת אבן שמואל לבנות, הכוללת חטיבת ביניים ותיכון. חלק ממוסדות אלו משרתים אוכלוסייה מכל רחבי הארץ.

מפה מס' 1: המועצה האזורית שפיר וסביבתה - שימושי קרקע עיקריים

1.2 אתגרי הפיתוח

1.2.1 תהליכים ומגמות מרכזיים

תהליכי השינוי במרחב הכפרי במהלך שנות השמונים של המאה העשרים - שעיקרם ירידה במשקלה של החקלאות כמקור פרנסה ותעסוקה, צמצום התמיכות הממלכתיות והיחלשות המסגרות השיתופיות - באו לידי ביטוי בעוצמות גבוהות במועצה האזורית שפיר ויישוביה. אלו הובילו לתהליכי עזיבה והזדקנות של האוכלוסייה, חוסר נכונות של דור ההמשך להישאר ביישובים, קשיי תעסוקה ופרנסה וחתך חברתי כלכלי נמוך, התדרדרות והזנחה של שטחים חקלאיים ופתוחים ושל חזות היישובים, משברים קהילתיים ועוד.

החל ממחצית שנות התשעים חווה המועצה מגמת צמיחה דמוגרפית מתמשכת אולם זו התמקדה בעיקר ביישובי הגוש הצפוני של המועצה ולא יצרה שינוי בחתך החברתי-כלכלי הנמוך של המועצה ככלל. הצמיחה הבלתי מאוזנת הרחיבה את הפערים ביו גושי היישובים גם בהיבט החברתי-כלכלי, ברמת התארגנות והחוסן הקהילתי של היישובים, בחזות היישובים ובשימור האופי החקלאי. מערך השטחים הפתוחים הלא חקלאיים בכל רחבי המועצה נתפס כ"חצר אחורית", ובקרבת רבים מתושבי המועצה והמערכות הארגוניות המקומיות רווחה תפיסה של תלות בגורמי חוץ וחוסר אמונה ביכולות המקומיות להניע תהליכי פיתוח משמעותיים.

שותפות המועצה בפארק התעסוקה בקריית גת הגדילה אומנם את ההכנסות העצמיות לנפש, אולם זו "קוזה" ע"י הירידה בהיקף התמיכות הממלכתיות לנפש והגידול בהיקף ההוצאות לנפש.

בסה"כ, הובילו תהליכים אלו לאיבוד האיכויות הכפריות הייחודיות ולסטגנציה במאפיינים החברתיים-כלכליים, תוך הרחבת הפערים הפנימיים במועצה. על רקע אתגרים אלה, משקיעה המועצה מאז ראשית שנות ה-2000 מאמצים רבים בקידום התשתית הסטטוטורית להרחבת היישובים, עידוד הזימות ופיתוח מענים לצרכים חברתיים וקהילתיים; אולם אלו לא הובילו לשינוי משמעותי במגמות הקיימות.

1.2.2 שינוי תפיסה פנימי

עד לשנים האחרונות, התמודדות המועצה עם אתגרים מורכבים אלה התבססה על שתי הנחות חבויות:

- + המאפיינים הכפריים - חקלאיים מהווים חסם פיתוח
- + דלות משאבים מקומיים ותלות בגורמי חוץ

התהליך האסטרטגי לפיתוח כלכלי ובר קיימא אותו יזמה המועצה, מבטא שינוי תפיסה בהנהגת המועצה ובקרבת השדרה המקצועית וגורמים בקהילה. שינוי זה מבוסס על ההכרה כי הפיתוח נדרש להתבסס על תפיסה כוללת, על חיזוק האיכויות הכפריות ופיתוח "מן הפנים אל החוץ":

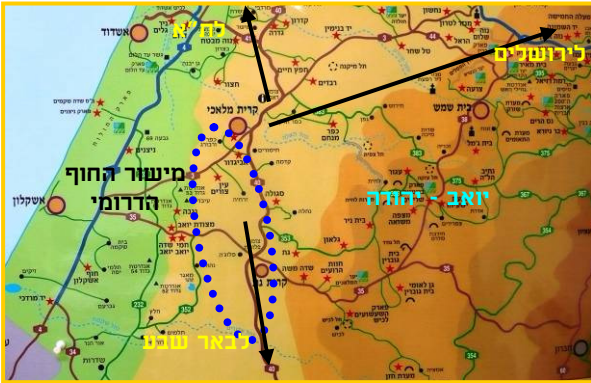
- + זיהוי והנעת משאבים מקומיים לפיתוח כחלופה לתפיסה של העדר משאבים
- + לקיחת אחריות והובלה מקומית כחלופה לתלות בהחלטות גורמי חוץ
- + יצירת שותפויות סביב סדר היום המקומי כמנוף לגיוס משאבים חיצוניים (מקצועיים וכספיים), המאפשרים מיצוי והרחבה של המשאבים המקומיים.

1.2.3 נכסים ומשאבים

למועצה מספר נכסים בולטים המהווים את אבני היסוד בפיתוח התכנית:

+ **אופי חקלאי כפרי ונוף חקלאי מעובד ופתוח**
 המשובץ בערוצי נחלים, שטחי יער ונוף מישורי פתוח ואתרי מורשת

+ **מיקום אטרקטיבי** במרחק נסיעה קצר מהמוקדים המטרופולינים של תל אביב, ירושלים ובאר-שבע; נראות מצירי תנועה מרכזיים; בתווך שבין מרחב התיירות של יואב- יהודה ובין מרחב התיירות של מישור החוף הדרומי; ובסמיכות למוקדי פעילות כלכלית משמעותיים דוגמת פארק התעסוקה בקריית גת, נמל אשדוד ונתב"ג.

+ **אורח חיים דתי** המאפיין את המועצה, יישוביה ותושביה, כמכנה משותף בתוכו מתקיימים גוונים שונים.

+ ממשקים ופלטפורמות של **שיתופי פעולה אזוריים** עם רשויות כפריות ועירוניות שכנות בתחומי הפעילות הכלכלית והקהילתית וטיפול השטחים הפתוחים

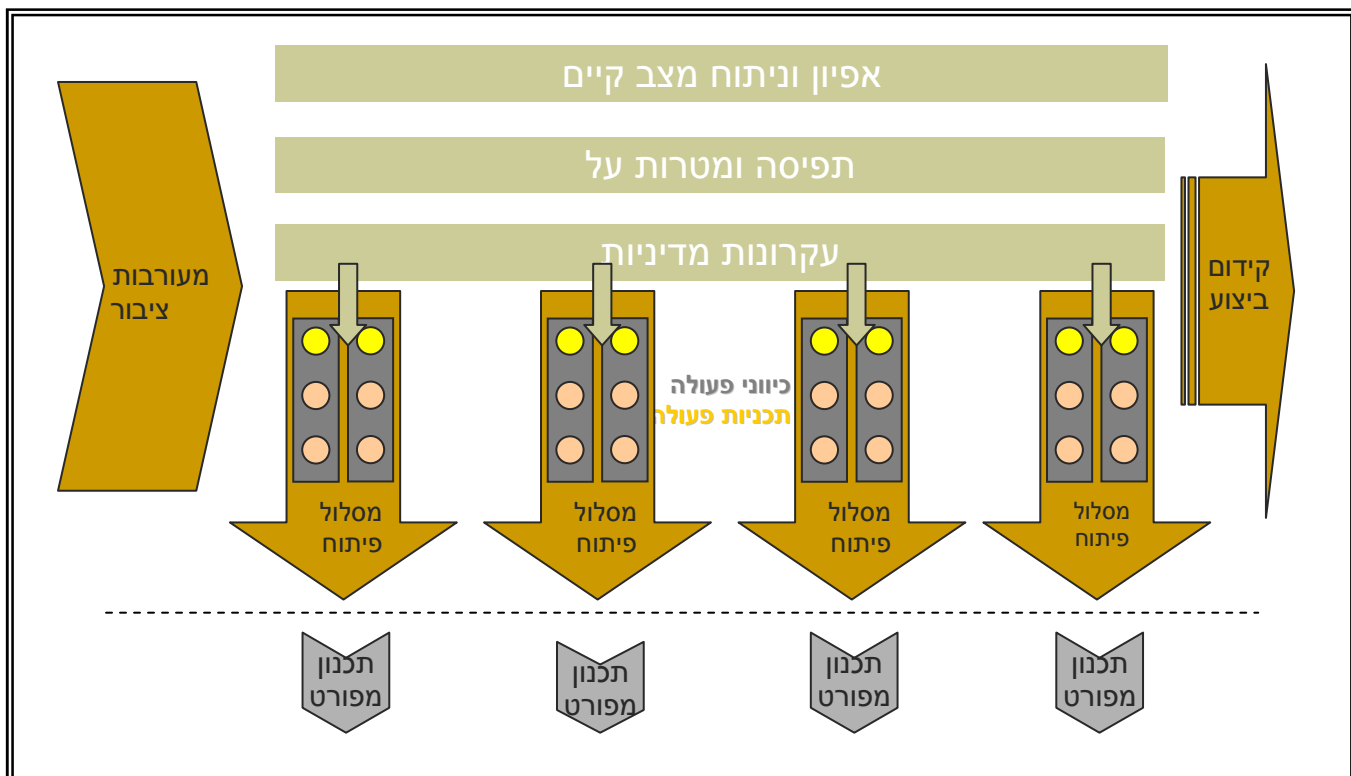
+ **מערכת חינוך רחבה ואיכותית** - מהגיל הרך ועד חינוך תורני על יסודי, המשרתת את אוכלוסיית המועצה, האזור ואוכלוסיות מכל רחבי הארץ. החינוך תופס מקום מרכזי בסדר היום של המועצה ותושביה, שרבים מהם אנשי חינוך.

מתן ביטוי מעשי לשינוי התפיסה המקומית ולמיצוי נכסים אלה כמנוף פיתוח, נדרש למהלך כוללני המבוסס על ניסוח מעודכן של מטרות הפיתוח וההתנהלות של המועצה, על הגדרת מסלולי הפיתוח וההתנהלות שיובילו את יישום והטמעת השינוי, ועל הגדרת תכניות פעולה ועיצוב כלים ליישומן. התהליך האסטרטגי לפיתוח כלכלי ובר קיימא נועד

לייצר תשתית זו תוך גיבוש הסכמות של גורמי המועצה ושותפי הפיתוח החיצוניים באמצעותם מעורבותם בתהליך, והוא עוצב בתהליך משותף עם הציבור ובעלי התפקידים במועצה ובקרב שותפי הפיתוח המרכזיים.

1.3 תהליך התכנון

תהליך התכנון מבוסס על תפיסת פיתוח בר קיימא ומבוסס על גישת התכנון האסטרטגי. התכנון האסטרטגי מציב מסגרת מוסכמת לעשייה, המקדמת יעדים מוסכמים, בתחומים מרכזיים ומחוללי שינוי לקידום הקיימות. התהליך נעשה במעורבות ציבור התושבים ובשיתוף עם בעלי עניין שונים. הנעה וקידום של תכניות פעולה ופרויקטים ע"י המועצה תוך כדי מהלך התכנון, תרמה רבות לחשיפת השינוי שחל בתפיסת המועצה וסייעה להנעת משאבים ולקידום התכנית.

1.4 תפיסת התכנית ומטרותיה

התכנית מיועדת להניע פיתוח כלכלי מקומי - לתועלת התושבים, היישובים והמועצה - המשמר ומטפח את הנוף החקלאי והפתוח ואת אורח החיים הכפרי. בבסיס תפיסה זו עומדת ההבנה כי חיזוקם של הנכסים המרכזיים של המועצה הוא המפתח לתהליכי הפיתוח, ואותם יש לטפח כתנאי להנעת פיתוח כלכלי בר קיימא לאורך זמן.

המשמעות של נכסי המועצה לתהליך הפיתוח:

+ נכסי המרחב הכפרי והשטחים החקלאיים המעובדים במועצה אזורית שפיר כוללים בין היתר שטחים חקלאיים מעובדים ופתוחים, מבני משק, שטחים פתוחים (הכוללים שטחי חורש, ערוצי נחלים, אתרי היסטוריה ומורשת ועוד), נגישות מהיישובים לשטחים הפתוחים והחקלאיים, נראות של רבים מהיישובים מצירי תנועה ארציים מרכזיים, וקירבה יחסית לריכוזי האוכלוסייה העיקריים של ישראל. בתוך המועצה עוברים יובלי נחל לכיש

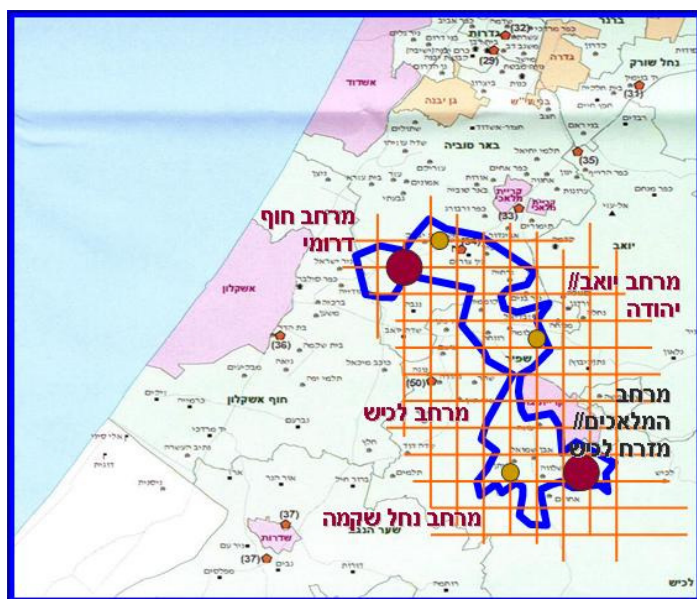
שהם בעלי חשיבות ארצית, העוברים לרחבה של כל מדינת ישראל מהרי חברון לים התיכון. **יצירת מנגנונים לטיפול שטחי העיבוד החקלאי והשטחים הפתוחים לסוגיהם ויצירת רצפים של שטחים אלה המשולבים בערוצי נחלים יסייעו ביצירת רצף נופי ייחודי ומושך מבקרים; התומך בפיתוח כלכלי מקומי (בעיקר תיירות חקלאית וכפרית), בחיזוק הקשר בין הקהילה לאזור ובשדרוג ערכי הנכסים של תושבי המועצה.**

הנכסים הקשורים **באורחות החיים** כוללים בין היתר את האופי הדתי (המגוון) של אוכלוסיית המועצה, מגוון אתני ותרבותי, התבססות היסטורית על תעסוקה מקומית וניסיון יזמי/עסקי של רבים מתושבי המועצה. **אורח החיים הדתי-כפרי מקנה למועצה ייחודיות ברמה האזורית והארצית, אותה ניתן לתרגם למערך שירותים ופעילויות אטרקטיבי לפלחי אוכלוסייה ייחודיים שיבוא לידי ביטוי בין היתר בפיתוח כלכלי מקומי.**

הנכסים **הארגוניים והמוסדיים לשיתוף פעולה אזורי ולניהול מקומי** כוללים בין היתר מסגרות ארגוניות יישוביות פעילות (אגודות שיתופיות וועדים מקומיים), התחדשות הדרגתית ורצופה של המועצה כארגון, ניסיון מתמשך של פעולה במסגרות של שיתופי פעולה אזוריים, תשתית סטטוטורית זמינה להרחבות הרוב המכריע של היישובים ותמיכה של מוסדות אזוריים ממלכתיים בקידום סדר היום המקומי העולה בקנה אחד עם מדיניות המוסדות (משרד החקלאות, המשרד להגנת הסביבה, משרד התיירות, החטיבה להתיישבות, קק"ל, המט"י האזורי, עמותת התיירות, רשות הניקוז ועוד). **אלו מהווים פלטפורמות לקידום פיתוח כלכלי ובר קיימא ברמת היישוב והמועצה, ולהרחבתו למרחב הסובב תוך שיתופי פעולה סביב שטחי העיבוד החקלאי, ערוצי נחלים ושטחים פתוחים, פיתוח כלכלי ותעסוקתי ועוד.**

נכסי **מערכת החינוך** במועצה מקיפים מוסדות חינוך יישוביים, אזוריים וארציים; היותה דגש מרכזי וערכי בפעילות המועצה הבאה לידי ביטוי בפעילות חינוכית – דתית ענפה ואיכותית מהגיל הרך ועד האוכלוסייה הבוגרת; ושילוב פעילות קהילתית וסביבתית במערכת החינוך. **זו מהווה פלטפורמה להקניית ערכים וקידום פעילויות ברוח תפיסת התכנית בקרב כלל רובדי אוכלוסיית המועצה, ותשתית לחיזוק הקשר בין האוכלוסייה לסביבה ולקהילה.**

תפיסת התכנית בהיבט המרחבי מושתת על רשת שבילים ירוקים לאורך ערוצי נחלים ושטחים פתוחים, המקשרת בין נקודות עניין, תיירות וזימות כפרית; ובין יישובי המועצה ומוקדים וצירים ברשויות שכנות. זו מוצגת באופן סכמתי באיור להלן:

מתוך תפיסה זו הוגדרו חזון הפיתוח ועקרונות המדיניות המנחים:

1.5 חזון המועצה

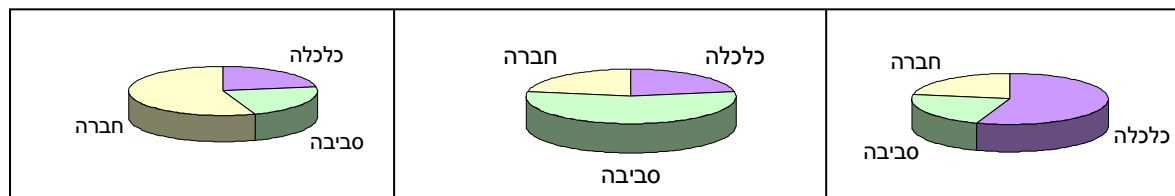
המועצה האזורית שפיר ויישוביה תהיה מרחב כפרי-חקלאי דתי, שיחתור לצמיחה כלכלית ודמוגרפית הנשענת על שטחים חקלאיים ופתוחים איכותיים ורציפים; תהיה אטרקטיבית לתושבים, מבקרים ועסקים המשתלבים באורח החיים הכפרי והדתי; ותקיים יחסי גומלין פוריים עם המרחב הסובב. במרחב המועצה יצומצמו הפערים בין יישובים וקבוצות אוכלוסייה; ויחזק הקשר בין קהילות המועצה ליישובים, לחקלאות ולשטחים הפתוחים.

1.6 קווי המדיניות המנחים:

- + **שימור וטיפוח השטחים החקלאיים והפתוחים.** מרחב המועצה האזורית שפיר מתאפיין במרקם הכולל שטחי חקלאות נרחבים ומעובדים; שטחים פתוחים רציפים, נגישים ומטופחים; ויישובים בהם מרוכז הפיתוח, המגלים אחריות לשטחים המעובדים והפתוחים. במועצה האזורית שפיר ויישוביה חלה בעשורים האחרונים ירידה בהיקף השטחים החקלאיים (בעקבות הרחבת היישובים) אולם השטחים המעובדים רבים ואיכותיים. השטחים הפתוחים הוזנחו. כנכסים המרכזיים של המועצה והיישובים, מכוונת התכנית לחזק את החקלאות המקומית, וליצור מרחב משולב של שטחים פתוחים ושטחי חקלאות מעובדים, התורמים לאיכות החיים ולאטרקטיביות המועצה והיישובים, ומהווים תשתית תומכת בפיתוח תעסוקות כפריות.
- + **פיתוח כלכלי מקומי.** פיתוח עסקי יזמות כפרית המספקת הזדמנויות תעסוקה משלימות וחלופיות לתושבי המועצה וליישובים ומרחיב את בסיס ההכנסות של המועצה – כמנוף לטיפוח השטחים הפתוחים, לשיפור תשתיות ושירותים ולהפעלת מנגנוני ניהול המרחב והשירותים המוניציפאליים.
- + **ביסוס וחינוך אורח החיים הכפרי-דתי.** יישובי המרחב הכפרי בישראל, ובהם יישובי מ.א. שפיר, אופיינו מייסודם בשילוב של יזמות (חקלאית בעיקרה) וקהילתיות. עם השניונים בחברה הישראלית בכלל ובמרחב הכפרי בפרט חלו תמורות באופי וסוג היזמות והקהילתיות שהפכו מגוונות יותר, אולם אלו נותרו מרכיבים מרכזיים המגדירים את אורח החיים הכפרי. במועצה האזורית שפיר חלה לאורך השנים שחיקה בהיבט היזמי והקהילתי, וחינוך במקביל לתמורות אלו הוא עיקרון חשוב בתהליך ההתחדשות והפיתוח. אורח החיים הדתי המאפיין את המועצה ויישוביה, מאפשר להציע איכויות ייחודיות לקהלי יעד (אוכלוסייה, מבקרים ויזמים) מובחנים.
- + **"פתיחת" המועצה וחיפפתה לקהלים חדשים.** משיכת מבקרים/תיירים, אוכלוסיות חדשות, יזמות ומשאבים הם מרכיב משמעותי בתהליכי ההתחדשות, הצמיחה הכלכלית והפיתוח של המועצה. חשיפת המועצה ונכסיה תתרום למשיכת תושבים חדשים למועצה במקביל למשיכת מעסיקים, ויזמים ותאפשר לתושבי מרכזים עירוניים סמוכים ומרוחקים יותר להכיר את המרחב הכפרי וליהנות מנכסיו.
- + **דפוס פיתוח מרחבי המביא בחשבון חוסן קהילתי וארגוני.** המועצה מאופיינת בפערים בין גוש היישובים הצפוני ליתר יישובי המועצה (בהיבט חברתי-כלכלי, הדמוגרפי, בשיעור ואיכות העיבוד החקלאי, בחוסן הקהילתי וברמת ההתארגנות היישובית, בעוצמת היזמות העסקית והקהילתית, ברמת לקיחת האחריות הסביבתית ועוד). מדיניות המועצה גורסת ריכוז מאמץ ביצירת השני הרצוי בטווח הקצר ביישובי הגוש הצפוני בהם קיים ניסיון מוצלח ושיעורי הצלחה גבוהים במגוון תחומי הפיתוח הנובע מהחוסן הקהילתי והארגוני הגבוה בהשוואה ליתר יישובי המועצה; ובמקביל להשקיע בהטמעת הצורך בשינוי ופיתוח תשתיות סטטוטוריות, קהילתיות, ארגוניות ויזמיות תומכות – ביתר יישובי המועצה. קו מדיניות זה מבוסס על מודל של יצירת הצלחות והפצתן באמצעות רשתות של שיתוף וידע ובאמצעות התשתית הארגונית של המועצה ושותפיה – על מנת להשיג פיתוח מרחבי מאוזן בטווח הבינוני והארוך.
- + **המשך שיתופי פעולה חוצי גבולות מוניציפאליים.** מאז הקמתה כחלק מ"חבל לכיש", למועצה ניסיון בפעילות בתוך מסגרת אזורית רחבה בתחומים מוגדרים. שותפויות אלו ידעו מטבע הדברים עליות ומורדות. עם זאת, בתהליך פיתוח המדגיש בין היתר היבטים של תירות כפרית/חקלאית, טיפוח שטחים פתוחים והיבטים סביבתיים נוספים; יש חשיבות רבה להמשך שיתופי הפעולה והרחבתם לתחומים נוספים תוך שמירה על ייחודה של המועצה בתוך מסגרות השיתוף.

1.7 מסלולי הפיתוח ותכניות הפעולה

יישום קווי המדיניות מתנהל לאורך מספר מסלולי פיתוח אינטגרטיביים – חוצי תחומים ומחלקות. כל אחד מהמסלולים משלב בין ההיבטים הכלכליים, הסביבתיים והחברתיים, כאשר בכל אחד מהם ניתן דגש מרכזי לאחד ההיבטים, כמוצג באופן סכמתי באיור הבא:

הקשר בין ההיבט הסביבתי, החברתי והקהילתי; ובין הפיתוח המקומי לאזורי במסלולי הפיתוח מוצג באיור להלן:

פיתוח כלכלי מקומי לתועלת התושבים ולביסוס האופי החקלאי והכפרי			
חברה	כלכלה	סביבה	
תעסוקה והכנסה, פעילויות פנאי ונופש, משיכת דור הבנים, חוסן קהילתי, ועוד	יזמות כפרית בנחלה, פרויקטים יישוביים, פרויקטים אזוריים, ועוד	חיזוק החקלאות, טיפוח שטחים פתוחים, מסלולי אופניים, אתרים, חזות יישובים, ועוד	פיתוח מקומי
הזדמנויות תעסוקה, פעילויות פנאי ונופש, ועוד	מסלולי תיירות, אירועים ופסטיבלים, ועוד	ערוצי נחלים, מסלולי אופניים, אכיפת ניקיון בשטחים פתוחים, ועוד	שיתוף פעולה אזורי

בתוך כל אחד ממסלולי הפיתוח גובשו כיווני פעולה מרכזיים, תכניות פעולה וכלי יישום והטמעה מקומיים ואזוריים, בראיה מקומית ואזורית רחבה המאפשרת המשך פיתוח אל מעבר לגבולות המועצה. להלן **תשריט** המציג את מדיניות הפיתוח של התכנית ובהמשך **טבלה מרכזת** המציגה את מסלולי הפיתוח, כיווני הפעולה ותכניות הפעולה שגובשו במסגרת התכנית.

מ.א. שפיר

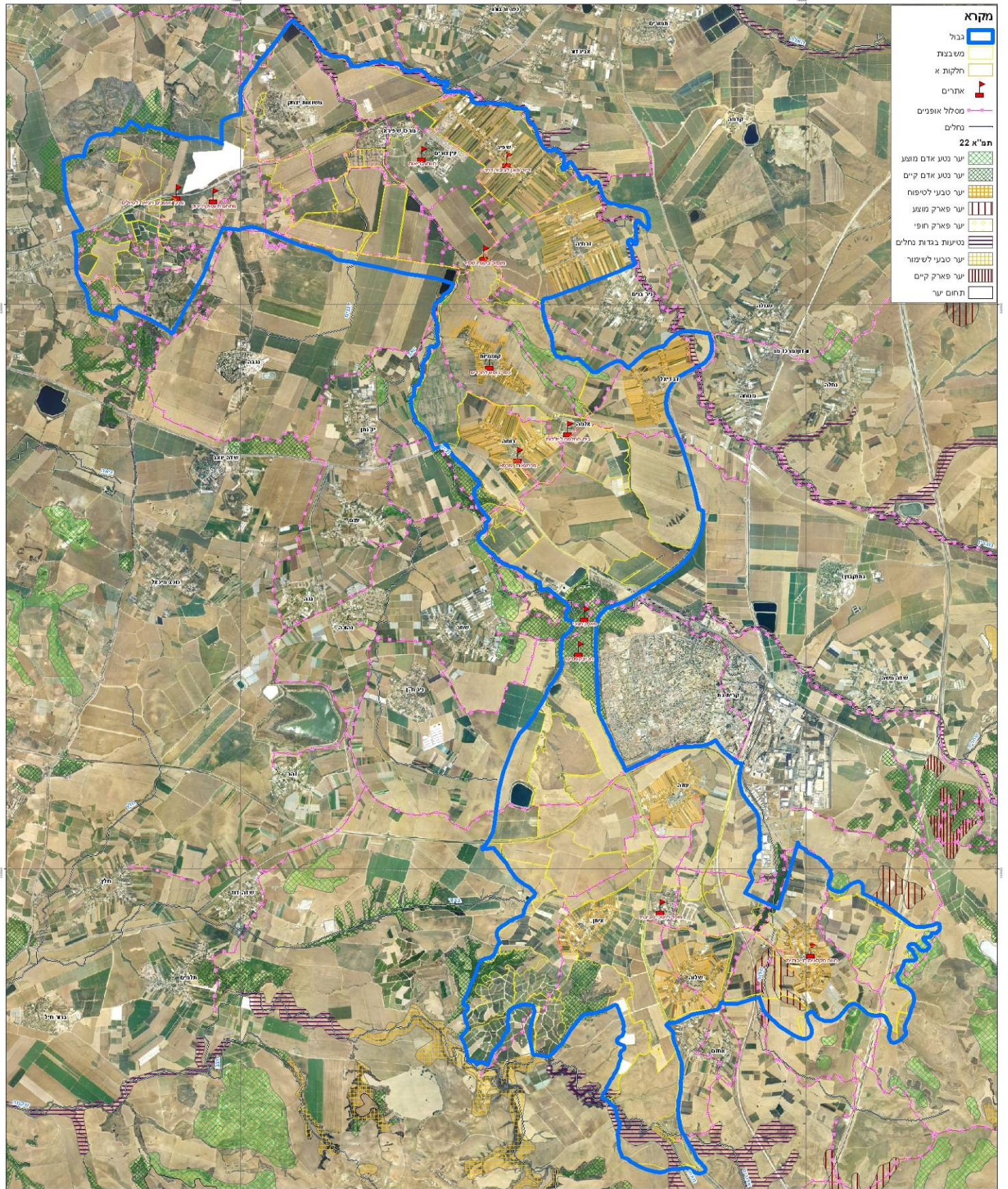
תכנית אב לפיתוח כלכלי ובר קיימא

מדינת ישראל
 שפיר תחלואה
 רשות המסחר והמסר
 תחלואה תחלואה והמסר

משרד המסחר והמסר
 משרד המסחר והמסר
 משרד המסחר והמסר

משרד המסחר והמסר
 משרד המסחר והמסר
 משרד המסחר והמסר

- מקרא**
- כבול
  - משבצות
  - חלקות א
  - אתרים
  - מסלול אופטימי
  - חלים
  - תמ"א 22**
  - ער טבעי אדם מוצע
  - ער טבעי אדם קיים
  - ער טבעי לסיפוח
  - ער פארק מוצע
  - ער פארק חופי
  - נטיעות בגדות חלים
  - ער טבעי לשמור
  - ער פארק קיים
  - תחום ער

מסלול פיתוח	כיווני פעולה	תכניות פעולה
הבטחת רציפות שטחים פתוחים וחקלאיים איכותיים והגשתם לקהלים מקומיים וחיצוניים.	1. חידוש עיבוד השטחים החקלאיים – כענף כלכלי וכחלק מתבנית הנוף הכפרי – וטיפוחם לאורך זמן.	1.1 הרחבת כמות מים זמינים לחקלאות וקידום נטיעות מטעים ליישובים ולחקלאים בשת"פ עם "משקי הדרום" 1.2 פיתוח קהילה תומכת חקלאות וחיזוק הקשר בין בעלי הנחלות לפעילות החקלאית 1.3 מסגרת לפעילות ועדה חקלאית במועצה
	2. פיתוח מערך שבילים רכיבה והליכה המקשר בין אתרים, יישובים וערכי נוף טבע ומורשת; והבטחת המשכיותם לשטחים הפתוחים בתחומי רשויות שכנות.	2.1 פיתוח מערך שבילי טיול ואתרים בשטחים הפתוחים, בין היישובים ובסביבתם 2.2 פיתוח מסלולי רכיבה והליכה 2.3 פיתוח מרחב כרמון כפארק אזורי
	3. טיפוח אתרי נוף, תצפית, מורשת, ערוצי נחלים, חורשות ועוד בשילוב מנגנונים מוסדיים וקהילתיים.	3.1 הקמת פארק סביב מקווה מים עונתי סמוך למרכז שפירא 3.2 שיקום אתרי פסולת ישנים (כרמון, זרחיה) ושילובם במערך השטחים הפתוחים והשבילים
	4. מיסוד מסגרות לניהול השטחים הפתוחים והחקלאיים.	4.1 תכנית אב לטיפול בפסולת חקלאית וקידום המחזור 4.2 הקמת מערך פיקוח ואכיפה סביבתית במועצה
	5. פיתוח יזמות פרטית מוסדרת של תושבי המועצה ברמת משק הבית/הנחלה, בתחומי התיירות החקלאית והכפרית ובתחומים נוספים המשתלבים באורח החיים הכפרי; ובהתאמה לאורח החיים הדתי.	5.1 מסמך מנחה ליזם להקמת עסק תיירותי-חקלאי במועצה 5.2 מתווה להקמת חדרי אירוח ביישובים 5.3 מתווה לעידוד יזמות נוער במועצה
פיתוח כלכלה מקומית מבוססת יזמות כפרית בת קיימא	6. פיתוח פרויקטים כלכליים ביוזמה משותפת של יישובים ויזמים היכולים להיות חיצוניים, בתחומי התיירות הכפרית-חקלאית והשירותים המשתלבים באורח החיים הכפרי והדתי	6.1 פיתוח אזור תעסוקה ירוק בצפון המועצה, על בסיס תשתיות סטטוטוריות קיימות 6.2 הקמת בית אומנים ומרכז יציאה לטיולים בבית הסביל 6.3 פרוגרמה למדרשה חינוכית-סביבית באבן שמואל 6.4 פרוגרמות ראשוניות לשירותים המיועדים לקהל דתי וחרדי – בית החלמה ליולדות, דוור מוגן 6.5 הנחיות לקידום פרויקטים תיירותיים – פארק התנ"ך, מרחצאות תרמו-מינרליים לציבור הדתי, כפר נופש לציבור הדתי, כפר תיירות חרדי קוממויות, קאנטרי קלאב לציבור הדתי 6.6 הקמת מרכז אומנים באבן שמואל 6.7 מתווה לשימוש בתאים פוטו וולטאים
	7. פיתוח תשתיות תומכות ביזמות ותעסוקה, במיוחד בתחומי התיירות הכפרית והחקלאית, ושילובה במערכת אזורית רחבה.	7.1 תכנית סטטוטורית לקידום והסדרת יזמות כפרית במושב המועצה 7.2 גיבוש חבילות תיירות (אזוריות) משולבות ושיווקן 7.3 הגדרת תפקיד רכו תיירות ומתווה לפעילות פורום תיירות מועצת/אזורי 7.4 הבטחת מנגנוני הכשרה, תמיכה, ליווי וייעוץ ליזמות תיירותית – חקלאית, הפעלת פורומים וקידום אירועים 7.5 הרחבת אתר האינטרנט של המועצה והתאמתו לצורכי התיירות
	8. הגברת מודעות תושבי המועצה לנושאי סביבה וקיימות	8.1 דף מידע לתושב – הנחיות לטיפול בפסולת לסוגיה ומערך הכשרות נלווה 8.2 דפוס עבודה של מחלקת איכות סביבה וגורמי סביבה נוספים
	9. קידום מעורבות התושבים בטיפוח השטחים הפתוחים ובפעילות ביישובים	9.1 שילוב גורמי קהילה ומוסדות חינוך בטיפוח השטחים הפתוחים הסמוכים
	10. קידום תפיסת הקיימות במועצה וביישובים	10.1 מסגרת תפקיד רכו חינוך סביבתי וקיימות 10.2 מתווה ליירוק המועצה כארגון 10.3 מתווה לגיבוש סל שירותי מועצתי ויחסי מועצה – יישוב – תושב 10.4 מתווה להתנהלות סביבתית בהרחבות החדשות ביישובים
העצמת והתחדשות המועצה כארגון וקהילות המועצה לקידום הקיימות וחיזוק הקשר לנוף ולמורשת המקומית	11. קידום החינוך הסביבתי במסגרות הפורמליות והמשלימות	11.1 השתלמות גננות "מחנכים סביבה" – מנוף לקידום חינוך סביבתי וקיימות בגני הילדים 11.2 צמצום השימוש במשאבים בבתי הספר היסודיים
	12. פיתוח מנגנוני תמיכה בהרחבת היישובים – בדגש על יישובי הדרום והמרכז	12.1 מתווה להקמת ותפעול שולחן הרחבות מועצתי 12.2 מערך הכשרות לצוותים יישוביים העוסקים בקידום הרחבות קהילתיות 12.3 צוות היגוי יישובי לקידום הרחבות קהילתיות
	13. הגדלת אטרקטיביות היישובים לדור הבנים ולאוכלוסיות חיצוניות בעלות פוטנציאל תרומה לקהילה	13.1 טיפוח המרחב הציבורי בתוך ובסביבות היישובים 13.2 תהליך קהילתי לגיבוש קהילה קולטת 13.3 שילוב היבטי קהילה וסביבה למשיכת אוכלוסיות חדשות ליישובי הדרום

1.8 תוצרי התכנית וקידום היישום

תכניות הפעולה המוצגות לעיל ומפורטות בגוף התכנית, מקיפות מגוון רחב של סוגי תוצרים:

- + תשריט ומסגרת מדיניות מועצתית מנחה
- + הנחיות לקידום סטטוטורי של מתחמים ופרויקטים
- + פרוגרמות ובדיקות ייתכנות ראשוניות של פרויקטים כלכליים
- + הנחיות לביצוע פרויקטים חקלאיים, תיירותיים וטיפוח השטחים הפתוחים
- + מתווים והגדרות להקמת מסגרות ארגוניות ודפוסי פעולה
- + תכניות קהילתיות וחינוכיות וקידום מעורבות תושבים בתהליכי תכנון ופיתוח

תהליך תכנון אסטרטגי כמסגרת לביצוע המקדם מדיניות ויעדים מוסכמים על שותפי הפיתוח, מאפשר לקדם תכניות פעולה העולות בקנה אחד עם המדיניות כבר בשלבי התכנון. מסגרת זו, בשילוב עם תהליכי השינוי אותם חווה המועצה בשנים האחרונות ונכונות השותפים המקומיים והחיצוניים להירתם למהלך זה, איפשרה לקדם מגוון רחב של תכניות פעולה תוך כדי מהלך התכנון. מהלך זה תרם לחולל ולהטמיע את שינוי התפיסה וקווי המדיניות, לבסס שותפויות ולהגביר את אמון הציבור והמוסדות בתהליך ובתוצריו.

תכניות הפעולה העיקריות שקודמו במקביל לתהליך התכנון מפורטות להלן:

- + פיתוח מגוון מסלולי הליכה ורכיבה בשטחים הפתוחים ובין היישובים בהיקפים משמעותיים
- + מינוי רכז תיירות ושטחים פתוחים
- + גיבוש חבילות משולבות של אתרים ומיזמים ושיווקן למפעילי תיירות (במועצה וברשויות שכנות)
- + קידום יזמות כפרית – הפעלת פיילוט תכנוני במושב שפיר ותחילת הרחבתו לתכנית מועצתית
- + שיקום אתר פסולת זרחה
- + הוחל בהכנת תכנית אב לפסולת חקלאית
- + תכנון מפורט של פארק סביב מקווה מים עונתי
- + שילוט וטיפוח כניסות ליישובים
- + קידום החינוך הסביבתי בביה"ס היסודיים ובגני הילדים.
- + אירוח כנסים ארציים וחשיפת המועצה ותהליכי השינוי בה בפני גורמים חיצוניים

מסגרת התכנית הוצגה לדיון ראשוני בפני לשכת התכנון המחוזית וזכתה לשבחים מפי ועדת ההיגוי הבינמשרדית לקידום תכניות פיתוח בר קיימא במועצות האזוריות.

המועצה האזורית שפיר מחויבת להמשיך את קידום תהליכי הפיתוח תוך רתימת המערכות המקומיות ושותפי הפיתוח, מתוך תפיסת הקיימות ובהישענות על המשאבים והנכסים המקומיים. השינוי המתחולל במועצה הינו דרמטי ומעורר הדים חיוביים ביותר. המועצה ממשיכה בקידום יישום תכניות הפעולה המרכזיות ומחויבת להמשיך הטמעת הקיימות בפעילויותיה תוך חיזוק משאביה וייחודיותה התרבותית-קהילתית המקומית והפיכתם ממגבלות למנוף לקידום ופיתוח עוצמה. המועצה תמשיך לטפח את הממשק שבין חקלאות ותעשייה בתוך מכלול קיימות, ולחזק את המרחב הפתוח שלה ולהגדיר את ערכיה הנופיים והסביבתיים הייחודיים לה.

2.1 מבוא

בסוף שנת 2007 החליטה המועצה האזורית שפיר להניע מהלך להכנת תוכנית אב לפיתוח כלכלי ובר קיימא. המועצה האזורית שפיר מתמודדת עם מגוון אתגרים כלכליים, קהילתיים סביבתיים, ביסודם הרצון להניע פיתוח כלכלי ותיירותי וצמיחה דמוגרפית, תוך שימור אופייה הכפרי-דתי והבטחת איכות חיים גבוהה לתושבים קיימים ועתידיים. באמצעות התוכנית מעוניינת המועצה לגבש מדיניות פיתוח כלכלי ובר קיימא ולהגדיר דרכים יישומיות למימושה.

פרק זה סוקר את המערכות והתחומים הרלוונטים, על מנת לזהות תחומי התערבות ופיתוח. הסקירה מציגה מיפוי בנקודת זמן של נושאי פיתוח כלכלי ובר קיימא רלוונטים למועצה. המידע המוצג ומנותח בפרק זה נאסף ממגוון מקורות וכולל נתונים כמותיים, תוכניות, מסמכי עבודה וכן הערכות שהתקבלו באמצעות ראיונות. מקורות הנתונים הם המחלקות השונות של המועצה האזורית, מזכירויות הישובים, וכן מקורות חיצוניים כגון הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ביטוח לאומי, המשרד להגנת הסביבה, משרד החקלאות, נציבות המים, חברות חשמל ועוד. הסקר הוא למעשה מקור הנתונים והנדבך הראשון בהכנת תוכנית האב לפיתוח כלכלי ובר קיימא במועצה.

2.2 רקע כללי

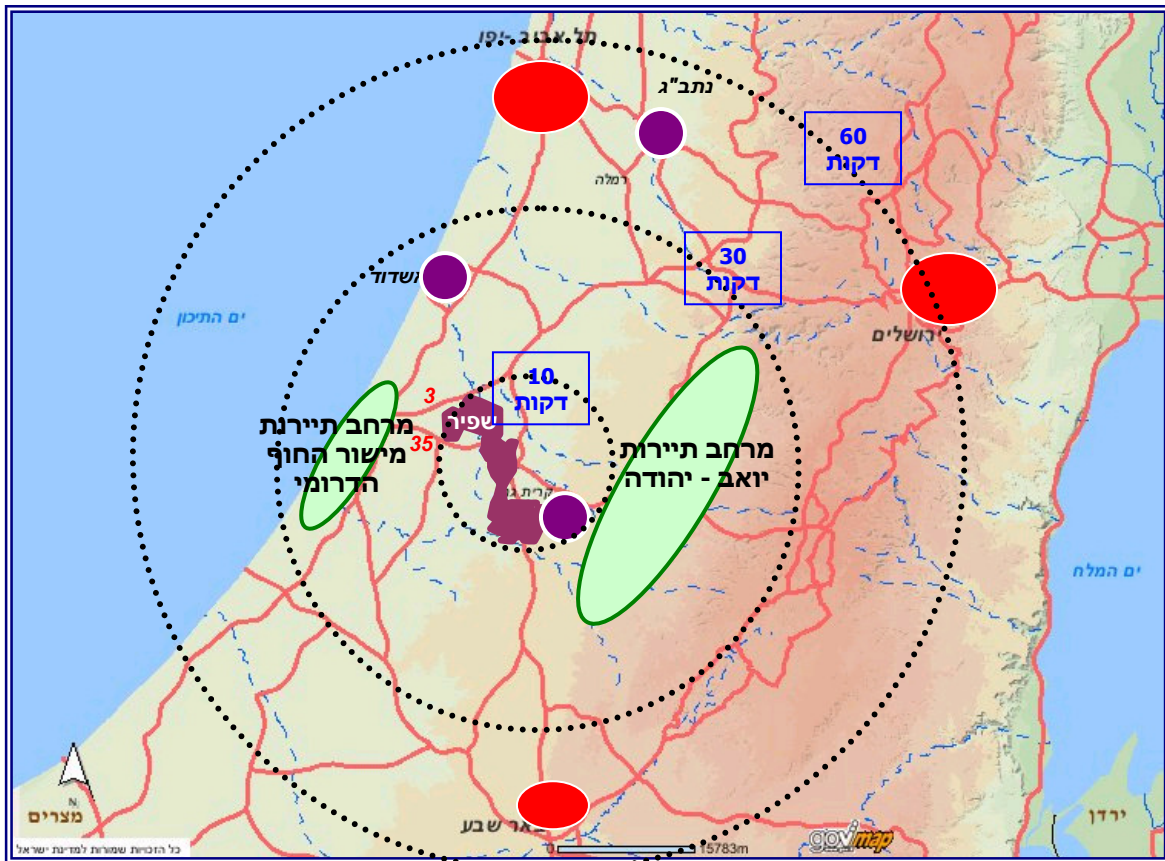
המועצה האזורית שפיר ממוקמת בתווך שבין האזורים הגיאוגרפיים מישור החוף הדרומי, שפלת יהודה וצפון הנגב. המועצה הוקמה בשנת 1950 כחלק מחבל לכיש וכוללת 14 יישובים, שכולם נוסדו לאחר הקמת המדינה. תחום שיפוט מקיף כ-160,000 דונם ויישוביה פרוסים בשלושה גושי התיישבות:

- הגוש הצפוני – משני עברי כביש מס' 3, בין קריית מלאכי לאשקלון.
- הגוש המרכזי – ממערב לכביש 40 ומצפון לכביש 35, בין קריית מלאכי לקריית גת.
- הגוש הדרומי – משני עברי כביש 40, מדרום לקריית גת.

תחומי השיפוט של המועצה עוצבו על בסיס מינהלי אשר אינו נגזר משיקולים תכנוניים או שיקולים של גבולות טבעיים מוגדרים. גבולות אלו, האופי הגושי של המועצה והעדר מערכת כבישים פנימית, מקשים על האינטגרציה המרחבית והתפקודית בין יישובי המועצה.

המועצה נהנית מיתרונות מיקום:

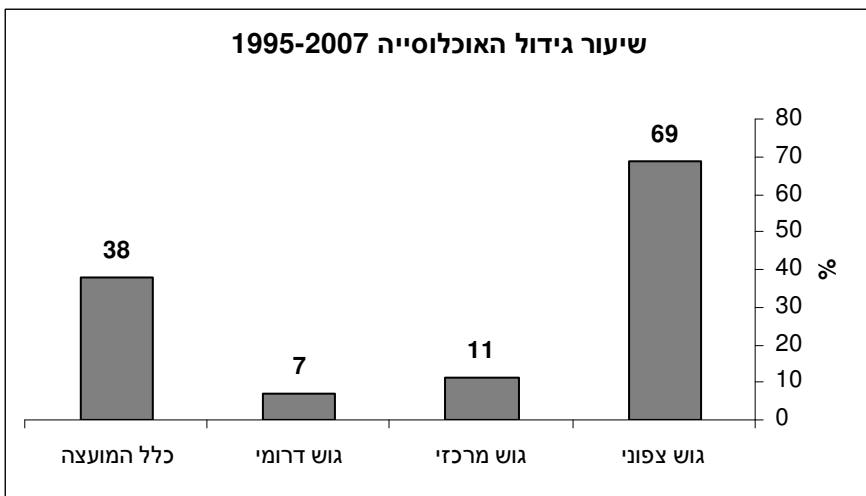
- בטווח של פחות משעת נסיעה מהמוקדים המטרופוליניים של תל אביב, ירושלים ובאר שבע;
  - פריסה לאורך צירים ארציים (3,6,40,35);
  - בתווך שבין מרחב התיירות של יואב- יהודה ובין מרחב התיירות של מישור החוף הדרומי;
  - סמיכות למוקדי פעילות כלכלית משמעותיים דוגמת פארק התעסוקה בקריית גת, נמל אשדוד, נתב"ג.
- (ראו מפה להלן)

למאפייני מיקום אלו פוטנציאל בתחום משיכת האוכלוסייה, מבקרים ופעילויות - שטרם מוצו.

2.3 יישובים ואוכלוסייה

במועצה האזורית 14 יישובים - 9 מושבי עובדים, קיבוץ, מושב שיתופי ושלושה יישובים כפריים. אוכלוסיית המועצה מונה כ-9,700 תושבים (מרשם אוכלוסין, סוף 2008). אורח החיים הדתי הוא אחד המרכיבים הייחודיים, המאפיינים את המועצה ויישוביה, אותו בכוונת המועצה לשמר ולטפח.

המועצה מאופיינת בצמיחה רציפה של האוכלוסייה החל ממחצית שנות התשעים. שיעור הצמיחה בתקופה זו עמד על 38% שהם כ-3% גידול שנתי בממוצע לשנה.

הצמיחה הדמוגרפית במועצה מאופיינת בשנות מרחבת מובהקת, כאשר עיקר הגידול התמקד בגוש היישובים הצפוני.

הצמיחה המואצת של האוכלוסייה בגוש הצפוני נובעת מקליטת

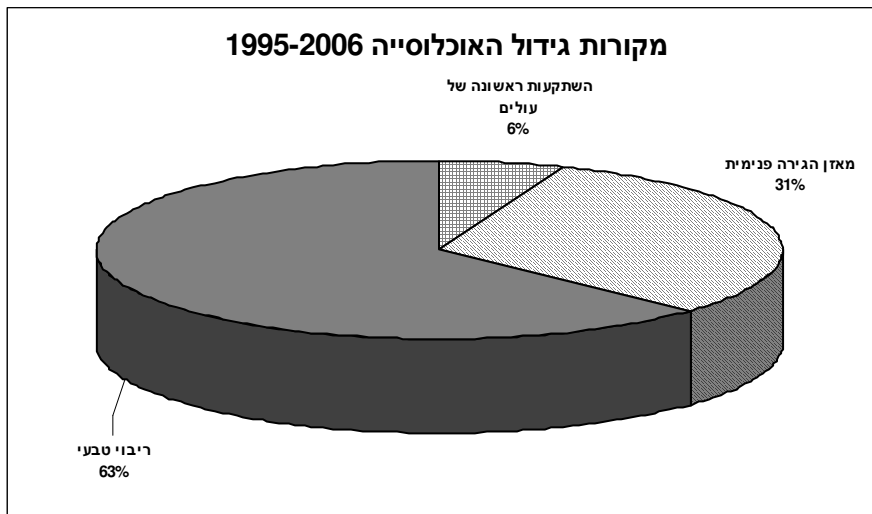
אוכלוסייה חדשה, בעיקר במרכז שפירא (שכונת אחוזת אתרוג), בהרחבות המושבים שפירא וזרחיה וקליטת

מפוני גוש קטיף בסמוך לעין צורים. בעקבות מגמות אלו, חל שינוי במשקל הדמוגרפי של גושי ההתיישבות השונים:

לוח 1: שיעור אוכלוסייה לפי גוש יישובים

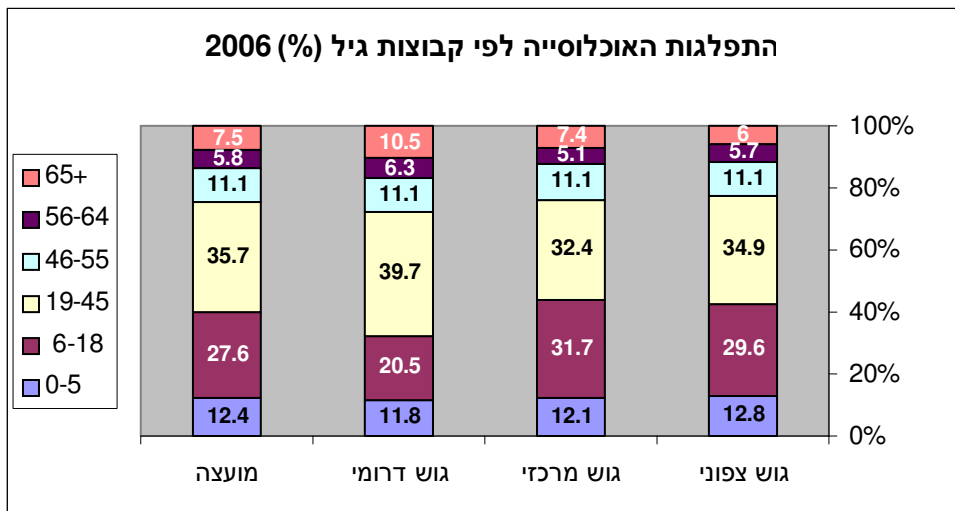
אחוז מסה"כ אוכלוסייה 2006	אחוז מסה"כ אוכלוסייה 1995	
58.1%	47.2%	סה"כ גוש צפוני
17.6%	21.7%	סה"כ גוש מרכזי
24.3%	31.1%	סה"כ גוש דרומי

עם זאת, ניתוח נתוני האוכלוסייה מלמד כי עיקר תוספת האוכלוסייה בתקופה הנדונה מקורה בריבוי טבעי, במיוחד בקרב האוכלוסייה החדשה שעיקרה משפחות בגילאי הפריורן.

מבנה הגילאים הממוצע במועצה צעיר יחסית, ודומה למבנה הגילאים הממוצע בכלל המועצות האזוריות בישראל. קיימת שונות בין יישובים ובין גושי יישובים. ניכר מבנה גילאים צעיר ביישובים בהם יש אוכלוסייה חרדית, ביישובים בהם מוסדות חינוך על יסודיים הקולטים תלמידי חוץ וביישובים בהם התבצעה הרחבה בשנים האחרונות. בשאר היישובים, בעיקר במושבי הגוש הדרומי והמרכזי, מבנה גילאים מבוגר יחסית.

שיעור גילאי העבודה (20-64) במועצה האזורית שפיר עומד על כ 50% מהאוכלוסייה, ונמוך מעט מממוצע המועצות האזוריות ומהממוצע של כלל האוכלוסייה בישראל.

אוכלוסיית המועצה מאופיינת בחתך חברתי-כלכלי בינוני – נמוך, שערכו הממוצע לא השתנה לאורך העשור האחרון. המועצה שייכת לאשכול 3 (1 הנמוך ביותר, 10 הגבוה ביותר) במדרג המועצות האזוריות, ולאשכול 4 במדרג המקיף את כלל הרשויות המקומיות, ושמרה על שיוך זה לאורך העשור האחרון. המועצה מדורגת במקום השישי (מתוך 53 מועצות אזוריות) ומתחתיה בדרוג 2 מועצות אזוריות ערביות ושלוש בעלות אוכלוסייה יהודית. שמירת המאפיינים הממוצעים לאור קליטת אוכלוסייה חדשה, מלמדת ככל הנראה על מגמה מעורבת הכוללת כניסת אוכלוסייה 'חזקה' (ראו מאפייני הכנסה במרכז שפירא למשל בהמשך) מחד, לצד החלשות חברתית-כלכלית של חלק מהאוכלוסייה הוותיקה וכניסה של אוכלוסייה בעלת מאפיינים חברתיים – כלכליים נמוכים יחסית, מאידך. חשוב לזכור שהדרוג האחרון מתבסס על נתוני 2003, ושינויים במידה וחלו מאז, עדיין אינם משתקפים בו.

שונות במאפיינים החברתיים-כלכליים ניכרת הן בין ישובים והן בין גושי ישובים. נתוני הביטוח הלאומי (לשנים 2006, 2007) מאפשרים להשוות בין מאפייני הרווחה של המועצה כולה למאפייני מרכז שפירא ולממוצעים הארציים. הנתונים משקפים את החוזק החברתי-כלכלי הממוצע של מרכז שפירא המתבטא ברמה נמוכה של הזדקקות לקצבאות וגמלאות ואת מבנה הגילאים הצעיר המשתקף בשיעורם הנמוך של הקשישים. נתונים ברמת ישוב של המחלקה לשירותים חברתיים שקובצו להלן לפי גושי ישובים משקפים את חזקה היחסי של האוכלוסייה בצפון המועצה לעומת חולשתה היחסית של האוכלוסייה בגוש המרכזי והדרומי.

לוח 2: שיעור מקבלי גמלאות וקצבאות ומטופלים במחלקה לשירותים חברתיים לפי גושי ישובים

אחוז מסה"כ תיקים בטיפול מח' לשירותים חברתיים	אחוז מכלל מקבלי גמלאות וקצבאות (ללא קצבת ילדים)	אחוז מסה"כ אוכלוסייה	
36.0%	34.6%	58.1%	סה"כ גוש צפוני
25.4%	22.5%	17.6%	סה"כ גוש מרכזי
38.6%	42.9%	24.3%	סה"כ גוש דרומי

מקור: נתוני המחלקה לשירותים חברתיים, למ"ס אוכלוסייה בישובים 2006

בין ישובי הגוש המרכזי בולטת רמת הסתייעות נמוכה יחסית של אוכלוסייה אלומה וקוממיות בשירותי הרווחה ובגמלאות וקצבאות הביטוח לאומי. דגם זה אינו משקף את מאפייני החברתיים-כלכליים של אוכלוסיית הישובים החרדיים אלא את סגירותה מול המוסדות הרשמיים. רמת ההסתייעות באבן שמואל בגוש הדרומי גם היא נמוכה יחסית אך שם היא משקפת קליטת אוכלוסייה קהילתית חזקה יחסית בישוב. בשאר ישובי הגוש הדרומי והמרכזי רמת ההסתייעות היא גבוהה יחסית – שיעור התיקים ושיעור מקבלי גמלאות וקצבאות הוא בערך כפול משיעור האוכלוסייה.

צמיחה והתחדשות דמוגרפית היא אחת המטרות המרכזיות של המועצה והישובים. מניתוח המגמות עד כה עולה כי קליטת אוכלוסייה חדשה בגילאי הפריזון תורמת לצמיחה דמוגרפית ישירות ובאופן משמעותי יותר באמצעות הגדלת הריבוי הטבעי. עם זאת, תהליכי הצמיחה הדמוגרפית לא הובילו עדיין לשינוי הפרופיל החברתי-כלכלי של האוכלוסייה ולצמצום פערים בין ישובים ובין גושי התיישבות.

2.3.1 הרחבות היישובים

קידום הרחבה קהילתית נמצאת על סדר היום של המועצה וכל יישוביה. לכל יישובי המועצה תכניות להרחבה קהילתית – מרביתן מאושרות. בחלק קטן מהיישובים ההרחבות מאוכלסות – לפחות בחלקן. עם זאת, קיימים קשיים מינהליים, ארגוניים וקהילתיים – המעכבים את קידום התכניות לפיתוח בפועל.

לוח 3: תכניות בניוי למגורים ביישובים

יישוב	מס' תכנית	מס' מגרשים	מזה בניוי	סטטוס	הערות
אבן שמואל	11/224/03/6	294		תוקף	כ-64 מגרשים בפיתוח + שיווק
איתן	3/206/03/6	13	6	תוקף	
	4/206/03/6	72		הפקדה	
	3/114/03/6	26		תוקף	
נעם	4/114/03/6	72		במקומית	
	7/112/03/6	103		בהכנה	תב"ע להרחבה + יישוב
עוזה שלווה	2/173/03/6	54		תוקף	
סה"כ גוש דרומי		634	6		
אלומה	3/168/03/6	172		לפני הפקדה	
	ללא	52		פרוגרמה	
זבדיאל	2/134/03/6	109		תוקף	
קוממיות	3/157/03/6	44		תוקף	
רווחה	3/140/03/6	77		תוקף	
סה"כ גוש מרכזי		454	0		
זרחיה	2/147/03/6	50	30	תוקף	
	4/147/03/6	17		תוקף	
מרכז שפירא	ללא	400		פרוגרמה	
משואות יצחק	4/143/03/6	138		תוקף	
עין צורים	176/03/6	115		לפני הגשה למחוזית	הרחבה קהילתית
	176/03/6	40		לפני הגשה למחוזית	תוספת יח"ד בנחלה לחברים
	6/176/03/6	238	238	תוקף	קיים מפוני גוש קטיף
שפיר	3/146/03/6	93	60	תוקף	60 בנויים
סה"כ גוש צפוני		1091	328		
סה"כ		2,179	334		

היתרה לפיתוח מגורים בהרחבות היישובים עומדת על 628 בגוש הדרומי, 454 בגוש המרכזי ו-763 בגוש הצפוני ובסה"כ על 1,845 מגרשים בכלל המועצה.

עפ"י הנחיות ממ"י בכל משק ניתן להקים 3 יח"ד (כולל בן ממשיך ויחידת הורים). פוטנציאל הבניה הנוסף למגורים ב-9 מושבי המועצה כולל מאות יח"ד נוספות במסגרת זו וכן מאכלוס נחלות בלתי מאוישות, המונות כעשרים בכלל המושבים.. כיום קיימות יחידות מגורים נוספות ברבע מהנחלות (הערכה עפ"י ראיונות עם מזכירי יישובים). מכאן שסה"כ פוטנציאל גידול האוכלוסייה במועצה עומד על כ-2,500 יח"ד נוספות שמשמעותם תוספת של כ-10,000 נפש, כמחציתם ברמת זמינות סטטוטורית גבוהה יחסית.

היצע זמין של מגורים אינו מבטיח שדרוג החתך חברתי – כלכלי של האוכלוסייה. לכן, לצד המשך קידום היצע מגורים זמין לאוכלוסיות חדשות בגילאי הפריזון, יש לשים דגש על מיתוג והיבטים שיווקיים ועל תכנון ופיתוח מערכים משלימים – דוגמת תשתיות, מערך השירותים, היצע התעסוקה, פיתוח קהילתי, ומערך שטחים פתוחים נגישים ואיכותיים – על מנת למשוך אוכלוסייה המקיימת אורח חיים דתי, מחתך חברתי – כלכלי גבוה יחסית.

2.3.2 מאפייני שכר ותעסוקה

ניתוח נתוני השכר והתעסוקה של אוכלוסיית המועסקים במועצה בשנים 2000-2005, מצביע על מספר מאפיינים ומגמות בולטות:

- **גידול במספר המועסקים השכירים והעצמאים** - הגידול במספר המבוטחים המועסקים דומה לקצב גידול אוכלוסיית גילאי העבודה במועצה. שיעור הגידול בקרב העצמאים גבוה יחסית לשיעור הגידול בקרב השכירים.
- **רמת הכנסה נמוכה** - רמת ההכנסה של שכירים ועצמאים במועצה האזורית שפיר מהווה 78%-85% (בהתאמה) מהממוצע במועצות האזוריות. שיעור השכירים והעצמאים ברמת הכנסה נמוכה מאוד (עד שכר מינימום בקרב השכירים ועד מחצית השכר הממוצע בקרב העצמאים) גבוה ביחס למועצות האזוריות. רמת ההכנסה של משפחות בשפיר מהווה 77% מהממוצע במועצות האזוריות. בקרב משפחות של בודדים, רמת ההכנסה בשפיר מהווה 62% בלבד מהממוצע של משפחות דומות בכלל המועצות האזוריות.
- **חוסר יציבות בעבודה** - מספר חודשי העבודה הממוצע בשנה בקרב השכירים עומד על 9.6 חודשים - נמוך בהשוואה לכלל המועצות האזוריות. רק 58% מהשכירים מועסקים ברציפות 12 חודשים בשנה (לעומת 65% במועצות האזוריות). בולט שיעור גבוה של מועסקים בעבודות מזדמנות וקצרות טווח - 19% מהשכירים מועסקים עד 5 חודשים בשנה (לעומת 15% במועצות האזוריות).
- **פערי שכר גבוהים בין גברים ונשים בקרב השכירים** - שכר אישה מהווה רק 57% משכר גבר, אם כי לאורך התקופה הפער מצטמצם מעט. במרכז שפירא הפער אף גדול יותר - שכר אישה עומד על 49% משכר גבר.
- **פער בין מרכז שפירא ליתר יישובי המועצה** - במרכז שפירא רמת הכנסה והיציבות התעסוקתית גבוהה יותר. רמת ההכנסה של שכירים, עצמאים ומשפחות במרכז שפירא גבוהה משמעותית בהשוואה לשיעור בכלל המועצה. בקרב השכירים רמת ההכנסה במרכז שפירא גבוהה בכ-50%, בקרב העצמאים בכ-16% ובקרב המשפחות בכ-43%. עם זאת, במרכז שפירא קיים קיטוב בין אוכלוסייה ברמת הכנסה גבוהה מאוד לאוכלוסייה ברמת הכנסה נמוכה מאוד. שיעור האוכלוסייה בעלת רמת ההכנסה הנמוכה ביישוב הוא משמעותי - כשליש מהשכירים וכמחצית העצמאים. שיעור המועסקים לאורך כל חודשי השנה במרכז שפירא גבוה בהשוואה לכלל המועצה.
- **גידול במספר העצמאים** - חל גידול רציף במספר העצמאים במועצה (13% גידול בדומה לשיעור הגידול במועצות האזוריות ולשיעור גידול האוכלוסייה בגילאי עבודה בשפיר). 20% מהעצמאים שנוספו מתגוררים במרכז שפירא, 80% מתגוררים ביתר יישובי המועצה.
- **גידול במספר משפחות חד הוריות המאופיינות ברמת הכנסה נמוכה במיוחד** - מספר המשפחות בהן מפרנס יחיד (חד הוריות או בודדים) גדל בשיעור של כ-20%. במרכז שפירא שיעור הגידול יותר מכפול (כ-45%). רמת ההכנסה של משפחות אלו נמוכה במיוחד. בכלל המועצה משתכרת משפחה כזו כחמישית ממשפחה בה שני עובדים. במרכז שפירא רמת ההכנסה של משפחות בודדים נמוכה בהשוואה לכלל המועצה והיא מגיעה לכ-15% מהכנסת משפחה עם שני עובדים ביישוב.

פירוט הנתונים בנספח מס' 1.

2.4 שטחים פתוחים

יישובי המועצה נמצאים באזור מישור פלשת, מישור רחב ידיים בין מרגלות שפלת יהודה הנמוכה, דרום הר חברון וחולות אשקלון. בגובה 100 מ' מעל פני הים במזרח ועד גובה 30 - 40 מ' במערב. רגישות השטח מוגדרת כרגישות נמוכה בינונית, הגדרה זו נעשתה על פי סקר רגישות שטחים פתוחים הבוחן את רגישות השטחים על ידי הקריטריונים הבאים: מסלע, צמחיה, חקלאות, ערכי מורשת, תבליט והידרולוגיה. 1 שטחים אלו מאופיינים

המשרד להגנת הסביבה¹

בנוף מישורי, הם מעובדים בדרך כלל, ונעדרי ערכי טבע ומורשת בולטים 2. שטחים אלו במוא"ז שפיר הינם בעלי ערך מבחינת קיומו של נוף חקלאי פתוח.

הגם שהמועצה האזורית שפיר לא נתברכה בשטחים פתוחים בעלי ערכיות יוצאת דופן, המועצה מאופיינת בעיקרה בנוף מישורי חקלאי ומעובד ותחום השיפוט של המועצה משובץ במגוון מתחמים ואתרים מגוונים. בנוסף למשמעותם הסביבתית, לפריסת ואיכות השטחים הפתוחים ברחבי המועצה משמעות בהיבט הפיתוח התיירותי, איכות החיים וכח המשיכה לאוכלוסיות חדשות. מיצוי פוטנציאל השטחים בהיבטים אלה מותנה בהנגשת השטחים וטיפוחם.

שתי תכניות עיקריות רלבנטיות לשטחים הפתוחים במועצה – תכנית אב לאגן נחל לכיש שחלקו המרכזי נמצא בתחום שיפוט המועצה. התכנית שאושרה כתכנית אב בשנת 2000, לא עברה עדיין לשלב המתאר הסטטוטורי. תכנית מתאר מחוזית חלקית נחל שקמה המגדירה רצף פתוח של מרחבים חקלאיים וטבעיים, בדרגות שימור ותכנון שונות, המזוהה וממותג כיחידה אחת, פארק שקמה. התכנית גובלת בשטחים הדרומיים של המועצה (ראו להלן – נחלים)

2.4.1 שטחי יער

בתוכנית מתאר ארצית לייעור תמ"א 22 מצוינים שלושה אזורים : יער איתן – יער נטע אדם קיים, מס יער 4105 - נטיעה יחסית צעירה, משנות השמונים, רוב היער נטוע לאורך יובלים של נחל שקמה אשר סבלו מסחף קרקע, היער הינו בעל מגוון עצים רב - רחבי עלים שונים, אורנים ומעט אקליפטוסים.

יער קוממיות – יער קיים בשטח של כ 500 דונם, מס' יער 4114, נטיעת היער ותיקה, משנות השישים, היער אינו בחטיבה אחת אלא מפוזר חלקו באזור יד נתו וחלקו באזור קוממיות וניר בנים . רוב רובו אקליפטוסים. יער פלוגות – יער נטע אדם קיים, בשטח של 2260 דונם מס' יער 4243 . היעד מרשים בהיקפו וגופי מים (עונתיים בלבד) חוצים אותו. חלקם גופי מים שהוסדרו בתעלות. ראו תמונות.

יער פלוגות – פברואר 2008

בתחום המועצה פרוסים שטחי נוספים שאינם מוגדרים כשטחי יער בתמ"א 22 והם יערות קק"ל. בסה"כ, ניתן לאתר מספר מקבצים של שטחי יער משני הסוגים:

- [1] שטח היער העיקרי הנו יער פלוגות שחלקו הגדול בתחום שיפוט מ.א. שפיר.
- [2] ריכוז של שטחי יער סובב את גוש היישובים הדרומי – יער איתן הנושק למרחב נחל שקמה, מתחמי יער סביב נועם, שלווה ואבן שמואל.

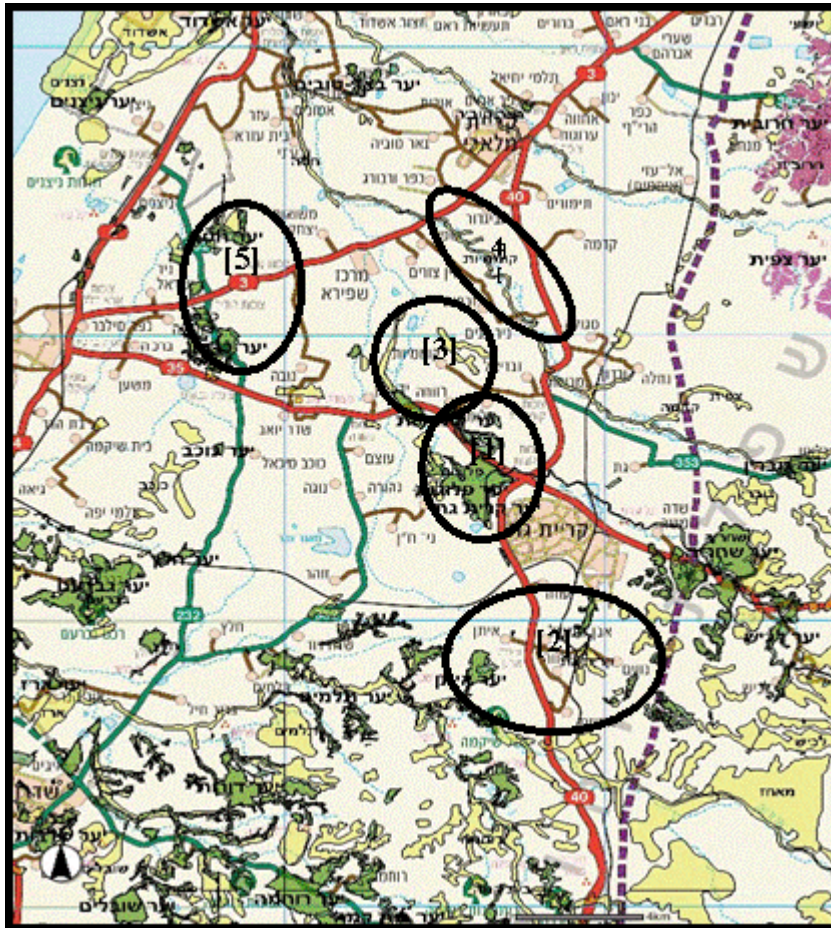
² ראו סקירה נפרדת ביחס למצאי האתרים וערכם

[3] מתחמי יער סביב קוממיות

[4] לאורך ערוץ נחל גוברין

[5] יער כרמון ויער חסה באזור הצפון מערבי של המועצה

מקבצים של שטחי ייעור במועצה האזורית שפיר

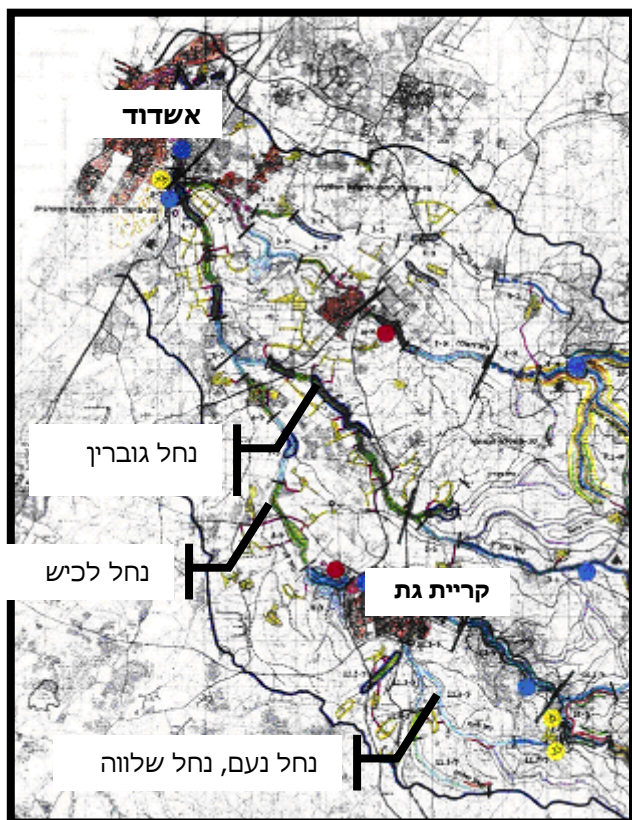

2.4.2 ערוצי נחלים

שלושה נחלים עוברים בשטח המועצה :

- + **נחל לכיש** - יובליו הראשיים הם: נחל האלה, נחל ברקאי ונחל גוברין. הנחל מנקז את אזור מערב הר חברון ונשפך לים ליד אשדוד. הזרימה בנחל לכיש היא שיטפונית בעיקרה, ולכן הוא נחל אכזב למעט קטעים בודדים הניזונים ממי מעיינות. כיום זורמים בו בעיקר מי הניקוז של השדות החקלאיים ומי קולחין. לאזור נחל לכיש ישנה תוכנית אב מאושרת משנת 2000 וחלק גדול מהמפגעים הוסרו בעקבות הקמת מתקני טיהור שפכים בישובים השונים. אולם עם השנים נוספו מזהמים אחרים לנחל, מחוז דרום של המשרד להגנת הסביבה, פתח בעבר בהליכים משפטיים כנגד מספר גורמים על הזרמת שפכים לנחל. חלק מאותם נתבעים הם מישובי מוא"ז שפיר כמו: משואות יצחק, איתן, נועם, שלווה, ואבן שמואל.3
- + **נחל גוברין** - אחד מהיובלים של נחל לכיש המתחבר אליו באזור משואות יצחק. קיימת פעילות משותפת למועצה, למרכז טיפוח עסקים קריית גת-לכיש-שפיר - המט"י האזורי, למ.א. באר טוביה, לקק"ל לרשות הניקוז לכיש - שורק ולגורמים נוספים לטיפוח הנחל.

³ המשרד להגנת הסביבה

+ **נחל שקמה** - נחל אכזב הנמצא בנגב הצפוני. הנחל מתחיל בדרום הר חברון, בקרבת העיר חברון, מנקז שטח של כ-750 קמ"ר, עד לשפכו בחוף הים התיכון סמוך לחוף זיקים. לנחל שני יובלים מרכזיים: נחל שקמה עצמו, שמקורו באזור גבעות להב ונחל אדוריים, שמקורותיו בהרי חברון. נחל אדוריים עובר בתוואי קצר בדרום המועצה ודי מרוחק מיישוביה. שני הנחלים חוצים את השפלה ומתאחדים לרגלי תל חסי, משם זורם הנחל מערבה, פורץ את רכסי הכורכר וממשיך עד לים.

ערוצי הנחלים ברובם אינם מטופחים כיום ומהווים 'חצר אחורית'. לערוצי הנחלים פוטנציאל פיתוח כמסלולי טיול ורכיבה וכצירים מקשרים בין אתרים ויישובים. סמיכותם ליישובים מהווה פוטנציאל לפעילויות חינוכיות – קהילתיות.

2.4.3 נקודות עניין

מרחב המועצה אינו חלק מ'המפה המנטלית' של ציבור המטיילים, בשל העדר אתרים ומוקדי ביקור מושכים ומפותחים. עם זאת, בתחום המועצה ובסמוך לה אתרי מורשת, ביקור ועניין 'חבויים', שטרם נחקרו ופותחו. באחרונה ניכרת פעילות בתחום זה באזור בקעת שפיר בצפון המועצה, ויש כוונה להניע פעילות איסוף מדע וחקר גם באזור המרכזי והדרומי של המועצה.

לחשיפת וטיפוח האתרים, ושילובם בכלל מערך השטחים הפתוחים, יכולה להיות משמעות בהיבט התיירותי – הגדלת כח המשיכה למטיילים ומבקרים, ובהיבט הקהילתי – כחלק מטיפוח זהות קהילתית וגאווה מקומית.

הגם שמצאי האתרים אינו גדול ומרביתם בלתי מטופחים עדיין, קיים פוטנציאל לשילוב מקבצים נושאים וגיאוגרפיים של האתרים למסלולי ביקור וטיול. מסלול ראשון מתוך מקבץ של ששה מסלולים באזור גוש היישובים הצפוני נמצא כיום בשלבי תכנון מתקדמים וחלק ראשון שלו נחנך לאחרונה. להלן רשימה חלקית של אתרים:

+ **אתר כרמון** – אתר פסולת שנסגר ועבר תהליך שיקום ראשוני בלבד (כיבוי בעירות). האתר ממוקם בלב שטחים חקלאיים מעובדים ומהווה נקודת תצפית המשקיפה אל בקעת שפיר, מישור החוף והרי יהודה.

+ **מקווה מים עונתי** – בסמוך למרכז שפיר. האתר נמצא בשלבי תכנון מפורט מתקדמים כחלק מפארק שישרת את יישובי היישובים, מערכת החינוך ומבקרים מן החוץ.

+ **אתרי בקעת שפיר** (חלקם בסמוך לתחום שיפוט המועצה) – שרידי מסילת ברזל תורכית ושדה תעופה גרמני (אתרי מלחמת העולם הראשונה), ג'לדיה, קרקפה ועיבדיס (מתקופת התנ"ך ועד התקופה הצלבנית), אתרי מלחמת השחרור, מפעלי מים (קו ירקון-נגב, מאגר עין צורים) ועוד

+ **אתרי העתיקות המוכרים** באזור הינם ספורים – תל ציפור סמוך למושב קוממיות ותל קשת בגבולה הדרומי של המועצה

+ **קברי רבנים** של יוצאי ג'רבה במושב איתן ועוד

2.4.4 שטחים חקלאיים כחלק ממערך השטחים הפתוחים

מרבית השטחים החקלאיים במועצה מעובדים, ומהווים חלק מרכזי של הנוף הפתוח ומרכיב יסודי באופייה הכפרי-חקלאי של המועצה. השילוב של שטחי חקלאות מעובדים, ערוצי נחלים, שטחי יער, מאגרי מים ונקודות עניין – יוצר מרחב בעל פוטנציאל לקליטת מטיילים ומבקרים מן החוץ ומקרב היישובים.

המועצה מקדמת, בסיוע שותפים דוגמת משרד החקלאות, מרכז טיפוח עסקים קריית גת-לכיש-שפיר – המט"י האזורי שותפות 2000, רשות הניקוז והקק"ל, מהלכים ותכניות לטיפול והנגשת השטחים הפתוחים:

- + פיתוח פארק סביב מקווה מים עונתי בסמוך למרכז שפירא
- + פיתוח שבילי אופניים בגוש היישובים הדרומי
- + פיתוח של מרחב הנחלים גוברין ולכיש בבקעת שפיר במעורבות הקהילות ושיקום מקטעי נחל
- + פיתוח מערך שבילי הליכה ורכיבה בבקעת שפיר

בתחום שיפוט המועצה האזורית שפיר שטחים פתוחים ומגוונים, ולמרות היעדר שטחים בעלי ערכיות יוצאת דופן, השילוב בין שטחי חקלאות מעובדים לערוצי נחלים, שטחי יער ונוף פתוח, מגדיר את אופייה של המועצה ויוצר ערך מוסף הן לפיתוח תירותי והן לאיכות החיים ביישובים.

2.5 הפעילות הכלכלית

2.5.1 חקלאות

2.5.1.1 חקלאות - נתוני יסוד

		נתונים בסיסיים	
		מושבים, נחלות שטחים וגידולים.	
9 מושבי עובדים ובהם 724 נחלות חקלאיות המעבדים : מטעים	6,300 דונם		
ירקות	2,200 דונם		
ירקות בחממות ומנהרות	330 דונם		
חמניות בהשקיה	750 דונם		
גד"ש	16,400 דונם		
1 מושב שיתופי, משואות יצחק המעבד:	600 דונם		מושב שיתופי
אבוקדו ואפרסמון	10,500 דונם		
גד"ש	300 דונם		קיבוץ
שותפות עם נגבה (סה"כ 21,000 דונם)	5,500 דונם		
1 קיבוץ, עין צורים המעבד:			
אפרסמון			
גד"ש			
ב-4 מושבים קיימות 19 רפתות משפחתיות. סטטוס ביצוע הרפורמה בפרק הסביבתי להלן			רפתות במושבים
עין צורים - רפת חלב 3.2 מליון ליטר חלב לשנה.			רפתות בישובים
משואות יצחק - רפת חלב משותפת עם קיבוץ משמר דוד 5,56 מליון ליטר חלב לשנה.			שיתופיים
הרפתות פועלות בהתאם לרפורמה			
במושבי המועצה 8 מגדלי צאן (עוזה, שלווח, נועם, רווחה)			צאן
ב-6 ממושבי המועצה קיימים 10 לולים.			לולים
משואות יצחק השקיעו לאחרונה בהקמת מרכז מזון מודרני ומשוכלל ביותר הכולל מערך ייצור ממוחשב עם מערכי הובלה והסעה אוטומטיים וכן מערך שיווק ואספקת המזון.			מרכז מזון
אפרוחי משואות יצחק פועלת ב-4 תחומים:			א.מ.י. אפרוחי משואות יצחק
+ חוות פרגיות להטלה.			
+ 10 חוות רביה במקומות שונים בארץ המייצרות ביצים.			
+ מדגרה חדישה ומודרנית המסוגלת להדגיר 30 מליון ביצים			
+ מערכת שיווק והדרכה ללקוחות.			

בסה"כ מתקיימת פעילות חקלאית בכל היישובים החקלאיים במועצה (למעט כמובן המרכזים הכפריים) - ברובה חקלאות בשטח פתוח.

לוח 4: שטחי גידולים חקלאיים

אחוז שינוי 01-06		שטח גידולים בדונם		
כלל המועצות	שפיר	2006	2001	
-21.0	-27.8	36,900	51,100*	סה"כ
-16.0	-84.4	500	3,200	מטעי הדרים
-17.4	-46.0	3,400	6,300	מטעים אחרים
30.8	40.0	11,900	8,500	ירקות, תפוז"א ומקשה
-32.3	-30.4	21,100	30,300	גד"ש

מקור: השלכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל

* נתון במקור. עפ"י חיבור סה"כ הגידולים צ"ל 48,300 דונם

מנתוני שטחי הגידולים החקלאיים עולה כי בשפיר ניכרת ירידה בולטת בכל שטח הגידולים בשנים 2001-2006, במיוחד מטעי הדרים. הירידה אמנם מאפיינת את כלל המרחב הכפרי (מלבד ירקות בהם חלה דווקא צמיחה),

אולם שיעורה בשפיר גבוה משמעותית בהשוואה לממוצע הארצי. **חשוב להדגיש כי נתונים אלה אינם מבטאים הזנחת השטחים החקלאיים (אין כמעט בנמצא שטחים בלתי מעובדים בשפיר), אלא הפשרת שטחים חקלאיים להרחבות היישובים.** במקביל מדווחים חלק מהחקלאים על מעבר משטחי שלחין לשטחי בעל בשל השינוי בכמות המים ומחיריהם.

2.5.1.2 מגמות עיקריות

- + צמצום בשטח הגידולים
- + ירידה ברווחיות במטעים ובירקות.
- + קיצוץ במכסות המים ועליה במחיריהם .
- + בעלי נחלות בגיל מבוגר יחסית.
- + יציאת מתיישבים רבים מענף החקלאות מסיבות של שחיקת רווחיות וגיל.
- + קיטון מתמשך בתקציבים הממשלתיים לסיוע בהשקעות בחקלאות.
- + עיבוד משותף של חלקות ג' וחלקות נוספות בעיקר במטעים וגד"ש באמצעות האגודה (ברוב המושבים).
- + ריכוז החקלאות בידי תושבים מעטים המעבדים חלקות גדולות יחסית. ברוב המקרים אין כדאיות כלכלית להפעלת חלקות קטנות בגידולים האופייניים לאזור, מטעים וירקות בשטח פתוח.
- + ירידת הרווחיות בתפעול רפתות משפחתיות קטנות, השקעות גבוהות הנדרשות במסגרת הרפורמה וגיל מבוגר של בעלי הרפתות - גרמו לחיסולן של רוב הרפתות המשפחתיות ללא חלופה אחרת של פרנסה.
- + מספר גדול של עובדי חוץ בעבודות חוץ שונות.
- + תכניות פיתוח משמעותיות:
- בפגישות עם נציגי מושב עזה ומושב נעם, הציגו החברים תוכניות לפיתוח – הנושאים מוצגים בשלב הנוכחי לפני בדיקה נוספת בנושא.
- במקורות מחוז אשקלון הכינו תוכנית באמצעות נטפים למשך לנועם שלושה ועזה מים מושבים. התוכנית הבסיסית הוכנה לפני כשנתיים אבל לא מתבצעת.
- הקמת בריכת אגירה + מתקן טיהור למי שפכים מקרית גת – שה"כ השקעה כ- 40 מליון ש"ח, מתוכם מימון באמצעות מענק מדינה של 60% עד 80% ומשקיעים פרטיים יממנו כ- 20% 40%. המים ירכשו במחיר של כ- 70% ממחיר מי השפד"ן או 50% ממחיר מים שפירים. הכוונה לטעת מדרום ליער פלוגות בשטח של מושב עזה כ- 750 דונם פרדס שיושקה במים המטוהרים. הפרויקט תקוע כיום בניצבות.
- המועצה בוחנת שיתוף פעולה עם 'משקי הדרום' (אגודה שיתופית חקלאית המונה קרוב ל-40 יישובים) לעיבוד וחיידוש נטיעות – בהסכמה עם אגודות יישוביות ובעלי נחלות.

2.5.1.3 סוגיות מרכזיות בתחום החקלאי

- משקלה של החקלאות כמקור פרנסה ותעסוקה ראשי נמצא אמנם במגמת צמצום, אולם ההיקף הנרחב של השטחים החקלאיים ברחבי המועצה והשלכותיהם על הסביבה, על איכות החיים ועל פיתוח ענף התיירות הם בעלי משמעות נרחבת. במסגרת התכנית יש להתייחס לסוגיות הבאות:
- + הנגשה של משאבי מים באיכות מתאימה ובמחיר בר תחרות
  - + זיהוי ופיתוח מנגנוני תמיכה בחקלאים ובעיבוד החקלאי
  - + שילוב החקלאות בפיתוח התיירות – החקלאית והכפרית
  - + איתור כיווני פיתוח חדשים המתאימים לחקלאות המקומית
- ההיבטים הסביבתיים של החקלאות נסקרים בפרק 2.6 להלן.

2.5.2 תיירות

2.5.2.1 תמונת מצב

המועצה האזורית שפיר אינה נמצאת על מפת התיירות הארצית. למרות מיקומה הנוח במרחק נסיעה קצר ממוקדים מטרופוליניים ובתווך בין שני אזורי תיירות פנים (מרחב "יואב יהודה" ממזרח ורצועת החוף הדרומית ממערב), לא התפתח ענף הביקור והתיירות במועצה – בעיקר בשל העדר אתרים ומוקדי ביקור משמעותיים ואורח החיים הדתי ביישובי המועצה.

באחרונה, הודות למאמצי המועצה ומרכז טיפוח עסקים קריית גת-לכיש-שפיר – המט"י האזורי, תופס נושא התיירות מקום גבוה בסדר היום האזורי. נעשים מאמצים לאיתור וטיפוח יזמויות מקומיות, יזמים וגורמים מהמועצה החלו להשתלב בפעילות תיירותית במסגרת פסטיבלים משותפים עם עמותת יואב-יהודה, אומנים מהמועצה שותפים לפורום אומנים אזורי, מקדמים פיתוח אתרים ושבילים ועוד.

על רקע פעילות זו, תמונת המצב של העסקים הקיימים בתחום התיירות היא דינמית ומשתנה, בשל היותה במידה רבה בחיתוליה. הריכוז הגדול ביותר של עסקים תיירותיים ובעלי פוטנציאל בתחום התיירות והביקור קיים בגוש היישובים הצפוני – בעיקר בקיבוץ עין צורים.

2.5.2.2 עסקים קיימים

להלן סקירה של עסקים ופעילות תיירותית נכון למועד כתיבת הדוח:

קיבוץ עין צורים	אירוח כפרי: 58 יחידות אירוח + מטבח וחדר אוכל, אירוח משפחות בסופי שבוע ובעיקר קבוצות של בני נוער מהארץ ומחו"ל לסמינרים ופרויקטים שונים של משרד החינוך. בסופי שבוע 100% תפוסה. תפוסה ממוצעת כ- 45% תכנון לעתיד: שדרוג המתקן, הרחבת פעילות האירוח המשפחתי, והגדלת התפוסה הכללית והרווח.
	<u>קיטרינג ואירועים</u> : שמחות, כנסים, ארוחות לקבוצות או משפחות בגן האירועים. <u>תזמורת "כלים שלובים"</u> : אירועי שמחות וערבי שירה בכל הארץ. <u>אומנות משי</u> , <u>יודאיקה ואופנה</u> : ייצור ומכירות (במפעל עץ הבקבוקים) <u>עץ הבקבוקים</u> : פרות הדר בתוך בקבוק מתאים כשי לקידום מכירות וכו'. משמש גם כאטרקציה תיירותית לסיורים מודרכים בעין צורים.
מושב שפיר	<u>תמציות רפואיות וטיפוח</u> : ייצור ומכירה (של מפוני גוש קטיף המתגוררים בקראוילות) <u>מזון</u> : מכירת עוגיות בריאות ואוכל פרסי. בשלב זה מכירה ביתית בלבד.
	<u>אומנות</u> : סדנאות יצירה באומנות, קדרות ועיבוד זכוכית
	<u>תמציות רפואיות וטיפולים</u> : מטע רימונים, ייצור תמציות ומוצרים לטיפולים בסכרת וסרטן, טיפולים אלטרנטיביים (נטורופתיה, הילינג, שיאצו)
מרכז שפירא	<u>אומנות</u> : סטודיו, גלריה חוגים וסדנאות קייטרינג והסעדה
משואות יצחק	<u>אירועים</u> : אולם (בעיקר לשימוש פנים יישובי) <u>טיפולים אלטרנטיביים</u> : הכשרה וקורסים
איתן	<u>הפעלה לילדים</u> : נפלאות במשואות – מרכז הפעלה לילדים בגיל הרך (מעין ג'ימבורי) <u>יקב בוטיק</u> : יקב יפרח, המייצר כ- 1,000-2,000 בקבוקים לשנה עם תוכניות להגדלת היקף הפעילות. חלק מהענבים מכרם בבעלותו וחלק קונה. <u>מורשת</u> : דינה ומשה גבסי – מאכלים, סיורים והרצאות על מורשת עדת יוצאי ג'רבה <u>עיבוד תוצרת חקלאית</u> : ייצור שמן זית <u>טיפולים אלטרנטיביים</u> : טיפולים וקוסמטיקה

שלווה	<u>עיבוד תוצרת חקלאית: דבש</u>
	<u>אומנות: יצירה וסדנאות</u>
נעם	<u>אומנות: יצירה וסדנאות</u>
	<u>טיפולים: קוסמטיקה</u>
רווחה	<u>חמי רווחה: בתכנון (ראו להלן)</u>
	<u>מזון: בישול ביתי</u>
	<u>בעלי חיים: חוות סוסים</u>
קוממיות	<u>מזון: מאפיית מצות</u>
	<u>עיבוד תוצרת חקלאית: עדר עיזים וייצור גבינות</u>
	<u>אירוח: חדרי אירוח ברמה בסיסית למשפחות וקבוצות</u>
מרכז הרצוג	<u>מוסד: הוראה, מחקר וסדנאות בתחומי יהדות, ארץ ישראל ומפגשים בין קבוצות אוכלוסייה שונות</u>

בסה"כ, קיימים במרבית יישובי המועצה עסקים ומיזמים בעלי פוטנציאל בתחום התיירות והביקור. עפ"י נתוני המט"י האזורי קיימת התעניינות לגבי הקמת מיזמים נוספים וקיים פוטנציאל נוסף להקמת עסקים בתחומי התיירות החקלאית – רפתות משפחתיות, עיבוד תוצרת חקלאית ועוד. צמיחתם ויציבותם של עסקים אלו כרוכה במידה רבה ביכולת 'לייצר' חבילות משולבות בין העסקים השונים ובשילוב עם מסלולי טיול ואתרי ביקור.

2.5.2.3 התשתית הסטטוטורית

אין ביישובי המועצה שטח מיועד לתיירות במסגרת הת.ב.ע., להוציא ת.ב.ע. למיזם מים טרמו מינרליים במושב רווחה. המיזם שעיקרו הקמת מרכז טיפולים ונופש דוגמת חמי יואב, חמי טבריה וכיו"ב, נבדק בעבר (תחילת שנות ה-90) ונמצא בעל כדאיות אולם בשל סוגיות פנים יישוביות – לא קודם עד היום.

כמו כן, למרות שלמועצה תכנית מתאר מאושרת (1984) וגמישה למדי, לא קיימת מסגרת סטטוטורית המאשרת פעילות לא חקלאית בנחלות באופן המוכר רשמית ע"י מוסדות התכנון ומנהל מקרקעי ישראל.

2.5.2.4 שירותי דרך

מיקומם של יישובי המועצה לאורך צירי תנועה ארציים, משתקף בהקמת מספר מוקדי שירותי דרך:

עין צורים	בצומת הכניסה לעין צורים תחנת דלק + חנות נוחות של YELLOW .
משואות יצחק	בצומת הכניסה למשואות יצחק תחנת דלק + חנות נוחות
עזה	על כביש 40 מול הכניסה לעזה תחנת דלק + חנות נוחות. המושב מקדם עם יזם חיצוני תוכנית להגדלת השטח המיועד לשירותי דרך מ- 3 דונם ל- 10 דונם – היזם יגיש ת.ב.ע. נקודתית להגדלת השטח
זבדיאל -	שטח מיועד לשירותי דרך בכניסה למושב על כביש 40. קיים שטח של כ- 10 דונם המיועד לשירותי דרך. לא אושר לביצוע על ידי המינהל.

בסה"כ, קיימת ביישובי המועצה תשתית לא מבוטלת של עסקים ויוזמות היכולים, לאחר טיפול והכוונה, להציע חבילות ביקור ועניין למשפחות וקבוצות ולתנועה עוברת – בשילוב עם השטחים החקלאיים והפתוחים ונקודות העניין שנסקרו בפרק הקודם. מגבלות מרכזיות:

+ העדר הסדרה סטטוטורית – הן של פעילות עסקים לא חקלאיים בנחלות והן של שטחים ייעודיים לפעילות תירותית.

+ אורח החיים הדתי ביישובי המועצה מהווה מחד מגבלה לפיתוח התיירות, אולם מאידך הוא מהווה יתרון לפיתוח תיירות המתאימה לפלח השוק הדתי והחרדי.

2.5.2.5 כיווני פיתוח מוצעים

כיווני הפיתוח המוצעים נשענים בעיקרם על משאבים קיימים במועצה – המצאי העסקי הקיים והמתוכנן, אורח החיים הדתי ביישובי המועצה, מערך השטחים הפתוחים והפעילות החקלאית, ריבוי מוסדות וכ"א מקצועי בתחום החינוך, מבנים ושטחים קיימים ביישובים וניסיון יזמי של רבים מהתושבים.

מוצעים 5 כיווני פעולה מרכזיים:

- + קידום תשתיות סטטוטוריות לפיתוח תיירות
- + פיתוח מיזמים תיירותיים שיהפכו את מ.א. שפיר למרכז ארצי לתיירות חינוכית לבני נוער ומשפחות בתחום יהדות, סביבה וארץ ישראל. פעילות מוסדית – קבוצתית מסוג זה מתאימה גם לימי אמצע השבוע ובהתאמות נדרשות גם לסופי שבוע.
- + פיתוח אתרי טבע ונוף ומשאבים טבעיים, פיתוח שבילי תיור המקשרים בין אתרים וישובים, טיפוח חזות היישובים ופיתוח תשתיות תומכות - להגדלת מספר המבקרים במועצה.
- + ניצול הביקושים המתחזקים בשוק החרדי לפעילויות נופש בילוי ואירוח.
- + הקמת מיזמים ברמת הפרט, היישוב והאזור, המשתלבים בשטחים הפתוחים ובאורח החיים הדתי והחקלאי במועצה.

2.5.3 תעשייה ומלאכה ומסחר

2.5.3.1 מצב קיים

בתחום שיפוט המועצה מספר מתחמים קטנים לתעסוקה ומסחר:

- + המועצה שותפה בפארק התעסוקה י.ש. גת. הפארק הוקם מתוך שותפות בין עיריית קרית גת, מ.א. יואב ומ.א. שפיר. הפארק משתרע על כ-6,000 דונם וכולל שטחים זמינים המיועדים לתעשייה מסחר היי-טק ושירותים, מוסד אקדמי ומרכז קונגרסים. הפארק הולך ומתאכלס בחברות ישראליות ובינלאומיות מובילות כגון אינטל, H.P., אינדיגו, סלטי אסם, צבר, אלדין ועוד. לפארק מיקום אסטרטגי עם גישה נוחה ברכבת וברכב (כביש 6) לכל חלקי הארץ. הפארק מציע מגרשים החל מ-2 דונם המאפשרים גם הקמת עסקים קטנים. משמעותו המרכזית של הפארק מבחינת המועצה הוא כמקור הכנסה מוניציפאלי. בימים אלה מתנהלת ועדת חקירה העשויה להשליך על שינוי חלוקת ההכנסות בעקבות האפשרות לכניסת מ.א. לכיש כשותפה ותביעות עיריית קריית גת להגדלת נתח ההכנסות שלה. בהיבט התעסוקה והיזמות המקומית משמעותו של הפארק לאוכלוסיית שפיר אינה גדולה – הן בשל אופי העסקים בפארק והן בשל הפרופיל התעסוקתי של תושבי המועצה. יחד עם זאת, לפארק יכולה להיות משמעות מבחינת כח המשיכה של יישובי המועצה לאוכלוסיות חדשות.
- + בתכנית המתאר של המועצה מיועד שטח בן כ-27 דונם לתעשייה. השטח ממוקם בצמוד לכביש 3 מדרום מזרח לצומת הודיה. עדיין לא קודם תכנון מפורט למתחם, לא כל שכן עבודות פיתוח, אולם קיימים מגעים ראשוניים בין המועצה לוועדה המחוזית בהקשר זה.
- + בחלק מהיישובים קיימים שטחי תעסוקה ומסחר ייעודיים – בקיבוץ עין צורים, במושב השיתופי משואות יצחק, במרכז שפירא ובקוממיות.

להלן פירוט:

משואות יצחק מפעל עלבד – מייצר בד לא ארוג ומטליות לחות. נוסד בשנת 1985 והפך לחברה ציבורית בשנת 1994. 59% בבעלות משואות יצחק, 41% בבעלות הציבור. המפעל מעסיק כ-400 עובדים במפעל במשואות יצחק. שטח בנוי כ-23,000 מ"ר ובנוסף

	שטח שכור לאחסון בקרית מלאכי.
	ב- 2002 רכישת מפעל FLW בגרמניה – מח' ייצור מטליות לחות.
	ב- 2004 הקמת מפעל בארה"ב – מח' ייצור מטליות לחות.
	ב- 2004 הקמת קו ספלנס בישראל.
	בשנת 2007 היקף מכירות כ- 680 מליון ₪ רווח נקי 23.0 מליון ₪.
	פלוריש בן שמעון בע"מ - למשאות יצחק מפעל בשותפות 50% 50% עם משפחת בן שמעון לייצור תוספי מזון מוצרי טבע וכו' הנמצא באזור תעשייה תרדיון – היקף מכירות ל- 2006 כ- 40 מליון ₪.
קוממיות	מפעל מצות הנמצא בכניסה למושב קוממיות, בבעלות תושב המושב. המפעל עובד בחודשי החורף ומייצר מצות באיכות גבוהה.
עין צורים	מבנים בעין צורים ששימשו את מפעל המזגנים עוצמה. הנכס הקיבוץ בוחן אפשרויות חדשות לשימוש במבנים לרבות כניסה לתעשייה חדשה
מרכז שפירא	מרכז מסחרי הכולל מספר חנויות באחוזת אתרוג. מבני חינוך שהוסבו למלאכה ותעשייה זעירה בסמוך למתנ"ס.
כללי	בחלק מהיישובים קיימים עסקים לא חקלאיים דוגמת מסגריה, סירוק ועיצוב פיאות, מסגור תמונות, משרדי חברת עבודות עפר ועוד אולם מספרם הכולל מצומצם יחסית.

2.5.3.2 עקרונות מנחים לפיתוח

- + מ.א. שפירא היא אזור כפרי חקלאי. כל פיתוח של מוקדי תעסוקה ומלאכה חשוב שייעשה בהתאם למגבלות סביבתיות ובהתאמה לתפיסת פיתוח בר קיימא.
- + פיתוח תעסוקה ומלאכה באזור הדרומי יופנה לפארק י.ש. גת, בו קיים פוטנציאל לבניה עתידית של עשרות אלפי מ"ר מבנים כולל האפשרות לרכישת מגרשים החל מ- 2 דונם לעסקים קטנים יחסית.
- + קיימת היום מגמה של יזמים גדולים לשכור שטחים גדולים כמחסנים לוגיסטיים מהם מתבצעות פעולות מכירה ואספקה באמצעות האינטרנט או באמצעים אחרים. חברות אלה שוכרות מבנים מחוץ לערים הגדולות באזורים בעלי נגישות טובה לנמלי הים והאוויר ולמרכז הארץ. באזור הצפוני על כביש 3 קיים שטח של 27 דונם עם ת.ב.ע. לתעשייה, הנמצא בקרבה יחסית לאזור אשדוד ואשקלון. ראוי לבדוק ההיגיון העסקי והאפשרות הסטטוטורית והסביבתית להגדלה של השטח ולקדם הפיתוח באמצעות יזמים פרטיים. מאחר וקיבוץ משאות יצחק שוכר שטחי אחסון בא.ת. קריית מלאכי, אנו סבורים שנוכח לבדוק האפשרות לשיתוף פעולה עם משאות יצחק הנמצא בסמוך, לפיתוח אזור התעשייה בכביש 3.
- + פיתוח אזורי מסחר – אנו לא סבורים שלמועצה האזורית שפירא יש יתרונות בפיתוח אזור למסחר לאחר פיתוח של אזורי מסחר שבוצעו באזור המערבי כולל: קוסמוס מול כפר סילבר, ביג בקרית מלאכי ועוד.
- + במסגרת פיתוח אזורי תעסוקה במועצות אזוריות רשאים המושבים לפתח אזור תעשייה מושבי בשטח כולל של עד 75 דונם. אף אחד ממושבי המועצה לא תכנן במסגרת הת.ב.ע. ייעוד שטח לתעשייה. יש לבחון אם ראוי למושב מסוים לייעוד שטח כאמור או במסגרת של שיתופי פעולה בין מספר יישובים סמוכים.

2.5.4 מוסדות כענף כלכלי

2.5.4.1 מצב קיים

מוסדות בתחומי החינוך, הבריאות, הרווחה וכו"ב מהווים מרכיב חשוב בתמונת הפיתוח הכלכלי מאחר והם מקור תעסוקה גדול יחסית גם לאוכלוסיות בעלות כישורים פורמליים מופחתים, מניעים יזמויות מקומיות בתחומי שירותים תומכים ותורמים להרחבת בסיס המס של הרשות המקומית.

בתחומי המועצה קיימים כיום מספר מוסדות מסוג זה:

- + בית אבות סיעודי נועם אבות במשואות יצחק השומר על אווירה יהודית עם דגש על חגים ושבתות. אוכלוסיית נועם אבות מורכבת מאנשים שומרי מסורת ושינים שומרי מסורת המגיעים מאזורי הארץ השונים. מוצעים גם שירותי החלמה והתאוששות אחרי מחלה ואשפוז. קיימת השגחה רפואית 24 שעות ביממה.
- + צהלי - מכינה קדם צבאית לבנות במשואות יצחק.
- + מוסדות אור עציון במרכז שפירא - ישיבה תיכונית, פנימייה צבאית, ישיבת הסדר ובית מדרש למחנכים.
- + מרכז הרצוג בעין צורים - מרכז ללימודי יהדות העוסק בלימוד דיאלוגי ופלורליסטי של מקורות ישראל הכולל תוכניות לימודים שונות, מכינה ולימודי חוץ. בצמוד אליו - ישיבת הקיבוץ הדתי (ראו להלן)
- + בנוסף, קיימים במועצה מבני ציבור בהם מצוי פוטנציאל פיתוח כלכלי בעיקר בתחום התיירות, החינוכי אך גם בתחומי שירותים עסקיים ופעילות קהילתית אחרת.
- + ישיבת הקיבוץ הדתי בה למדו ב- 20 השנים האחרונות צעירים אחרי צבא או תוך כדי צבא במסגרת תוכנית "השילוב" עבור בני הקיבוץ הדתי. בשנת הלימודים הקרובה לא תופעל הישיבה. בישיבה 24 חדרים חלקם ללא שימוש.
- + מבני ביה"ס הישן שעומדים ריקים באבן שמואל הכוללים 6 מבנים. בכל מבנה 4 כיתות לימוד ובנוסף, מבנה מרכזי ששימש מטבח וחדר אוכל ומבני סדנאות.
- + שני מבנים העומדים כיום ללא שימוש והמהווים חלק ממתחם הישיבה הנמצאת צמוד לאלומה. בסמוך קיימת ישיבה פעילה המפעילה מטבח ומספקת ארוחות לתלמידי הישיבה הגדולה הנמצאת בסמוך. המתחם שייך לעמותה של אגודת ישראל.
- + מבנה סמוך למתנ"ס וחלקו משמש לאחסון ומלאכה.

2.5.4.2 כווני פתוח מוצעים

- + בחינת האפשרות להסבת מבנים ותשתיות קיימים לפיתוח מוסדות מתאימים
- + כל הפעילות לעתיד תיבחן בשיתוף פעולה עם המפעילים הנוכחיים או אחרים שסייעו ברעיונות ראויים, ולאור בחינה פרוגרמטית של הצורך במבנים לייעודם הציבורי על רקע גידול האוכלוסייה הצפוי.

2.6 איכות הסביבה

2.6.1 מפגעים ומטרדים

2.6.1.1 קרינה

קרינה בלתי מייננת, הנקראת גם קרינה אלקטרומגנטית, נמצאת בכל מקום. מקורות הקרינה הם: מקורות טבעיים (קרינה קוסמית), מתקני שידור, מתקני רשת החשמל, לייזרים ועוד. לקרינה בלתי מייננת ישנה השפעות על בריאותו ותפקודו של גוף האדם. בתחום גלי הרדיו לדוגמה, ידועה תופעת החימום. השפעות נוספות נבדקות ומהוות נושא למחקרים רבים בארץ ובעולם. על בסיס המלצות ארגון הבריאות העולמי (WHO) נקבעו ערכי סף לחשיפה לקרינה בלתי מייננת שמטרתם למנוע בביטחון מלא השפעות בריאותיות ידועות: הסף הבריאותי לחשיפה לקרינה בלתי מייננת, הוא סף המגדיר מהי החשיפה המזערית המבטיחה שלא יגרם נזק בריאותי. הסף נקבע תוך התייחסות לתופעות השליליות הידועות והתייחסות לאוכלוסיות הרגישות ביותר כמו ילדים, חולים, מבוגרים וכו'. הסף הבריאותי מתייחס לחשיפה אקוטית (קצרת מועד) בלבד. הסף הסביבתי לחשיפה לקרינה בלתי מייננת, אמור לאזן בין האינטרס להפעיל מקורות קרינה לרווחת הציבור והאינטרס לא לפגוע (בריאותית או כלכלית) במתגוררים בסמיכות למקורות קרינה או נמצאים בסמוך להם. הסף נקבע על ידי המשרד להגנת הסביבה, בהתייחס לסף הבריאותי, ולרמת הסבירות לקיום סיכונים אחרים מאלה שנקבעו בחשבון בקביעת הסף הבריאותי. הסף הסביבתי הוא לחשיפה רצופה וממושכת.

רשת תקשורת סלולארית היא אחת מתשתיות התקשורת במדינה. אופן השידור של האנטנות הינו אופקי, ואינו לכיוון הקרקע. כיום פועלים בישראל ארבעה מפעילי תקשורת סלולארית: פלאפון, מירס, פרטנר וסלקום. מחלקות ההנדסה של חברות הסלולאריות אמורות לקבוע את מיקום אתרי השידור בכפוף לת.מ.א. 36 א' ולחוק הקרינה בלתי מייננת שנכנס לתוקפו ב 2007. שידורים סלולאריים בישראל מוגבלים בתחום של קרינה בלתי מייננת של 700 - 2500 מגה הרץ. המשרד להגנת הסביבה בודק ומאשר את הפעלת אתרי שידור בארץ מהיבט בטיחות הקרינה ומנפיק היתר קרינה לכל מוקד שידור.

במוא"ז שפיר יש 14 אתרים שידור סלולאריים. למעט אתר של חב' פרטנר בעוזה לכולם היתר מהמשרד להגנת הסביבה. רוב האתרים נמצאים בשטח הפתוח. בנספח מס' 2 מוצגת טבלה, בה פירוט המתקנים.

2.6.1.2 קרינה אלקטרו מגנטית

בהתבסס על המלצות ארגון הבריאות העולמי קבע המשרד להגנת הסביבה סף חשיפה בריאותי: 1000 מילגאוס לשדה מגנטי ו 500 מילגאוס לשדה חשמלי. בנוסף המשרד ממליץ על סף חשיפה סביבתי המתייחס לשהייה דרך קבע של בני אדם והוא עומד על 2 - 4 מילגאוס בממוצע ל 24 שעות. המלצות אלו תקפות גם לגבי תחנות השנאה הנמצאות בקרבת מגורים. בשנים האחרונות נערכו מספר בדיקות קרינה ברחבי המועצה:⁴ (פירוט הנתונים בנספח מס' 2). על פי ממצאי הבדיקות נראה כי ישנם שני מוקדים שאותרו, אשר עוברים את סף החשיפה הסביבתי.

2.6.1.3 רעש

הרעש הוא קול בלתי רצוי. אחת הבעיות הקשות שהאזרח עלול להיתקל בהן באזור מגוריו היא רעש סביבתי הנגרם ממקורות שונים הסמוכים לביתו. "החוק למניעת מפגעים 1961" קובע שאסור לגרום לרעש חזק או בלתי סביר שמפריע או עלול להפריע לנמצאים בקרבת מקום.

⁴ איגוד ערים אשקלון

מכוח החוק הותקנו תקנות שקובעות מהו רעש בלתי סביר ואת אופן מדידתו. קיימת התייחסות ספציפית לרעש התקפי, לרעש עם טון בולט ולרעשי פיצוצים בשכיחות נמוכה. כמו כן התקנות קובעות את אופן ההתייחסות וההתחשבות ברעשי הרקע. בעיה שכיחה שגורמת לתלונות רבות היא הרעש הנגרם ממערכות קוליות באולמות שמחה, גני אירועים ודיסקוטקים. לרעש זה יש שני אספקטים:

- + רעש המוקרן מאולמות שמחה, מגני אירועים ומדיסקוטקים החוצה מטריד ומפריע, במידה והאולם נמצא בתוך אזור מגורים או בסמוך לו (בהתאם לתקנות למניעת מפגעים, רעש בלתי סביר, תש"ך-1990, רעש הנשמע באזור מגורים לא יעלה על מפלס שנקבע בתקנות כרעש בלתי סביר).
- + רעש מחריש אזוריים של מוזיקה בתוך האולמות, גני אירועים ודיסקוטקים, יכול לגרום לנזקים בריאותיים, לרבות נזק בלתי הפיך לשמיעה.

במוא"ז שפיר, בעלת מאפיינים כפריים וחקלאים, זוהו שני מקורות רעש:

+ טורבינות תחנת הכוח איתן-סמוך למושב איתן.

+ גני אירועים במשואות יצחק ובעין צורים.

בגנים אלו טרם התקינו מדי רעש כנדרש בתקנות החדשות, וברישוי עסק "אולמות שמחה ודיסקוטקים".

2.6.1.4 מוזיקים

בעלי חיים מוגדרים כמוזיקים לאדם כאשר הם עלולים להוות מטרד ישיר בלתי נסבל לאדם ו/או להעביר אליו מחלות. המוזיקים התברואיים העיקריים הם: תיקנים, פרעושים, קרציות, עש, יתושים, זבובים, זבובי חול, צרעות, עכברים, חולדות ותהלוכת האורן. בעלי השטחים והחצרות הפרטיות אחראים לטפל במפגעי המוזיקים שברשותם והרשות המוניציפאלית (המועצה) אמורה לפקח על כך. המועצה אחראית לטפל במוזיקים בשטחי השיפוט שלה ובמוסדות חינוך וציבור.

במוא"ז שפיר זוהו מספר מוקדים לדגירת יתושים (פירוט בנספח מס' 2). רוב המוזיקים מגיעים מנחלים, ברכות חמצון ומקווי מים עומדים ובלתי מטופלים. הסדרת טיפול בשפכי המועצה (ראה סעיף שפכים להלן) צפוי לצמצם את התרבותם של זחלי היתושים, אולם עד לצמצום התופעה, חשוב למנוע התרבות זחלים על ידי הסדרת זרימת המים בנחלים וניקוז טוב יותר בשטח המועצה וכן טיפול בעשבייה לאורך גדות הנחלים ובריכות החמצון (מקומות התפתחות קלאסיים ליתושים - המים העומדים בעשבייה המשיקה למים) וכן להדביר באמצעות חומרי הדברה (ידידותיים לסביבה ככל הניתן) במידה והטיפול המניעתי אינו ממגר לחלוטין את התופעה.

2.6.2 פסולת

2.6.2.1 אתרי שפיכת פסולת בלתי מוסדרים

ברחבי המועצה, במושבים השונים, ישנם אתרי פסולת פיראטים מקומיים, מזבלות ללא תשתיות אשר משמשות כאתרים הן לפסולת גושית, חקלאית, גזם ואף פגרי בעלי חיים. מנהל מחלקת התברואה במועצה מסר כי במושבים זרחיה ועוזה ישנם אתרים פיראטים גדולים. בנוסף נצפו בישובים השונים מבני משק זנוחים, אזורי גרוטאות ומבני אסבסט בלתי מתוחזקים.

אתר כרמון, ששימש כאתר פסולת אזורי במשך שנים (אך לא כמטמנה מוסדרת) נסגר זה מכבר. לפני כשנתיים בוצע באתר שיקום בעירות. בימים אלה נמצאת המועצה, יחד עם חב' הייעוץ "אפיק", בבחינת טכנולוגיות שונות לשיקום האתר בין השאר נבחנת האפשרות לסחר בגזי חממה.⁵

אתר פסולת כרמון – אינו פעיל, פברואר 2008

פינוי פסולת הגזם אינו מוסדר ונצפו אתרי שפיכה של גזם, עם פסולת מעורבת. ראו תמונות.

מרכז השירותים של המועצה בין מוסדות החינוך ועין צורים - פברואר 2008

ככלל, בחלק מהישובים שנצפו, בייחוד בחלק הדרומי של המועצה, נושא הטיפול בפסולת אינו משיע רצון. אין הקפדה על שפיכה לכלי האצירה לפסולת ובחלק מהמקרים מצבם התחזוקתי של כלי האצירה ברמה ירודה.

שפיכת פסולת הפוגמת בחזות הישוב – מושב רווחה פב' 2008

מקור: מנהל מחלקת התברואה - מחי גואטה⁵

2.6.2.2 אתרי פסולת יבשה

הפעלת אתרי סילוק פסולת אזורי הוא עסק כלכלי לכל דבר. בנוסף, מרחקי הובלה קצרים יסייעו למועצה להזיל עלויות פינוי הפסולת היבשה ה'מיוצרות' בתחומה.

אתר איתן – אתר קיים עם תכנון להרחבה אתר קיים בבעלות חברת מ.מ.מ. גודל האתר הינו כ- 20 דונם, והוא קולט כ 2,000 טון בחודש מכל האזור. נפח ההטמנה הקיים היום הוא כ- 15,000 קוב. לאתר יש אישור לשימוש חורג, והוא נמצא כיום בהליך של תוכנית מאושרת יחד עם הרחבה ל- 70 דונם נוספים. היה והתכנית תאושר נפח ההטמנה יגדל לכ- 900,000 קוב.

אתר משואות יצחק – בתכנון בתוכנית האב לפסולת יבשה של המשרד להגנת הסביבה מחוז דרום, מצוין האתר סמוך למשואות יצחק. האתר נמצא בשטח שיפוט מוא"ז באר טוביה ומוא"ז שפיר. האתר הינו בור כרוי גדול בלב שטחים חקלאיים, גודל הבור כ 59 דונם, נפח הטמנה כמיליון קוב. בסמוך לבור עובר קו חשמל מתח גבוה לכן האפשרות לניצול לשימושים אחרים מוגבלת. מרחק האתר מ'שובי המועצה: ממשואות יצחק- 500 מ, ממרכז שפירא - 2.5 ק"מ, מעין צורים – 3 ק"מ ממושב שפיר- כ 1 ק"מ.

ההשלכות הסביבתיות של האתר: הרגישות הכוללת של השטח מוגדרת כ: רגישות גבוהה קיצונית (גבעות כורכר משואות יצחק) בעיקר לחדירת מי תהום, לכן קידום האתר מותנה בסקר סיכונים של השרות ההידרולוגי. יש לציין כי האתר רחוק מקידוחי מים ורדיוס מגן.

השטח אינו נצפה מהישוב משואות יצחק ומהסביבה והקמתו לא תהווה מפגע נופי. כמו כן מובילה אליו דרך גישה מוסדרת מכביש 3. למוא"ז באר טוביה ישנה הרשאה לתחילת תכנון האתר, בימים אלה נערכים מגעים ראשונים לשיתוף פעולה עתידי להפעלת אתר הפסולת במשותף. יש לציין כי הוגשה התנגדות מטעם משואות יצחק עקב קירבת הרחבת הישוב לאתר.⁶

2.6.2.3 פסולת ביתית ומיחזור

כמות הפסולת הביתית מוערכת ב 300 טון לחודש, כ 1 ק"ג לאדם ביום (1.2 ק"ג עפ"י למ"ס הרשויות המקומיות בישראל 2006). פחות מהמוצע הארצי (1.5 ק"ג לאדם/יום). הפסולת מפונה על ידי קבלן לאתר דודאים בצורה מסודרת. עלות היטל ההטמנה, הנגבה החל מיולי 2007 משולם על ידי המועצה. בימים אלה נמצא בהכנה מכרז חדש לפינוי פסולת, אשר בו יוטמע ההיטל על קבלן הפינוי. אולם ברור כי העלות הנ"ל תגולגל בהצעת המחיר לפתחה של המועצה.

מחזור: אחוז המחזור הנדרש עפ"י החוק הניקיון – תקנות המיחזור עומד על 25%. בשנת 2006 אחוז המחזור במוא"ז שפיר עמד על 4%. החומרים שמוחזרו הם: קרטון- 12 טון, עיתון- 13 טון, נייר לבן- 2.5 טון ובקבוקי פלסטיק - 4 טון. בניגוד לחקיקה המחייבת לא הוגש בשנת 2007 דו"ח מחזור למשרד להגנת הסביבה.

יודגש, שרשויות מקומיות שאין להן כדאיות כלכלית למיחזור רשאיות לבקש פטור מעמידה בתקנות המיחזור בצירוף תחשיב המציג הנושא. מומלץ למוא"ז שפיר לבדוק את כדאיות הפעלת מערך הפחתת כמויות ומיחזור

⁶ מקור: מנהל מחלקת תברואה במועצה, מתי גואטה.

פסולת וזאת לאור היטל ההטמנה, שעמד בשנת 2007 על 10 ₪ לטון (ומתווסף לכך מע"מ) בשנת 2008 20 ₪ והעלאה של 10 ₪ נוספים לכל טון בכל שנה עד הגעה להיטל הטמנה בסך 50 ₪ לטון (+מע"מ). במידה ומתחשיביה יעלה שעדיין בשל קרבתה לאתרי הטמנה אין לה כדאיות כלכלית לכך עליה לפנות ולבקש פטור, בהתאם לנדרש בחוק ובתקנות ומיחזור.

2.6.3 שפכים

השפכים בישובי המועצה מובלים לבריכות חמצון ומשם לשלושה מאגרים מרכזיים. טיפול זה גורם למטרדים סביבתיים רבים כמו גלישות ביוב לשטח הפתוח, מטרדי ריח ומזיקים. שיפור תשתיות הטיפול בשפכים נמצא בהליך מואץ לקראת שדרוג סופי וטיפול סביבתי נאות, בכל שפכי ישובי המועצה במהלך 2008-2009. מערכת תשתית הטיפול בשפכים מחולקת לשלושה אזורים :

אזור גוש דרומי: השפכים מובלים לבריכות חמצון אבן שמואל, ומשם למאגר עוזה, בסוף 2008 אמורים לעבור- השפכים לטיפול במט"ש קריית גת.

איזור מרכזי: בריכות חמצון קטנות סמוכות למושבבים, ומשם למאגר נגבה. בסוף 2009 יעברו השפכים למט"ש הצפוני בעין צורים.

אזור צפוני: בריכות חמצון ומאגר עין צורים. בסוף 2009 יעברו השפכים לטיפול במט"ש הצפוני בעין צורים.⁷

2.6.4 תעשייה

מוא"ז שפיר אינה משופעת בתעשייה בתחומי שיפוטה (ללא פארק התעסוקה י.ש. גת בו היא שותפה). המפעל הגדול הקיים הוא: 'על בד' משואות יצחק; מפעל ליצור בד לא ארוג, מטליות לחות וסופגות. חומרי הגלם הם: סיבי בד ודבקים אקריליים. צריכת המלח הכללית מעל 1.5 טון לחדש לטיפול במי רענון ולדודי הקיטור. צריכת מים חודשית לאחר הרחבת המפעל מעל 8,000 מ"ק. קו קולחין מופנה למאגר משואות יצחק.

2.6.5 אגרוקולוגיה

2.6.5.1 רפתות

לגידול בעלי-חיים במגזר החקלאי ישנה השפעה רבה על הסביבה כמו: זיהום מים וקרקע, מטרדי ריח, זבובים, העברת מחלות ועוד. פרויקט הרפורמה במשק החלב אשר אחת ממטרותיו החשובות היא מניעת הזיהום הסביבתי מהרפתות והגנה על מקורות המים, תוך שדרוג סביבתי של הרפתות והקמת תשתיות להגנה על הסביבה יצאה לדרך בשנת 1999 והסתיימה בסוף שנת 2006.

במוא"ז שפיר יש 21 רפתות, מהן 2 קיבוציות, אשר סיימו את תהליך הרפורמה. בנוסף קיימות במספר מושבים רפתות קטנות אשר רובן לא סיימו את התהליך וחלקן אף לא התחילו אותו, כמפורט:⁸

⁷ מנהל מח' תברואה מוא"ז שפיר

⁸ מתכנתת משרד החקלאות, מחוז הנגב

לוח 5: ביצוע רפורמה ברפתות

שם הישוב	מספר רפתות	רפורמה
משואות יצחק	1	רפת קיבוצית משותפת עם משמר דוד סיימה את תהליך הרפורמה
עין צורים	1	רפת קיבוצית סיימה את תהליך הרפורמה
שלווה	4	3 ביצוע חלקי 1 לא בוצע
עזה	6	5 ביצוע חלקי 1 לא בוצע
קוממיות	2	1 ביצוע חלקי 1 לא בוצע
שפיר	7	6 ביצוע חלקי לקראת סיום 1 ביצוע מלא

למעשה, רק 3 רפתות סיימו את כל שלבי הרפורמה. 15 ביצעו חלק מההליך ו-3 לא נכנסו כלל לתהליך. לאי ביצוע הרפורמה ישנה השלכה סביבתית וכלכלית. אותן רפתות שלא ביצעו את השדרוג אשר היה מייעל את תפעול הרפת ומונע פגיעה בסביבה, חשופות לתביעות וקנסות מטעם המשרד להגנת הסביבה. כל שדרוג ושיפור עתידי של הרפת לא יזכה במענקים אלא ייפלו על כתפי הרפתן באופן בלעדי.

2.6.5.2 לולים

ההשפעה הסביבתית של ענף הלול מתבטאת בפוטנציאל הזיהום מזבל הלולים וממטרדי ריח זבובים. הדרך לצמצם מפגעים אלו הוא לבנות לולים בעלי תשתיות סביבתיות (רצפת בטון, אוורור וטיפול נכון בזבל). רוב הלולים במוא"ז שפיר הם לולי פטם והודים. מספר מושבים מאופיינים בכמות גדולה של לולים כמו: עזה, נעם וזבדיאל. הלולים במושבים אלה הינם גדולים, שיתופיים (ולא משפחתיים) ובעלי תשתיות סביבתיות נאותות. חלק ממבני הלולים במושבי המועצה ככלל, אינו משמש ליעוד הראשוני - גידול פטם, אלא ריק או מכיל שימושים אחרים כמו למשל מחסנים⁹.

2.6.6 חוקי עזר

חוק עזר הוא דבר חקיקת משנה הנחקק ע"י רשויות מקומיות ואיגודי ערים. חוק העזר הינו אמצעי עיקרי שבאמצעותו ניתן להסדיר חובות וזכויות בתחום פעולות הרשות המקומית ולגבות תשלומים למימון פעולת הרשות. מוא"ז שפיר חוקקה ברבות השנים חוקים שונים בתחום איה"ס כמפורט¹⁰:

חוק עזר לשפיר (שימור רחובות), תשכ"ד 1964	חוק עזר לשפיר (שמירת איכות הסביבה), התשמ"ח 1988
חוק עזר לשפיר (הגנה על הצומח), תשכ"ג 1963	חוק עזר לשפיר (אספקת מים), התשנ"ה 1995
חוק עזר לשפיר (הדברת מזיקים), תשל"ט 1969	חוק עזר לשפיר (אגרת ביוב), תשמ"ח 1988 -מבוטל
חוק עזר לשפיר (הוצאת אשפה), תשל"ט 1969	חוק עזר לשפיר (ביוב), התשמ"ז 1996
חוק עזר לשפיר (עקירת עצים), תשי"ט 1958	חוק עזר לשפיר (החזקת בעלי חיים), תשכ"ח 1968
חוק עזר לשפיר (תברואה וסילוק מפגעים), תשל"ט 1970	חוק עזר לשפיר (פיקוח על כלבים), תשל"ז 1970

מחננת משרד החקלאות, מחוז הנגב⁹
משרד הפנים¹⁰

מבדיקת חוקי העזר עולה כי חלק גדול מהם מיושנים ואינם רלבנטיים, בחלק אף יש בהם סתירה לחקיקה ראשית כמו :

- + חוק עזר עקירת עצים 1958, שמקנה סמכות לרשות המקומית לתת אישור לכריתת עצים, סמכות זו קיימת בחוק רק לקק"ל ולשלושת הרשויות הגדולות .
- + חוק נוסף הנוגד חקיקה ראשית, חוק תברואה וסילוק מפגעים 1970, המאשר לתברואן הרשות לקבוע מקום למזבלה לאיסוף זבל.
- + בנוסף בחוק זה ישנה הוראה להטות צינורות מבית בד לכיוון תעלת גשם, פעולה המנוגדת לתקנות איכות הסביבה.
- + בשנת 1988 חוקק חוק עזר שמירת איכות הסביבה, בחוק זה מופיעים נושאים ותקנות הקיימים בחוקי העזר האחרים בנושא כמו: החזקת בעלי חיים 1968, תברואה וסילוק מפגעים 1970, הגנה על הצומח 1963 ועוד. הדבר יוצר כפילות בין החוקים וסרבול מיותר, רצוי לבטל חלק מחוקי העזר, כפי שנעשה בחוק אגרת ביוב 1996 אשר ביטל את חוק הביוב הקודם מ 1988, הבלתי רלוונטי.
- + בחוק עזר שמירת איכות הסביבה 1988, מוגדר מינוי מפקח, סמכויותיו והגדרת קנסות למי שנמצא שאינו עומד בהוראות החוק.

ריכוז הוראות איכות הסביבה בחוק אחד הינו דבר מבורך ויעיל אשר יכול לסייע בשמירה על איכות הסביבה יחד עם זאת, מתבקש לבצע בחינה מחדש של סמכויות וקנסות בחוקי העזר ובייחוד חוק עזר שמירת איכות הסביבה אל מול חוק הרשויות המקומיות (אכיפה סביבתית - סמכויות פקחים) התשס"ח - 2008 (להלן החוק), שייכנס לתוקפו ביום 11.6.09, תכליתו של החוק הרחבת סמכויות פקחים בתחום של אכיפת חקיקה שעניינה איכות סביבה. חוק האכיפה הסביבתית מרחיב את סמכויות הפקחים העירוניים ונותן להם סמכויות ביצוע הניתנות על פי דין לשוטרי משטרת ישראל בדרגת קצינים (סמכות עיכוב, חקירה וכו') וכן יאפשר שינוי משמעותי בפוטנציאל ההכנסה, כתוצאה מהטלת קנסות על פי חוקים ראשיים הקובעים קנסות ועיצומים כספיים בשיעור העולה פי כמה וכמה על שיעורי הקנסות על פי חוקי עזר וצו עבירות קנס.

ואולם, אכיפה באמצעות החוק מונעת אכיפה על פי חוקי העזר הכוללים בתוכם הוראות דומות ביסודן לחיקוקים הסביבתיים שבתוספת לחוק. על כן מוטל על המועצה לקבוע כי היא תאכוף לפי הוראות חוקי העזר ובמקרה כזה לא תפעיל את סמכותה לפי הוראות החיקוק הסביבתי, או לחילופין תפעל לביטול/תיקונו של חוק העזר כך שסמכויות הפיקוח והאכיפה ייגזרו רק מהחוק הראשי. הדבר נועד למניעת הסיכון הכפול שבו ייאכפו שתי הוראות חוק הדומות מכח חיקוקים שונים. לאור האמור נדרשת בחינה של כל חוקי העזר אל מול החוקים שבהם ניתנת הסמכה בחוק האכיפה הסביבתית ותיקונו/ביטולם בהתאם.

בנוסף, נדרשת היערכות נוספת של המועצה להפעלת פקחים ויודא כי יעברו את ההכשרות המתבקשות כנדרש בחוק (ההכשרות אמורות להיערך על ידי משרד הפנים בתיאום עם המשרד לבטחון פנים ומשרשים נוספים).

2.6.7 אנרגיה

עלייה בצריכת החשמל, עליית מחירי הדלק בעולם, העובדה שכמות תחנות החשמל בישראל אינה מספקת כדי לעמוד באספקת הדרישה הגוברת לחשמל וכן הפגיעה באיכות הסביבה, הנגרמת כתוצאה משימוש בדלקים פוסיליים, גורמים לכך שמדינת ישראל מחפשת פתרונות חלופיים לייצור אנרגיה.

מיקומה של מועצה מקומית שפיר בדרום הארץ ומיעוט ימי העננות וריבוי השטחים הפתוחים בה יכול להוות בסיס להתאמתה לפיתוח והקמה של אנרגיה סולארית. קרבתה למרכז הארץ יכול להוות פוטנציאל לעבודה משותפת עם מכוני מחקר כאוניברסיטת תל-אביב.

מוצע לבחון כדאיותם של פרויקטים כמו תאים פוטוולטאים (PV) על גגות רפתות ולולים, חוות פוטוולטאיות, גגות של מוסדות ציבור ובתי תושבים.

2.6.8 איכות סביבה במועצה גופא

במועצה וגופי הסמך שלה לא מתקיימות פעילויות מיוחדות בנושא הסביבתי ושימור משאבים. מסמך ראשוני של המלצות לפעילות בתחומים אלו הועבר לעיון המועצה.

2.6.9 סוגיות וכיוונים לבחינה

נושא	כיוונים לבחינה
יער וייעור	יש לשקול האם ניתן 'להשתמש' ביערות, כחלק מתוכנית כוללת לפיתוח התיירות, כך שיסייעו לשיפור תדמית המועצה ולמיתוגה לתיירים וטיילים.
קרינה	מומלץ לחזור ולבדוק את קווי המתח הגבוה אשר עוברים בקרבת המשקים במידה וימצאו חריגות יש לפעול מול חברת חשמל בנושא. לבדוק מדוע לחברת פרטנר אין היתר.
רעש	יש ללחוץ באמצעות הועדה לתכנון ובניה על כך שכל אתרי השידור (על תרנים) יכללו מרכיב של שילוב בחזות הנוף. יש להתקין מדי רעש באולמות האירועים כנדרש לפי החוק.
מזיקים	הסדרת טיפול בשפכי המועצה צפוי לצמצם את התרבותם של זחלי היתושים, אולם עד לצמצום התופעה, חשוב למנוע התרבות זחלים על ידי הסדרת זרימת המים בנחלים וניקוז טוב יותר בשטח המועצה וכן טיפול בעשבייה לאורך גדות הנחלים ובריכות החמצון (מקומות התפתחות קלאסיים ליתושים - המים העומדים בעשבייה המשיקה למים) וכן להדביר באמצעות חומרי הדברה (דידוטיים לסביבה ככל הניתן) במידה והטיפול המניעתי אינו ממגר לחלוטין את התופעה.
פסולת ומחזור	מומלץ להקים בכל ישוב רמפה לריכוזי פסולת יבשה בנקודה אחת, ולקיים נוהל מסודר של פינוי פסולת זו לאתר איתן אשר יכול לשמש כעסק כלכלי לכל דבר בנוסף, מרחקי הובלה קצרים יסייעו למועצה להזייל עלויות פינוי הפסולת היבשה ה'מיוצרות' בתחומה. רצוי לקדם יחד עם מוא"ז באר טוביה את תכנון האתר משואות יצחק.
אסבסט	מומלץ למוא"ז שפיר לבדוק את כדאיות הפעלת מערך הפחתת כמויות ומיחזור פסולת וזאת לאור היטל ההטמנה, במידה ומתחשיביה יעלה שעדיין בשל קרבתה לאתרי הטמנה אין לה כדאיות כלכלית לכך עליה לפנות ולבקש פטור, בהתאם לנדרש בחוק ובתקנות ומיחזור. בכל מקרה מומלץ למועצה להכין תכנית מפורטת להפחתת כמויות הפסולת המיוצרות (עם הפנים לקהילה) ובחינת היתכנות מיחזור ולקבל לכך תקציב מקרן הניקיון, שכן הנושא כלול בנושאים שיקבלו תקציב המוחזר לרשויות על בסיס תשלומיהן בגין היטל ההטמנה.
אגרואקולוגיה	רצוי למפות את מבני הציבור אשר יש בהם אסבסט צמנט ואת מצבם התחזוקתי ולהכין תוכנית רב שנתית לתיקון/פינוי לוחות האסבסט.
שפכים	רצוי לקדם את שדרוג 15 הרפתות אשר ביצעו רק חלק מתהליך הרפורמה, לבדוק אלו תשתיות חסרות בכל רפת ולהכין תוכנית לשדרוג התשתיות החסרות. יש לבדוק מהן האפשרויות הכלכליות אשר עומדות בפני שלושת הרפתות אשר לא ביצעו כלל תהליך השדרוג. מומלץ למפות את מבני הלולים הישנים אשר אינם משמשים ליעודם המקורי ולבדוק כיצד ניתן להשתמש בהם ביעילות תוך מניעת יצירת מפגע סביבתי. בשל הנזק הסביבתי הנגרם מטיפול בשפכים בצורה לא מוסדרת, נדרש לקדם ביצוע

התוכניות לביוב תוך עמידה קפדנית בלוחות הזמנים
 חוקי עזר מומלץ לבטל חוקי עזר ישנים ובלתי רלבנטיים ולהגביר אכיפה סביבתית.
 יש להיערך ליישום של חוק הרשויות המקומיות (אכיפה סביבתית) – התשס"ח-2008
 אנרגיה סולרית מומלץ למועצה לבחון מול רשות החשמל ייתכנות פרויקטים בתחום האנרגיה הסולארית
 בשני מישורים:
 האחד – תאי PV במבני הציבור של המועצה, לצריכה עצמית ומכירה לרשת החשמל במחיר
 גבוה וידוע ל- 20 שנה.
 השני – הקמת חווה פוטוולטאית באתר כרמון, או במיקום פוטנציאלי אחר.
 איכות סביבה מומלץ להגביר ההתנהלות הסביבתית בקבלת ההחלטות היום יומית של המועצה וכן להכין
 במועצה גופא תוכנית פעולה/פרוייקטים לחסכון במים, בנייר, באנרגיה ובפסולת למועצה וגופיה, תוך
 העלאת מודעות עובדיה והרחבת מעגלים גם למשפחותיהם.

2.7 היבטים ארגוניים ומוניציפאליים

2.7.1 מאפיינים עיקריים:

- בשנים האחרונות הובילה המועצה שינויים ארגוניים ופרסונליים במחלקותיה, שהובילו לשיפור דפוסי העבודה, לשיפור איכות השירותים ולפעילות מוכוננת תוצאות. אלו ניכרים, בין היתר, בהקמת מחלקת פיתוח, במינוי מזכיר/מנכ"ל למועצה, בשיפור ההישגים והרחבת היצע השירותים בתחום החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי, בהחדרת גישת פיתוח קהילתי, בשדרוג והרחבת מוקדי השירותים של המועצה, בהצאת הפעילות בתחומי הפיתוח הכלכלי, בפיתוח התשתיות ביישובים ועוד.
- בתחומי הפיתוח הכלכלי והסביבתי, המועצה פועלת גם בתוך מסגרת אזורית רחבה יותר: המועצה שותפה בפארק התעסוקה י.ש. גת (בשיתוף עם עיריית קריית גת, מ.א. יואב ומ.א. לכיש); במרכז טיפוח עסקים קריית גת-לכיש-שפיר – המט"י האזורי ובפרוייקט שותפות 2000 (עם קהילת שיקגו, הסוכה"י ורשויות מקומיות קריית גת ולכיש), מהווה חלק מועדה מרחבית לתכנון (שקמים), ברשות הניקוז לכיש – שורק, באיגוד ערים לאיכות סביבה.
- הפיתוח הכלכלי והסביבתי נדרש לשיתופי פעולה עם גורמים אזוריים (כמפורט לעיל); עם מוסדות ממלכתיים ומשרדי ממשלה (דוגמת משרד החקלאות ופיתוח הכפר, משרד התיירות, המשרד להגנת הסביבה, משרד הפנים, החטיבה להתיישבות, קק"ל, עמותת התיירות ועוד); עם המגזר השלישי ועם המגזר העסקי.
- ועדת איכות סביבה מועצתית הוקמה פורמלית אך עדיין אינה פעילה.
- האופי הדו רובדי של המועצה האזורית מבוסס במידה רבה על שיתופי פעולה במשולש מועצה – יישוב – תושב. המועצה פועלת בשיתוף פעולה עם היישובים להנעת פיתוח וטיפוח תשתיות, לקידום פעילות חינוכית וקהילתית ומשקיעה בשדרוג היכולות המקצועיות של הנהגות היישובים. במקביל, משקיעה המועצה בעידוד המעורבות הקהילתית של תושבים ובתמיכה ביוזמות של תושבים.

2.7.2 סוגיות מרכזיות:

- קידום הפיתוח הכלכלי והסביבתי ומיצוי פוטנציאל משיכת האוכלוסייה, נדרשים לשדרוג וקידום של מספר היבטים ארגוניים ומוניציפאליים:
- העמקה ומיסוד של הממד הרוחבי בין מחלקות המועצה ועם גופים אזוריים רלבנטיים – יצירת דפוסי פעולה בין מחלקתיים מובנים המאפשרים שיתופי פעולה בין כלל המחלקות והגורמים האזוריים אל מול משימות חוצות מחלקות.
  - השלמת תחומי ידע החסרים כיום במועצה. אין כיום ועדה חקלאית פעילה במועצה המקדמת את נושא החקלאות להיבטיו המגוונים ומהווה משאב ידע לחקלאים; העיסוק בתחום התיירות עדיין לא מוסד מבחינת אחריות ודפוסי פעולה למרות שבאחרונה החל לפעול רכז תיירות המועסק ע"י המועצה; יש מקום לבחון את נושא מיתוג המועצה ושיווק פוטנציאל המגורים וההזדמנויות הכלכליות; יש לבחון את סוגיית ההתמקצעות בתחום הסביבה – הרחבת ההתייחסות מ'תברואה' לראייה סביבתית רחבה יותר.
  - מיסוד והרחבת הכלים במשולש מועצה – יישוב – תושב על רקע אתגרי הפיתוח של המועצה והשינויים בצו המועצות המתייחסים לניהול המוניציפאלי של יישובים. המועצה החלה לקדם פעילויות בהיבט זה דוגמת קורס מזכירים, גיוס משאבים להשתלמויות ועדים, הטמעת גישה קהילתית בעבודת המחלקה לשירותים חברתיים והפעלת רכזי קהילה יישוביים; אולם מוצע לבחון את העמקת שיתופי הפעולה בין הגורמים השונים ברמת היישוב והגדרת תחומי האחריות של הנהגות היישובים.

2.8 קהילה

2.8.1 עיקר המאפיינים:

בשנים האחרונות התרחבו המסגרות המוניציפאליות המעודדות מעורבות תושבים ועלה היקף המעורבות של תושבים בישוים שונים, עקב מספר יוזמות שמקדמת המועצה:

- **מעורבות דרך מערכת החינוך הפורמלי:** התחזקה פעילות ועדי הורים במוסדות החינוך ומופעלים בחלק מהמוסדות כמו אולפנת אבן שמואל פרויקטים למעורבות הורים ותלמידות. במסגרת שותפות 2000 הגישה מחלקת החינוך כרטיס פרויקט שנקרא "איכפת לנו" לקידום מעורבות ילדי הגנים.
- **פיתוח גישה קהילתית (פג"ק):** פרויקט המובל על ידי המחלקה לשירותים חברתיים בלווי השירות לעבודה קהילתית במשרד הרווחה והשירותים החברתיים. מטרת הפרוייקט הטמעת גישת עבודה קהילתית בתפיסה המקצועית של המחלקה לשירותים חברתיים ובקרב העובדות הסוציאליות העובדות בישוים המועצה. הפרוייקט בביצוע.
- **רכזי קהילה ונוער בישוים:** מתנ"ס שפיר מפעיל בישוים המועצה רכזי קהילה שתפקידם לקדם פרויקטים קהילתיים, להפעיל מערך חוגים ישובי ביחד עם ועד הישוב ולהפעיל את מועדוני הנוער הישוביים.

מערך המוסדות והשירותים בשפיר עבר בשנים האחרונות שדרוג משמעותי בשלושה תחומים:

- **שיפוץ ובניית מבנים:** בישוים המועצה ובמרכזים הגושיים נבנה מספר גדול של מבני ציבור חדשים כמו בתי ספר יסודיים באבן שמואל ובשפיר, גני ילדים ומועדוני נוער בישוים, אולם ספורט סמוך ליסודי שפיר (בבנייה). במקביל עבר מספר גדול של מבנים שיפוץ ושדרוג.
- **הקמת מתנ"ס שפיר:** המתנ"ס הוקם לפני 3 שנים והוא שוכן במבנה של ב"ס ישן במרכז שפיר. המתנ"ס מפעיל שלוחה בגוש הדרומי באבן שמואל. המתנ"ס אחראי על אספקת שירותי חינוך בלתי פורמלי, תרבות, נוער וספורט במועצה, גושי הישובים והישוים (למעט משואות יצחק המפעילים באופן עצמאי את הפעילויות). רכזי הקהילה (ראו סעיף קודם) ישוביים שמפעיל המתנ"ס אחראיים על ביצוע וקידום פעילויות החינוך הבלתי פורמלי בישוים.
- **שדרוג מערכתי של מערכת החינוך הפורמלי:** המועצה משקיעה משאבים רבים ומגוונים בשדרוג מערכת החינוך הפורמלי בהיבט הארגוני, המקצועי והתכני. הדגש מושם על השתלמויות לסגל החינוכי, הטמעת תוכניות לימודים חדשות ושיפור סביבת הלמידה, ובמקביל מיסוד ושדרוג מערכת תומכת של חינוך מיוחד, שירותים פארא רפואיים, שירות פסיכולוגי חינוכי ועוד. ההשקעה בחינוך באה לידי ביטוי בגידול במספר התלמידים ובעליה בהישגים המדידים (זכאות לבגרות).

במערכת החינוך הפורמלי של המועצה האזורית שפיר, מתקיימת פעילות של חינוך סביבתי במספר דגשים:

- **טיפוח שטחים ציבוריים פתוחים:** תלמידות אולפנת אבן שמואל ניגשות ליחידה אחת של בגרות בנושא סביבתי. השנה מקיימות התלמידות פעילות לטיפוח ותחזוקה של שטחים ציבוריים פתוחים בישוים המועצה.
- **הכשרת סגל חינוכי:** בסיוע איגוד ערים לאיכות הסביבה עברו כשמונה מורים/מורות מב"ס שפיר השתלמויות בנושא חינוך סביבתי.
- **מיחזור:** בבית הספר היסודי אבן שמואל יש מורה המקדם את נושא מיחזור בקבוקי הפלסטיק.

2.8.2 כיוונים וסוגיות:

- **מיצוי תשתית מוסדות ציבור:** ניצול התשתית הקיימת לפיתוח כלכלי של הישובים והמועצה באמצעות:
  - שימוש רב תכליתי במבנים ומתקנים תוך צמצום הבניה של מוסדות ציבור חדשים. יביא לחיסכון בעלויות תחזוקה והפעלה.

- בניית מבנים חדשים (אם הכרחי) כמבנים ירוקים ותפעול מוסדות ציבור ומתקני ספורט קיימים מתוך תפיסה ירוקה. אלו יביאו לחסכון במשאבים ובעלויות (חשמל, מים, פינוי פסולת, ציוד משרדי) ליצירת משאבים חדשים עבור המוסדות/מועצה (עקב מיחזור, שימוש משני ועוד).
- **איכות מערכות השירותים:**
  - המשך טיפוח מערכת החינוך (בעיקר הפורמלי אך גם הבלתי פורמלי) בשל היותה גורם המשפיע על משיכת אוכלוסייה חזקה יחסית למועצה ועל השארת אוכלוסייה חזקה יחסית קיימת.
  - שדרוג מערכות שירותי הציבור, שיווק פעילויות והרחבת מכירת שירותים לאוכלוסיות חוץ, כולל תלמידי מוסדות לימוד על אזוריים הממוקמים במרחב המועצה.
  - **קבלת תו ירוק:** תמיכה במוסדות ציבור (גנ"י, בי"ס, מתנ"ס) בהיערכות לקראת קבלת תו ירוק
  - **הרחבת חינוך סביבתי גם לחינוך הבלתי פורמאלי**
  - **מרכז הרצוג:** מיסוד שותפות של מרכז הרצוג בתהליך התכנון הנוכחי וחזוק שיתופי פעולה בין המועצה למרכז הרצוג תוך מינוף התרומה של המרכז לפיתוח כלכלי אזורי.
  - **מעורבות תושבים:** טיפוח מסגרת מעורבות קיימות וגיוסן להשתתפות בתהליך התכנון הנוכחי.

3.1 אתגרי הפיתוח

תהליכי השינוי במרחב הכפרי במהלך שנות השמונים של המאה העשרים - שעיקרם ירידה במשקלה של החקלאות כמקור פרנסה ותעסוקה, צמצום התמיכות הממלכתיות והיחלשות המסגרות השיתופיות - באו לידי ביטוי בעוצמות גבוהות במועצה האזורית שפיר ויישוביה. אלו הובילו לתהליכי עזיבה והזדקנות של האוכלוסייה, חוסר נכונות של דור ההמשך להישאר בישובים, קשיי תעסוקה ופרנסה וחתך חברתי כלכלי נמוך, התדרדרות והזנחה של שטחים חקלאיים ופתוחים ושל חזות הישובים, משברים קהילתיים ועוד.

החל ממחצית שנות התשעים חווה המועצה מגמת צמיחה דמוגרפית מתמשכת אולם זו התמקדה בעיקר ביישובי הגוש הצפוני של המועצה ולא יצרה שינוי בחתך החברתי-כלכלי הנמוך של המועצה. הצמיחה הבלתי מאוזנת הרחיבה את הפערים בין גושי היישובים, הניכרים גם בהיבט החברתי-כלכלי, ברמת התארגנות והחוסן הקהילתי של היישובים, בחזות היישובים ובשימור האופי החקלאי. מערך השטחים הפתוחים בכל רחבי המועצה נתפס כ"חצר אחורית", ובקרב רבים מתושבי המועצה והמערכות הארגוניות המקומיות רווחה תפיסה של תלות בגורמי חוץ וחוסר אמונה ביכולות המקומיות להניע תהליכי פיתוח משמעותיים. שותפות המועצה בפארק התעסוקה בקריית גת הגדילה אומנם את ההכנסות העצמיות לנפש, אולם זו "קוזה" ע"י הירידה בהיקף התמיכות הממלכתיות לנפש והגידול בהיקף ההוצאות לנפש.

בסה"כ, הובילו תהליכים אלו לאיבוד האיכויות הכפריות הייחודיות ולסטגנציה במאפיינים הסוציו אקונומיים, תוך הרחבת הפערים הפנימיים במועצה.

אתגר הפיתוח המרכזי עמו נדרשת המועצה להתמודד הוא הנעת תהליך פיתוח כלכלי וחברתי. מאז ראשית שנות ה-2000 מאמצים רבים בקידום התשתית הסטטוטורית להרחבת היישובים, עידוד הזימות ופיתוח מענים לצרכים חברתיים וקהילתיים; אולם אלו לא הובילו עדיין לשינוי משמעותי במגמות הקיימות.

החידוש המרכזי במסגרת תכנית זו הוא תפיסת האיכויות הייחודיות של המועצה - כמרחב כפרי-חקלאי-פתוח המקיימת אורח חיים דתי מגוון - כמנוף להנעת הפיתוח הכלכלי והחברתי. מתוך כך, הוגדר אתגר הפיתוח המרכזי:

הנעת פיתוח כלכלי וחברתי מאוזן המבוסס על שימור וטיפוח השטחים הפתוחים, טיפוח החקלאות

ואורח החיים הכפרי והדתי. אתגרי הפיתוח הספציפיים הוגדרו כדלקמן:

- + חיזוק משאביה הכפריים והסביבתיים וייחודיותה התרבותית-קהילתית המקומית של המועצה, והפיכתם ממגבלות למנוף לקידום ופיתוח עוצמה.
- + הצגת מבט חדשני על הממשק שבין חקלאות, שטחים פתוחים ופיתוח כלכלי בתוך מכלול קיימות.
- + חיזוק המרחב הפתוח כמרכיב מרכזי בזהות הקהילתית של המועצה ויישוביה
- + איתור דפוסי פיתוח כלכלי מקומי - לתועלת תושבי המועצה וטיפוח אורחות החיים והערכים הסביבתיים והתרבותיים

3.2 שינוי תפיסה פנימי

התמודדות המועצה עם אתגרים מורכבים אלה התבססה על שתי הנחות חבויות:

- המאפיינים הכפריים - חקלאיים מהווים חסם פיתוח
- דלות משאבים מקומיים ותלות בגורמי חוץ

התהליך האסטרטגי לפיתוח כלכלי ובר קיימא אותו יזמה המועצה, מבטא שינוי תפיסה בהנהגת המועצה ובקרב השדרה המקצועית וגורמים בקהילה. שינוי זה מבוסס על ההכרה כי הפיתוח נדרש להתבסס על תפיסה כוללת, על חיזוקה איכויות הכפריות ו"מן הפנים אל החוץ":

- זיהוי והנעת משאבים מקומיים לפיתוח כחלופה לתפיסה של העדר משאבים
- לקיחת אחריות והובלה מקומית כחלופה לתלות בהחלטות גורמי חוץ
- יצירת שותפויות סביב סדר היום המקומי כמנוף לגיוס משאבים חיצוניים (מקצועיים וכספיים), המאפשרים מיצוי והרחבה של המשאבים המקומיים.

מתן ביטוי מעשי לשינוי התפיסה המקומית, נדרש למהלך כוללני המבוסס על ניסוח מעודכן של מטרות הפיתוח וההתנהלות של המועצה, על הגדרת מסלולי הפיתוח וההתנהלות שיובילו את יישום והטמעת השינוי, ועל הגדרת תכניות פעולה ועיצוב כלים ליישומן. התהליך האסטרטגי לפיתוח כלכלי ובר קיימא נועד לייצר תשתית זו תוך גיבוש הסכמות של גורמי המועצה ושותפי הפיתוח החיצוניים באמצעותם מעורבותם בתהליך, והוא עוצב בתהליך משותף עם הציבור ובעלי התפקידים במועצה ובקרב שותפי הפיתוח המרכזיים.

3.3 תפיסת התכנית ומטרותיה

המועצה האזורית שפיר ויישוביה תהיה מרחב כפרי-חקלאי דתי שאופיין בצמיחה כלכלית ודמוגרפית ובשטחים פתוחים איכותיים ורציפים; יהיה אטרקטיבי לתושבים, מבקרים ועסקים המשתלבים באורח החיים הכפרי והדתי; ויקיים יחסי גומלין פוריים עם המרחב הסובב. במרחב המועצה יצומצמו הפערים בין יישובים וקבוצות אוכלוסייה; ויחזק הקשר בין קהילות המועצה ליישובים ולשטחים הפתוחים. בבסיס תפיסה זו עומדת ההבנה כי המרחב הכפרי ואורח החיים הכפרי הם נכסיה המרכזיים של המועצה.

- נכסי המרחב הכפרי במועצה אזורית שפיר כוללים בין היתר שטחים חקלאיים, מבני משק, שטחים פתוחים (הכוללים שטחי חורש, ערוצי נחלים, אתרי היסטוריה ומורשת ועוד), נגישות בלתי מוטורית מהיישובים לשטחים הפתוחים והחקלאיים, נראות של רבים מהיישובים מצירי תנועה ארציים מרכזיים, וקירבה יחסית לריכוזי האוכלוסייה העיקריים של ישראל.
  - הנכסים הקשורים באורחות החיים כוללים בין היתר את האופי הדתי (המגוון) של אוכלוסיית המועצה, מגוון אתני ותרבותי, התבססות היסטורית על תעסוקה מקומית וניסיון יזמי/עסקי של רבים מתושבי המועצה.
  - הנכסים הארגוניים והמוסדיים כוללים בין היתר מסגרות ארגוניות יישוביות פעילות (אגודות שיתופיות וועדים מקומיים), התחדשות ארגונית הדרגתית אך רצופה ברמת המועצה, ניסיון מתמשך של פעולה במסגרות של שיתופי פעולה אזוריים, תשתית סטטוטורית זמינה להרחבות הרוב המכריע של היישובים ותמיכה של מוסדות ממלכתיים בקידום סדר היום המקומי העולה בקנה אחד עם מדיניות המוסדות (משרד החקלאות, המשרד להגנת הסביבה, משרד התיירות ועוד).
- נכסים אלה אמנם "חבויים" בחלקם, אולם התכנית הנוכחית המאמצת תפיסת פיתוח בר קיימא, ומהלכי תכנון ופיתוח קודמים, מאפשרים את חשיפתם ורתימתם לתהליכי הפיתוח.

על רקע זה, התכנית מיועדת להניע ולכוון בהתאם לעקרונות הקיימות:

- תהליכי פיתוח כלכלי היוצרים הזדמנויות הכנסה, תעסוקה וזימות; המחזקים את המרחב הכפרי-פתוח ואת אורח החיים הכפרי/דתי – לטובת התושב, היישוב והמועצה.

• **תהליכי צמיחה דמוגרפית – קליטה והתחדשות של אוכלוסיית המועצה על בסיס הנכסים המקומיים.**

מתפיסה זו נגזרים ששה קווי מדיניות מנחים:

- **פיתוח כלכלי מקומי.** פיתוח עסקי יזמות כפרית המספקת הזדמנויות תעסוקה משלימות וחלופיות לתושבי המועצה וליישובים ומרחיב את בסיס ההכנסות של המועצה – כמנוף לטיפול השטחים הפתוחים, לשיפור תשתיות ושירותים ולהפעלת מנגנוני ניהול המרחב והשירותים המוניציפאליים.
- **ביסוס וחינוך אורח החיים הכפרי-דתי.** יישובי המרחב הכפרי בישראל, ובהם יישובי מ.א. שפיר, אופיינו מייסודם בשילוב של יזמות (חקלאית בעיקרה) וקהילתיות. עם השינויים בחברה הישראלית בכלל ובמרחב הכפרי בפרט חלו תמורות באופי וסוג היזמות והקהילתיות שהפכו מגוונות יותר, אולם אלו נותרו מרכיבים מרכזיים המגדירים את אורח החיים הכפרי. במועצה האזורית שפיר חלה לאורך השנים שחיקה בהיבט היזמי והקהילתי, וחינוך באופי וסוג היזמות והקהילתיות שהפכו מגוונות יותר, אולם ההתחדשות והפיתוח. אורח החיים הדתי המאפיין את המועצה ויישוביה, מאפשר להציע איכויות ייחודיות לקהלי יעד (אוכלוסייה, מבקרים ויזמים) מובחנים.
- **שימור וטיפול השטחים החקלאיים והפתוחים.** מרחב המועצה האזורית שפיר מתאפיין במרקם הכולל שטחי חקלאות נרחבים ומעובדים; שטחים פתוחים רציפים, נגישים ומטופחים; ויישובים בהם מרוכז הפיתוח, המגלים אחריות לשטחים המעובדים והפתוחים. במועצה האזורית שפיר ויישוביה חלה בעשורים האחרונים ירידה בעיבוד השטחים החקלאיים והשטחים הפתוחים הזנוחים. כנכסים מרכזיים של המועצה והיישובים, מכוונת התכנית ליצירת מרחב משולב של שטחים פתוחים ושטחי חקלאות מעובדים, התורמים לאיכות החיים ולאטרקטיביות המועצה והיישובים, ומהווים תשתית תומכת בפיתוח תעסוקות כפריות.
- **"פתיחת" המועצה וחשיפתה לקהלים חדשים.** משיכת מבקרים/תיירים, אוכלוסיות חדשות, יזמות ומשאבים הם מרכיב משמעותי בתהליכי ההתחדשות, הצמיחה הכלכלית והפיתוח של המועצה. חשיפת המועצה ונכסיה תתרום למשיכת קהלי יעד למועצה, ותאפשר במקביל לתושבי מרכזים עירוניים סמוכים ומרוחקים יותר להכיר את המרחב הכפרי וליהנות מנכסיו.
- **דפוס פיתוח מרחבי המביא בחשבון חוסן קהילתי וארגוני.** המועצה מאופיינת בפערים בין גוש היישובים הצפוני ליתר יישובי המועצה (בהיבט החברתי-כלכלי, הדמוגרפי, בשיעור ואיכות העיבוד החקלאי, בחוסן הקהילתי וברמת ההתארגנות היישובית, בעוצמת היזמות העסקית והקהילתית, ברמת לקיחת האחריות הסביבתית ועוד). מדיניות המועצה גורסת ריכוז מאמץ ביצירת השינוי הרצוי בטווח הקצר ביישובי הגוש הצפוני בהם קיים ניסיון מוצלח ושיעורי הצלחה גבוהים במגוון תחומי הפיתוח הנובע מהחוסן הקהילתי והארגוני הגבוה בהשוואה ליתר יישובי המועצה; ובמקביל להשקיע בהטמעת הצורך בשינוי ופיתוח תשתיות סטטוטוריות, קהילתיות, ארגוניות ויזמיות תומכות – ביתר יישובי המועצה. קו מדיניות זה מבוסס על מודל של יצירת הצלחות והפצתן באמצעות רשתות של שיתוף וידע ובאמצעות התשתית הארגונית של המועצה ושותפיה – על מנת להשיג פיתוח מרחבי מאוץ בטווח הבינוני והארוך.
- **המשך שיתופי פעולה חוצי גבולות מוניציפאליים.** מאז הקמתה כחלק מ"חבל לכיש", למועצה ניסיון בפעילות בתוך מסגרת אזורית רחבה בתחומים מוגדרים. שותפויות אלו ידעו מטבע הדברים עליות ומורדות. עם זאת, בתהליך פיתוח המדגיש בין היתר היבטים של תיירות כפרית/חקלאית, טיפוח שטחים פתוחים והיבטים סביבתיים נוספים; יש חשיבות רבה להמשך שיתופי הפעולה תוך שמירה על ייחודה של המועצה בתוך מסגרות השיתוף.

3.4 מסלולי הפיתוח

יישום קווי המדיניות מתנהל לאורך מספר מסלולי פיתוח אינטגרטיביים – חוצי תחומים ומחלקות. בתוך כל אחד ממסלולי הפיתוח גובשו כיווני פעולה מרכזיים, תכניות פעולה וכלי יישום והטמעה. מסלולי הפיתוח מהווים את האסטרטגיות המרכזיות להשגת יעדי התכנית

מסלול 1: הבטחת רציפות שטחים פתוחים וחקלאיים איכותיים והנגשתם לקהלים מקומיים וחיצוניים.

- כיוון פעולה 1.1: חידוש עיבוד השטחים החקלאיים – כענף כלכלי וכחלק מתבנית הנוף הכפרי – וטיפוחם לאורך זמן.
- כיוון פעולה 1.2: פיתוח מערך שבילים רכיבה והליכה המקשר בין אתרים, יישובים וערכי נוף טבע ומורשת; והבטחת המשכיותם לשטחים הפתוחים בתחומי רשויות שכנות.
- כיוון פעולה 1.3: טיפוח אתרי נוף, תצפית, מורשת, ערוצי נחלים, חורשות ועוד בשילוב מנגנונים מוסדיים וקהילתיים.
- כיוון פעולה 1.4: מיסוד מסגרות לניהול השטחים הפתוחים והחקלאיים.

מסלול 2: פיתוח כלכלה מקומית מבוססת יזמות כפרית ובת קיימא

- כיוון פעולה 2.1: פיתוח יזמות פרטית מוסדרת של תושבי המועצה ברמת משק הבית/הנחלה, בתחומי התיירות החקלאית והכפרית ובתחומים נוספים המשתלבים באורח החיים הכפרי; ובהתאמה לאורח החיים הדתי.
- כיוון פעולה 2.2: פיתוח פרויקטים כלכליים ביוזמה משותפת של יישובים ויזמים היכולים להיות חיצוניים, בתחומי התיירות הכפרית-חקלאית ובתחומים נוספים המשתלבים במרחב הכפרי ובאורחות חיים המועצה, מגוונים את הזדמנויות תעסוקה ופרנסה לתושבים, ומרחיבים את בסיס המס המקומי.
- כיוון פעולה 2.3: פיתוח תשתיות תומכות ביזמות ותעסוקה, במיוחד בתחומי התיירות הכפרית והחקלאית, ושילובה במערכת אזורית רחבה.

מסלול 3: העצמת והתחדשות המועצה כארגון וקהילות המועצה לקידום הקיימות, וחיזוק הקשר לנוף ולמורשת המקומית

- כיוון פעולה 3.1: הגברת מודעות תושבי המועצה לנושאי סביבה וקיימות
- כיוון פעולה 3.2: קידום מעורבות התושבים בטיפוח השטחים הפתוחים ובפעילות ביישובים
- כיוון פעולה 3.3: קידום תפיסת הקיימות במועצה וביישובים
- כיוון פעולה 3.4: קידום החינוך הסביבתי במסגרות הפורמליות והמשלימות
- כיוון פעולה 3.5: פיתוח מנגנוני תמיכה בהרחבת היישובים – בדגש על יישובי הדרום והמרכז
- כיוון פעולה 3.6: הגדלת אטרקטיביות היישובים לדור הבנים ולאוכלוסיות חיצוניות בעלות פוטנציאל תרומה לקהילה

תכניות פעולה וכלי יישום

בתוך כל אחר מכיווני הפעולה גובשו תכנית פעולה וכלי יישום והטמעה, בשיתוף עם בעלי תפקידים במועצה וביישובים ועם תושבים שפעלו במסגרת צוותי משימה תחומיים. אלו מהווים את הרובד היישומי של התכנית, אולם חשוב להדגיש כי זוהי אינה רשימה סגורה. מחלקות המועצה, יישובים, תושבים ושותפי פיתוח נוספים יכולים לצקת תכנים נוספים וחדשים בתוך המסגרת האסטרטגית לקידום התפיסה ועקרונות המדיניות. להלן פירוט תכניות הפעולה במסגרת המסלולים וכיווני הפעולה:

לוח 6: כיווני פעולה, תכניות וכלי יישום - ריכוז

תכניות פעולה וכלי יישום*	כיווני פעולה
<ul style="list-style-type: none"> + הרחבת כמות מים זמינים לחקלאות וקידום נטיות מטעים ליישובים ולחקלאים בשת"פ עם "משקי הדרום" + פיתוח קהילה תומכת חקלאות וחיזוק הקשר בין בעלי הנחלות לפעילות החקלאית + מסגרת לפעילות ועדה חקלאית במועצה 	<p>חידוש עיבוד השטחים החקלאיים – כענף כלכלי וכחלק מתבנית הנוף הכפרי – וטיפוחם לאורך זמן.</p>
<ul style="list-style-type: none"> + פיתוח מערך שבילי טיול ואתרים בשטחים הפתוחים, בין הישובים ובסביבתם + פיתוח מסלולי רכיבה והליכה + פיתוח מרחב כרמון כפארק אזורי 	<p>פיתוח מערך שבילים רכיבה והליכה המקשר בין אתרים, יישובים וערכי נוף טבע ומורשת; והבטחת המשכיותם לשטחים הפתוחים בתחומי רשויות שכנות.</p>
<ul style="list-style-type: none"> + הקמת פארק סביב מקווה מים עונתי סמוך למרכז שפירא + שיקום אתרי פסולת ישנים (כרמון, זרחיה) ושילובם במערך השטחים הפתוחים והשבילים 	<p>טיפוח אתרי נוף, תצפית, מורשת, ערוצי נחלים, חורשות ועוד בשילוב מגנונים מוסדיים וקהילתיים.</p>
<ul style="list-style-type: none"> + תכנית אב לטיפול בפסולת חקלאית וקידום המחזור + הקמת מערך פיקוח ואכיפה סביבתית במועצה 	<p>מיסוד מסגרות לניהול השטחים הפתוחים והחקלאיים.</p>
<ul style="list-style-type: none"> + מסמך מנחה ליזם להקמת עסק תיירותי-חקלאי במועצה + מתווה להקמת חדרי אירוח ביישובים + מתווה לעידוד יזמות נוער במועצה 	<p>פיתוח יזמות פרטית מוסדרת של תושבי המועצה ברמת משק הבית/הנחלה, בתחומי התיירות החקלאית והכפרית ובתחומים נוספים המשתלבים באורח החיים הכפרי; ובהתאמה לאורח החיים הדתי.</p>
<ul style="list-style-type: none"> + פיתוח אזור תעסוקה ירוק בצפון המועצה, על בסיס תשתיות סטטוטוריות קיימות + הקמת בית אומנים ומרכז יציאה לטיולים בבית הסביל + פרוגרמה למדרשה חינוכית-סביבתית באבן שמואל + פרוגרמות ראשוניות לשירותים המיועדים לקהל דתי וחרדי – בית החלמה לילדות, דוור מוגן + הנחיות לקידום פרויקטים תיירותיים – פארק התנ"ך, מרחצאות תרמו-מינרליים לציבור הדתי, כפר נופש לציבור הדתי, כפר תיירות חרדי + קוממיות, קאנטרי קלאב לציבור הדתי + הקמת מרכז אומנים באבן שמואל + מתווה לשימוש בתאים פוטו וולטאים 	<p>פיתוח פרויקטים כלכליים ביוזמה משותפת של יישובים ויזמים היכולים להיות חיצוניים, בתחומי התיירות הכפרית-חקלאית והשירותים המשתלבים באורח החיים הכפרי והדתי</p>
<ul style="list-style-type: none"> + תכנית סטטוטורית לקידום והסדרת יזמות כפרית במושב המועצה + גיבוש חבילות תיירות (אזוריות) משולבות ושיוקן + הגדרת תפקיד רכוז תיירות ומתווה לפעילות פורום תיירות מועצתי/אזורי + הבטחת מנגנוני הכשרה, תמיכה, ליווי וייעוץ ליזמות תיירותית – חקלאית, הפעלת פורומים וקידום אירועים + הרחבת אתר האינטרנט של המועצה והתאמתו לצורכי התיירות 	<p>פיתוח תשתיות תומכות ביזמות ותעסוקה, במיוחד בתחומי התיירות הכפרית והחקלאית, ושילובה במערכת אזורית רחבה.</p>
<ul style="list-style-type: none"> + דף מידע לתושב – הנחיות לטיפול בפסולת לסוגיה ומערך הכשרות נלווה + דפוסי עבודה של מחלקת איכות סביבה וגורמי סביבה נוספים 	<p>הגברת מודעות תושבי המועצה לנושאי סביבה וקיימות</p>
<ul style="list-style-type: none"> + שילוב גורמי קהילה ומוסדות חינוך בטיפוח השטחים הפתוחים הסמוכים 	<p>קידום מעורבות התושבים בטיפוח השטחים הפתוחים ובפעילות ביישובים</p>
<ul style="list-style-type: none"> + מסגרת תפקיד רכוז חינוך סביבתי וקיימות + מתווה ליירוק המועצה כארגון + מתווה לגיבוש סל שירותי מועצתי ויחסי מועצה – יישוב – תושב + מתווה להתנהלות סביבתית בהרחבות החדשות ביישובים 	<p>קידום תפיסת הקיימות במועצה וביישובים</p>
<ul style="list-style-type: none"> + השתלמות גננות "מחנכים סביבה" - מנוף לקידום חינוך סביבתי וקיימות + בגני הילדים + צמצום השימוש במשאבים בבתי הספר היסודיים 	<p>קידום החינוך הסביבתי במסגרות הפורמליות והמשלימות</p>
<ul style="list-style-type: none"> + מתווה להקמת ותפעול שולחן הרחבות מועצתי + מערך הכשרות לצוותים ישוביים העוסקים בקידום הרחבות קהילתיות + צוות היגוי ישובי לקידום הרחבות קהילתיות 	<p>פיתוח מנגנוני תמיכה בהרחבת היישובים – בדגש על יישובי הדרום והמרכז</p>
<ul style="list-style-type: none"> + טיפוח המרחב הציבורי בתוך ובסביבות היישובים + תהליך קהילתי לגיבוש קהילה קולטת + שילוב היבטי קהילה וסביבה למשיכת אוכלוסיות חדשות ליישובי הדרום 	<p>הגדלת אטרקטיביות היישובים לדור הבנים ולאוכלוסיות חיצוניות בעלות פוטנציאל תרומה לקהילה</p>

* הנעת יישום תוך כדי המהלך התכנוני. על מנת לחולל ולהטמיע את שינוי התפיסה וקווי המדיניות, החליטה המועצה לקדם תכניות פעולה וכלים מרכזיים תוך כדי המהלך התכנוני. מהלך זה בונה אמון בתהליך ובתוצריו בקרב שותפים מקומיים וחיצוניים, יוצר שפה משותפת בין שותפי הפיתוח המקומיים והחיצוניים, מאפשר הקצאת משאבים לפיתוח ומאפשר בחינה של השלכות כיווני הפעולה וביצוע התאמות במידת הדרוש. תכניות הפעולה שהמועצה עם שותפיה החלה בקידום תוך כדי התהליך התכנוני מודגשות בקו תחתון ומפורטות בהמשך מסמך זה.

לוח 7: תרומת מסלולי הפיתוח וכיווני הפעולה לקידום קווי המדיניות

מסלולים	קווי מדיניות		פיתוח כלכלי מקומי	ביסוס וחידוש אורח החיים הכפרי-דתי	שימור וטיפוח השטחים החקלאיים והפתוחים	"פתיחת" המועצה וחשיפתה לקהלים חדשים	דפוס פיתוח מרחבי המביא בחשבון חוסן קהילתי וארגוני	המשך שיתופי פעולה חוצי גבולות מוניציפאליים
	כיווני פעולה							
הבטחת רציפות שטחים פתוחים וחקלאיים איכותיים והנגשתם לקהלים מקומיים וחיצוניים.	חידוש עיבוד השטחים החקלאיים – כענף כלכלי וכחלק מתבנית הנוף הכפרי – וטיפוחם לאורך זמן.	X	X	X	X	X	X	X
	פיתוח מערך שבילים רכיבה והליכה המקשר בין אתרים, יישובים וערכי נוף טבע ומורשת; והבטחת המשכיותם לשטחים הפתוחים בתחומי רשויות שכנות.	X	X	X	X	X	X	X
	טיפוח אתרי נוף, תצפית, מורשת, ערוצי נחלים, חורשות ועוד בשילוב מנגנונים מוסדיים וקהילתיים.	X	X	X	X	X	X	X
	מיסוד מסגרות לניהול השטחים הפתוחים והחקלאיים.	X	X	X	X	X	X	X
פיתוח כלכלה מקומית מבוססת יזמות כפרית בת קיימא	פיתוח יזמות פרטית מוסדרת של תושבי המועצה ברמת משק הבית/הנחלה, בתחומי התיירות החקלאית והכפרית ובתחומים נוספים המשתלבים באורח החיים הכפרי; ובהתאמה לאורח החיים הדתי.	X	X	X	X	X	X	X
	פיתוח פרויקטים כלכליים ביוזמה משותפת של יישובים ויזמים היכולים להיות חיצוניים, בתחומי התיירות הכפרית-חקלאית והשירותים המשתלבים באורח החיים הכפרי והדתי	X	X	X	X	X	X	X
	פיתוח תשתיות תומכות ביזמות ותעסוקה, במיוחד בתחומי התיירות הכפרית והחקלאית, ושילובה במערכת אזורית רחבה.	X	X	X	X	X	X	X
העצמת והתחדשות המועצה כארגון וקהילות המועצה לקידום הקיימות וחיזוק הקשר לנוף ולמורשת המקומית	הגברת מודעות תושבי המועצה לנושאי סביבה וקיימות	X	X	X	X	X	X	X
	קידום מעורבות התושבים בטיפוח השטחים הפתוחים ובפעילות ביישובים	X	X	X	X	X	X	X
	קידום תפיסת הקיימות במועצה וביישובים	X	X	X	X	X	X	X
	קידום החינוך הסביבתי במסגרות הפורמליות והמשלימות	X	X	X	X	X	X	X
	פיתוח מנגנוני תמיכה בהרחבת היישובים – בדגש על יישובי הדרום והמרכז	X	X	X	X	X	X	X
	הגדלת אטרקטיביות היישובים לדור הבנים ולאוכלוסיות חיצוניות בעלות פוטנציאל תרומה לקהילה	X	X	X	X	X	X	X

3.5 תכניות פעולה מפורטות לפי כיווני פעולה ומסלולי פיתוח

להלן מוצגות תכניות הפעולה וכלי היישום המפורטים. כל אחת מתכניות הפעולה וכלי היישום משרטטים את "מפת הדרכים" לקידום תכנית הפעולה ע"י המועצה ושותפיה – על בסיס הצגת הרציונל שבסיס תכנית הפעולה/כלי היישום, את היעדים האופרטיביים ומדדים להשגתם במסגרת התכנית/הכלי, את העלויות המשוערות ואת השותפים הפוטנציאליים.

3.5.1 מסלול 1: הבטחת רציפות שטחים פתוחים וחקלאיים איכותיים והנגשתם לקהלים מקומיים וחיצוניים

כיוון פעולה 1.1: חידוש עיבוד השטחים החקלאיים – כענף כלכלי וכחלק מתבנית הנוף הכפרי – וטיפוחם לאורך זמן.

- הרחבת כמות מים זמינים וקידום נטיעות מטעים חדשים בשת"פ עם "משקי הדרום"
- פיתוח קהילה תומכת חקלאות וחיזוק הקשר בין בעלי הנחלות לפעילות החקלאית
- מסגרת לפעילות ועדה חקלאית במועצה (כלי יישום)

שם תכנית הפעולה: הרחבת כמות מים זמינים וקידום נטיות מטעים חדשים בשת"פ עם "משקי הדרום"	
רציונל (למה יש צורך בתכנית)	<p>לצד הירידה בהיקף השטחים החקלאיים הנובעת משינוי ייעוד קרקעות חקלאיות להרחבות יישובים, משתנה גם אופיים של השטחים המעובדים שחלקם מעובד על בסיס עונתי (חקלאות בעל). מגמות אלו נובעות בעיקר מצמצום בהקצאות המים, עלייה במחיר המים ומחוסר הכדאיות הכלכלית שבעיבוד חלקות קטנות. מגמות אלו משליכות לא רק על אפשרויות הפרנסה והתעסוקה של התושבים, אלא גם על ערך הנכסים ועל הנוף הכפרי והפתוח ומכאן על פוטנציאל המשיכה של המועצה לתושבים, עסקים ומבקרים. מתוך כך עולה כי יצירת שותפות בין יישובים ובעלי נחלות לבין גוף מקצועי המסוגל לקדם הרחבת כמויות מים זמינות המאפשרים ניצול פוטנציאל הקרקע לכל אורך השנה; המסוגל למצות את היתרונות לגודל בעיבוד וגידול חקלאי תוך הקטנת העלויות ליחידת שטח; המציע 'פתרונות קצה' לעיבוד התוצרת החקלאית; וכתוצאה מכל אלה - תמורה גבוהה יותר לרבים מבעלי הקרקע החקלאית ביחס למצב כיום; מציגה יתרונות הן לבעלי הזכויות בנחלות והן למרחב המועצה בכלל.</p> <p>האגודה השיתופית "משקי הדרום" מסוגלת לסייע בשנים הקרובות בהעמדת כמויות מים בהיקפים גדולים יחסית, על בסיס שותפותם במאגרי מים קיימים ומתוכננים. משקי הדרום מעורבים כיום בתכנון והקמת מאגרים נוספים באזור. הקמת המאגרים תאפשר שימוש במים מושבים שכיום מוזרמים לים – מאזור ירושלים, אשדוד ופלמחים. המאגרים העיקריים המתוכננים הם ברמת סריון (מזרח לכיש), מאגר נוסף של נגבה, ושיקום והרחבת מאגר עוזה בסמוך ליער פלוגות. ההשקעה במאגרים אלה ובתשתיות הובלה מסתכמת בעשרות מלש"ח ורק גוף גדול מסוגל לקדם השקעה מסוג זה.</p> <p>עם זאת, נדרש לאפשר לחקלאים פעילים המעוניינים להמשיך ולעבד את חלקותיהם באופן עצמאי להמשיך בכך.</p>
מטרות / תפוקות צפויות	<ol style="list-style-type: none"> 1. הרחבת היקף השטחים החקלאיים המעובדים לאורך השנה 2. חיזוק תבנית הנוף החקלאי-כפרי
מדדים	הגידול בכמות השטח החקלאי המעובד לאורך השנה
תיאור התכנית	<ul style="list-style-type: none"> ▪ מיפוי המאגרים, מערך תשתיות ההולכה ושטחי החקלאות ▪ קביעת מנגנון הנגשת מים נוספים לחקלאות והמרת מכסות המים השפירים במים מושבים באיכויות נדרשות ▪ בחינת שתי חלופות פעולה <ul style="list-style-type: none"> ○ שותפות בין משקי הדרום ואגודה חקלאית/בעלי זכויות בנחלות. הסכמי השותפות יתבססו על יחידות שטח של 200 דונם לפחות, בהם ינטעו מטעי זיתים, רימונים ושקדים. עבור גידולים אלה קיימים פתרונות קצה לעיבוד, אריזת ושיווק התוצרת במסגרת משקי הדרום. במסגרת השותפות תעביר משקי הדרום תשלום קבוע לדונם לבעלי הזכויות בקרקע, הגבוה מהתמורה המקובלת כיום ○ הסכם בין משקי הדרום וחקלאים פעילים עצמאיים בהם תתחייב משקי הדרום להעמיד כמויות מים נוספות לחקלאים אלה במחירים המשקפים את ההשקעה במאגרים וברשתות ההולכה. <p>בנוסף, משקי הדרום תעסוקה יעסיקו תושבים מתאימים בתחומי העיבוד החקלאי ועיבוד התוצרת החקלאית – בהתאם לצרכים. כמו כן, יתאפשר במקביל שילוב עסקי תיירות חקלאית בשטחים אלה. כל האמור לעיל, בהתאם לחוקים ולתקנות הרלבנטיים.</p> <p>שלבי ביצוע:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ תכנון מערך המים ומנגנון ההמרה וההנגשה ▪ חשיפת היישובים והחקלאים למודל השותפות המוצע באמצעות סבב פגישות של משקי הדרום ונציגות המועצה ▪ החלטת יישובים וחקלאים על כניסה לשותפות ▪ חתימת הסכם עם יישוב/חקלאי המפרט את היקף ומיקום השטחים, כמויות המים, סוגי הגידולים, משך הזמן והתמורה ▪ גיבוש הסכמות ביחס לסוגיית המים בין משקי הדרום וחקלאים פעילים עצמאיים שאינם מעוניינים להיכנס לשותפות מלאה

<ul style="list-style-type: none"> ▪ כל ההסכמות מותנות באישור המועצה ▪ הכנת תכנית פעולה מפורטת על בסיס ההסכמות לפיתוח תשתיות המים, הכשרה ועיבוד שטחים, אפשרויות שילוב תושבים בתעסוקה ואפשרויות שילוב עסקי תיירות חקלאית בשטחים ולחות זמנים ▪ קידום בפועל של התכנית 	
<p style="text-align: center;">ייבחנו במסגרת התכנון המפורט</p>	<p style="text-align: center;">עלויות</p>
<p style="text-align: center;">משקי הדרום, משרד התשתיות, משרד החקלאות ופיתוח הכפר</p>	<p style="text-align: center;">מקורות אפשריים מימון</p>
<p style="text-align: center;">מנכ"ל המועצה</p>	<p style="text-align: center;">גורם ליישום אחראי</p>
<p style="text-align: center;">מועצה אגודות חקלאיות ביישובי המועצה חקלאים פעילים עצמאיים משרד החקלאות ופיתוח הכפר משרד תשתיות לאומיות רשות המים</p>	<p style="text-align: center;">שותפים אפשריים</p>
<p style="text-align: center;">כל תכניות הפעולה הנוגעות לטיפול השטחים הפתוחים ולקידום יזמות כפרית, מסגרת לפעילות ועדה חקלאית במועצה</p>	<p style="text-align: center;">ממשק פעולה לתכניות נוספות</p>
<p style="text-align: center;">הסכמי שותפות דומים של משקי הדרום עם אגודות וחקלאים במועצות אזוריות סמוכות</p>	<p style="text-align: center;">מידע רלוונטי נוסף</p>

שם תכנית הפעולה: פיתוח קהילה תומכת חקלאות וחיזוק הקשר בין בעלי הנחלות לפעילות החקלאית	
<p>רצינול (למה יש צורך בתכנית)</p> <p>הזיקה ההיסטורית בין התושבים לחקלאות – כענף כלכלי וכמרכיב מרכזי באורחות החיים – הולכת ומצטמצמת (בדומה לכלל המרחב הכפרי בישראל). זאת, עקב הירידה במשקלה של החקלאות כמקור פרנסה וכניסת אוכלוסייה לא חקלאית ליישובי המועצה. לתושבים רבים נחלות חקלאיות אותם הם אינם מעבדים בעצמם. במקביל, מהניסיון שנצבר במרחב הכפרי בישראל עולה כי כניסת אוכלוסיות לא חקלאיות והתפתחות עסקים לא חקלאיים, עשויים ליצור קונפליקטים בין חקלאים לתושבים ובעלי עסקים סביב ההשלכות הנובעות מעיבוד שטחי החקלאות.</p> <p>המועצה רואה בשטחים חקלאיים מעובדים מרכיב מרכזי בתבנית הנוף, ומנוף לפיתוח פעילות כלכלית מקומית כפרית ואף למשיכת אוכלוסייה והעלאת ערך הנכסים. יחד עם זאת, התושב הלא חקלאי אינו רואה תמיד את "התמונה הגדולה" וכך גם החקלאי המעבד. נקודות מבט אלו עלולות לייצר קונפליקטים המשליכים על המרקם החברתי, על הפיתוח הכלכלי ועל היקף ואיכות החקלאות.</p> <p>מתוך כל עולה הצורך לחזק את הזיקה בין הקהילה הכפרית לחקלאות מחד, ובמקביל לחשוף את החקלאים והמעבדים לגישות חדשות.</p> <p>המודל המוכר בעולם של "קהילה תומכת חקלאות" מתייחס ליצירת זיקה בין החקלאי המעבד לקהל צרכנים של התוצרת החקלאית ויצירת מנגנוני שותפות אינטרסים התומכת בחקלאות מקיימת. מודל זה נדרש להתאמה ולהרחבה – הן בהיבט של יצירת שותפות אינטרסים בין החקלאי המעבד לשכניו, והן בהיבט של חיזוק הקשר בין בעלי נחלות לנחלותיהם גם אם אינם המעבדים הישירים של הקרקע.</p> <p>אלו יקודמו באמצעות פעילות הכשרה והדרכה. וייעדו לחקלאים המועניינים בעיבוד ישיר של נחלתם (ובכך מהווה תכנית משלימה לתכנית הפעולה הקודמת בשיתוף עם "משקי הדרום")</p>	
<p>מטרות / תפוקות צפויות</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הכשרת חקלאים ובעלי נחלות בתחומי קהילה תומכת חקלאות (במובנה הרחב כאמור) 2. חשיפת תושבי יישובים חקלאיים בפני התועלות הגלומות בחקלאות ליישוב הכפרי 3. יצירת פלטפורמות מקומיות לשיתופי פעולה ומיתון קונפליקטים בין חקלאים לתושבים 	
<p>מדדים</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. היקף היישובים והתושבים המשתתפים בפעילות ההכשרה 2. הגידול במספר בעלי הנחלות המעבדים את נחלתם באופן ישיר 3. מספר המשתתפים בפעילות החינוכית/קהילתית לטיפוח המורשת החקלאית 4. מספר המבנים והאתרים החקלאיים שיטופחו 	
<p>תיאור התכנית</p> <p>התכנית תפעל בשני ערוצים משלימים:</p> <ul style="list-style-type: none"> + המועצה, בשיתוף מרכז השל לחשיבה סביבתית וגורמים נוספים (להלן) יגבשו תכנית הכשרה לחקלאים במושבי המועצה בתחומים המפורטים להלן: + מודלים של חקלאות משמרת סביבה וחקלאות אורגנית והפוטנציאל הכלכלי הטמון בהם + כלים מקצועיים לחקלאות משמרת סביבה וחקלאות אורגנית (שיטות גידול ועיבוד, שימוש בחומרי הדברה, טיפול ושימוש בפסולת ושפכים, השקיה ודישון, ממשק חקלאי: ניהול סביבתי/אורגני של משק חקלאי, חזות הסביבה החקלאית ותרבות חקלאית וכיו"ב) + מודלים עסקיים (כולל שותפויות בין החקלאי לצרכנים בכוח) ומתן כלים עסקיים ראשוניים + במהלך ההכשרה יגבשו המשתתפים פרויקטים ליישום אותם יתחילו לבצע עם השלמת ההכשרה. + במקביל, תגובש תכנית לחיזוק הקשר בין כלל הקהילה היישובית למורשת החקלאית. התכנית תקיף את התחומים הבאים. בתכנית יישולבו תושבים בעלי ניסיון חקלאי ותושבים ותיקים + תכנית פעולה לשימור וטיפוח פיסי של מבנים ואתרים חקלאיים דוגמת מגדלי מים, סילואים, תערוכת כלים חקלאיים, מבני משק חקלאי ועוד – בשיתוף 	

<p>הקהילה והשמשותם לפעילות קהילתית ו/או פעילות תיירותית + תכנית פעולה לעבודת רכזי הנוער ורכזי התרבות ביישובים המבוססת על הקניית המורשת והערכים המרכזיים של הישוב והאזור במסגרת תנועות הנוער ואירועים קהילתיים + תכנית לימודי המורשת החקלאית במערכת החינוך ושילוב לימודים והתנסות בחקלאות מעשית במערכת החינוך + תיעוד סיפורים ותמונות של החקלאות במועצה מראשיתה ועד היום</p> <p>שלבי ביצוע</p> <p>1. הכשרת חקלאים א. מיפוי וגיוס בעלי נחלות המעונינים לחדש את העיבוד החקלאי הישיר ב. ביצוע ההכשרה וגיבוש פרויקטים ליישום ג. העמדת כלי תמיכה לקידום הפרויקטים שיגובשו</p> <p>2. חיזוק הקשר קהילה – חקלאות א. איתור וגיוס תושבים ותיקים ותושבים בעלי ידע חקלאי המעונינים להיות מעורבים בפרויקט והכשרתם הבסיסית ב. איתור מבנים ואתרים לטיפוח ג. גיבוש תכנית הכשרה לרכזי נוער ותרבות ולגורמים במערכת החינוך ד. ביצוע תכנית ההכשרה, גיבוש תכנית ללימודי מורשת וקידום תכנון מפורט של אתרי המורשת החקלאית ביישובים ה. הפעלת התכניות בקהילה ובמערכת החינוך ותחילת ביצוע טיפוח אתרי המורשת</p>	
<p>יגובשו בשלב התכנון המפורט</p>	<p>עלויות</p>
<p>משרד החקלאות ופיתוח הכפר, קרנות חיצוניות</p>	<p>מקורות אפשריים</p>
<p>מזכיר המועצה בשיתוף עם מנהל המחלקה לשירותים חברתיים, המתנ"ס ומחלקת החינוך</p>	<p>גורם ליישום אחראי</p>
<p>גורמי המועצה (שירותים חברתיים, חינוך, מתנ"ס, תיירות), מרכז השל, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, המת"י האזורי</p>	<p>שותפים אפשריים</p>
<p>לתכניות בתחום החקלאות והקהילה</p>	<p>ממשק לתכניות פעולה נוספות</p>
<p>מרכז השל – קהילה תומכת חקלאות מועצות אזוריות המקדמות שימור המורשת החקלאית דוגמת עמק יזרעאל ולב השרון</p>	<p>מידע נוסף רלוונטי</p>

שם הכלי: מסגרת לפעילות ועדה חקלאית במועצה	
רציונל	בכל מועצה אזורית נדרשת ועדה חקלאית פעילה ומתפקדת המייצגת את העניינים החקלאיים ומייצעת למועצה בתחומים אלה
מטרות / תפוקות צפויות	<ol style="list-style-type: none"> 1. קידום סדר היום "החקלאי" על שולחן המועצה תוך תיאום עם תחומי פעולה משיקים 2. "כתובת" לחקלאים בנושאים חקלאיים ומסגרת לקידום המערכות התומכות בחקלאות ובחקלאי 3. קידום הקשר בין המועצה ליישובים ולגורמים העוסקים בחקלאות ובשטחים החקלאיים
מדדים	<ol style="list-style-type: none"> 1. הקמת ועדה חקלאית 2. קיום ישיבות קבועות
תיאור התכנית	<p>תיאור כללי – מה עושים</p> <p>מיסוד ועדה חקלאית כאחת מועדות המועצה הקבועות ומיני חבר מועצה ליו"ר הועדה. חברי הועדה יהיו נציגי חקלאים, נציגי יישובים ותושבים בעלי ידע מקצועי בתחומי החקלאות. תפקידי וסמכויות הועדה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • לייעץ למועצה בכל עניין חקלאי • להציע הצעות החלטה למועצה בעניינים חקלאיים • לקדם הוצאה לפועל של החלטות המועצה בעניינים חקלאיים • ייצוג המועצה בפני מוסדות פורמלים בעניינים חקלאיים • סיוע בגיוס משאבים לחקלאות • קידום ושיפור הרמה המקצועית של החקלאים • הבטחת השקעת חלק מהכנסות המועצה הנגבות מהשטחים החקלאיים לקידום החקלאות <p>הועדה תגבש תכנית עבודה רב שנתית ושנתית שתאושר ע"י מליאת המועצה המכוונות לתחומים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • הרחבת שטחי העיבוד החקלאי במועצה • העמדת כלי תמיכה ומשאבים לחקלאים ולחקלאות • פיקוח על קידום הסכמי שיתוף הפעולה עם משקי הדרום • קידום תכנית אב לפסולת חקלאית • שילוב שיקולים סביבתיים ותיירותיים בחקלאות • תיאום בין המערכת החקלאית למערכות משיקות, במיוחד השטחים הפתוחים, התיירות ואיכות הסביבה <p>שלבי ביצוע:</p> <ul style="list-style-type: none"> • החלטת מליאת מועצה על יו"ר והרכב חברי הועדה והגדרה מפורטת של תחומי עיסוקה, אחריותה וסמכויותיה • סדנת הכשרה לחברי הועדה, סיורים לימודיים במועצות אזוריות אחרות, מפגשים עם משרד החקלאות ואנשי מקצוע, מפגשים עם חקלאיים מקומיים. פעילות הכשרה והעשרה לחברי הועדה תתקיים לפחות אחת לשנה באופן שוטף • גיבוש תכנית עבודה רב שנתית ושנתית • פרסום בקרב יישובים וחקלאים, קריאה לשיתופי פעולה • אישור תכנית העבודה ע"י מליאת המועצה • פעילות שוטפת - קיום פגישות קבועות של הועדה לאורך השנה על בסיס תכנית העבודה
עלויות	הכשרה, סיורים ומפגשים מקצועיים – 6,000 ₪ בשנה
מקורות מימון אפשריים	המועצה
גורם אחראי ליישום	ראש המועצה

משרד החקלאות, מפעם (הכשרות)	שותפים אפשריים
הרחבת כמות מים זמינים וקידום נטיעות מטעים חדשים בשת"פ עם "משקי הדרום" ויתר תכניות הפעולה הנוגעות לשטחים החקלאיים והפתוחים	ממשק לתכניות נוספות
משרד הפנים - המדריך לנבחר ברשות המקומית - מהדורת אינטרנט, חלק ד' ועדה חקלאית (http://www.moin.gov.il/Apps/PubWebSite/publications.nsf/All/A24CA52A66AB8485422571D7003A4B12/\$FILE/Publications.pdf?OpenElement)	מידע רלוונטי נוסף

כיוון פעולה 1.2: פיתוח מערך שבילים רכיבה והליכה המקשר בין אתרים, יישובים וערכי נוף טבע ומורשת; והבטחת המשכיותם לשטחים הפתוחים בתחומי רשויות שכנות.

- פיתוח מערך שבילי טיול, רכיבה ואתרים בשטחים הפתוחים, בין היישובים ובסביבתם
- פיתוח מרחב כרמון כפארק אזורי

שם תכנית הפעולה: פיתוח מערך שבילי טיול ואתרים בשטחים הפתוחים, בין הישובים ובסביבתם	
רציונל (למה יש צורך בתכנית)	המרחבים הגדולים של השטחים הפתוחים והחקלאיים הם אחד הנכסים המרכזיים של מ.א. שפיר שניתן לרתום לטובת פיתוח התיירות הכפרית, משיכת אוכלוסיות חדשות ושיפור איכות החיים וערכי הנכסים ביישובים. פיתוח מערך השבילים והאתרים מהווה תשתית תומכת בתיירות כפרית, תשתית שמסייעת בקידום יוזמות תיירותיות ומעשירה את המוצר התיירותי של המועצה; מערך השבילים מאפשר לחזק את הזיקה בין היישובים והקהילות לסביבת מגוריהן ומהדק את הקשר בין יישובים וקהילות במועצה.
מטרות/תפוקות צפויות	<ol style="list-style-type: none"> 1. תכנון ופיתוח רשת מגוונת של שבילים בהיררכיה ברורה, ברמות קושי שונות, בתוואי שטח ונוף משתנים, המחברים את האתרים ומוקדי הביקור, ומתקשרים למערך השבילים האזורי והארצי; 2. הצבת אתרי ומסלולי הטיול שבתחום המועצה על מפת הטיול והתיור בישראל. 3. הסדרת נקודות גישה לרשת השבילים, ממערך הדרכים הארצי כולל שילוט מתאים ופיתוח מינימאלי של אזורי כניסה. 4. הסדרה, הכשרה וסימון מערך מגוון של מסלולי טיול ורכיבת אופניים בשטחים הפתוחים. 5. פיתוח אתרי ביקור ומוקדי עניין בתחום שטח המועצה ושילובם במערך השבילים. 6. הכשרת מערך תנועה להלכי רגל ורוכבי אופניים בתוך היישובים וביניהם. לקישור בין היישובים ובין מוסדות הציבור והחינוך 7. השתלבות מערך השבילים במערך אזורי וארצי
מדדים	<p>המדדים לבחינת הצלחת הפרויקט</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. תכנון רשת שבילים, היררכיה, תפקוד וקישור היישובים והאתרים עם נקודות כניסה ממערך הדרכים הארצי. חלוקה לשלבי ביצוע ולוחות זמנים 2. פיתוח שבילים בהתאם ליעדים שתגדיר התכנית- סימון השבילים בשטח. 3. הוצאה לאור של מפת שבילים והפצתה בין התושבים, באתר המועצה, באתרי רוכבי אופניים, בנקודות הכניסה לרשת השבילים. פניה למרכז סימון שבילים, 4. פיתוח נקודות כניסה ושילוט בהתאם ליעדים שתגדיר תכנית הפיתוח 5. עריכת אירוע רכיבת אופניים בתדירות של פעם בשנה (באביב) לתושבי המועצה, עמותות רוכבים והציבור הרחב. 6. הוצאה לאור של מפת סימון שבילים הכוללת את השבילים והאתרים בתחום המועצה. 7. הפקת דפי מסלול.
תיאור התכנית	<ol style="list-style-type: none"> 1. הכנת תוכנית פיסית לפיתוח מערך שבילים ואתרים בשטחים הפתוחים. – על ידי אדריכל נוף. תוכנית הפיתוח תכלול¹¹: <ol style="list-style-type: none"> 1) תשריט של מערך השבילים, בחלוקה לסוגים ורמות והירארכיות שונות לפי תפקוד- שבילי יוממות, שבילי טיול, שבילי אופניים ראשיים; לפי רמת פיתוח- שביל/דרך עפר, שביל/דרך מצעים, שביל/דרך סלולה. פיתוח נוף ותכליות לאורך השבילים: (1) נטיעות. (2) חניונים, פינות ישיבה, נקודות תצפית. (3) שילוט הכוונה והסבר. (4) נגישות וחנייה לרכב. <p>תוכנית למערך השבילים בין היישובים ובתוכם. חיבור מערך שבילי שפיר למערכת השבילים והאתרים האזורית.</p> <p>מתווה עקרוני לפיתוח באתרים המרכזיים (ברמת פרוגרמה).</p> <p>סדרי עדיפויות והערכה תקציבית.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. ביצוע תוכנית הפיתוח, לפי שלבים וסדרי עדיפויות, בתוכנית רב- שנתית: הכשרת, הסדרת, סימון ושילוט מערך מגוון של מסלולי טיול, באזורים ובדרגות קושי שונות, להלכי רגל ורוכבי אופניים, שמקשרים ומחברים את האתרים ומוקדי העניין

¹¹ הרחבת התכנון שהוכן למסלולי היונה ונעים בשפיר, ולתוכנית שהוגשה למשרד התיירות והפיכתם לתוכנית פיתוח כוללת.

<p>בתחומי המועצה וחיבורם לאתרים סמוכים במרחב. פיתוח אתרי ביקור ומוקדי עניין בשטח המועצה והסדרתם לביקורי קהל. ההסדרה תכלול: הסדרת נגישות לרכב, רגל ואופניים, שילוט הגעה ושילוט הסבר באתר, תשתיות למבקרים כגון: הצללה, מי שתייה, הסדרת שבילים, טיפוח צמחייה ונטיעות, ריהוט גן וכד'. האתרים הראשיים הם: מכלול אתרים סביב מרכז שפירא: מקווה מים עונתי, שרידי שדה תעופה גרמני, תל שפיר, גשר תורכי. אתר כרמון, חרבת עיבדים ומשלט בית עפא. אתרי העתיקות: ג'לדיה, קרקפה, תל ציפור ותל קשת.</p> <p>3. טיפוח ופיתוח שימושי נב"ט ביערות קק"ל שבתחומי המועצה: יער פלוגות, יער איתן, יער נועם, מתחמי יער סביב קוממיות, ייעור בגדת נחלים לאורך נחל לכיש וגוברין, יער כרמון, יער גרשון ובוסתן תמר.</p> <p>4. שיקום, טיפוח צמחייה וטיפוח ערוצי הנחלים גוברין ולכיש, והפיכתם לצירי טיול מרכזיים כשלד של מערך מסלולי הטיול בשטחים הפתוחים. וכן שיקום אתרי זריקת פסולת פיראטיים שלאורך גדות הנחל.</p> <p>5. פיתוח מערך משלים של תנועת הולכי רגל ורוכבי אופניים בתוך הישובים, בסביבות הישובים ולקישור גושי ישובים סמוכים. התוכנית תתבצע כחלק ממערך ההשקעות של המועצה בשיפור המרחב הציבורי בישובי המועצה וכחלק מפיתוח התשתיות שמבוצעות במסגרת תומכת להרחבות הדיור החדשות בישובי המועצה.</p> <p>6. פיתוח תשתית מידע למטייל ולתושבי המועצה שתציב את שטחי המועצה על מפת הטיולים בארץ: מפת סימון שבילים, דפי מידע ודפי מסלול, מפת תיירות של שפיר, פרוסום המידע באתר האינטרנט של המועצה ואתרים נוספים, ספרות טיולים.</p> <p>שלבי ביצוע: שלב א': הכנת תוכנית פיתוח לשבילים ואתרים. סדרי עדיפויות והערכת עלויות. שלב ב': תכנון מפורט לביצוע של מקטעים ואתרים, לפי תוכנית עבודה ותקציב שנתי. שלב ג': ביצוע בפועל של השבילים ותוכניות הפיתוח באתרים, לפי ת"ע ותקציב שנתי. שלב ד': ליווי ביצוע השבילים בהכנת והוצאה לאור של דפי מסלול, ואתר אינטרנט.</p>	
<p>1. תוכנית פיתוח למערך השבילים והאתרים ע"י אד' נוף: 50.000 שקל. (הערכה). 2. תוכנית פיתוח למקטעים ואתרים: תלוי בהיקף המקטעים והאתרים 3. ביצוע התוכנית: על בסיס תכנון מפורט 4: מידע למטייל: דפי מסלול, מפות וכד': 15,000 ש"ח</p>	<p>עלויות</p>
<p>משרד התיירות. משרד להגנת הסביבה. מועצה. משרד החקלאות.</p>	<p>מקורות אפשריים מימון</p>
<p>המשרד להגנת הסביבה- קולות קוראים לשבילי אופניים משרד החקלאות – תכנית פיתוח הכפר. משרד התיירות וחמ"ת- שותפות 2000-</p>	<p>שותפים אפשריים</p>

שם תכנית הפעולה: טיפוח מרחב כרמון כפארק אזורי

<p>רציונל (למה יש צורך בתכנית)</p>	<p>מרחב כרמון בצפון מערב המועצה, משני עברי כביש מס' 3, כולל שטח נרחב יחסית של שטחי חקלאות מעובדת ושטחים מעובדים שכמעט ואינם מופרים ע"י שטחי פיתוח. המרחב משתלב עם שטחים חקלאיים ופתוחים נוספים בתחומי רשויות שכנות. במרחב מספרים אתרים ונקודות עניין: אתר כרמון – אתר פסולת בלתי פעיל שהוחל בשיקומו (בשלב זה – כיבוי בעירות) וממנו נשקפת תצפית טובה על בקעת שפיר ומישור החוף הדרומי, מבנה בית הסביל – מבנה עותומני נטוש, וכן נקודות עניין ואתרים נוספים. בתוך המרחב קיימת תכנית מפורטת מאושרת למתחם תעסוקה בהיקף של 27 דונם וכן קיים "סימבול" בתכנון הארצי הסטטוטורי להקמת מתחם תעשייה חקלאית אזורי. על מנת לשמר את ייחודיות כמרחב פתוח ובלתי מופר ולמצות את פוטנציאל הטיול והתיירות של המרחב, נדרשת התייחסות כוללת למרחב פתוח זה, המבטיחה את שימור אופיו וטיפוח ערכיו</p>																						
<p>מטרות/תפוקות צפויות</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. הבטחת שימור אופיו הפתוח של המרחב והנגשתו 2. ריכוז שטחי הפיתוח בשולי המרחב 3. פיתוח מערך שבילים ונקודות עניין 																						
<p>מדדים</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. עיגון סטטוטורי של אופיו הפתוח 2. היקף השבילים ואתרי העניין 3. הקמת מתחם התעסוקה 																						
<p>תיאור התכנית</p>	<p>תיאור כללי – מה עושים התכנית כוללת שני רבדים: הרבד הראשון הוא הכנת תכנית כוללת למערך ייעודי הקרקע במרחב, המשקפת את אופיו הפתוח ואת המשכיות השטחים הפתוחים ומערך השבילים למרחבים הפתוחים הסמוכים בתחום שיפוטן של רשויות סמוכות. הרבד השני מפרט את התכנית הכוללת בארבעה תחומים: + "מיזוג" שני האתרים המיועדים לתעסוקה למתחם אחד בשולי המרחב – צמוד ככל האפשר לשטחים המפותחים בשולי המרחב, ואפיונו כמתחם תעסוקה ירוק + הכנת תכנית מפורטת לביצוע למערך השבילים והאתרים במרחב, והמשכיותם לרשויות שכנות ולמערך השבילים הכללי במועצה + פיתוח אתר כרמון (אתר הפסולת) כנקודת תצפית + פיתוח בית הסביל כנקודת יציאה לטיולים הכוללת גם בית אומנים שלבי ביצוע: 1. הכנת תכנית ייעודי קרקע כוללת למרחב וקידומה במסלול הסטטוטורי 2. במקביל (לכל אחד מהמסלולים כרטיסי פרויקט מפורטים במסגרת תכנית זו):</p> <table border="1" data-bbox="113 1433 1133 2016"> <thead> <tr> <th>מתחם תעסוקה</th> <th>שבילים ואתרים</th> <th>אתר כרמון</th> <th>בית הסביל</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>איתור שטח מתאים למתחם התעסוקה בהיקף של כ-200 דונם</td> <td>הכנת תכנית מפורטת לביצוע של מערך השבילים והאתרים</td> <td>קביעת ייעוד האתר</td> <td>הכנת תכנית שימור ושיקום למבנים</td> </tr> <tr> <td>דיונים עם מוסדות התכנון לאיחוד מתחם התעסוקה המאושר וה"סימבול" הקיים בתכנון הארצי וקבלת הסכמתם לאיחודם במיקום מוסכם</td> <td>פיתוח הדרגתי של מערך השבילים</td> <td>השלמת שיקום האתר בהתאמה ליעוד הנדרש</td> <td>שינוי הסטטוטורי והתאמתו למרכז ביקור, יציאה לטיולים ואומנים</td> </tr> <tr> <td>הכנת פרוגרמה למתחם התעסוקה על בסיס בחינת השוק ואפיונו כמתחם ירוק</td> <td></td> <td></td> <td>הכנת פרוגרמה לאתר הכולל מרכז יציאה לטיולים ובית אומנים</td> </tr> <tr> <td>קידום תכנון מפורט</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			מתחם תעסוקה	שבילים ואתרים	אתר כרמון	בית הסביל	איתור שטח מתאים למתחם התעסוקה בהיקף של כ-200 דונם	הכנת תכנית מפורטת לביצוע של מערך השבילים והאתרים	קביעת ייעוד האתר	הכנת תכנית שימור ושיקום למבנים	דיונים עם מוסדות התכנון לאיחוד מתחם התעסוקה המאושר וה"סימבול" הקיים בתכנון הארצי וקבלת הסכמתם לאיחודם במיקום מוסכם	פיתוח הדרגתי של מערך השבילים	השלמת שיקום האתר בהתאמה ליעוד הנדרש	שינוי הסטטוטורי והתאמתו למרכז ביקור, יציאה לטיולים ואומנים	הכנת פרוגרמה למתחם התעסוקה על בסיס בחינת השוק ואפיונו כמתחם ירוק			הכנת פרוגרמה לאתר הכולל מרכז יציאה לטיולים ובית אומנים	קידום תכנון מפורט			
מתחם תעסוקה	שבילים ואתרים	אתר כרמון	בית הסביל																				
איתור שטח מתאים למתחם התעסוקה בהיקף של כ-200 דונם	הכנת תכנית מפורטת לביצוע של מערך השבילים והאתרים	קביעת ייעוד האתר	הכנת תכנית שימור ושיקום למבנים																				
דיונים עם מוסדות התכנון לאיחוד מתחם התעסוקה המאושר וה"סימבול" הקיים בתכנון הארצי וקבלת הסכמתם לאיחודם במיקום מוסכם	פיתוח הדרגתי של מערך השבילים	השלמת שיקום האתר בהתאמה ליעוד הנדרש	שינוי הסטטוטורי והתאמתו למרכז ביקור, יציאה לטיולים ואומנים																				
הכנת פרוגרמה למתחם התעסוקה על בסיס בחינת השוק ואפיונו כמתחם ירוק			הכנת פרוגרמה לאתר הכולל מרכז יציאה לטיולים ובית אומנים																				
קידום תכנון מפורט																							

	עלויות	ראו בכרטיסי הפרויקט המפורטים
	מקורות אפשריים	ממ"י – מתחם התעסוקה קק"ל, משרד הגנ"ס – מערך שבילים ואתר כרמון משרד החקלאות ופיתוח הכפר, משרד הפנים, משרד התיירות, משרד התרבות והספורט – בית הסביל
	שותפים אפשריים	משרדי ממשלה רלבנטיים, מגזר פרטי, מט"י אזורי, אומני שפיר
	ממשק נוספות לתכניות	+ שיקום אתרי פסולת ישנים (כרמון, זרחיה) ושילובם במערך השטחים הפתוחים והשבילים פיתוח מערך שבילי טיול ואתרים בשטחים הפתוחים, בין הישובים ובסביבתם + פיתוח מסלולי רכיבה והליכה + פיתוח אזור תעסוקה ירוק בצפון המועצה, על בסיס תשתיות סטטוטוריות קיימות + הקמת בית אומנים ומרכז יציאה לטיולים בבית הסביל

מרכיבים מהתכנית שהוחל ביישומם:

- מסלולי נעים בשפיר (בוצע)
- מסלול לאורך נחל גוברין (בוצע)
- תכנית כוללנית למערך השבילים (תכנון עקרוני בלבד)
- שבילים מקשרים בין יישובי הגוש הדרומי למרכז השירותים באבן שמואל, למרחבים פתוחים סמוכים ולפארק התעסוקה בקריית גת (תכנון רעיוני ותחילת גיוס תקציב)
- מסלולים באזור צומת פלוגות (תחילת תכנון במסגרת שותפות 2000)
- אתר כרמון:
  - נערכה התקשרות עם מתכנן לגיבוש התפיס הכוללת ואיתור מתחם התעסוקה
  - בשיתוף קק"ל הוחל בתכנון של מערך השבילים באתר כרמון
  - ממ"י התחייב תקציבית לקידום תכנון מתחם התעסוקה

כיוון פעולה 1.3: טיפוח אתרי נוף, תצפית, מורשת, ערוצי נחלים, חורשות ועוד בשילוב מנגנונים מוסדיים וקהילתיים.

- הקמת פארק סביב מקווה מים עונתי סמוך למרכז שפירא (גובשה תכנית מפורטת לביצוע, גויסו משאבים והוחל בקידומה)
- שיקום אתרי פסולת ישנים כרמון זרחיה ושילובם במערך האתרים והשטחים הפתוחים

שם תכנית הפעולה: שיקום אתרי סילוק פסולת כרמון זרחיה	
רציונל (למה יש צורך בתכנית)	בתחום המועצה שני אתרי הטמנת פסולת ישנים שבהם הוטמנה פסולת מעורבת במשך שנים ארוכות, אתרים אלו מהווים מפגע נופי וסביבתי ומתחייב לשקמם: אתר כרמון: משתרע על שטח של כ- 70 דונם, שימש כמטמנה מוסדרת שקלטה במשך שנים פסולת מעורבת מכול הסוגים, באתר היו בעיות בערה קשות שטופלו במסגרת שלב א' שכלל טיפול מידי בכיבוי הבערות. אתר זרחיה: מטמנה שבה הושלכה בעיקר פסולת יבשה (פסולת בניין ופסולת חקלאית). מיקומם בלב השטחים הפתוחים בבקעת שפיר, הימצאותם בשטחים מוגבהים מעל סביבתם והיותם בקרקע ציבורית יוצר הזדמנות להפיכתם למוקד פיתוח ותיירות
מטרות/תפוקות צפויות	<ol style="list-style-type: none"> 1. שיקום אתרי הפסולת כרמון זרחיה 2. טיפול והסרת המפגעים הסביבתיים הנגרמים מאתרים אלו 3. לאחר ביצוע תוכניות השיקום יהפכו אתרים אלו ממפגע סביבתי למוקד משיכה ותיירות בשטחים הפתוחים. 4. חיבורם וקישורם למערכת השבילים ומסלולי הטיול.
מדדים	<ol style="list-style-type: none"> 1. אישור תוכניות השיקום ההנדסי 2. אישור פרוגרמה לשימוש העתידי (פארק טבע ותיירות) 3. ביצוע בפועל של תוכניות השיקום והפיתוח הנופי
תיאור התכנית	<p style="text-align: center;">תיאור כללי – מה עושים אתר כרמון:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הכנת תוכנית הנדסית לשיקום האתר (חברת אפיק) 2. קביעת ייעוד הקרקע הרצוי לאחר השיקום ההנדסי, והכנת תוכנית פיתוח נופית שתשתלב, ככול הניתן, בתכנון ההנדסי של השיקום. 3. בחינת הרעיון להקים באתר כרמון בוסתן עשרת המינים/גן בוטני תנ"כי, בחינת הרעיון תכלול את הצעדים הבאים: <ol style="list-style-type: none"> א. זיהוי השטחים הפוטנציאליים לפיתוח: המיועדים לאתר פסולת ומעמדם מבחינת בעלויות קרקע. ב. גיבוש פרוגרמה (נופית, תפקודית, תיירותית וכלכלית) לייעוד המוצע, שתכלול בחינת החלופות הכלכליות לתפעול ולאחזקה המתמשכת של המיזם. ג. הכנת תוכנית לפיתוח הנופי של האתר, במשולב עם המתכנן ההנדסי של תוכנית השיקום. ד. בחינת מערך הקשרים עם השטחים החקלאיים הסובבים. 4. קידום תוכנית מתאר מקומית לייעוד החדש של האתר, במקביל לביצוע השיקום ההנדסי. 5. השגת משאבים (משרד להגנת הסביבה, קרן הניקיון, קולות קוראים) לביצוע תוכניות השיקום. <p style="text-align: center;">אתר זרחיה:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הגשת בקשה (קול קורא) למשרד להגנת הסביבה להכנת תוכנית לשיקום האתר. 2. הכנת תוכנית לשיקום נופי של האתר (במימון המועצה נערך תכנון נוף לשלב א'). 3. השגת משאבים לביצוע תוכניות השיקום (משרד להגנת הסביבה, קרן הניקיון, קולות קוראים). <p style="text-align: center;">שלבי ביצוע ולוחות זמנים: אתר כרמון</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הכנת תוכנית הנדסית לשיקום אתר כרמון – סוף שנת 2010. 2. הכנת פרוגרמה לבוסתן עשרת המינים, ושילוב האלמנטים המרכזיים מבחינת פיתוח נופי בתוכנית השיקום ההנדסי- עד סוף שנת 2010. 3. הכנת תוכנית (תב"ע) לייעוד פארק טבע ותיירות- שנת 2011. 4. השגת משאבים לביצוע תוכנית השיקום ההנדסי ולמרכיבים מתוכנית הפארק (הכשרת שטח, נטיעות, שבילי טיול)- 2011 ואילך. 5. ביצוע תוכנית הפארק- מותנה באישור התב"ע והשגת משאבים
עלויות	ייקבעו במסגרת התכנון המפורט. עלויות תכנון משוערות לשני האתרים – 150,000 ₪

מועצה, משרד להגנת הסביבה, מנהל מקרקעי ישראל, משרד התיירות, יזם פרטי	מקורות מימון אפשריים
המשרד להגנת הסביבה, משרד התיירות, ממ"י.	שותפים אפשריים

מרכיבים נוספים במסגרת כיוון פעולה זה שכבר הוחל ביישומם:

- הקמת פארק סביב מקווה מים עונתי / שלולית חורף בסמוך למרכז שפירא (תכנית ביצוע מפורטת וגיוס משאבים)
- טיפוח יער נועם (תחילת ביצוע)
- מסלול אתרי משק המים (בשלב תכנון)
- ביצוע שלב א של שיקום אתר זרחיה והקמת נקודת תצפית

כיוון פעולה 1.4: מיסוד מסגרות לניהול השטחים הפתוחים

- תכנית אב לפסולת חקלאית (כלי יישום)
- הגברת הפיקוח והאכיפה ברחבי המועצה (כלי יישום)

שם הכלי: תכנית אב לטיפול בפסולת חקלאית	
	רציונל (למה יש צורך בתכנית)
<p>השטחים החקלאיים במועצה "מייצרים" כמות גדולה של פסולת מסוגים שונים. כיום אין איסוף ופינוי מסודר של הפסולת כאשר חלקה נשלחת להטמנה וחלקה מתפזרת בשטחים החקלאיים והפתוחים ויוצרת מטרד חזותי וסביבתי בהעדר אתרים ופתרונות לאיסוף וטיפול בפסולת חקלאית (גזם, פלסטיק, אריזות חומרי הדברה ודישון). בנוסף, ניכר קושי באכיפה בהעדר פקחים וקיימות שריפות גזם בשטחים החקלאיים והשלכה לא מוסדרת של פגרים ופסדים ע"י תושבי האזור.</p> <p>הצורך בהסדרת הטיפול בפסולת ומטרדים הנובעים מהפעילות החקלאות, נעוץ במגמות פיתוח התיירות (במיוחד "פתיחת" שטחים חקלאיים ושטחים פתוחים גובלים למטיילים ורוכבים, והעניין בפיתוח מיזמי תיירות חקלאית) והרחבת היישובים במועצה, זאת כחלק מהבטחת איכות החיים והסביבה לתושביה.</p>	
	מטרות/תפוקות צפויות
<p>1. הכנת תכנית אב אופרטיבית להסדרת הטיפול בפסולת חקלאית לסוגיה ולטיפול במפגעים סביבתיים הנובעים מפעילות חקלאית. התכנית תתמקד בהשגת המטרות הבאות:</p> <p>א. מתן פתרון סביבתי ראוי לטיפול בפסולת חקלאית לסוגיה</p> <p>ב. צמצום המפגע החזותי והסביבתי הנוצר ע"י פסולת חקלאית הפזורה בשטחים החקלאיים, בשטחים פתוחים ובגבולות היישובים</p> <p>ג. צמצום היקף הטמנת פסולת חקלאית ויצירת תשתית למחזור פסולת.</p> <p>ד. מניעת זיהום קרקע ומים</p>	
	תיאור הכלי
<p>✓ הכנת תכנית אב להסדרת הטיפול בפסולת חקלאית לסוגיה ולטיפול במפגעים סביבתיים הנובעים מפעילות חקלאית.</p> <p>◇ התכנית תוכן ע"י יועץ מקצועי מומחה ותונחה באופן פעיל ע"י צוות היגוי הכולל את נציגי המועצה, נציגי היישובים, נציגי החקלאים ונציגי משרד החקלאות והמשרד להגנת הסביבה.</p> <p>◇ התכנית תתווה פתרונות מקיפים לכל סוגי הפסולת החקלאית: פסולת פלסטית לסוגיה (ניילון, אריזות, צנרת וכיו"ב); אריזות חומרי דישון והדברה, גזם, פגרים ופסדים, פסולת אורגנית, פרש בע"ח ועוד במידת הנדרש.</p> <p>◇ התכנית תציג תמונת מצב עדכנית, כמותית ומרחבית, של הפעילות החקלאית ושל ייצור הפסולת לסוגיה.</p> <p>◇ התוכנית תקיף את כול שלבי הטיפול בפסולת ואת האחריות שחלה בכול שלב: איסוף הפסולת והבאתה למרכזי המיון והפינוי (תחנות מעבר), הפעלת תחנות המעבר, פינוי הפסולת, יעדי הפינוי למחזור/הטמנה.</p> <p>◇ התוכנית תבחן חלופות לפריסה ולמרכיבים שיש להכלילם בתחנות המעבר, בהתאם לאופי היישובים וסוגי הפסולת המיוצרים.</p> <p>◇ התכנית תהיה יישומית ותשלב פתרונות מקומיים, מועצתיים ואזוריים לפי העניין. התכנית תתייחס בכל מרכיב לכל שלבי התהליך – החל מהסדרת השימוש בחומרים, מיחזור והטמנה; תפרט את מנגנוני האיסוף והטיפול; תציג אתר טיפול/קליטה ותגדיר את אחריות החקלאי / היישוב / המועצה / גורמים נוספים לכל שלב ומרכיב בתהליך. יש להדגיש כי על התכנית להציג פתרונות זמינים ולא המלצות בלבד – כך למשל אין להסתפק בהמלצה לאיסוף הפלסטיק ותיאור מנגנוני האיסוף הנדרשים, אלא לאתר רוכש/מפנה ואתר טיפול.</p> <p>✓ יישום תכנית האב:</p> <p>◇ הכנת תוכנית עבודה אופרטיבית ליישום תוכנית האב, בעזרת ועדי היישובים.</p> <p>◇ בחינת אפשרויות מימון התוכנית מכספי היטל ההטמנה שיחסכו על ידי המועצה.</p> <p>◇ הגדרת סדרי עדיפויות בהקמת תחנות המעבר, גיוס משאבים להקמת תחנות המעבר.</p> <p>◇ הכנת נוהלי תפעול של תחנות המעבר (הסכמים בין המועצה והיישובים)</p> <p>◇ קביעת נוהלי פינוי, הכנת מכרז התקשרות עם קבלנים.</p> <p>◇ פיקוח ואכיפה- על תפעול תחנות המעבר ופינוי הפסולת.</p> <p>◇ ליווי יישום תוכנית האב בשיתוף החקלאים ובהסברה מתמשכת.</p>	

<p>שלבי ביצוע: ✓</p> <ul style="list-style-type: none"> ◇ בחירת מתכנן לתוכנית האב- חתימת חוזה. ◇ הקמת וועדת היגוי, פרסום דבר הכנת התוכנית בישובים. ◇ סיום הכנת תוכנית האב. ◇ הכנת תוכנית פעולה ליישום תוכנית האב, ותוכנית לגיוס משאבים להקמת תחנות המעבר. ◇ קביעת נוהלי תפעול ופינוי תחנות המעבר- במקביל להתקדמות תוכנית האב. ◇ נוהל/מכרז התקשרות עם קבלני פינוי. 	<p>שלבי ביצוע</p>
<p>✓ פעילות הסברה והדרכה לחקלאים</p> <p>✓ הגברת הפיקוח והאכיפה ברחבי המועצה</p>	<p>כלים / תכניות משלימים</p>
<p>המדדים לבחינת הצלחת הפרויקט :</p> <ul style="list-style-type: none"> ◇ הקמת תחנות מעבר לאיסוף ופינוי פסולת חקלאית בישובים (מס' תחנות מעבר/מסך מספר התחנות המתוכננות). ◇ כמות פסולת מפונה מתחנות המעבר לפי סוגים. ◇ כמות פסולת להטמנה ביחס לכמויות פסולת שמועברות למחזור. ◇ ירידה בכמות הפסולת החקלאית הנזרקת בשטחים הפתוחים, לפי מס' תלונות שהוגשו על השלכת פסולת ועל מיפוי מוקדים חדשים לפסולת. <p>מדד הבסיס</p> <ul style="list-style-type: none"> ◇ הערכת כמות הפסולת החקלאית לסוגיה לפי תוכנית האב. ◇ מדדי בסיס שיבנו על סמך כמות הפסולת החקלאית המפונה בפועל. 	<p>מדדים</p>
<p>המועצה האזורית שפיר – המחלקה לאיכות הסביבה</p>	<p>אחריות</p>
<p>משרד החקלאות, משרד הגנת הסביבה, חקלאים, ועדי אגודות</p>	<p>שותפים</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ גיוס משאבים – המשרד להגנת הסביבה, משרד החקלאות, מועצה ✓ הכנת מפרט לתכנית האב להסדרת הטיפול בפסולת חקלאית / הגדרת קריטריונים מקצועיים לבחירה בין הצעות ✓ בחירת ההצעה המתאימה ✓ הקמת ועדת היגוי ✓ ליווי תהליך גיבוש התכנית ✓ גיוס מקורות תקציביים ליישום בפועל של התכנית 	<p>דפוסי עבודה</p>

שם הכלי: הגברת הפיקוח והאכיפה ברחבי המועצה	
רציונל (למה יש צורך בכלי)	<p>המועצה האזורית שפיר סובלת מתופעת השלכת פסולת בשטחיה. המועצה מעוניינת לטפח את שטחיה, בישובים ובשטחים הפתוחים, יכולות פיקוח ואכיפה יעילים בנושא מניעת השלכת פסולת בלתי מבוקרת תומכת ביצירת סביבה נאותה, איכות חיים גבוהה ופיתוח תשתית שתעודד תיירות כפרית.</p> <p>מטרת פרויקט זה להיערך ולפתח מערך פיקוח ואכיפה שיתמודד עם שני גורמי השלכת פסולת: פסולת בניין (בנייה חדשה ושיפוצים) ופסולת חקלאית.</p>
מטרות/תפוקות צפויות	<ol style="list-style-type: none"> 1. צמצום תופעת השלכת פסולת בלתי חוקית 2. תומך ומשתלב במערך הטיפול הכולל בפינוי פסולת בניין ופסולת חקלאית 3. טיפול יעיל במשליכי פסולת בפועל/ משליכי פסולת פוטנציאליים, תוך שמירה על השטחים הפתוחים ברחבי המועצה. 4. הגדלת יכולת ההרתעה של המועצה אל מול פורעי חוק במגוון תחומים סביבתיים 5. הכנסה כספית למועצה מכספי הקנסות (תמיכה בעלויות מנגנון הפיקוח והאכיפה ותחום איכות הסביבה)
מדדים	<ol style="list-style-type: none"> 1. מיפוי ורישום מפורט של תוספת מקומות פסולת מדי שנה (קובץ אקסל ומפה). 2. והערכת כמויות ביחס למדד הבסיס. 3. מס' נקודות/כמויות פסולות שנוקו (הוצאת צווי ניקיון וניקוי בפועל). 4. מספר מפרי חוק שנתפסו במהלך השלכת הפסולת (צילום, מארבים, סיורים). 5. מספר תלונות/תביעות שניתנו לתושבי המועצה. 6. מספר תלונות/תביעות שניתנו לגורמים שמחוץ למועצה. <p style="text-align: center;">מדד הבסיס</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מפת מצב מוקדי פסולת בניין ופסולת חקלאית במרחב המועצה (הערכת כמויות). 2. מספר נקודות פסולת/כמות/סוג. <p style="text-align: center;">אבני דרך/יעדי שיפור (לגבי כל מדד)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. השלמת הכנת מפת הבסיס. 2. הוצאת צווי ניקוי למוקדים הקיימים, לפי סדר עדיפות שיקבע לפי מיקום/רמת המטרד/כמויות פסולת. 3. הסמכת הפקחים למתן תלונות ותביעות.
תיאור הכלי	<p>מערך פיקוח ואכיפה סביבתית במועצה האזורית שפיר- יתבסס על התשתית הבאה:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. חוק הרשויות המקומיות (אכיפה סביבתית – סמכויות פקחים) התשס"ח – 2008 (להלן החוק) 2. חוקי עזר של הרשות המקומית. 3. נהלים מוצעים לאכיפה שיסייעו בנושא מניעת השלכת פסולת בניין ופסולת חקלאית באופן בלתי מוסדר בתחומי המועצה. 4. מערך פיקוח ואכיפה שיוקם במועצה. <p style="text-align: center;">קידום המערך יכלול את השלבים הבאים (במקביל):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הכנת נוהל פיקוח ואכיפה, <ol style="list-style-type: none"> א. באחריות המח' לאיכות הסביבה ובשיתוף המח' הרלבנטיות במועצה (הנדסה, תברואה, ועדה מקומית וכיו"ב). ב. הגדרת סמכויות הפיקוח (אישור מועצת הרשות), מסך סמכויות הפיקוח המנויות בחיקוקים שבתוספת לחוק, שהמועצה מעוניינת לאכוף, כל זאת גם בהתייחס לחוקי העזר השונים של המועצה ג. קביעת כפיפות ונוהלי דיווח ובקרה על עבודת הפקחים למחלקות הרלבנטיות ותיאום עבודתם גם עם איגוד ערים לאיכות הסביבה אשקלון. 2. הקמת מערך הפיקוח והאכיפה: <ol style="list-style-type: none"> א. גיוס פקחים (1-2). ב. הכשרת הפקחים (קורסים, סיירת ירוקה הגנ"ס). שליחת הפקחים לקורסים והסמכות שמבצע המשרד להגנת הסביבה. ג. רשתות קשר ודיווח הדדי- עם הגופים השותפים באזור- משטרה, רט"ג, איגוד ערים, סיירת ירוקה, פקחי הגנ"ס, מועצות שכנות.

<p>3. הכנת תוכנית פיקוח ואכיפה:</p> <p>א. הכנת מיפוי של תמונת רקע המצב הקיים, כבסיס לתכנון יעיל של מערך הפיקוח, שיכלול:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) מצבורי פסולת, אתרים ואזורים מועדפים להשלכת פסולת. 2) מיפוי הגורמים, הפנימיים והחיצוניים שמשליכים פסולת בתחומי המועצה. 3) מיפוי מערך הדרכים, לפי מידת אינטנסיביות השימוש בהם על ידי משליכי פסולת. <p>ב. הכנת תוכנית פעולה לפיקוח ואכיפה:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) דרכים ראשיות שבהן כדאי להפעיל מאמץ ראשי, לרבות הצבת מארבים ושימוש בטכנולוגיות מתקדמות כגון: מצלמות אבטחה. 2) שילוט- איסור השלכת פסולת. 3) סגירת קטעי דרכים וכניסות מרשויות סמוכות. 4) מתן עדיפות לפיקוח ומניעת השלכת פסולת בקרבה למסלולי טיול ואתרי תיירות. 5) פרסום והסברה לציבור: דיווח שוטף על דוחות שנרשמו ועל משליכי פסולת שנתפסו, או הועמדו לדין. <p>4. פיקוח ואכיפה- פסולת בניין:</p> <p>א. ביצוע נוהל אכיפה של פסולת בניין 'על הנייר' והיערכות לקראת ביצוע הנהלים 'בשטח' (עם גיוסו של הפקח המועצתי)</p> <p>ב. העברת הטיפול בנוהל טיפול בפסולת בניין בהיתרי בנייה מהוועדה המקומית ה מרחבית – לידי מועצה האזורית/מח' לאיכות הסביבה.</p> <p>ג. בשיתוף עם הוועדה המקומית- קביעת נוהל מסודר לפינוי פסולת בניין בבנייה חדשה (הרחבות) ושיפוצים כגון: חיוב הצבת מכולות לפינוי פסולת באתר ופיקוח אחר מילוי התנאים.</p> <p>ד. קביעת תוכניות פיקוח והגברת שיתוף פעולה עם גורמי פיקוח מרשויות שכנות, משטרה ירוקה וכד' (יצירת רשתות קשר ודיווח הדדי).</p> <p>5. פסולת חקלאית (הרחבה בכרטיס נפרד):</p> <p>א. הכנת וביצוע תוכנית אב לטיפול בפסולת חקלאית שתתווה פתרונות לסילוק פסולת חקלאית. הסדרת המצב בישובים מהווה צעד ראשון במניעת השלכת פסולת חקלאית באתרים פיראטיים, ומנגנון הפיקוח והאכיפה משתלב ומלווה את התהליך.</p> <p>ב. נוכחות גוף הפיקוח והאכיפה בשטח יתרום לקשר השוטף עם החקלאים, להסברה ומודעות והטמעת תוכניות הטיפול בפסולות החקלאיות ואי השלכתן בשטחים הפתוחים.</p> <p>6. פרסום היישום: לשם הסברה, העלאת מודעות והרתעה, בתקשורת מקומית ובדיוור ישיר לתושבים (עיתונים, באתר האינטרנט)</p>	
<p>א. משכורות פקחים.</p> <p>ב. נלווים: הוצאות רכב וציוד (מחשב נייד, GPS, מצלמה, ציוד משרדי, טלפון נייד).</p> <p>ג. ציוד אכיפה מתוחכם, (במידת הצורך): מצלמות אבטחה וכד'.</p> <p>ד. בדיקת טפסי תקנות פסולת בניין.</p> <p>ה. מרכיבי ההכנסות: קנסות מתוקף חוק האכיפה וחוקי העזר.</p>	עלויות
<p>1. הכנסות מתלונות ותביעות.</p> <p>2. המשרד להגנת הסביבה.</p>	מקורות מימון אפשריים
<p>1. בחינת הישימות של הקמת מערך פיקוח משולב לרשויות באזור (באר טוביה, יואב, קרית גת).</p> <p>2. מפע"מ משרד הפנים, משטרת ישראל, המשרד להגנת הסביבה, הסיירת הירוקה, משרד התשתיות הלאומיות; איגוד ערים לאיכות הסביבה אשקלון; ועדה מקומית מרחבית לתכנון ולבנייה שקמים, רשות הניקוז, קק"ל. מח' איכות סביבה ומערך פיקוח ברשויות שכנות: באר טוביה, יואב, קרית גת.</p>	שותפים אפשריים

מרכיבים שכבר הוחל ביישומם:

- נערכה התקשרות עם יועץ להכנת תכנית האב לטיפול בפסולת חקלאית

3.5.2 מסלול 2: פיתוח כלכלה מקומית בת קיימא

כיוון פעולה 2.1: פיתוח יזמות פרטית מוסדרת ברמת משק הבית/הנחלה, בתחומי התיירות החקלאית והכפרית ובתחומים נוספים המשתלבים באורח החיים הכפרי; ובהתאמה לאורח החיים הדתי.

- תיירות חקלאית – מסמך מנחה ליזם הפרטי להקמת עסק תיירותי חקלאי (כלי יישום)
- מתווה להקמת חדרי אירוח ביישובים
- עידוד יזמות נוער במועצה

שם הכלי: תיירות כפרית חקלאית: מסמך מנחה ליזם הפרטי להקמת עסק תיירותי חקלאי	
<p>רקע כללי</p> <p>התיירות הכפרית / חקלאית הינה תחום תיירות הולך ומתפתח בעולם בשנים האחרונות וזוכה להצלחה מיוחדת באזורים כפריים בעלי מוניטין באיכות מוצריהם ו/או באזורים בהם נשתמרו שיטות חקלאיות מסורתיות. המוטיב המרכזי של תיירות זו הינו "השיבה אל הטבע" – ביקורים של תושבי הערים הגדולות באזורי הכפר בכדי להכיר את שיטות היצור המסורתיות והחדשניות של מוצרי המזון המרכזיים שעולים על שולחנם.</p> <p>התיירות הכפרית כוללת בד"כ מס' מרכיבים:</p> <p>א. הכרות עם מוצרי היסוד ואתרי גידולם למשל: ביקור בכרמים, מטעים ושדות חיטה. לעיתים, מוצעת למבקרים גם השתתפות פעילה באיסוף התוצרת.</p> <p>ב. ביקורים במפעלי היצור, לרבות הכרות עם תהליכי היצור המסורתיים והחדשניים, טעימות של מוצרים מוגמרים וביקור בחנות המפעל.</p> <p>ג. סעודה במסעדות כפריות, בד"כ מסעדות המציעות מאכלים אופייניים לאזור.</p> <p>ד. ביקור בשווקי איכרים אשר בהם מוצעים מוצרים אופייניים לאזור.</p> <p>הפרויקט המוצע</p> <p>פיתוח אתרי תיירות חקלאית המתאימים לביקור באמצע שבוע בעיקר תיירות כפרית השמה דגש על האספקט הלימודי / חווייתי של התיירות הכפרית דהיינו - תיירות שמותאמת לביקורי בתי ספר ובני נוער. במסגרת גישה זו מוצעים הפרויקטים הבאים:</p> <p>א. הסבר, הדרכה ושיתוף תלמידים ואורחים בפעילות חקלאית כמו: קטיף, בציר ענבים, יקב, בית בד, חליבה, רדיית דבש, חליבת כבשים/ גזיזת צמר כבשים/ חליבת עיזים/ גידול ארבעת המינים ועוד.</p> <p>ב. סדנאות לעיבוד מזון מסוגים שונים למשל: גיבון גבינות. אפית לחם, יין, שמן זית ועוד.</p> <p>יתרונות</p> <p>א. פוטנציאל שוק ניכר</p> <p>התיירות החקלאית הקלאסית בישראל נשענת במידה מרובה על תיירות סופי שבוע ולפיכך אינה מתאימה למרחב שפיר, עם זאת, פיתוח התיירות הכפרית בכיוונים שצוינו לעיל תוך התייחסות למקורות היהודיים בנושאים השונים, צפוי להביא למרחב תיירות מהסוגים הבאים:</p> <p>+ טיולי בתי ספר ותיירות אמצע שבוע מאורגנת.</p> <p>+ תיירי הפנים יהיו מעוניינים לראות איך עושים חקלאות בסביבה דתית.</p> <p>+ קבוצות תיירות פנים במגוון רחב של פלחי שוק כולל קבוצות מהמגזר הדתי.</p> <p>+ קבוצות בני נוער.</p> <p>+ קבוצות תגלית בני נוער תיירות נכנסת לרוב הקבוצות ישנה זיקה דתית.</p> <p>+ במועצה קיימים אנשים רבים שעסקו בהוראה ויכלו לסייע בבניית תוכנית ביקורים במיזמים החקלאיים המתאימה לקבוצות השונות של המבקרים.</p> <p>+ פסטיבלים חקלאיים ושווקים עונתיים.</p>	<p>רציונל (למה יש צורך בכלי)</p>
<p>הכנת מסמך מנחה למשק המשפחתי על מנת לצייד את היזם בכלים הנדרשים על מנת לבדוק אפשרות לפעילות לא חקלאית בחלקה א' במושבי עובדים ובכפרים שיתופיים.</p>	<p>מטרות/תפוקות צפויות</p>
<p>לימוד התזכירים והעבודות כגון:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. תיירות חקלאית בישראל, גיבוש מדיניות ואסטרטגיה. 2. פיתוח תיירות חקלאית - משרד החקלאות ופיתוח הכפר משנת 2007. 3. תיירות חקלאית או חקלאות תיירותית-המכללה האקדמית כנרת משנת 2009. 4. משרד החקלאות ופיתוח הכפר "מדיניות בנושא היזמות הכפרית במשק המשפחתי, עמדת משרד החקלאות ופיתוח הכפר מיום 12ינואר 2009" – החומר רלבנטי ומעודכן ולכן הוספנו חלק ממנו כנספח בסוף כרטיס הפרויקט להבנה רחבה יותר של הנושא. 	<p>שיטת הכנת המסמך</p>

5. חומרים ומסמכים שהוכנו על ידי חברת ת.ת.י. יועצים וחלקם יושמו במיזמים כפריים ברחבי הארץ.	
1. הקמת 2-3 מיזמים של תיירות חקלאית. 2. בניית תוכנית ביקור בפרויקט גם כחלק מתוכנית הלימודים. 3. קידום השיווק גם לבתי ספר מחוץ למועצה, דתיים וחילוניים. 4. הפעלה רווחית של המיזם – יצירת עודף סביר לשכ"ע יזם לאחר החזר הון ההשקעה.	מדדים
<p>תיאור כללי – מה עושים</p> <p>+ איתור מיזמים מתאימים קיימים או עתידיים תבוצע על בסיס פעילות חקלאית (מסוג כל שהוא) בעיקר קיימת וגם מתוכננת. כגון: רפת חלב/ עדר עיזים/ דיר כבשים/ מטע עצי פרי/ גידולי ירקות או תבלינים בחממות או בתי רשת/ מכורות/פרחים / גידולי דגי נוי / בית בד וכו'.</p> <p>+ המיזם החקלאי הפעיל חייב להיות בהיקף ובפעילות שתאפשר על בסיס הפעילות להקים מיזם תיירותי חקלאי.</p> <p>+ בחינת רצונו ויכולתו של היזם להפעלת המיזם</p> <p>+ טיפול בכל הנושא הסטטוטורי - ראו אינפורמציה נוספת בנספח המצורף.</p> <p>+ סיור וביקור במספר מיזמים פעילים המשלבים פעילות תיירותית / חקלאית.</p> <p>+ פניה למט"י האזורי לקבלת יועץ בתחום הנ"ל.</p> <p>+ כתיבת פרוגרמה שמאפיינת את המיזם לפעילות משולבת של תיירות חקלאית .</p> <p>+ פרוגרמה רעיונית ותוכנית עסקית כולל התייחסות לנושא הסטטוטורי שתכלול:</p> <ul style="list-style-type: none"> ← תאור פיזי של המוצר. ← שיקול האם יש להקים גם מרכז מבקרים / מכירות מוצרים. ← תוכנית כלכלית. ← תוכנית השקעות ומקורות מימון ← תוכנית שיווק ומכירות. ← תחזית הכנסות והוצאות ← מדדים כלכליים לכדאיות ההשקעה ← תוכנית הדרכה להפעלת המיזם המשולב. <p>+ מתן ייעוץ מקצועי לקבלת שירותי תכנון ועיצוב המיזם.</p> <p>+ הכנת תוכנית ליווי והדרכה ליזם.</p>	תיאור הכלי
באופן כללי ההשקעות צריכות להיות נמוכות יחסית תוך שימוש מכסימלי בפרויקטים קיימים והתאמתם לתיירות חקלאית נכסים קיימים כולל מבנים, תשתיות ועוד. קיימות הנחיות בסיסיות של משרד החקלאות לגבי מבנה נדרש –מרכז מבקרים, שירותים, סככה להתכנסות והסבר ומסלול סיור המאפשר סיור בטוח לילידים ואחרים.	עלויות
הון עצמי ומימון בנקאי , מענק משרד החקלאות בשיעור של 25% מהשקעה כללית של עד 400 אלף ₪. המענק ניתן באזורי עדיפות לאומית וכיום לא חל על הישובים בשפיר.	מקורות מימון אפשריים
בדרך כלל, פרויקטים משפחתיים קטנים יחסית בהשקעות לא גדולות וללא שותפים.	שותפים אפשריים

המלצות לקידום ופיתוח מיזמים בתחום התיירות החקלאית

- + המועצה האזורית שפיר בהתייעצות עם צוות תוכנית האב לפתוח כלכלי, תבחר בין 2-3 ישובים חקלאיים שמתאימים לפיתוח מיזמים תיירותיים חקלאיים.
  - + בישובים שיבחרו תוכנית למיזמים של תיירות חקלאית ולשילוב ביניהם במטרה להציע ריכוז של פעילויות אטרקטיביות יותר למבקרים- תלמידים או משפחות.
    - מיזמים המשלבים פעילות תיירותית חקלאית
      - פיתוח ושדרוג מיזמים חקלאיים פעילים או הקמת מיזם חדש.
      - בחירת מיזמים תיירותיים חקלאיים שיש בהם תכנים של העשרה בתחום הלימודי הסקרנות והחוויה. המתאימים במיוחד לפלחי שוק של תלמידים ובני נוער.
- מומלץ להקים גוף מקצועי שילווה יתמוך וייתן שרותי ייעוץ בתהליכי היזום למועצה ולתושב מראשית התהליכים ועד הפעלתו של המיזם, כולל תמיכה מקצועית מתמשכת בין 6-12 חודש מיום פתיחתו של המיזם. (ראו נספח מס' 3 – הנחיות לפיתוח מיזמי תיירות כפרית וחקלאית)

שם תכנית הפעולה: מתווה הקמת חדרי אירוח במושבים	
<p>רציונל (למה יש צורך בתכנית)</p> <ul style="list-style-type: none"> ← פרנסה משלימה עם ירידת הרווחיות בחקלאות. ← פרנסה משלימה למשפחות המוגבלות מסיבות שונות במציאת מקום עבודה ופרנסה. ← קיום של תנאים בסיסיים בחלקות המגורים המאפשרים הקמת יח' הארוח. ← רצון של אנשים לעסוק בתחום הארוח. ← מודעות וביקוש הולך וגדל בקרב המגזר הדתי והחרדי להתארח ביח' לארוח כפרי. ← הצלחה של פרויקט הארוח הכפרי באזורים רבים בארץ ← הארוח הכפרי הוא העוגן המרכזי לפיתוח תיירותי ובהמשך לפיתוח מיזמים נוספים בתחום המזון והאטרקציות. ← שפיר כאזור דתי מתאים לאירוח פלחי שוק בעיקר מהמגזר הדתי. ← ברוב המושבים קיימת אירה תרבותית מתאימה ומתקנים ושרותים תומכים – בית כנסת, מקווה וכו. ← בציבור הדתי מתקיימים ארועים רבים אליהם מגיעים בני משפחה שגם להם ילדים רבים ותמיד נידרש מקום ללינה ומזון עבורם. מצב היוצר ביקוש של התושבים עצמם ליח' ארוח ומשפר את כדאיות העסק. 	
<p>מטרות/תפוקות צפויות</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. שלב א, איתור כ - 6 יזמים המעוניינים להקים לפחות 2 יח' כל אחד סה"כ 12 יח' ארוח רצוי בישוב אחד. 2. יח' אירוח בשטח של כ- 40 מ"ר נטו מתאימה למשפחה עם 2-4 ילדים. 3. חלק מהיח' יתוכננו כיח' ל-2 זוגות כאשר היח' השלמה מופרדת בדלת. 4. קיימת אפשרות לבחור חברה שתבצע את התכנון והגשת בקשה להיתרי בניה ובכך לחסוך עלויות. 5. חלק מהחברות עוסקות בהקמת יח' לארוח כפרי וניתן להעזר בידע שלהם בתכנון והקמת היח'. 6. היחידה תכלול חדר שינה הורים + שירותים צמודים +סלון עם מיטות לילדים ויח' שירותים נוספת. 7. להגדיל בעתיד את מספר היחידות עד 4 יח' בשטח עד 40 מ"ר ליח'. 8. לפחות 120 ימי אירוח בשנה. 9. הכנסה ממוצעת 500 ₪ על בסיס 4-5 נפשות בחדר, לינה + ארוחת בוקר. 	
<p>מדדים</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מכירות של לפחות 100 ימי ארוח מכל יח' לשנה. 2. הכנסה שנתית של 60 אלף ₪ מיח' אירוח. 3. יתרה להחזר הון 25 אלף ₪ לשנה מכל יח'. 4. יתרה לשכ"ע 12 אלף ₪ לשתי יח' ארוח <p>אבני דרך/יעדי שיפור</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. שילוב האירוח בפעילויות באזור כגון: רכיבה על אופניים, טיולים רגליים טיפולים אלטרנטיביים. 2. הגדלת ההכנסה מיח' אירוח בגבולות של 20%-10%. 3. הגדלת מספר היח' בהתאם לתוצאות עד 4 יח'. 	
<p>תיאור התכנית</p> <p>תיאור כללי – מה עושים</p> <p>הכשרת היזם באמצעות המטי בקורס/או בחונכות לתפעול המיזם.</p> <p>ביקור אצל יזמים רבים ככל האפשר המפעילים יח' ארוח – במושבים דתיים ואחרים. כולל במ.א. שדות נגב בישובים רבים ברמת הגולן (חיספין, נוב, אבני איתן, ועוד.) מקורות מימון.</p> <p>הכנת תוכנית אדריכלית.</p> <p>ניתן לבנות במצב הקיים 2 יח' 40 מ"ר כל יח'.</p> <p>עם השלמת תוכנית פ.ל.ח יתכן וניתן יהיה להוסיף 1-2 יחידות נוספות.</p> <p>ברור תשלומים לרשויות.</p> <p>נכון לבדוק אפשרות של התאמת מבנה קיים במטרה להפחית ההשקעה.</p> <p>שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. לימוד של הנושא כולל היתרי בניה 	

<p>2.הקמת 2 יח' אירוח. 3.אפשרות להקים יח' אירוח אחת במידה ואין מספיק מימון של הון עצמי כשלב ראשון ללימוד הנושא.</p>	
<p>השקעה כוללת ליח' אירוח 180 עד 240 אלף ₪. החזר הון ההשקעה 10 שנים 5% ריבית לשנה כ- 25 אלף ₪ ליח' אירוח.</p>	<p>עלויות</p>
<p>הון עצמי – לפחות 50%. מימון בנקאי – מקסימום 50%. אנו לא ממליצים ליזמים חסרי הון עצמי להיכנס להלוואות למימון ההקמה של יח' ארוח כפרי. ההשקעה ביח' ארוח היא השקעה "נדלנית" גדולה יחסית עם החזר שמשנתנה בין 7 ל-12 שנים תלוי במיקום ובאופן ההפעלה.</p>	<p>מקורות אפשריים מימון</p>

שם תכנית הפעולה: עידוד יזמות נוער במועצה	
רציונל (למה יש צורך בתכנית)	<p>המגזר הכפרי – חקלאי התאפיין בעבר במעורבות פעילה של בני הנוער בפעילות המשקית. מרכיב זה תרם להתנהלות העסקים המשפחתיים והקיבוציים; לפיתוח ערכים של אחריות, שותפות ותמיכה הדדית בקרב בני הנוער; להעצמה אישית של בני הנוער ולחיזוק הזהות והגאווה המקומית של בני הנוער.</p> <p>התכנית לפיתוח כלכלי ובר קיימא והפעילויות אותם מקדמת בפועל המועצה בתחומי התיירות והעסקים הלא-חקלאיים, כמו גם המגמות להתחדשות החקלאות; יוצרות הזדמנות להעמקה וחדוש של מעורבות בני הנוער בפעילות העסקית לסוגיה; להקניה של ערכים אישיים וקהילתיים שאפיינו בעבר את ההתיישבות העובדת; ולהקניית כלים אישיים שימשו את בני הנוער עם התבגרותם.</p> <p>מתנ"ס שפיר הוא הגורם האחראי לתחום הנוער במועצה</p>
מטרות	<ol style="list-style-type: none"> 1. הכשרת בני נוער ושילובם בעולם התעסוקה והיזמות בדגש על יזמות ותעסוקה במרחב הכפרי במועצה 2. חיזוק הקשר בין בני הנוער ליישוב ולמועצה וטיפוח גאווה מקומית 3. פיתוח והעצמה אישית וערכית 4. קידום יזמות עסקיות וסביבתיות לטובת הקהילה 5. הקמת עסקים חדשים במועצה בשילוב בני נוער
מדדים	<p style="text-align: center;">המדדים לבחינת הצלחת התכנית</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מספר בני ובנות נוער בגילאי תיכון וצבא שישתתפו בפרויקט 2. מספר העסקים החדשים שיוקמו 3. מספר העסקים הפעילים שנה לאחר הקמתם 4. הפעלה של פעילות עסקית ושל פעילות סביבתית לטובת הקהילה 5. רמת הביקוש למחזור פעילות נוסף <p style="text-align: center;">אבני דרך/יעדי שיפור</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. לפחות 10 נערים ונערות המייצגים את שלושת גושי היישובים של המועצה 2. הקמה/הרחבה של 3 עסקים לפחות במעורבות בני נוער (בניהול/כמועסקים) בטווח של 6 חודשים מיום סיום שלב ב' של תכנית ההכשרה 3. לפחות פעילות עסקית אחת ולפחות פעילות סביבתית אחת לטובת הקהילה בטווח של 5 חודשים מסיום שלב ב' של תכנית ההכשרה 4. פתיחת מחזור פעילות נוסף בהשתתפות 15 בני נוער בטווח של 6 חודשים מסיום שלב ב' של תכנית ההכשרה
תיאור התכנית	<p style="text-align: center;">תיאור כללי – מה עושים</p> <p>הקמה של קבוצת בני ובנות נוער בגילאי תיכון וצבא מקרב תושבי המועצה הכשרתם בתחומי היזמות, התעסוקה והסביבה בסיוע גופי תמיכה קיימים וחונכים תושבי המועצה; ופיתוח יזמות ופעולות למעורבות בני ובנות הנוער בתחומי היזמות העסקית והסביבתית באופן מתמשך דוגמת: הפעלת יזמות עסקיות וסביבתיות במעורבות בני הנוער לטובת הקהילה תוך יצירת משאבים לפעילות חינוכית – קהילתית של בני הנוער, יצירת סל רעיונות עסקיים/סביבתיים/קהילתיים, הזדמנויות תעסוקה מקומית לנוער וצעירים, טיפוח אתרים ומוקדי עניין ביישובים ובשטחים הפתוחים ועוד.</p> <p style="text-align: center;">שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. החלטה של מתנ"ס שפיר על קידום הפרויקט כנושא שנתי מוביל. 2. הקמת ועדת היגוי לליווי הפרויקט הכוללת את השותפים (ראו להלן) גיבוש תכנית עבודה מפורטת על בסיס המסגרת הנוכחית כולל מדדי הצלחה 3. ביצוע סקר משאבים ונכסים רלבנטיים – איתור בני ובנות נוער בעלי כישורים מתאימים ועניין, איתור מאגר חונכים בתחום העסקי והסביבתי, איתור מוסדות וארגונים ובעלי תפקידים היכולים לתמוך מקצועית בפרויקט (מט"י, פורום אומנים, משקי הדרום, קיבוץ משואות יצחק, מחלקות מועצה וכיו"ב) 4. הקמת "מרכז הערכה" לבחירת בני ובנות הנוער שישתתפו בפרויקט. בשלב ראשון מוצע לגייס קבוצה של 10-15 משתתפים ומשתתפות. צוות מרכז הערכה יכלול את

<p>נציגי המתנ"ס, רכז התיירות רכזת הון אנושי ומנהל הפיתוח והתכנון האסטרטגי במועצה, מנהלת המט"י האזורי ואנשי עסקים מנוסים מקרב תושבי המועצה.</p> <p>5. תכנית הכשרה בשלושה ערוצים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • שלב א' - הקניית כלים בסיסיים להקמה ותפעול של עסק עצמאי (מבוא ליזמות, כלכלה ושיווק; הכרת מושגי המפתח בתחום; פיתוח רעיונות וניתוח הזדמנויות; ביצוע בדיקות היתכנות ומחקרי שוק; הכנת תכנית עסקית; הכרת אופן הניהול השוטף של עסק, ועוד וכן היכרות עם האזור, מגמות הפיתוח וההזדמנויות בתחומי החקלאות, הסביבה והעסקים הלא חקלאיים. סה"כ כ-60 שעות, כולל סיור מקצועי. במסגרת הקורס יידרשו המשתתפים להקים ולתפעל במשותף יוזמה עסקית לטובת הקהילה שהכנסותיה יוקדשו לפעילות נוספת של הנוער; ולגבש רעיון אישי לפעילות אותה יקדמו בשלב הבא תוך בחירה בין שני מסלולים – יוזמות עיסקיות ויוזמות סביבתיות לטובת הקהילה • שלב ב' – מעשי: קידום יוזמות עסקיות וסביבתיות/קהילתיות בהנחיית חונך מקומי (שיתחייב לליווי בהיקף הנדרש במשך כשנה). • שלב ג' – מתקדם (במקביל לשלב המעשי): הכשרה והתנסות בנושא פיתוח רשתות קשרים ליזמות ותעסוקה, הכשרה והעשרה ממוקדת בתחומים רלבנטיים ליוזמות, הרחבת הידע על עולם היזמות והתעסוקה. סה"כ 40 שעות <p>6. הצגת תוצרים בפני פורום אזורי ושותפים</p> <p>7. תיעוד ובקרה שוטפת של התהליך (מתחילתו) עדכונים והתאמות לקראת המחזור הבאים ואפשרות הפצת המודל לרשויות כפריות נוספות</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • זיהוי משאבים ונכסים (20 שעות) – ₪ 5,000 • תכנית הכשרה (100 שעות, כיבוד, הסעה לסיור) – ₪ 40,000 • תקציב פעולה (seed money) להקמת פרויקט עסקי ופרויקט סביבתי לטובת הקהילה – ₪ 10,000 • גיוס פעילים ומתנדבים (פרסומים, טלפונים) ותמיכה במתנדבים (ארגון מפגש הוקרה) – ₪ 2,000 • תיעוד התהליך ובקרתו (30 שעות) - 6,000 ש"ח <p>סה"כ – 63,000 ש"ח</p>	<p>עלויות</p>
<ul style="list-style-type: none"> • החברה למתנ"סים • מחלקות המועצה • מט"י • שותפות 2000 • ג'וינט – אשלים (תכנית "נקודת מפנה") • בעלי עסקים ובעלי ידע עסקי המתגוררים במועצה • מתנדבים בעלי ידע עסקי המועסקים במגזר הפרטי באזור (דוגמת פארק התעסוקה י.ש. גת) • עמותת שדות פלשת 	<p>שותפים ומקורות מימון אפשריים</p>
<p>מתנ"ס שפיר</p>	<p>גורם ליישום אחראי</p>
<p>כל הפרויקטים בתחומי העסקים וטיפול השטחים הפתוחים</p>	<p>ממשק לתכניות נוספות</p>
<p>תכנית "נקודת מפנה" של ג'וינט – אשלים http://www2.jdc.org.il/files/ashalim/turning-poing.doc</p>	<p>מידע רלוונטי נוסף</p>

כיוון פעולה 2.2: פיתוח פרויקטים כלכליים ביוזמה משותפת של יישובים ויזמים היכולים להיות חיצוניים, בתחומי התיירות הכפרית-חקלאית ובתחומים נוספים המשתלבים במרחב הכפרי ובאורחות חיים המועצה, מגוונים את הזדמנויות תעסוקה ופרנסה לתושבים, ומרחיבים את בסיס המס המקומי.

- מרחצאות מים תרמו מינרליים במושב רווחה
- הקמת בית אומנים ומרכז יציאה לטיולים בבית הסביל
- פרוגרמה למדרשה חינוכית-סביבתית באבן שמואל
- פארק התנ"ך
- מתווה להקמת מלונית/כפר נופש
- כפר נופש לפלח השוק החרדי
- פינת חי מורחבת mini zoo
- מבנה מרכזי לאומנים באבן שמואל
- בית החלמה ליולדות
- דיור מוגן לאוכלוסייה הדתית
- חוות בריאות - קאנטרי קלאב
- מתווה להקמת אנרגיה באמצעות תאים פוטו-וולטאים

שם תכנית הפעולה: אתר מרחצאות במושב רווחה – מרכז נופש ומרפא	
<p>רציונל (למה יש צורך בתכנית)</p> <ul style="list-style-type: none"> ◀ בתרבות הנופש והפנאי הביקוש לאתרי ספא עלתה בשנים האחרונות בין 30-40%. ◀ המודעות בקרב הציבור הדתי לנופש ופנאי כולל ביקור באתרי ספא וקבלת טיפולים אלטרנטיביים, גדלה מאוד. ◀ הקמת אתר ייחודי לציבור הדתי והחרדי תעודד ביקור של קהל יעד של מאות אלפי נפשות שלא יגיעו לאתרים שלא שומרים על כללים קפדניים התואמים לדרישותיהם. ◀ קיומו של אתר למים טרמו מינרליים מהווה הזדמנות ועוגן מרכזי לפיתוח המיזם. ◀ יש מסגרת תכנונית מאושרת לאזור מרפא מלונאות, נופש וספורט מ- 12/06/96 ◀ . שטח התוכנית המאושרת כ-71 דונם ◀ מיקום השטח בחלקות ב' של 4 מחברי מושב רווחה. ◀ מקור פרנסה למספר עשרות של עובדים במגוון תחומים. ◀ מקור הכנסה למועצה . 	
<p>מטרות/תפוקות צפויות</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מספר מבקרים בשנה בין 100-120 אלף . 2. הכנסות כ- 6 מליון ₪ . 3. עלות הפעלה 4.2 מליון. 4. יתרה להחזר הון ורווח 1.8 מליון. 	
<p>מדדים</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מספר מבקרים משנה שלישית ואילך, שנת תפוקה מלאה כ- 100-120 אלף. 2. הכנסה ממוצעת למבקר – כ- 50 ₪. 3. הוצאות ממוצעת למבקר – כ- 35 ₪. <p>אבני דרך/יעדי שיפור</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. גידול בביקוש, קידום שיווק והתאמות נדרשות במוצר. 2. שידרוג ופיתוח, בחינת מוצרים ושירותים נוספים. 3. ניהול מקצועי ייעול ובקרה. 	
<p>תיאור התכנית</p> <p>שטח נדרש כולל חניה כ- 30 עד 50 דונם. תלוי בהיקף התוכנית.</p> <ul style="list-style-type: none"> ◀ ברכות מים טרמומינרליים. ◀ ברכות מלח. ◀ ברכת מים רגילים לילדים. ◀ מלתחות שרותי ומקלחות. ◀ אזורי מנוחה מקורים ופתוחים. ◀ שרותי מזון ושתייה / חנות מתנות. ◀ משרדי ניהול. ◀ חדרי טיפול ומתקני ספא ◀ קפיטריה . ◀ מתקני משחק לילדים. <p>שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הסכם עקרונות עם אגודת המושב ובעלי הנכס. 2. בדיקת היתכנות כלכלית ראשונית באמצעות המשקיע הפוטנציאלי שתכלול היתרים נדרשים הסכמים עם מוסדות כמו מינהל, בריאות וכו' כחצי שנה. 3. תוכנית עסקית באמצעות משקיע פוטנציאלי לקבלת החלטה על כדאיות ההשקעה ושלבי ההשקעה. כולל תוכנית אדריכלית, יועצי משנה לקבלת אומדני השקעה. כחצי שנה 4. בחינת אפשרות לסיוע ממשלתי – מפעל מאושר. במקביל לסעיף 2 לעיל. 5. במידה והתוכנית חיובית – ביצוע תכנון מפורט והכנת תיק לכניסת משקיעים נוספים או למימון בנקאי. כ- חצי שנה לאיגום מקורות המימון לביצוע ההשקעה. 6. הכשרת צוות מוביל בשיווק תפעול וניהול כללי. כ- 3 חודשים. 	
<p>עלויות</p> <p>מוערכת ברמה ראשונית השקעה של כ- 8 עד 10 מליון ₪ (לא כולל מע"מ) ולא כולל</p>	

תשלום עבור הקרקע.	
משקיע חיצוני – הון עצמי. מרכז ההשקעות מימון בנקאי או שיתוף משקיעים נוספים.	מקורות אפשריים מימון
חברות המפעילות אתרי נופש. משקיעים פרטיים.	שותפים אפשריים

שם תכנית הפעולה: הקמת בית אומנים ומרכז יציאה לטיולים בבית הסביל	
רציונל (למה יש צורך בתכנית)	<p>המט"י האזורי מקדם בשנים האחרונות פעילות סיוע לאומני האזור (כמו גם למגזרים אחרים) לשדרוג יכולתם להתפרנס מאומנותם. במסגרת זו הוקם פורום אומנים אזורי הכולל אומנים מהמועצה האזורית שפיר ומרשויות שכנות. הפורום מקדם פעילויות המסייעות לאומנים לגבש "מוצרים" חדשים בעלי פוטנציאל עיסקי ומייצר אירועים ופלטפורמות נוספות המייצרות הזדמנויות מכירה והתקשרות עיסקית. מתוך הפורום האזורי צמחה קבוצה פעילה וגדולה יחסית של אומנים מגוש היישובים הצפוני במועצה, המציעה כבר כיום מגוון רחב של מוצרים ושירותים התומכים בפרנסתם של האומנים ומשתלבים בפעילות התיירות האזורית.</p> <p>במקביל, בצפון מערב המועצה, אותר מבנה היסטורי שאינו מושמש כיום. בית הסביל הוא מבנה יפהפה, תורכי בחלקו, הממוקם על כביש מס' 3 (בו תנועה עוברת ותנועת מטיילים בהיקף משמעותי, וקיימת אליו גישה כיום מכביש מס' 3), בתוך המרחב הפתוח של המועצה – מרחב כרמון ויער חסה, המשמשים כבר כיום מוקד לטיולים רגליים וטיולי אופניים.</p> <p>השילוב של יתרונות המיקום, צרכי האומנים ופעילות האומנים באזור הוליד את הרעיון להקמת בית אומנים ומרכז יציאה לטיולים</p>
מטרות/תפוקות צפויות	<p>+ סיוע לאומנים ואמנים בקידום היצירה וביצירת פרנסה – "אומנותם פרנסתם"</p> <p>+ העשרת מגוון מוקדי הביקור והתיירות במועצה הפעילים בימי השבוע</p> <p>+ חשיפת המועצה לתנועה עוברת ולמבקרים פוטנציאליים</p>
מדדים	<p>המדדים לבחינת הצלחת הפרויקט</p> <p>+ הקמת מבנה משולב – מרכז אומנים ונקודת יציאה לטיולים (כלומר במשולב במעין מרכז מידע)</p> <p>+ יצירת מוקד מכירה ופעילות המציע מגוון מוצרים ופעילויות לקבוצות מבקרים מגוונות במהלך ימי השבוע</p> <p>+ ביסוס מרחב כרמון בפרט ואזור בקעת שפיר בכלל כאתר טיולים ופעילות</p>
תיאור התכנית	<p>תיאור כללי – מה עושים.</p> <p>המרכז יוקם על בסיס שימור, שיקום והתאמה של בית הסביל ומבנה קיים סמוך, הממוקמים בגוש מס' 1089 חלקה מס' 2 שיועדה חקלאי ושטחה כ-6 דונם.</p> <p>המרכז יכלול את הפונקציות הבאות:</p> <ul style="list-style-type: none"> ↔ חלל תצוגה ומכירה ↔ חדרי סדנאות ↔ מסעדה/קפיטריה ↔ מרכז מידע לטיולים באזור ↔ שירותים ↔ שטחי חניה <p>ניהול המרכז ייעשה באמצעות ועד מנהל שיקלוט את נציגי המועצה הרלבנטיים, האומנים והמוסדות המשתפים פעולה עם המרכז. חלק מההכנסות מפעילות המרכז יוקצו לניהולו השוטף ולתחזוקתו.</p> <p>שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <ol style="list-style-type: none"> א. התקשרות עם מתכנן ב. גיבוש תכנית שימור ג. גיבוש פרוגרמת פעילויות מפורטת בשיתוף האומנים ובעלי העניין שהוזכרו לעיל, כולל יחסי הגומלין עם המדרשה האקולוגית, מרכז יום לקשיש, בתי"ס ומרכז ההון האנושי ד. גיבוש פרוגרמת ניהול ותחשיב כלכלי ה. רכישת מיפוי האתר וסביבתו בקנ"מ מתאים ו. תכנון מפורט כולל פיתוח סביבתי ותשתיות של האתר עצמו ועם מוקדי הפעילות הסמוכים ז. הכנת כתב כמויות ואומדן עלויות ח. הכנת תיק למכרז

עלות התכנון כ-300,000 ש"ח	עלויות
ציבוריים + הכנסות מהפעלת המוקד	מקורות אפשריים מימון
המועצה לשימור אתרים, לשכת התכנון מחוז דרום, מט"י אזורי, אומני נוף ודרך (פורום אומני שפיר), משרד התיירות, משרד החקלאות ופיתוח הכפר	שותפים אפשריים

שם תכנית הפעולה: פרוגרמה למדרשה חינוכית-סביבתית באבן שמואל ברוח היהדות	
<p>רציונל (למה יש צורך בתכנית)</p> <p>מדרשה חינוכית-סביבתית היא גורם משיכה לקבוצות של מבקרים, המרחיבים את הביקושים לשירותי התיירות הכפרית ומייצר תעסוקה מגוונת. באבן שמואל – מרכז השירותים ליישובי הגוש הדרומי במועצה קיימים מספר נכסים היכולים להירתם לפיתוח פעילות מסוג זה בתחומי החינוך הסביבתי: סמיכות למרחב נחל שקמה למרחב יערות המלאכים ושחריה ולמזרח לכיש, ערוצי יובלים של נחל לכיש ויער נועם, כמו גם סמיכות למוקדי פיתוח המתמסקים עם מרחבים פתוחים - היכולים להוות כר מארח לפעילויות מגוונות בתחומי הסביבה; ומבנים קיימים שאינם בשימוש – חלק ממבני ביה"ס הישן באבן שמואל – היכולים להוות את האכסניה הפיסית לפעילות. מדרשות ומרכזי חינוך סביבתי קיימים באתרים שונים בישראל, אולם בשלב זה אין מרכז דומה המתייחס להיבט זה מנקודת המבט הייחודית של המורשת היהודית. פעילות מסוג זה תתמוך גם בשדרוג מרכז אבן שמואל ותסייע בחיזוק יישובי הדרום החלשים יחסית ליישובי צפון המועצה</p>	
<p>מטרות/תפוקות צפויות</p> <ul style="list-style-type: none"> + יצירת מוקד פעילות המרחיב את הביקושים לחלק משירותי התיירות הכפרית + יצירת הזדמנויות תעסוקה לתושבי המועצה, בדגש על גוש היישובים הדרומי + ביסוס תפיסת הקיימות המשלבת בין היבטים חברתיים, כלכליים וסביבתיים + שימור וטיפוח השטחים הפתוחים 	
<p>מדדים</p> <ul style="list-style-type: none"> + אישור פרוגרמה פיסית, תכנית וכלכלית ע"י המוסדות + מציאת גורם ארגוני להקמה ותפעול של המדרשה 	
<p>תיאור התכנית</p> <p>תיאור כללי – מה עושים.</p> <p>התכנית מתמקדת בגיבוש פרוגרמת פעילויות, פרוגרמה פיסית, גיבוש מסגרת תפעולית - ניהולית ובדיקת ייתכנות כלכלית להפעלת מדרשה חינוכית-סביבתית ברוח היהדות במבני ביה"ס הישן באבן שמואל.</p> <p>המדרשה תציע פעילויות לקבוצות מבקרים מאורגנות של מוסדות חינוך, תנועות נוער ומשפחות, בתחומי החינוך הסביבתי ברוח היהדות, תוך שילוב בין פעילויות במדרשה ובשדה. המדרשה תהיה מעורבת בטיפוח השטחים הפתוחים ותשתלב בפעילות החינוכית והקהילתית במועצה בכלל וביישובי הדרום בפרט. המדרשה תשאף לפעול במינימום תמיכה ציבורית על בסיס פעילויות יוצרות הכנסה ותמיכת קרנות פרטיות הפרוגרמה תגובש בשיתוף עם גרעין בעל ידע מקצועי ועניין במעבר ליישובי הדרום (ראו כרטיס פרויקט בהמשך) שתהיה הגוף הארגוני המוביל בניהול והפעלת המדרשה.</p> <p>שילובי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <ul style="list-style-type: none"> + סקירה של מצאי המדרשות העוסקות בחינוך הסביבתי בישראל, תחומי ודפוס פעילות – כרקע לגיבוש מודל ייחודי באבן שמואל + גיבוש תפיסה וחזון של המדרשה + גיבוש פרוגרמת פעילויות ותחומי עיסוק + גיבוש פרוגרמה פיסית לתכנון והתאמת המבנים הקיימים של ביה"ס הישן + בדיקת ייתכנות כלכלית לתפעול + גיבוש מודל ניהולי ארגוני + איתור גוף לניהול הקמה ותפעול 	
<p>עלויות</p> <p>70,000 ₪</p>	
<p>מקורות אפשריים</p> <p>קרנות ומקורות ציבוריים</p>	
<p>שותפים אפשריים</p> <p>מחלקות מועצה – חינוך, תיירות משרדי ממשלה – החקלאות ופיתוח הכפר, הגנת הסביבה, החינוך גרעין המיועד להתגורר ביישובי הדרום</p>	
<p>ממשק לתכניות נוספות</p> <p>תכנית משלימה ל שילוב היבטי קהילה וסביבה למשיכת אוכלוסיות חדשות ליישובי הדרום</p>	

שם תכנית הפעולה: פארק אטרקציות מרכזי – פארק התנ"ך	
<p>רציונל (למה יש צורך בתכנית)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ אטרקציה ייחודית שתמשוך מבקרים ותתמוך בפיתוח התיירות במועצה. ▪ מיתוג האזור כמרכז לימודי חינוכי בתחום היהדות בדרך של בילוי והנאה. ▪ בגבולות המרחב התיירותי קיים קהל יעד במרחק של עד שעה נסיעה בסדר גודל של כ- 1.5 מליון נפש. קהל היעד הפוטנציאלי הוא: משפחות, קבוצות מבוגרים, תלמידים שיגיעו ליום כיף משולב בלימוד, קבוצות של לא יהודים המתעניינים בסיפורי התנ"ך. ▪ ניצול התשתית האנושית והחינוכית הקיימת במועצה לבנייה והפעלה של אטרקציה ייחודית ▪ יצירת מקומות עבודה במגוון תחומים לתושבי האזור. 	
<p>מטרות/תפוקות צפויות</p> <p>ביקור של 75 עד 100 אלף מבקרים בשנה בפארק המתוכנן. ביקור של 5 עד 10 אלף תלמידים ובני נער בשנה. יצירת 20 עד 40 מקומות עבודה.</p>	
<p>מדדים</p> <p>1. ביקור מעל 50 אלף מבקרים בשנה תוך שנתיים מהפעלת שלב א'. 2. ביקור של 5,000 תלמידים תוך שנתיים מהפעלת שלב א'. 3. העסקה ישירה של מעל 20 עובדים תוך שנתיים. אבני דרך/יעדי שיפור 1. בחינה ובצוע שלב ב' הכולל מרכז לקיום אירועים, הופעות של אומנים ועוד</p>	
<p>תיאור התכנית</p> <p>תיאור כללי – מה עושים</p> <ul style="list-style-type: none"> • פארק לפעילות יום בשטח של 50 עד 100 דונם שיכלול מספר אטרקציות. • המחשת סיפורים נבחרים מהתנ"ך באמצעות טכניקות מודרניות ומודלים שיספרו סיפורים מהתנ"ך בצורה המתאימה למגוון רחב של מבקרים. • הפארק יציג בפני המבקרים חוויה של ביקור הנאה וגם לימוד של סיפורים נבחרים מהתנ"ך כמו: סיפור בריאת העולם המבול ותיבת נוח יציאת מצריים מעמד הר סיני ועוד. • הפארק יתוכנן תוך התייחסות לצמחים המוזכרים בתנ"ך – שבעת המינים ונוספים. • הפארק יתוכנן כך שיתאפשר לתלמידים לשמוע, לראות, לחוש, ולהרגיש את סיפורי התנ"ך ובכך לביקור חובה של תלמידים מהאזור. • הפארק יכלול מתקן שעשועים אזור של מתקנים לפעילות אתגרית, גנים מטופחים, בתי קפה, ומרכז לקיום אירועים והופעות של אומנים ועוד. • בפארק יתקיימו סדנאות לבני נוער מהארץ ומחו"ל במגוון נושאים הקשורים לסיפורי התנ"ך יהדות ועוד. • עיקר הפעילות בשטחים פתוחים, ובנוסף, ידרשו: <ul style="list-style-type: none"> ○ שטחי חניה בסדר גודל של כ-10 דונם המיועדים ל- 10 אוטובוסים + כ- 150 כלי רכב פרטיים. ○ שטח בנוי של כ- 60 מ"ר למבני משרד, קופות, עזרה ראשונה, שומר, מטבחון לצוות, שירותים וחדר מנהל. ○ כ- 250 עד 300 מ"ר שטח בנוי המיועד לקפטריה + 2 חדרי סדנאות + שירותים ציבוריים, מחסן תחזוקה ועוד. • הפארק לא יופעל בשבתות ובחגים. <p style="text-align: center;"><u>מיקום אפשרי</u></p> <p>בחלק הצפוני של יער פלוגות בקרבת מרכז ההדרכה של ק.ק.ל באזור אתר הפסולת כרמון. בהמשך שטח שלולית החורף, מרכז השטח המתוכנן לכיוון דרום מערב.</p> <p style="text-align: center;">שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <p>1. הכנת פרוגרמה תיירותית ובדיקת היתכנות כלכלית ראשונית כולל איתור מיקום</p>	

<p>מתאים – בדיקת בעלויות קרקע וסבירות לקבלת אישור סטטוטורי - חצי שנה. 2. הסדרת נושא הבעלויות ומעמד סטטוטורי - שנה וחצי 3. הכנת תוכנית עסקית למשקיע פוטנציאלי. כולל בחינת האפשרות לאיגום משאבים ציבוריים לתכנון והקמת תשתיות לראש השטח - חצי שנה. 4. חיפוש משקיע פוטנציאלי – חצי שנה. 5. הגשת תוכנית לאישור המועצה חצי שנה. 6. ביצוע שלב א' שנה וחצי.</p>	
<p>עלויות אומדן ראשוני ביותר של : בדיקות הכדאיות, איתור הקרקע, התאמת הייעוד והכנת תוכנית למשקיע כ-120 עד 200 אלף ₪. אומדן ראשוני ביותר של : ההשקעה בפרויקט לשלב א' בלבד 3.0 עד 5.0 מליון ₪.</p>	
<p>מקורות אפשריים מימון ק.ק.ל, משרד לאיכות הסביבה, משרד התיירות. יזמים פרטיים על בסיס של כדאיות עסקית.</p>	
<p>שותפים אפשריים בכל מקרה ידרשו יזמים פרטיים שישקיעו וגם יתפעלו את הפרויקט על בסיס עסקי בהמשך. בחלק הצפוני של יער פלוגות בקרבת מרכז ההדרכה של ק.ק.ל. – ק.ק.ל. יכולה להיות שותף פוטנציאלי. באזור אתר הפסולת כרמון המשרד לאיכות הסביבה. בעלי הקרקע</p>	

שם תכנית הפעולה: מתווה להקמת מלונית נופש כפרית שלב א' 12 חדרים	
<p>בקרבת הציבור הדתי/חרדי המודעות לתרבות הפנאי והנופש גדלה באופן משמעותי בשנים האחרונות. ישובי המועצה האזורית שפיר הם ישובים דתיים והם מתאימים לפיתוח המוצע כפרנסה משלימה. למ.א. שפיר יתרון משמעותי לארוח קהל דתי. בכל הישובים קיימים מתקנים ושירותים נילווים הנדרשים לאנשים דתיים ובעיקר אוירה ותרבות מתאימים להם. המלונית תהיה חלק מהקמת תשתית תיירותית ולהערכתנו תבוצע רק לאחר פתוח ראשוני של התיירות הכפרית, צימרים בבתי התושבים ואטרקציות תיירותיות נוספות לביקורים באזור.</p> <p>קהל היעד אירוח משפחות דתיות לבילוי במקום בו קיימת אוירה דתית. קבוצות של מספר משפחות המגיעות לבילוי משותף באזור ומעונינים להתארח באותו מקום. בני משפחה המגיעים לאירועים משפחתיים וזקוקים לאכסון בסמוך למקום האירוע. קהל יעד של משפחות, זוגות צעירים, קבוצות חברים לבילוי בחיק הטבע/רכיבה על אופניים/טיולים רגליים לכל המשפחה בגדות הנחלים ובמקומות נוספים.</p>	<p>רציונל (למה יש צורך בתכנית)</p>
<p>1. שלב א' - הקמת מלונית נופש כפרית 12 חדרים מתוך 24 אפשריים 2. שלב ב' - תוספת של 12 חדרים. 3. פרנסה משלימה בין 4-6 משרות</p>	<p>מטרות/תפוקות צפויות</p>
<p>מדדים לבחינת הצלחת הפרויקט 1. תפוסת חדרים שנתית 50% = 182 ימי לוח בתפוסה מלאה 2. הכנסה ממוצעת שנתית לחדר 400 ₪ 182 יום - 72,800 ₪ לחדר לשנה 3. יתרה להחזר הון ורווח 30% 21,840 ₪ לחדר לשנה</p> <p>אבני דרך/יעדי שיפור 1. גידול בתפוסת החדרים – יצירת חבילות משולבות ללינה ובילוי באזור. 2. יצירת דילים עם אולם ארועים לארוח והלנת אורחים.</p>	<p>מדדים</p>
<p>תיאור כללי – מה עושים</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ איתור מיקום אין כיום קרקע עם יעוד מתאים למלונית והנושא יטופל בהמשך. ▪ איתור יזם או מספר יזמים ▪ הסדרת הנושא הסטטוטורי ▪ תכנון אדריכלי/ הנדסי ▪ הכנת תוכנית עסקית כולל מקורות מימון ▪ החלטה על ביצוע כן/לא ▪ התכנון הפיסי בהתאם לקריטריונים פיסיים לתכנון של משרד התיירות להקמת מלונית כפרית. ▪ בקריטריונים של משרד התיירות קיים פרוט שטחי הציבור, גודל החדרים והנחיות אחרות לתכנון. <p>שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הכנת תיק למכרז כולל החלטה על המבצע כולל קבלת היתר בנייה - 10 חודשים 2. בניית המלונית כולל פיתוח שטח ריהוט וציוד - 12 חודשים 3. הכנת תוכנית שיווק ומכירות 4. הכשרה מקצועית של צוות עובדים במהלך הבנייה. 	<p>תיאור התכנית</p>
<p>תשתיות לראש השטח 80 פיתוח שטח + חניה 300 חדרים + שטחי ציבור + ריהוט וציוד. 2,400 תכנון ואגרות 350 סה"כ 3,141 לחדר 262 אלף ₪</p>	<p>עלויות באלפי ₪</p>

מקורות אפשריים	מימון	בשלב זה לאזור שפיר אין מענקי ממשלה. מקורות מימון באמצעות הון עצמי / בנקים
גורם ליישם	אחראי	יזם / מספר יזמים
שותפים אפשריים		מספר בתי אב מהישובים בשפיר , חברות להסעת תיירים / יזמים בתחום התיירות
מידע נוסף	רלוונטי	הכנסה לחדר היא על בסיס R.O (לינה בלבד) ללא ארוחות יתרה להחזר הון ורווח היא לאחר תשלום שכ"ע בניהול ותפעול שיבוצע ע"י הבעלים.

שם תכנית הפעולה: כפר נופש לפלח השוק הדתי	
<p>רציונל (למה יש צורך בתכנית)</p> <p>+ בשנים האחרונות הולכת וגדלה המודעות לתרבות הפנאי והנופש בקרב היהדות מהזרם יהודי דתי (ש"ס ויהדות התורה). (מוצגים בהמשך תמצית נתונים ממחקר שבוצע עבור משרד התיירות).</p> <p>+ היציאה לחופשה היא בעיקרה משפחתית, הורים + 4 ילדים בממוצע וזוגות, בעיקר זוגות צעירים ללא ילדים.</p> <p>+ לפלח שוק זה חשוב מאוד (אינו מתפשר) שבאתרי התיירות (כולל איכסון מלונאי מסוג כל שהוא) יהיו תנאים ואווירה מתאימה לצרכיהם.</p> <p>+ במרחב הגיאוגרפי הרלוונטי פועלים שני אתרי נופש עם מספר גדול יחסית של חדרים, קיבוץ חפץ חיים וקיבוץ עין צורים. פלחי השוק באתרים אלו הם בעיקר מהזרם הדתי לאומי.</p> <p>+ המודעות לתרבות הפנאי והנופש בקרב פלח השוק יהודי דתי יוצרת ביקוש גדול יותר מההיצע בגבולות המרחב הגיאוגרפי הרלוונטי.</p> <p>+ אנו ממליצים לבצע תהליך של בדיקה ראשונית (פרוגרמה, תוכנית עסקית) להקמת כפר נופש / מלון כפרי ייחודי לפלח השוק היהודי דתי ולפלח השוק החרדי (דוגמת כפר הנופש כינר לחוף הכנרת).</p> <p>+ אנו ממליצים שמיקום הכפר נופש/ מלון כפרי יהיה במושב קוממיות או באזור הסמוך – מימוש פרויקט מרחצאות ברווחה יגדיל את אטרקטיביות הפרוייקט.</p>	
<p>מטרות/תפוקות צפויות</p> <p>1. הכנת תוכנית כוללת בין 60-100 חדר כולל כל השירותים הנדרשים לחדרי הנופש. 2. בשלב א' ביצוע 50-60 חדרים כולל כל השירותים הנדרשים לחדרי הנופש והכנת תשתיות נדרשות לפיתוח שלב נוסף.</p> <p style="text-align: center;"><u>הערכה לפוטנציאל הכלכלי שלב א' (גישה זהירה)</u></p> <p>1. מספר ימי שיא בשנה בין 94-104 ימים. 2. תפוסת חדרים בימים אלו 75%. 3. הכנסה ממוצעת לחדר מכור (5 נפשות) 725 ₪ בניכוי מע"מ. 4. ימי אמצע השבוע א-ד כ- 120 ימים. 5. תפוסת חדרים בימים אלו 30%. 6. הכנסה ממוצעת לחדר מכור (2 נפשות) 300 ₪ בניכוי מע"מ.</p> <p style="text-align: center;"><u>סיכום סה"כ הכנסות בשנה החל מהשנה השניה</u></p> <p style="text-align: center;"><u>הנתונים הכספיים מוצגים באלפי ₪</u></p> <p>99 ימי לוח × 41 חדרים × 725 ₪ = 2,943 אלף ₪ 120 ימי לוח × 15 חדרים × 300 ₪ = 540 אלף ₪ סה"כ הכנסות 3,483 אלף ₪</p> <p style="text-align: center;"><u>הוצאות ישירות משתנות קבועות</u></p> <p>66% מהכנסות 2,298 אלף ₪ <u>יתרה להחזר הון ורווח</u> 34% מהכנסה 1,185 אלף ₪</p> <p style="text-align: center;"><u>הערה</u></p> <p>ישנם אתרי איכסון מלונאי שפלחי השוק שלהם הם בעיקר היהודי הדתי ופלח השוק החרדי שמגיעים להכנסה ממוצעת לחדר מכור 5 נפשות בימי שיא בין 750-820 ₪ לפני מע"מ, ובימי חול ימים א-ד (2 נפשות) בין 420-380 ₪.</p>	
<p>מדדים לבחינת הצלחת הפרוייקט</p> <p>1. תפוסת חדרים בשנה שניה. 2. התפלגות פלחי השוק / משפחתי / קבוצתי / קבוצתי. 3. הכנסה ממוצעת ללינה לחדר. 4. הוצאה ממוצעת ללינה לחדר. 5. יתרה להחזר הון ורווח ללינה לחדר.</p> <p style="text-align: center;">אבני דרך/יעדי שיפור</p> <p>1. גידול בתפוסת חדרים בימי שיא ובעיקר בימי א-ד. 2. בחינת לפיתוח שלב נוסף. 3. גידול ברווח לאחר החזר הון.</p>	מדדים

תיאור התכנית	<p>תיאור כללי – מה עושים</p> <p>שלב א'</p> <p>+ 50 חדרי נופש משפחתיים בין 40-45 מ"ר לחדר נופש. + מסעדה וקפיטריה לשרות האורחים . + בריכת שחייה אפשרות להפעילה במשך כל חודשי השנה . + גן משחקים והרפתקאות לילדים ובני נוער. + שרותים תומכים (משרדים מחסנים וכו'). + חדרי טיפולים מתקני סאונה. + בדיקת נושא הג'קוזי. + פיתוח שטח ופיתוח גנני. + מגרשי חניה. + גודל שטח הנדרש לשלב א' – בין 15-20 דונם + גודל שטח הנדרש לשלב ב' – בין 40-50 דונם.</p> <p>שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <p>1. איתור שטח קרקע מתאים להקמת הפרוייקט, רצוי יותר מחלופה אחת, מתואמת עם הישוב הרלוונטי. 2. בדיקת "היתכנות" לשינוי הסטטוטורי הנדרש להתאמת ייעוד הקרקע להקמת הפרוייקט. 3. הכנת תוכנית אדריכלית ראשונית והיתכנות כלכלית ראשונית על מנת לצייד את היזמים (משקיעים פוטנציאליים) בחומרים נדרשים לטיפול בתחום הסטטוטורי , מינהל מועצה וכו'. 4. הערכה ששלב זה יהיה בין שנה לשנה וחצי. 5. הכנת תוכנית אדריכלית כולל יועצי משנה כחצי שנה. 6. הכנת תוכנית עסקית מורחבת הכוללת תוכנית כח אדם / שיווק ומכירות.</p> <p>בחינת כדאיות ההשקעה ושלבי הביצוע</p> <p>1. בחינת אפשרות לקבלת סיוע ממשלתי . 2. הכנת תיק שמטרתו כניסת משקיעים אסטרטגית או פיננסים. 3. הכנת בקשה וטיפול בהיתרי בניה – שנה. 4. הכשרת צוות מוביל 3 חודשים. 5. אומדן השקעות בפרוייקט שלב א' 50 חדר בין 10-11 מליון ₪ (לא כולל מע"מ ותשלום עבור הקרקע).</p>
עלויות	ייקבעו במסגרת התכנון במפורט
מקורות אפשריים	משקיע חיצוני / מרכז השקעות / מימון בנקאי
שותפים אפשריים	משקיעים פרטיים / גורמים שמפעילים אתרי נופש.

שם תכנית הפעולה: פינת חי מורחבת - חווה המשלבת פעילות תיירותית עם פעילות חקלאית																									
<p>החווה היא אתר בתחום פעילות הפנאי והנופש המשלבת פעילות תיירותית עם פעילות חקלאית.</p> <p>גידול בעלי חיים מסוגים שונים וגידולים חקלאיים ייחודיים לאזור יאפשרו מפגש מוחשי והעשרה למבוגרים, ילדים ובני נוער בתחום חדש מסקרן ומעניין.</p> <p>החווה תהיה מוקד משיכה ייחודי מסוגו המאפשר בילוי משפחתי/קבוצתי במגוון פעילויות ייחודיות ולא שגרתיות.</p> <p>החווה תצטרף כחוליה נוספת וייחודית לאתרי בילוי ונופש במרחב מ.א. ת שפיר.</p> <p>פלח השוק הדתי/ חרדי מאד נמשך לפעילות מסוג זה.</p> <p>הפרויקט לא יעבוד בשבתות וחגים.</p>	<p>רציונל (למה יש צורך בתכנית)</p>																								
<p>1. <u>ביקור בחווה</u> – לצרכי נופש ופנאי 80 ימי שיא $\times$ 150 מבקרים = 12,000 מבקרים</p> <p>2. <u>ביקור בחווה</u> – לצרכי לימוד והעשרה – ילדי גנים/ כיתות ב"ס א'ו' ימי א'ה' כ- 200 ימים $\times$ 35 מבקרים = 7,000 מבקרים.</p> <p>3. <u>אירועים</u> – ימי הולדת / סיום ב"ס/ סיום כיתה/סדנאות גיבוש וכו' – 50 אירועים $\times$ 35 מבקרים = 1,750 מבקרים.</p> <p>4. <u>קייטנות בחופשת ב"ס</u> – 4 מחזורים $\times$ 6 ימים למחזור 24 ימי קייטנה $\times$ 40 ילדים = 960 ילדים.</p> <p>5. סה"כ מבקרים + ילדי קייטנה 21,000 מבקרים בשנה.</p> <p>הכנסות</p> <table> <tr> <td>מבקרים בהכנסה ממוצעת למבקר</td> <td>18 ₪</td> <td>20,750</td> </tr> <tr> <td>ילדי קייטנה בהכנסה לילד</td> <td>15 ₪</td> <td>960</td> </tr> <tr> <td>הכנסה ממוצעת נטו למבקר ממכירת מוצרי קיוסק</td> <td>4 ₪</td> <td>600,000</td> </tr> </table> <p>סה"כ הכנסות לפני מע"מ 600,000 ש"ח</p> <table> <tr> <td>הוצאות הפעלה</td> <td>188,000</td> </tr> <tr> <td>עלות עבודה</td> <td>200,000</td> </tr> <tr> <td>בלתי צפוי</td> <td>65,000</td> </tr> <tr> <td>סה"כ הוצאות</td> <td>453,000</td> </tr> </table> <p>יתרה להחזר הון ורווח 147,000</p> <p>תעסוקה: 1 מנכ"ל משרה מלאה + 4-5 עובדים במשרה חלקית.(הדרכה ופעילות בשטח).</p>	מבקרים בהכנסה ממוצעת למבקר	18 ₪	20,750	ילדי קייטנה בהכנסה לילד	15 ₪	960	הכנסה ממוצעת נטו למבקר ממכירת מוצרי קיוסק	4 ₪	600,000	הוצאות הפעלה	188,000	עלות עבודה	200,000	בלתי צפוי	65,000	סה"כ הוצאות	453,000	<p>מטרות/תפוקות צפויות</p>							
מבקרים בהכנסה ממוצעת למבקר	18 ₪	20,750																							
ילדי קייטנה בהכנסה לילד	15 ₪	960																							
הכנסה ממוצעת נטו למבקר ממכירת מוצרי קיוסק	4 ₪	600,000																							
הוצאות הפעלה	188,000																								
עלות עבודה	200,000																								
בלתי צפוי	65,000																								
סה"כ הוצאות	453,000																								
<p>מדד לשנתיים ראשונות</p> <table> <tr> <td>1. מספר מבקרים בשנה</td> <td>17,000 מבקרים</td> </tr> <tr> <td>2. הכנסה שנתית</td> <td>483,000 ₪</td> </tr> <tr> <td>3. הוצאות הפעלה כולל עלות עבודה</td> <td>362,000 ₪</td> </tr> <tr> <td>4. יתרה להחזר הון ורווח</td> <td>121,000 ₪</td> </tr> </table> <p>מדד משנה שלישית</p> <table> <tr> <td>1. מספר מבקרים בשנה</td> <td>21,000 מבקרים</td> </tr> <tr> <td>2. הכנסות בשנה</td> <td>600,000 ₪</td> </tr> <tr> <td>3. הוצאות הפעלה כולל עלות עבודה</td> <td>450,000 ₪</td> </tr> <tr> <td>4. יתרה להחזר הון ורווח</td> <td>150,000 ₪</td> </tr> </table> <p>אבני דרך/יעדי שיפור</p> <p>הגדלת מיגוון פעילויות</p> <p>הגדלת רדיוס השיווק לתלמידים ובני נוער.</p> <table> <tr> <td>1. מספר מבקרים בשנה</td> <td>24,000 מבקרים</td> </tr> <tr> <td>2. הכנסה בשנה</td> <td>648,000 ₪</td> </tr> <tr> <td>3. הוצאות הפעלה כולל עלות עבודה</td> <td>486,000 ₪</td> </tr> <tr> <td>4. יתרה להחזר הון ורווח</td> <td>162,000 ₪</td> </tr> </table>	1. מספר מבקרים בשנה	17,000 מבקרים	2. הכנסה שנתית	483,000 ₪	3. הוצאות הפעלה כולל עלות עבודה	362,000 ₪	4. יתרה להחזר הון ורווח	121,000 ₪	1. מספר מבקרים בשנה	21,000 מבקרים	2. הכנסות בשנה	600,000 ₪	3. הוצאות הפעלה כולל עלות עבודה	450,000 ₪	4. יתרה להחזר הון ורווח	150,000 ₪	1. מספר מבקרים בשנה	24,000 מבקרים	2. הכנסה בשנה	648,000 ₪	3. הוצאות הפעלה כולל עלות עבודה	486,000 ₪	4. יתרה להחזר הון ורווח	162,000 ₪	<p>מדדים</p>
1. מספר מבקרים בשנה	17,000 מבקרים																								
2. הכנסה שנתית	483,000 ₪																								
3. הוצאות הפעלה כולל עלות עבודה	362,000 ₪																								
4. יתרה להחזר הון ורווח	121,000 ₪																								
1. מספר מבקרים בשנה	21,000 מבקרים																								
2. הכנסות בשנה	600,000 ₪																								
3. הוצאות הפעלה כולל עלות עבודה	450,000 ₪																								
4. יתרה להחזר הון ורווח	150,000 ₪																								
1. מספר מבקרים בשנה	24,000 מבקרים																								
2. הכנסה בשנה	648,000 ₪																								
3. הוצאות הפעלה כולל עלות עבודה	486,000 ₪																								
4. יתרה להחזר הון ורווח	162,000 ₪																								

<p>תיאור התכנית</p>	<p>תיאור כללי – מה עושים</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. שטח נדרש לפיתוח שלב א' של החווה כ- 15 דונם. 2. בסמוך לשטח שיבחר יהיו שטחים נוספים לפיתוח עתידי. 3. מומלץ שהשטח שיבחר יהיה ביישוב שיש בו פעילות של גידול בעל חיים וגידולים חקלאיים ייחודיים כגון צמחי תבלין, דיר, לול, רפת וכו'. 4. חשוב שהשטח שיבחר יהיה קרוב ככל האפשר לתשתיות ראשיות. 5. חשוב מאד שהשטח שיבחר יהיה מרוחק מבתי מגורים. 6. מגרש חניה 3 אוטובוסים + כ-50 מכוניות פרטיות כ-2.0 דונם. 7. גדר היקפית עם שערי כניסה ויציאה להולכי רגל ולרכב שרות. 8. ביתן ראשי בכניסה (קופות משרד, שרותים ציבוריים ועזרה ראשונה) סה"כ שטח בנוי כ-50 מ"ר. 9. בהתאם לאינפורמציה המוצגת בכרטיס הפרוייקט נכון לקיים דיון עם נציגי המועצה, המט"י ויזמים רלוונטים לקביעת מיקום מתאים. <p>תצוגת חיות שמתאימות לכפר כגון: כבשים עיזים שחורות ולבנות. חמורים. סוסים רגילים. סוסי פוני.</p> <p>עופות יבשה ומים: תרנגולות בצבעים שונים. טווסים. עופות יבשה נוספים.</p> <p>יצירת בריכת מים - בריכה המגודרת עם שער כניסה לטיפול במים ובעופות. ברווזים. אווזים. עופות מים נוספים.</p> <p>חרקים – דבורים: 2-3 כוורות שאחת הדפנות עשויה מזכוכית. גידול חרקים מסוגים שונים כגון חיפושיות.</p> <p>פינות ליטוף: ליטוף חיות מהווה חווייה לילדים. ישנן דוגמאות רבות לחיות ולזוחלים בפינת הליטוף ואופן הקמתה.</p> <p>פינות יצירה ומשחק: 2-3 סככות שבהם תתקיים פעילות של ילדים/ נוער / משפחות. כל סככה מתאימה עד 20 איש. מצע מהודק. שולחנות/ ספסלים או כיסאות מפלסטיק. עמודי עץ עם רשת צל.</p> <p>מספר מתקני משחק אתגריים: רשת מרינס. קורת נדנדה. מתח בגבהים שונים. חץ וקשת, קליעה למטרה. זריקה למטרה של חיצים קטנים.</p> <p>רעיונות נוספים.</p> <p>מומלץ לשקול הכנת תשתית לתאורה, פעילות ערב, מסיבות וכו'.</p> <p>פיתוח שטח ונוי.</p> <p>כל המתקנים חייבים לעמוד בתקנות הבטיחות הנדרשת.</p> <p>שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. סיור במספר מיזמים דומים. 2. איתור שטח מתאים. 3. בדיקת המצב הססטטורי 4. הכנת תוכנית אדריכלית כולל קבלת היתר בניה – 8 חודשים. 5. איתור מקומות לרכישת החיות והעופות - 1 חודש 6. הקמת המיזם 10-12 חודש. 7. הכשרה מקצועית לניהול ותפעול המיזם במהלך ההקמה . 8. ליווי וחונכות למנהל ולצוות במהלך שנה ראשונה. 9. הכנת תוכנית שיווק ומכירות.
<p>עלויות</p>	<p>השקעה כ- 400,000 ₪</p> <p>החזר הון שנתי 10 שנים ב- 6% ריבית ע"ס 94,000.</p> <p>עלות בניית מענק משרד החקלאות 300,000 ₪</p> <p>החזר הון שנתי 10 שנים ב- 6% ריבית 70,000 ₪</p>
<p>מקורות אפשריים מימון</p>	<p>הון עצמי לפחות 50% 150,000 ₪</p> <p>מענק משרד החקלאות 100,000 ₪</p> <p>מימון בנקאי מקסימום 50% 150,000 ₪</p>
<p>שותפים אפשריים</p>	<p>אחד מיישובי המועצה, יזם פרטי</p>

שם תכנית הפעולה: מבנה מרכזי לאומנים באבן שמואל	
	<p>רציול (למה יש צורך בתכנית)</p> <p>במ.א. שפיר פועלים עשרות אומנים במגוון גדול של תחומים ובהיקפים שונים של פעילות. רובם המכריע עוסקים ביצירה אומנותית בנוסף לעבודה בהיקף מלא או חלקי. מאפיין את רובם המכריע היא בעיית השיווק והמכירה, כאשר לרוב האומנים אין ידע מקצועי או יכולת כספית לחשוף את יצירותיהם בפני מכסימום קונים פוטנציאליים בעלות מינימלית. המט"י האזורי מקיימת פעילות תומכת של פורום אומנים אזורי הכולל גם אומנים מרשויות שכנות. ביישובי הדרום לא התגבשה קבוצה פעילה כגון זו הפעילה ביישובי צפון המועצה ואלו משולבים בפעילות האזורית הכוללת עם אומנים מרשויות שכנות. באולפנת אבן שמואל קיימים מבנים ששימשו את מערכת החינוך ואינם פעילים כיום. מרכז אבן שמואל הוא מרכז אזורי של יישובי דרום המועצה אולם הוא נהנה מסמיכות לחלק מיישובי לכיש ולקריית גת. פעילות מרכז האומנים יכולה להשתלב במערך השירותים האזורי הקיים באבן שמואל ולהשתלב גם במערך התיירות האזורי עקב הסמיכות לכביש 40 ולמרחב שקמה ומזרח לכיש המושכים מבקרים בהיקפים גדולים יחסית</p>
	<p>מטרות/תפוקות צפויות</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ליצור מרכז אומנויות בו יוכלו חלק (קטן) לעבוד וליצור, לאפשר למבקרים לפגוש אומנים ולקבל הסבר והדגמה מהאומן. 2. ליצור מקור הכנסה משלימה לחלק מהאומנים שיהיו מעוניינים בכך והלקוחות יהיו מוכנים לרכוש את יצירותיהם. 3. להעלות את המודעות לאומנות בקרב תושבי המועצה ואורחים שיגיעו באמצעות תערוכות בהם יציגו האומנים את יצירותיהם. 4. לארגן חוגים לבני נוער ומבוגרים בתחומי האומנות השונים. 5. לארגן סיורים לתלמידי בתי הספר עם הדרכה של האומנים.
	<p>מדדים</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. שיתוף פעולה (במסגרת עמותה או במסגרת ארגונית אחרת) של 10-20 אומנים שיציגו יצירותיהם למכירה במרכז האומנים. 2. 2-4 סדנאות של אומנים שיעבדו במקום. 3. 2-3 חוגים לבני נוער/מבוגרים. 4. איגום משאבים מהמכירות מהאומנים וממקורות ציבוריים אחרים כפי שיפורט בהמשך לאיזון תקציבי של הפעילות.
	<p>תיאור התכנית</p> <p>תיאור כללי – מה עושים</p> <ul style="list-style-type: none"> • ריכוז באמצעות המט"י של רשימת אומנים המעוניינים להשתלב בפרוייקט. • יצירת וועד פעולה של 2-3 מתנדבים לקידום הנושא. • כל התקשורת תבצע באמצעות האינטרנט. <p>המרכז יכלול חלל תצוגה ומכירה, חלל הרצאות, חללים לפעילות קבוצתית ושירותים. ניהול המרכז ייעשה באמצעות ועד מנהל שיקלוט את נציגי המועצה הרלבנטיים, האומנים והמוסדות המשתפים פעולה עם המרכז. חלק מההכנסות מפעילות המרכז יוקצו לניהולו השוטף ולתחזוקתו.</p> <p>בגלל הייחודיות של פרוייקט זה מוצעת לבחינת המטי והצוות המוביל, עקרונות התפעול כדלקמן:</p> <p style="text-align: center;"><u>עקרונות התפעול</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מרכז אומנויות שפיר יכלול 3 עד 4 תאים שיותאמו לסדנאות בשטח של כ- 10 מ"ר כל אחד שיושכרו לאומנים + חנות מכירות מרכזית שתהיה פתוחה בכל שעות הפתיחה של המקום. סה"כ כ- 100 מ"ר. 2. המרכז מוקם בסיועה של המועצה שתתאים מבנה קיים למרכז אומנויות. 3. המטרה להגיע למצב שמרכז האומנויות יכסה את הוצאותיו ללא גרעון. 4. בימי שישי, חופשות חול מועד וכו' תהיה מכירה של חפצי אומנות-אומנים ישכרו שולחן תצוגה ויציגו יצירותיהם למכירה. 5. המקום יהווה אטרקציה נוספת למבקרים באזור שיגיעו למרכז האומנויות לצפות

<p>בעבודת האומנים ולרכוש יצירות אומנות.</p> <p>6. הכנסות המרכז יתבססו על הכנסות משכר דירה של האומנים המחזקים סדנא. עמלת מכירה לחנות, ממכירת יצירות אומנות של אומנים שיעבדו במקום ואומנים נוספים תושבי המועצה שרק יציגו למכירה את יצירותיהם.</p> <p>7. הכנסות מבית קפה – שתיה וכיבוד קל של קבוצות או אחרים שיבקרו במרכז – במרכז יהיה מקרר מכונת קפה שיאפשר מכירה של שתיה חמה, שתיה קרה עוגות וחטיפים. (לא מטבח לבישול כלשהוא).</p> <p>8. כל אומן שישכור סדנא יתחייב להיות במקום לפחות 50% מתוך שעות פעילות המקום.</p> <p>9. במידה ויהיו יותר אומנים המעוניינים לשכור סדנא מהמקומות הקיימים יקבע וועד הפעולה קריטריונים לבחירת האומנים כגון:</p> <ul style="list-style-type: none"> • השכלה אומנותית פורמלית או אישור וועדה אומנותית. • עבודה לא גורמת לרעש, ריח, עשן וכו'. • רצון ונכונות לעבוד במקום. • תחום המעורר עניין של המבקרים במתחם. • יכולת לעבוד ולהסביר את עבודתו. • אפשרות התחייבות לשכור את הסדנא לשנה אחת, לשלם את שכר הדירה והוצאות נוספות כנדרש. 	
<p>להערכתנו, מדובר בפרוייקט חברתי עם מרכיב עיסקי משלים ולכן תידרש עזרה של המועצה/המט"י להוצאת הפרוייקט לפועל.</p> <p>הערה: במידה ואכן תהיה נכונות של אומנים להיכנס לנושא, ניתן להכין תחזית ראשונית של הכנסות והוצאות.</p>	<p>עלויות</p>
<p>ציבוריים. האומנים</p>	<p>מקורות אפשריים מימון</p>
<p>האומנים, מחלקת שירותים חברתיים, חינוך, מתנ"ס</p>	<p>שותפים אפשריים</p>

שם תכנית הפעולה: בית החלמה לנשים לאחר לידה	
<ul style="list-style-type: none"> • תחום המנוחה לאחר לידה מתפתח ובסמוך לבתי החולים ליולדות הוקמו בתי החלמה באיכילוב בתל-השומר הדסה עין כרם, וכן באזורים נוספים כמו טלז' סטון מעיני הישועה ועוד. • מ.א שפיר מונה כ- 10,000 נפש ומאופיינת באורח חיים דתי. המועצה נהנית מגידול שנתי בשיעור של כ- 3% מתוכה 63% מתקבל מריבוי טבעי דהיינו כ- 200 לידות בשנה. • מבנה הגילאים הממוצע במועצה צעיר יחסית והקליטה של אוכלוסיה חדשה גם היא בעיקרה אוכלוסיה צעירה. • חלק גדול מהמשפחות הדתיות והחרדיות בעיקר, מטופלות בילדים רבים ולמרות רמת הכנסות נמוכה יחסית, רואים בעדיפות גבוהה מנוחה של היולדת למשך 4 - 7 ימים לאחר הלידה ולפני החזרה הביתה. • חברות בקופות חולים כמו: כללית מושלם ומכבי מגן זהב, מאפשרות לנשים מילד רביעי ומעלה בהשתתפות עצמית של 100 עד 200 ש"ח ליום לשהות במרכז ההחלמה למשך 3-4 ימים. • המחיר המלא ליולדת הוא כ-600 ש"ח ליום על בסיס פנסיון מלא, מותנה ברמת הארוח. לינה של הבעל, אוכל לבעל ועוד בתשלום נוסף. • ברדיוס של חצי שעה נסיעה נמצאים העיר קרית גת המונה כ- 50,000 תושבים, אשקלון, קרית מלאכי ומושבי האזור המונים כ- 140,000 תושבים. <p style="text-align: center;"><u>לסיכום</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • במרחק כ- 30 דקות נסיעה ממרכז מ.א. שפיר יש אוכלוסיה בת כ- 200,000 נפש עם ריבוי טבעי ממוצע של כ- 1.5% לשנה סה"כ כ- 3,000 לידות לשנה. • בהנחה ו-10% מפוטנציאל הנשים לאחר לידה יגיעו ל-5 ימי מנוחה במוצע, יהיו לנו כ- 1,500 ימים מכורים לשנה. • מיקום אפשרי כולל ת.ב.ע. מתאימה בשטח ההרחבה של אלומה, מעבר לכביש בין אלומה לרווחה מגרש מסומן במספר 100 בשטח 2,700 מ"ר. • קרקע זולה מחוץ לאזור מגורים של תושבי רווחה, אזור שקט ורגוע. • רצון של תושבים מרווחה להיות מעורבים בהקמת הפרויקט.-כולל משקיע פוטנציאלי. • בעיה בנושא של נסיעות בשבת ביקור אצל נשים חילוניות.- דורש בירור נוסף. 	<p>רציונל (למה יש צורך בתכנית)</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. שלב א'- מרכז הכולל 10 חדרים ומבני ציבור. 2. <u>ציפיות</u>: מרכז מנוחה ונופש לנשים לאחר לידה כמענה לביקוש הקיים באזור. 3. מנוף ליצירת תעסוקה במגוון תחומים. 4. אפשרות סיוע לנשים צעירות בהדרכה במגוון תחומים לאחר הלידה מנשות האזור. 5. עובדים במשרה מלאה + מספר עובדות במשרה חלקית. 	<p>מטרות/תפוקות צפויות</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. הכנסה שנתית של כ-1.2 מליון ש"ח מ-10 יח'. 2. יתרה להחזר הון ההשקעה של 360 אלף ש"ח לשנה. <p style="text-align: center;">אבני דרך/יעדי שיפור</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הגדלת היקף ההכנסות והרווח. 2. הגדלת מספר החדרים עד 20 <p>בניית מוניטין וייחוד להרחבת היקף הפעילות.</p>	<p>מדדים</p>
<p style="text-align: center;">תיאור כללי – מה עושים</p> <p>בדיקת מיקום אופטימלי כולל ת.ב.ע. לשלב נוכחי ולאפשרות הרחבה בעתיד. הכנת תוכנית עסקית ראשונית. הכנת תוכנית אדריכלית כולל אומדני השקעות. רצוי שהפרויקט יתבצע בקומה אחת בהם ירוכזו כל החדרים, הלובי, המטבח, חדר האוכל וחדר האחות.</p> <p style="text-align: center;">הגדרת הפרוייקט</p>	<p>תיאור הפרוייקט</p>

<ul style="list-style-type: none"> • 10 יח' אירוח בשטח כ- 20 מ"ר. • יח' שירותים כולל אמבטייה. • מתקן החתלה לתינוק. • כורסת הנקה בכל חדר. • מיטה נוחה ומרווחת + מקום ללינת בן משפחה במידת הצורך. • בידוד אקוסטי למניעת הפרעת בכי של התינוק לנשים הנמצאות בסמוך. • לובי שכולל מקום למפגש עם הבעל והילדים. • מטבח להכנת ארוחת בוקר + ארוחה חמה. • אחות לייעוץ וטיפול בסיסי במידה ונדרש ליולדת. • החדר צריך להיות: מואר, נעים ומשרה אווירה של רוגע ושלווה . • כל המתחם צריך להיות מטופח ומזמין. <p style="text-align: center;">שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <p>1.הכנת תוכנית עסקית כולל: לימוד מעמיק של הנושא, בחינת מיקום מתאים לפרויקט, ייעוד קרקע, תשתיות, דרכי גישה ועוד. -- 4 חודשים</p> <p>2.במידה וחיובי – תכנון אדריכלי ואומדנים להשקעה – 4 חודשים</p> <p>3.הכנת תוכנית למשקיע ומציאת יזמים להשקעה – 4 חודשים</p>	
<p>עלויות</p> <p>אנו מעריכים עלות כוללת של כ- 270 אלף ₪ בממוצע לחדר כולל : לובי, מטבח, חדר אוכל , שירותים ציבוריים ופיתוח שטח צמוד.</p> <p>סה"כ השקעה חזויה 2.7 מליון ₪.</p> <p>עבור 10 החדרים הנוספים אנו מעריכים כ- 220 אלף ₪ השקעה כוללת לחדר.</p>	
<p>הון עצמי לפחות 30%</p> <p>מימון חיצוני 70%</p>	<p>מקורות אפשריים</p> <p>מימון</p>
<p>יזמים פרטיים</p> <p>קבוצה של 3-4 יזמים שגם יתפעלו את הפרויקט.</p>	<p>שותפים אפשריים</p>

שם תכנית הפעולה: דיור מוגן לאוכלוסייה הדתית	
רציונל (למה יש צורך בתכנית)	<p>1. ניצול פוטנציאל תרבותי אנושי ופסי, הקיים במועצה אזורית שפיר המאפשר להציע לאנשים דתיים בגיל הזהב, המעוניינים לנהל אורח חיים עצמאי בקרבת בני גילם דיור מוגן בסביבה מוגנת ובטוחה התואמת את תרבותם ואורח חייהם.</p> <p>2. במרחק של שעה נסיעה מצוייה אוכלוסיה של מאות אלפי תושבים שיכולים להיות פוטנציאל למיזם המתוכנן ומהם אלפי מבוגרים מעל גיל 60 המהווים פוטנציאל למיזם המתוכנן.</p> <p>3. לאוכלוסיה במועצה אזורית שפיר יש הורים, אחים, ובני משפחה אחרים שבמידה ויחליטו להתגורר בדיור מוגן יעדיפו בסמוך לבני משפחתם.</p> <p>4. המיזם יספק מקומות עבודה לתושבי המועצה במגוון גדול של תחומים. מוערך שפרויקט של 80 דירות יעסיק כ- 15 עד 20 עובדים, חלקם במישרות חלקיות.</p>
מטרות/תפוקות צפויות	<p>1. הקמת בית דיור מוגן לציבור הדתי, 80 דירות ומבני עזר נדרשים. מוערך שהפרויקט יוקם ב-2 שלבים 40 דירות בכל שלב.</p> <p>2. העסקת 15 עד 20 עובדים חלקם במשרות חלקיות במגוון גדול של תחומים.</p> <p>3. הפעלת המיזם על ידי יזם/ יזמים פרטיים כעסק רווחי שיקלוט גם חלק מבני המשפחה המבוגרים של תושבי המועצה.</p>
מדדים	<p>1. הסדרת הנושא הסטטוטורי להקמת כ- 80 דירות בשטח של 30 עד 45 מ"ר + שטחי ציבור ושרות.</p> <p>2. מציאת משקיע פוטנציאלי, ניהול מו"מ וחתירת הסכם.</p> <p>3. הקמת שלב ראשון במיזם 40 דירות.</p>
תיאור התכנית	<p style="text-align: center;">תיאור כללי – מה עושים</p> <p>1. בדיקת ת.ב.ע קיימת בישובי המועצה - קיימת או ניתנת להתאמה.</p> <p>2. הכנת תוכנית עיסקית לכדאיות ההשקעה במיזם.</p> <p>3. במידה ואין ת.ב.ע קיימת, הסדרת הנושא הסטטוטורי להקמת כ- 80 דירות בשטח של 30 עד 45 מ"ר + שטחי ציבור ושרות. – סדר גודל של 20 דונם.</p> <p>4. מציאת משקיע פוטנציאלי, ניהול מו"מ וחתירת הסכם.</p> <p>5. הקמת שלב ראשון במיזם 40 דירות.</p> <p style="text-align: center;">שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <p>1. בדיקת ת.ב.ע קיימת בישובי המועצה - קיימת או ניתנת להתאמה – מידי.</p> <p>2. הכנת תוכנית עיסקית לכדאיות ההשקעה במיזם.</p> <p>3. במידה ואין ת.ב.ע קיימת, הסדרת הנושא הסטטוטורי להקמת כ- 80 דירות בשטח של 30 עד 45 מ"ר + שטחי ציבור ושרות. – סדר גודל של 20 דונם. - 12 חודשים.</p> <p>4. מציאת משקיע פוטנציאלי, ניהול מו"מ ישוב + מועצה בהתאם לתקנות המינהל וחתירת הסכם – 6 חודשים.</p> <p>5. הקמת שלב ראשון במיזם 40 דירות כ- 20 חודש מתום המו"מ</p>
עלויות	<p>קיים קושי להעריך את העלויות הכרוכות בהקמת הפרוייקט וההשקעה מותנית ברמת הדירות ומבני הציבור והשירות. בהערכה ראשונית ניתן להעריך עלות דירת 2 חדרים 45 מ"ר כולל שטחי ציבור ושרות לפי 100 אלף דולר לא כולל קרקע ותשתיות. סה"כ אומדן ראשוני ביותר ל-40 דירות + שטחי ציבור כ- 4.0 מיליון דולר.</p>
מקורות אפשריים	<p>יזמים חיצוניים המתמחים בתחום, שישקיעו בהקמת פרוייקט בשותפות עם מושב שיעמיד את הקרקע. - הסדרת הנושא הסטטוטורי בהתאם להחלטות המינהל.</p>
שותפים אפשריים	<p>יזמים העוסקים בתחום.</p>

שם תכנית הפעולה: חוות בריאות / קאנטרי קלאב	
<p>רציונל (למה יש צורך בתכנית)</p> <p>ב- 10 השנים האחרונות, המודעות לבריאות הגוף והנפש בכל פלחי השוק החילוני והדתי הולכת וגדלה, ניתן לאפיין תופעה זאת לתחום הפעילות הגופנית ולתחום הנופש והפנאי. הקמת קאנטרי קלאב שיכלול חדר כושר, בריכת שחיה רגילה ומחוממת וחדרי טיפול יתן תשובה לביקוש הקיים לפעילויות הנ"ל. הקמת חוות הקאנטרי קלאב תעודד גם פיתוח של ארוח כפרי. במושבי האזור – בריכה רגילה ומחוממת, חדרי טיפול ופעילות ספורט. חיסכון משמעותי בהשקעות על ידי, ניצול תשתית קיימת ובריכת שחיה בעין צורים - שדרוג הבריכה הקיימת והשלמת ההשקעות הנדרשות. במרחק של כ-20 דקות נסיעה מתגוררים כ-20 אלף תושבים המהווים קהל יעד לפרויקט המוצע.</p>	
<p>מטרות/תפוקות צפויות</p> <p>שיפור איכות החיים של תושבי המועצה במשולב עם הזדמנות עסקית</p>	
<p>מדדים</p> <p>1. מספר מנויים ומבקרים בשנה ראשונה ושניה 2. הכנסה ממוצעת למבקר 3. הוצאה ממוצעת למבקר 4. רווח למבקר לאחר החזר הון</p> <p>אבני דרך/יעדי שיפור</p> <p>1. גידול במספר מבקרים 2. שידרוג ופיתוח מוצרים נוספים. חוגים פעילויות לילדים ומבוגרים תחרויות ספורט וכו'. 3. גידול ברווח</p>	
<p>תיאור התכנית</p> <p>נתונים כמותיים חזויים בשלב א' בפיתוח שנתיים ראשונות</p> <p>מנוי משפחתי ל- 12 חודשים 250 מנויים מנוי משפחתי ל- 6 חודשים 100 מנויים כניסות חד פעמיות (295 ימים x 15) 4,425 אורחים</p> <p>המינוי השנתי והחצי שנתי יכלול: בריכת שחיה, חדר כושר, סאונה יבשה / רטובה, חוגים במגוון תחומים, הדרכה באימוני כושר, לימודי שחיה לילדים ומבוגרים, אזור מקורה לסדנאות יצירה לילדים, משחקי ילדים, שטח מנוחה עם הצללה, שירותים מקלחות ומלתחות.</p> <p>כניסה באמצעות כרטיסיה חד פעמיים (יומית) תכלול: בריכה, שירותים מקלחות ומלתחות חדרי טיפולים: 2 חדרי טיפולים. 295 ימי פעילות. 5 טיפולים במוצע ליום לכל חדר סה"כ 10 טיפולים. סה"כ טיפולים בשנה 2,950 טיפולים.</p> <p>מכון כושר: מבנה בגודל של 300 מ"ר כולל משרד, שירותים, מקלחות ומלתחה. 20 מכשירים מסוגים שונים. מנוי שנתי 30 משתמשים במוצע ליום. סה"כ מנוי שנתי 8,850 משתמשים בשנה. מנוי חצי שנתי 20 משתמשים במוצע ליום. סה"כ משתמשים 5,900 משתמשים בשנה.</p> <p>קפיטריה: סל מוצרים. שתיה חמה וקרה. גלידות וקרחונים. חטיפים דברי מאפה /ממתקים. סנדוויצים וטוסטים. גודל המבנה כולל מחסן 50 מ"ר. אזור חיצוני מוצל בסמוך לקפיטריה 150 מ"ר.</p> <p>מגרש למשחקי ילדים / סדנאות יצירה</p> <p>1. גודל השטח כ- 200 מ"ר. 2. 8-10 מתקני משחק. 3. שולחנות וספסלים לסדנאות יצירה.</p> <p>תאור הפרוייקט ואומדן השקעה</p> <p>שטח המיזם בין 10-12 דונם.</p> <p>מגרש חניית רכב וחניית אופניים. גידור ושערים. התאמת בריכה קייצית לדרישות משרד הבריאות.</p>	

- ◀ קירוי וחימום בריכה קיימת.
- ◀ סאונה יבשה וסאונה רטובה.
- ◀ מכון כושר + שירותים מקלחות ומלתחות.
- ◀ קפיטריה.
- ◀ אזורי מנוחה מוצלים.
- ◀ מתקנים ואזורי משחק לילדים / סדנאות יצירה.

המיזם יהיה פתוח 236 ימי לוח בשנה מהשעה 8:30 ועד השעה 19:00. בנוסף בחלק מהימים גם בשעות הערב, משעה 19:00 ועד השעה 23:00. המיזם יהיה פתוח ב- 59 ימי לוח שהם ימי שישי וערבי חג משעה 8:30 ועד השעה 14:00. המיזם יהיה סגור ב- 70 ימי לוח בשנה בימי שבת, חגים ומספר ימים נוספים בשנה..

אומדן ראשוני להשקעה בשלב א' בין 2.0-2.5 מליון ₪

תחזית ההכנסות והוצאות

- ◀ מנוי שנתי (5 נפשות) מנויים $3,000 \times$ ₪ = 750,000 ₪
- ◀ מנוי חצי שנתי (5 נפשות) מנויים $1,850 \times$ ₪ = 185,000 ₪
- ◀ כניסות חד פעמי 4,425 כניסות $\times 30$ ₪ = 132,750 ₪
- ◀ טיפולים מסוגים שונים = 2,950 טיפולים $\times 165$ ₪ (בניכוי תשלום למטפל) (בין 45 ל- 60 דקות) = 486,750 ₪
- ◀ קפיטריה – 5 ₪ נטו לאורח $\times 22,125$ אורחים = 110,000 ₪
- ◀ סה"כ צפי הכנסות **1,663,750 ₪**
- ◀ עלות הפעלה בניכוי תשלום למטפלים וקפיטריה 1,081,437 ₪
- יתרה להחזר הון ורווח 582,313 ₪ **שלבי ביצוע**
- ◀ חתימת הסכם עם עין צורים להקמת הפרויקט
- ◀ בדיקת המצב הסטטוטורי הנוכחי של אזור הבריכה.
- ◀ טיפול סטטוטורי במידה ונדרש.
- ◀ איתור משקיעים פוטנציאליים.
- ◀ הכנת תוכנית עיסוקית מפורטת עם משקיע פוטנציאלי.
- ◀ במידה והתוכנית העסקית חיובית בחירת אדריכל ויועצי משנה להכנת תיק למשקיע על מנת לבדוק אפשרות לקבלת סיוע ממשלתי.

לוח זמנים

- קבלת הסכמה מקיבוץ עין צורים 4 חודשים
- הכנת תוכנית רעיונית ראשונית באמצעות אדריכל ויועצי משנה 3 חודשים
- הכנת תיק למשקיע ולהסדרת הנושא הסטטוטורי 3 חודשים
- איתור משקיעים 6-8 חודשים
- הכנת תוכנית אדריכלית/הנדסית לקבלת היתר בניה 8-10 חודשים
- בקשה לקבלת היתר בניה 12 חודשים
- הקמת הפרוייקט שלב א' 12-18 חודשים
- הכשרת צוות מוביל בניהול תפעול ושיווק 3 חודשים

	ראו לעיל	עלויות
	הון עצמי / משקיע חיצוני מרכז השקעות מימון בנקאי	מקורות אפשריים מימון
	משקיעים פרטיים / ציבוריים חברות שמפעילות אתרי נופש.	שותפים אפשריים

שם תכנית הפעולה: מתווה לשימוש בתאים פוטו וולטאים על גגות מוסדות ציבור ומבני משק חקלאי	
<p>רציונל (למה יש צורך בתכנית)</p> <p>מדיניות ישראל החליטה להגדיל ככל האפשר את ייצור החשמל בשיטה שאינה מזהמת את הסביבה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • להפיק באמצעות מיזמים פרטים, עסקים וחוות לייצור חשמל כמויות אנרגיה שיפחיתו או ימנעו את הצורך של המדינה בהקמת יחידת ייצור קונבנציונאלית בעתיד. • ניצול הזדמנות שמציגה המדינה באמצעות חברת החשמל בפני משקיעים פרטיים עסקיים ויזמים גדולים לבצע השקעה המחזירה את עצמה תוך 7-9 שנים. • באזורים כפריים כולל מ.א. שפיר, קיימים מבני מגורים רבים עם גגות בשטחים של 50 עד 150 מ"ר המאפשרים התקנת תאים פוטו-וולטאים לייצור עד 15 קילוואט . • במ.א. שפיר קיימים מבני משק, מבני ציבור ובהם גגות בשטח גדול מ- 350 מ"ר עליהם ניתן להתקין מע' סולרית לצרכן עסקי לייצור עד 50 קילוואט. • ההסדר עם חברת החשמל לצרכן ביתי למתקן בודד שלא יעלה על 15 קילוואט ולצרכנים אחרים בעלי מתקנים בהספק מותקן של 50 קילוואט, תקף עד להשגת הספק ארצי של 50 מגוואט או עד סוף שנת 2014, המוקדם מביניהם. • אפשרות שימוש במבני משק ומבני ציבור לביצוע השקעה המאפשרת החזר השקעה ב- 7-9 שנים. • מידע רב הקיים בנושא כולל הסכמים בין תנועת המושבים לחברות שונות להתקנת המערכת. • אפשרות לקבלת מימון בנקאי בהיקף של כ- 75% מסכום ההשקעה. • ההתקשרות עם חברת החשמל תבוצע למשך תקופה של 20 שנה. <p>מחירים</p> <p>בעלי מתקן לייצור חשמל באמצעות תאים פוטו-וולטאים שיחלו לפעול עד שנת 2011, 2011 אג' לקילוואט"ש צמוד למדד. לבעלי מתקן שיחלו לפעול מ- 2011 ועד שנת 2015 יפחת התעריף בכל שנה ב- 4%.</p> <p>לבעלי מתקן שיחלו לפעול משנת 2015 ואילך או עד לאחר שההספק הארצי המותקן יגיע ל- 50 מגוואט יהיה התעריף הרלוונטי שבתוקף באותו מועד צמוד למדד.</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. יצירת קשר ל- 2-3 מהחברות הפועלות בתחום, או באמצעות תנועת המושבים (מרכז הנושא יוגב שריד) ו- 1-2 חברות נוספות שהקימו מתקנים לייצור חשמל באמצעות תאים פוטו-וולטאים. 2. בחינה מפורטת של התחשיב הכלכלי. 3. בדיקת מקורות מימון אפשריים ועלותם . 4. התארגנות קבוצה (מעל 10 יזמים) להקמת מתקן עסקי לייצור חשמל, באמצעות תאים פוטו-וולטאים. 5. התארגנות המועצה לבדיקה ומתן היתר ליזמים המעוניינים להקים מערכות לייצור חשמל. 	<p>מטרות/תפוקות צפויות</p>
<p>מדדים לבחינת הצלחת הפרויקט</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הכנסה שנתית ממתקן של 50 קילוואט של כ- 160 עד 170 אלף ₪ לשנה – ייצור של כ- 86,000 קילוואט לשנה 	<p>מדדים</p>
<p>תיאור כללי – מה עושים</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. התקנת מערכת לייצור של 30 עד 50 קילוואט חשמל באמצעות תאים פוטו-וולטאים. 2. באופן מקורב, למערכת עסקית בהספק של 50 קילוואט נדרש גג של כ- 550 מ"ר. 3. להתקנת המערכת נדרש אישור הוועדה לתכנון ובניה לקבלת היתר לעבודה מצומצמת (על פי תקנות משרד הפנים). בתנאי שלמבנה יש היתר בניה כחוק. 4. באתר רשות החשמל קיים "טופס בקשת חיבור לרשת החשמל של מתקן לייצור חשמל באמצעות מערכת פוטו וולטאית. 5. דוגמאת הסכם בין חברת החשמל לבין הצרכן מוצג באתר רשות החשמל וכולל נספח עם הוראות טכניות להתקנה ונוסחת התחשבות. 	<p>תיאור התכנית</p>

<p align="center">שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <p>1. פניה לחקלאים בעלי רפתות / בעלי מבנים עם שטח גג גדול מ- 350 מ"ר ובעלי היתר בניה להתארגן ללימוד הנושא – 2 חודשים.</p> <p>2. במצב אופטימלי הגג צריך לפנות כלפי צד דרום בשיפוע של 30 מעלות.</p> <p>3. בדיקת מספר מבני ציבור המתאימים להתקנת המערכת - שטח גג מעל 350 מ"ר (מאפשר התקנת מערכת בהספק של 30 קילוואט . כמובן שמערכת של 50 קילוואט יעילה וכדאית יותר)</p> <p>4. ניהול מו"מ עם 2-3 חברות כולל עזרת היח' הכלכלית של תנועת המושבים והמטי, בניתוח הכדאיות הכלכלית ומקורות מימון – 2 חודשים.</p> <p>5. הגשת בקשה לקבלת היתרי הוועדה לתכנון ובניה להקמת הפרוייקט – 3 חודשים.</p> <p>6. במידה והתחשיב המדוייק יציג כדאיות כלכלית כפי שנראה לנו בתחשיבים שערכנו התקנת היחידות לקראת אפריל 2010..</p>	
<p>עלויות</p> <p>עלות כוללת להתקנת מערכת להספק של 50 קילוואט בין 850 ל- 1.0 מליון ₪ + מע"מ. ניתן לקבל מימון בנקאי של כ- 75% מההשקעה.</p>	
<p>מקורות אפשריים</p> <p>בנקים מסחריים. חברות המתקינות את המערכת.</p>	<p>מימון</p>
<p>שותפים אפשריים</p> <p>החברות המתקינות את המערכת וישלמו ליזמים עבור השימוש בגג.</p>	

כיוון פעולה 2.3: פיתוח תשתיות תומכות ביזמות ותעסוקה, במיוחד בתחומי התיירות הכפרית והחקלאית.

- הגדרת תפקיד רכז תיירות (כלי יישום)
- הפעלת פורום תיירות (כלי יישום)
- הבטחת מנגנוני הכשרה, ייעוץ, ליווי, תמיכה, התארגנות פורומים ואירועים לקידום התיירות הכפרית והחקלאית (כלי יישום)

שם הכלי: מסגרת תפקיד רכז תיירות ושטחים פתוחים	
<p>מערך התיירות והשטחים הפתוחים הוא מורכב ונדרש לשילוב בין ובתוך ממדים שונים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • בממד התוכן - שילוב בין ידע והתמחות מקצועית בתיירות החקלאית וטיפול וניהול השטחים הפתוחים כתשתית תומכת, לבין תיאום וניהול גורמי פנים וחוץ. • בממד התהליכי – כענף צומח הנדרש מעצם טבעו להתחדש כל הזמן, נדרש שילוב בין יכולות הנעה ופיתוח ליכולות ניהול שוטף מורכבות התהליך, ריבוי השותפים המעורבים ומרכזיותו של תחום התיירות והשטחים הפתוחים במגמות הפיתוח של המועצה, מחייב ריכוז וניהול מקצועי. מתוך הבנה זו, מונה באחרונה רכז תיירות ושטחים פתוחים בהיקף של רבע משרה, אולם נדרש מיסוד של מסגרת התפקיד – תחומי אחריות, היקפי פעילות ודפוסי עבודה. 	<p>רציונל (למה יש צורך בכלי)</p>
<p>1. מיסוד ניהול וגיוס משאבים למערך התיירות והשטחים הפתוחים במועצה 2. העמקת התיאום והשת"פ בין הגורמים המעורבים בתיירות ובמערך השטחים הפתוחים 3. קידום מערך תשתיות תומכות תיירות</p>	<p>מטרות / תפוקות צפויות</p>
<p>המדדים לבחינת הצלחת הפרויקט</p> <p>1. הגדלת היקף משרת הרכז 2. הקצאת תקציב צבוע לפעילות בתקציב המועצה 3. קידום פעולות עפ"י תכנית העבודה</p>	<p>מדדים</p>
<p>תיאור כללי – מה עושים</p> <p>הרחבת היקף משרת רכז התיירות במועצה להיקף של חצי משרה, העמדת תנאים לוגיסטיים נדרשים לתפקיד וקביעת מסגרת תפקידו עפ"י המרכיבים המפורטים מטה. באופן כללי תפקידו של הרכז לפעול לקידום התיירות במועצה, בתיאום עם גורמי תיירות וגורמים תומכי תיירות אזוריים וארציים.</p> <ul style="list-style-type: none"> • תחומי האחריות של רכז התיירות והשטחים הפתוחים: <ul style="list-style-type: none"> • אחריות ישירה <ul style="list-style-type: none"> ○ קידום פיתוח ותחזוקת תשתיות תומכות תיירות (שטחים פתוחים, שבילים ואתרים) ○ ריכוז פורום תיירות ושטחים פתוחים (להלן) ○ גיוס ואיגום תקציבים לטובת פיתוח התיירות, חזות היישובים וטיפול השטחים הפתוחים ○ הגברת מודעות וגיוס הקהילה למעורבות בפיתוח וטיפול שטחים פתוחים, אתרים ומסלולים ○ ייצוג תחום התיירות מול גופים רלבנטיים וגיוס שותפים ○ יעוץ וסיוע כללי לתיירנים • מעורבות ותיאום עם גופים רלבנטיים <ul style="list-style-type: none"> ○ קידום הכשרות מקצועיות בתחום התיירות ○ הנגשת כלי תמיכה ליזמים ובעלי עסקים ○ בניית חבילות תיירות לשיווק ○ שיווק מערך התיירות במועצה, כולל מידע, פרסום, אירועים פסטיבלים וכיו"ב ○ השתתפות, סיוע ומעקב אחרי פרויקטים בתחום התיירות • מעגל השותפים: <ul style="list-style-type: none"> ○ פנימי (פורום תיירות ושטחים פתוחים) – מנכ"ל המועצה, מחלקות המועצה (פיתוח ותכנון אסטרטגי, דוברות, איכות סביבה, הנדסה, הון אנושי, שירותים חברתיים, חינוך, מתנ"ס), נציגי תיירנים, נציגי יישובים, נציג ועדת תכנון מקומית ונציגי מט"י, עמותת תיירות יואב יהודה, שותפות 2000. ○ חיצוני – משרד החקלאות ופיתוח הכפר – מחוז דרום, משרד התיירות, קק"ל, רט"ג, איגוד ערים לאיכות הסביבה, נציגי רשויות סמוכות, עמותת שדות פלשת • דפוסי העבודה: <ul style="list-style-type: none"> ○ גיבוש תכנית עבודה רב שנתית ושנתית ותקציב נגזר ○ ריכוז פורום תיירות שיתכנס אחת לחודש – קביעת סדר היום בשיתוף מנהל 	<p>תיאור הכלי</p>

<p>תחום פיתוח ותכנון אסטרטגי, הכנת חומרי רקע, הפצת סיכומים ומעקב אחר ביצוע</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ פגישות עבודה שוטפות עם גורמי פנים וחוץ למשאבים, תיאום, קידום ומעקב ביצוע ○ דיווח שוטף למנכ"ל המועצה ודיווח תקופתי לראש המועצה ○ גיוס משאבים - הגשת בקשות תמיכה מגורמים ממלכתיים (בתיאום עם גורמים רלבנטיים), מקרנות וארגונים וגיוס משאבי מגזר עסקי ○ השתתפות בישיבות תכנון להבטחת שילוב שיקולים רלבנטיים לתיירות ושטחים פתוחים ○ סיורים בשטח ○ גיבוש וניהול בסיס מידע, כתיבת דיווחים והפקת פרסומים ומידע <p>• היבטים תקציביים ולוגיסטיים:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ הרכז יועסק בהיקף של חצי משרה לפחות ○ לתחום התיירות יועמד תקציב שנתי ייעודי בהיקף של 50,000 ₪ לפחות שימש לקידום פעולות וכמצי'נג לתקציבים שיגויסו ממקורות חוץ ○ ייצבעו תקציבים לפיתוח התיירות במסגרת התקציב השוטף ותקציב הפיתוח של מחלקת המועצה ○ יועמדו משרד (כולל מיחשוב וציוד משרדי) ושירותי מזכירות לטובת רכז התיירות <p>שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. החלטת מליאה על מינוי, היקף משרה ותחומי אחריות 2. הקצאת תקציבים למשרה, משרד ופעולות החל מתקציב 2011 3. כינוס פורום תיירות אחת לחודש 4. גיבוש תכנית עבודה שנתיית לקראת תקציב 2011 5. פעילות שוטפת בתחומי האחריות ולפי דפוסי העבודה 	
<p>שכר רכז (חצי משרה) 72,000 ₪ בשנה (לפי 6,000 ₪ עלות לחודש) שירותי מזכירות 24,000 ₪ בשנה (לפי 2,000 ₪ בחודש) משרד, ציוד ומיחשוב (כולל תוכנות) 8,000 ₪ (חד פעמי) תקציב שנתי לפעולות 50,000 ₪ סה"כ (שנה ראשונה) 154,000 ₪</p>	<p>עלויות</p>
<p>מועצה הכנסות מפעילויות ואירועים תקורה מתקציבי פעולה ופיתוח שיגויסו מט"י / שותפות 2000</p>	<p>מקורות אפשריים מימון</p>
<p>מנכ"ל המועצה</p>	<p>אחראי ליישום</p>
<p>הגורמים השותפים בפורום תיירות</p>	<p>שותפים אפשריים</p>
<p>לכל התכניות בתחומי התיירות והשטחים הפתוחים</p>	<p>ממשק לתכניות נוספות</p>
<p>פגישות עם רכזי תיירות במועצות אזוריות אחרות</p>	<p>מידע נוסף רלוונטי</p>

שם הכלי: הפעלת פורום תיירות	
רציונל (למה יש צורך בכלי)	מגמת הרחבת עיסוק המועצה בתחומי התיירות הצפויה להימשך בשנים הקרובות, הממשקים של תחום התיירות עם תחומי תוכן ופעולה נוספים במועצה וריבוי השחקנים ובעלי העניין בתחום התיירות, מחייבים מסגרת מתכללת ומתאמת של הנושא
מטרות / תפוקות צפויות	1. יצירת מסגרת מתאמת 2. העמקת התיאום והשת"פ בין הגורמים המעורבים בתיירות ובמערך השטחים הפתוחים 3. קידום מערך תשתיות תומכות תיירות
מדדים	המדדים לבחינת הצלחת הפרויקט 1. קיום פגישות שוטפות בהשתתפות כל חברי הפורום 2. אישור תכנית עבודה של הפורום 3. הקמת מאגר מידע תיירותי ועדכון השוטף
תיאור הכלי	<p>תיאור כללי – מה עושים</p> <p>פורום התיירות הוא פורום מקצועי המשלב בעלי תפקידים מהמועצה, תיירנים ובעלי תפקידים ממוסדות וגופים התומכים בפיתוח וניהול התיירות במועצה. הפורום מיועד להוביל ולקדם את פיתוח המועצה ויישובה כמרחב תיירות מתוך ראייה מערכתית כוללת:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ פנימה (במרחב המועצה) – כחלק מצמיחה ופיתוח כולל (כלכלי, חברתי, סביבתי) של המועצה והיישובים. ♦ בהיבט האזורי – כחלק ממערכת התיירות האזורית הכוללת רשויות ומרחבים שכנים <p>א. תחומי הפעולה</p> <p>תחומי הפעולה של הפורום מקיפים את ההיבטים המפורטים להלן:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ תכנון ופיתוח איתור וקידום מיזמים ברמת המועצה והיישוב – דוגמת אכסון, אטרקציות ועוד ♦ תכנון ופיתוח תשתיות תומכות – דוגמת שבילי אופניים, טיפוח אתרי טבע ומורשת, שיפור חזות היישובים והמועצה, מרכזי מידע ומבקרים ועוד ♦ קידום תכניות סטטוטוריות מאפשרות – דוגמת תכנית פל"ח, תכניות מפורטות ועוד ♦ ועוד... ♦ תמיכה בתירנים בכוח ובפעל ♦ הבטחת נגישות לשירותי תמיכה ופיתוח עסקי, תיירותי ואישי הנגשת משאבים לפיתוח ♦ יצירת מסגרות שיתוף בידע וניסיון ובלמידת עמיתים עבור התיירנים ♦ ועוד... ♦ שיווק זיהוי המאפיינים הייחודיים וקהלי יעד ♦ מיתוג האזור – יצירת 'שפה' מזהה שתהיה מוכרת לתושבי המועצה וקהלי יעד ♦ מתן מידע ופירסום ועוד ♦ שת"פ אזורי ארגון והשתתפות בפסטיבלים ואירועים ♦ יצירת תיאום אזורי ברמת ההיצע (מערכת אזורית אטרקטיבית משותפת) ♦ קידום שיתופי פעולה עם תירנים שכנים וגופים ומוסדות אזוריים ♦ ועוד <p>ב. הרכב הפורום</p> <p>הפורום כולל שלושה מעגלים:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ מנהלי מחלקות ובעלי תפקידים – מנכ"ל המועצה, מנהל הפיתוח, רכז תיירות, דוברת/שיווק, מהנדס המועצה, מנהל המתנס"ס, רכזת הון אנושי ♦ נציגי גופי חוץ – מט"י קריית גת, עמותת יואב יהודה, קק"ל, רשות הניקוז

<ul style="list-style-type: none"> ♦ נציגות תיירנים – 3-4 נציגים שבשלב ראשון ייבחרו ע"י המועצה עפ"י סקטורים (אכסון, אומנים, מטפלים וכיו"ב). בהמשך עם הגידול במספר התיירנים יש לקבוע מנגנון לבחירת הנציגים. ♦ מנהל הפיתוח במועצה יעמוד בראש הפורום וינחה את רכז התיירות שירכז את עבודת הפורום באופן שוטף. ♦ אחת למספר פגישות יתכנס הפורום אצל ראש המועצה לדיווח, קבלת הנחיות והסרת חסמים. ♦ הפורום יזמן אליו נציגי יישובים רלבנטיים, מתכננים, מנהלי פרויקטים וגורמי חוץ נוספים בהתאם לסדר היום. <p style="text-align: center;">ג. תהליך ודפוסי העבודה</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ הקמת מאגר מידע דינמי <ul style="list-style-type: none"> ♦ המאגר יקיף את הנתונים הבאים: <ul style="list-style-type: none"> ♦ עסקים ואטרקציות בתחום התיירות ♦ אתרים ותשתיות לפיתוח ♦ פעילויות תומכות – ייעוץ, הכשרה, ליווי ♦ (מתכונת לארגון המידע בנספח) ♦ האחריות הכוללת לאיסוף וארגון המידע – רכז התיירות. באחריות רכזת הון אנושי העברת מידע על יזמים ועסקים והיצע פעילויות תומכות, באחריות מנהל הפיתוח ומהנדס המועצה העברת מידע בתחומי תכנון ופיתוח. ♦ מאגר המידע יעודכן באופן שוטף ע"י רכז התיירות ♦ מפגש ראשון של הפורום <ul style="list-style-type: none"> ♦ גיבוש מטרת הפורום ♦ קביעת דפוסי עבודה מול פורומים אזוריים ומול תכנית האב ♦ גיבוש דרכי הפצת מידע שוטף לתיירנים בפועל ובכוח ♦ הכנת תכנית עבודה לפורום ♦ הפורום יתכנס לפחות אחת לחודש <p style="text-align: center;">שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מינוי חברי הפורום 2. גיבוש מאגר מידע 3. גיבוש תכנית עבודה 4. קידום תכנית העבודה בשוטף 	
ללא	עלויות
מנהל הפיתוח במועצה	גורם ליישום אחראי
כל גורמי המועצה וגורמי תיירות אזוריים	שותפים אפשריים
לכל הפרויקטים בתחומי התיירות והשטחים הפתוחים	ממשק לתכניות נוספות

שם הכלי: הבטחת מנגנוני הכשרה, תמיכה, ליווי וייעוץ ליזמות תיירותית - חקלאית	
<p>רצינול (למה יש צורך בכלי)</p> <p>היזמות התיירותית והחקלאית במועצה נמצאת בחיתוליה וכוונת המועצה להרחיב את היקף היזמות ולבסס אותה. במועצה מהלך זה נדרש לארגז כלי תמיכה ייחודי הנובע מהעדר ניסיון קודם של תושבים בתחום, מהמרכזיות של רשתות שיתופי פעולה בין יזמים ובין היזמים למוסדות, מאורח החיים הדתי במועצה המחייב פעילות שאינה מבוססת על סופי שבוע וחגים ומהעדר מוקדי משיכה "טבעיים" במועצה. כמו כן, עם הרחבת היקף היזמות ופיתוח התשתיות התומכות, צפויה יזמות מדגם חדש באזור – ע"י הנהגות היישובים, המחייבת גם היא מערך כלי תמיכה ייעודי.</p> <p>על רקע זה, לצד כלי התמיכה הסטנדרטיים ביזמים, נדרשים כלים ייעודיים המוצעים כיום ע"י המט"י האזורי, אולם השחיקה בתמיכת מוסדות ארציים בפעילות המט"י, התרחבות אגן השירות שלו לרשויות נוספות והגידול הצפוי בהיקף היזמות המקומית בשפיר, מחייבים תשתית ארגונית, מקורות ומשאבים לפעילות העונה לצורכי אוכלוסיית המועצה.</p>	
<p>מטרות / תפוקות צפויות</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הנגשת שירותי מט"י לתושבים ויישובים 2. פיתוח ואספקת כלי תמיכה וליווי תואמי צרכים מקומיים 3. הבטחת מקורות לפעילויות אלו 	
<p>מדדים</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. גיוס והקצאת משאבים למימון הרכז 2. מספר הפונים לשירותי הרכז המקומי 3. מספר הפעילויות המשותפות לקבוצות ופורומים 4. מספר היישובים והמוסדות הפונים לשירותי הרכז המקומי 	
<p>תיאור הכלי</p> <p>הקצאת רכז/ת מקומי שיעבוד עבור יישובי ותושבי המועצה במסגרת המט"י האזורי בהיקף של כחצי משרה. הרכז/ת יתמקד בזיהוי ואיתור צרכים משותפים ליזמי התיירות הכפרית והחקלאית ובגיבוש מענים על בסיס הידע המצטבר של המט"י האזורי:</p> <ul style="list-style-type: none"> • פרסום ואיתור יזמים פוטנציאליים • ייעוץ וליווי עסקי ליזם הבודד בתחומי התיירות הכפרית והחקלאית • הקמה וליווי של פורומים משותפים ליזמים ובעלי עסקים – כמסגרת להרחבת הפעילות העסקית של היזם הבודד • ארגון אירועים התומכים ביזמות הכפרית והחקלאית • גיוס משאבים לפעולות - הגשת "קולות קוראים" ובקשות תמיכה • ליווי וייעוץ ליזמות עסקיות של מוסדות ויישובים • הכשרה והדרכה ליזמים בודדים וקבוצות/פורומים • גיוס משאבים ממקורות חוץ לפעילויות <p>הרכז/ת יונחה מקצועית ע"י המט"י האזורי ויקצה לו משרד וציוד נדרש מתאים. הרכז/ת יעבוד בשיתוף פעולה עם רכזת פיתוח הון אנושי, רכז התיירות ויתר מחלקות המועצה.</p> <p>שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מינוי רכז/ת 2. גיבוש תכנית עבודה בתיאום עם המט"י וגורמי המועצה הרלבנטיים 3. שיווק שירותי המט"י ליזמים ויישובים 4. פעילות שוטפת 	
<p>עלויות</p> <p>עלות הרכז בחצי משרה כ-8,000 ₪ לחודש = 96,000 ₪ בשנה התאמת משרד ורכישת ציוד (חד פעמי) = 7,000 ₪ סה"כ עלות בשנה הראשונה = 103,000 ₪. תקציבי פעולה יגויסו ע"י הרכז ממקורות חוץ</p>	
<p>מקורות אפשריים</p> <p>תשלום עצמי ע"י משתמשים, מועצה, משרדי ממשלה רלבנטיים</p>	
<p>גורם ליישום</p> <p>מט"י אזורי</p>	
<p>ממשק לתכניות נוספות</p> <p>כל הפרויקטים תחת כיווני הפעולה של פיתוח התיירות הכפרית והחקלאית ופיתוח הזדמנויות תעסוקה והכנסה לתושבים וליישובים</p>	

מרכיבים נוספים במסגרת כיוון הפעולה שהוחל ביישומם:

- רכז תיירות פועל בחלקיות משרה זה קרוב לשנה. טרם מוסדו מרבית המרכיבים המפורטים בכרטיס הכלי
- פורום התיירות קיים מספר פגישות בהרכב חלקי
- פיילוט יישובי ליישום תקנון עסקי יזמות כפרית במושב שפיר. גובש תקנון בסיוע המט"י - לקראת כניסה ל"צנרת" הסטטוטורית
- קידום תקנון יזמות כפרית מועצתי - תחילת גיבוש על בסיס הפיילוט במושב שפיר
- גיבוש חבילות משולבות של מיזמים ואתרים ברחבי המועצה ושיווקן לקבוצות ולמשפחות - בסיוע המט"י גובשו מס' מסלולים הכוללים גם רשויות סמוכות. נערך סיור למארגני תיירות.

3.5.3 מסלול 3: העצמת והתחדשות המועצה כארגון וקהילות המועצה לקידום הקיימות וחיזוק הקשר לנוף ולמורשת המקומית

כיוון פעולה 3.1: הגברת מודעות תושבי המועצה לנושאי סביבה וקיימות

- דף מידע לתושב – הנחיות לטיפול בפסולת לסוגיה ומערך הכשרות נלווה
- דפוסי עבודה של מחלקת איכות סביבה וגורמי סביבה נוספים

שם הכלי: דף מידע לתושב לטיפול בפסולת לסוגיה ומערך הכשרת נלווה	
רציונל	רבים מתושבי המועצה אינם מודעים לצורך בטיפול הייחודי בל אחד מסוגי הפסולת השונים ואינם מודעים לפתרונות הקצה הרלבנטיים. התוצאה היא השלכת כל סוגי הפסולת למיכל האיסוף הביתי
מטרות/תפוקות צפויות	הגברת מודעות התושבים צמצום כמות הפסולת להטמנה וקידום המיחזור
תיאור הכלי	המחלקה לאיכות הסביבה תכין ותפרסם דף מידע לכל תושב ולכל עסק ומוסד במועצה שיכלול מידע כללי על סוגי הפסולת, כיצד יש לטפל בכל סוג ומהם מוקדי האיסוף הרלבנטיים לכל יישוב במקביל, יוכן מערך הכשרות שנתי לתלמידי בתיה"ס ולקהילות היישובים להגברת המודעות ולשינוי דפוסי ההתנהגות
עלויות	הכנה ופרסום של דף מידע – 15,000 ₪ מערך הכשרות – 50,000 ש"ח
מקורות אפשריים מימון	מועצה, המשרד להגנת הסביבה, איגוד ערים לאיכות סביבה
שותפים אפשריים	משרדי ממשלה, אגוד ערים לאיכות סביבה, מחלקות המועצה

שם הכלי: דפוסי עבודה של מחלקת איכות סביבה וגורמי סביבה נוספים	
רציונל	שיפור מתמיד ומתמשך במצב איכות הסביבה והחיים במ.א.שפיר, באמצעות חיזוק היכולות המקצועיות והמעשיות של המחלקה לאיכות הסביבה ושאר גורמי המועצה.
מטרות/תפוקות צפויות	<ol style="list-style-type: none"> 1. הגדלת האפקטיביות של עבודת המח' לאיכות הסביבה. 2. שיפור יכולותיה המקצועיות של המח' לאיכות הסביבה. 3. הקמת מנגנונים תומכים לעבודת המחלקה לאיכות הסביבה. 4. הגדלת המודעות ושיתוף הקהילה בעשייה הסביבתית של המועצה.
מדדים	<ol style="list-style-type: none"> 1. מס' ישיבות וועדה לאיכות סביבה בשנה/נוכחות חברי הוועדה בישיבות (מדד רצוי-לפחות אחת לחודש). 2. מס' וועדות איכות סביבה בישובים, מס' ההתכנסויות בשנה. 3. מס' הנהלים שהוכנו לטיפול בנושאים סביבתיים. 4. מס' דפי מידע ועדכון שפורסמו באתר האינטרנט של המועצה. 5. מספר קולות קוראים שהוגשו ונענו למכרזים שהוגשו על ידי המועצה. <p style="text-align: center;">מדד הבסיס</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מצב נוכחי 2. מיפוי תפקידים ומטלות המח' לאיכות הסביבה. 3. מיפוי תמונת רקע סביבתית. <p style="text-align: center;">אבני דרך/יעדי שיפור:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. אישור חוקי העזר. 2. הקמת וועדות איכות סביבה במועצה ובישובים.
תיאור הכלי	<p style="text-align: center;">תיאור כללי –</p> <p>הקמת וועדת איכות סביבה, והפעלתה באופן מתמיד ומתמשך: הקמת וועדת איכות סביבה, לפי הנדרש בחוק הרשויות המקומיות. הוועדה תפעל באופן סדיר ורציף ותתווה את ההתנהלות הסביבתית של המועצה. הוועדה תעמוד בקשר שוטף עם הוועדות היישוביות ותנחה אותם בפעולתן.</p> <p>הקמת וועדות איכות סביבה בישובים: המועצה תפעל מול וועדי הישובים להקמת וועדות איכות סביבה בישובים, וועדות הישובים ייצגו בוועדה לאיכות הסביבה של המועצה. הוועדות יזמו וילוו ביצוע פרויקטים סביבתיים בישובים.</p> <p>חיזוק היכולות המקצועיות של היח' לאיכות הסביבה: מערך פעילויות שמטרתם לחזק את יכולותיה המקצועיות של היחידה:</p> <ol style="list-style-type: none"> א. לאשר את חוקי העזר לאיכה"ס. ב. להכין נהלים מוגדרים להתנהלות סביבתית בנושאים המרכזיים: קרינה, פסולת בניין, רישוי עסקים. ג. מנהל היחידה ישתתף בהכשרות וקורסים רלבנטיים שעורך המשרד להגנת הסביבה. <p>חיזוק הקשר בין המחלקות והגורמים השונים במועצה: הקמת פורום איכות סביבה, בראשות ראש המועצה/מנהל תחום תכנון ופיתוח. בפורום ייטלו חלק כול מנהלי המחלקות. בפורום ידונו נושאים ופרויקטים סביבתיים ומטרתו להדק את שיתוף הפעולה של כלל גורמי המועצה.</p> <p>הידוק הקשר ושיתוף הפעולה עם רשויות סביבתיות ורשויות גובלות: מערך קבוע של פגישות וקשרים שוטפים עם:</p> <ol style="list-style-type: none"> א. איגוד ערים לאיכות סביבה-אשקלון-סיוע מקצועי בתחומי התוכן השונים (איכות אוויר, רעש, קרינה וכד'). ב. המשרד להגנת הסביבה ואגפיו המקצועיים- <ul style="list-style-type: none"> • מעקב קבוע אחר קולות קוראים ומכרזים שמפרסם המכרז. • הגשת קולות קוראים והצעות למכרזים. ג. המשרד להגנת הסביבה- מחוז דרום ד. רשות הטבע והגנים וקרן קיימת לישראל.

<p>ה. מח' איכות סביבה ותברואה ברשויות השכנות: ייזום שיתופי פעולה ופרויקטים סביבתיים משותפים.</p> <p>אחריות להובלה ולביצוע של פרויקטים סביבתיים (המפורטים בכרטיסי הפרויקט הנוספים): המחלקה לאיכות הסביבה תנהל ותוביל את הפרויקטים הסביבתיים שתחליט המועצה להוביל מתוך כרטיסי הפרויקט, ובניהן יושם דגש על הפרויקטים הבאים:</p> <p>א. השלמת ויישום תוכנית האב לטיפול בפסולת חקלאית.</p> <p>ב. הקמת מערך פיקוח ואכיפה ומערך נאמני ניקיון.</p> <p>ג. השלמת התוכניות לשיקום אתרי הפסולת כרמון וזרחיה, וביצוען בפועל.</p> <p>ד. הפעלת נוהל קבוע לטיפול בפסולת בניין, ויישומו בהרחבות החדשות בישובים.</p> <p>ה. אחריות להובלת הפרויקט- "מועצה ירוקה".</p> <p>ו. קידום הטיפול בפסולת ומחזור ברחבי המועצה.</p> <p>מיפוי ותשתית ידע: הכנת מפה, רצוי במערכת GIS של תשתיות סביבתיות ושל מכלול המפגעים הסביבתיים הפוטנציאליים ברחבי המועצה, כגון:</p> <p>א. תשתיות ביוב וקולחין (מט"שים, מאגרים, קווים).</p> <p>ב. אתרי סילוק פסולת לשיקום.</p> <p>ג. מוקדי פסולת פיראטיים.</p> <p>ד. מרכזי איסוף ומחזור פסולת: מפג"שים, מרכזי מחזור יישוביים וכד'.</p> <p>ה. מוקדי שידור (קרינה) של תקשורת אלחוטית (סלולארית).</p> <p>ו. מערכות חשמל: תחנות השנאה וקווי חשמל.</p> <p>ז. תשתיות דלק וגז.</p> <p>ח. מבני משק חקלאיים.</p> <p>ט. שימושי מלאכה ותעשייה שנדרשים ברישוי עסקים.</p> <p>י. אחסון חומרים מסוכנים וחומרי הדברה שנדרשים ברישיון.</p> <p>העלאת מודעות והסברה לתושבים:</p> <p>א. הכנת דף באתר המועצה ועדכונים שוטפים על פעילות המחלקה לציבור.</p> <p>ב. פרסום פרוטוקולים של הוועדה לאיכות סביבה באתר האינטרנט.</p> <p>ג. פרסום דפי מידע רלבנטיים לתושבים באתר האינטרנט של המועצה: גיוון חסכני במים, אמצעים לחסכון במים, פסולת ביתית ומחזור וכד'.</p> <p>ד. הפקת דפי מידע ועדכונים שוטפים.</p> <p>9. הגדרת תפקידים ותקציב המח' לאיכות הסביבה: מיפוי מפורט של התפקידים והמטלות שמבצעת היחידה לאיכות הסביבה. אפיון הדרישות לכוח אדם ולתקציבים. בחינת האמצעים להתאמת תקציב המח' להיקף המטלות, מתקציב המועצה או מגיוס משאבים מגורמים אחרים.</p> <p>שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <p>1. הקמת פורום איכות סביבה במועצה- שילווה את ביצוע כרטיסי הפרויקטים- מיידית.</p> <p>2. הפעלת הוועדה לאיכות הסביבה והקמת וועדות איכות סביבה בישובים- עד סוף שנת 2010.</p> <p>3. אישור חוקי העזר לאיכה"ס- עד מחצית 2010.</p> <p>4. הכנת נהלים להתנהלות סביבתית בנושאים מרכזיים: סוף 2010</p> <p>5. מיפוי תשתית הידע: 2010.</p> <p>6. הכנת דף אינטרנט של המח' לאיכה"ס- עד סוף מחצית 2010</p> <p>7. מיפוי והגדרת תפקידים, כוח אדם ותקציב המח' לאיכות הסביבה- במהלך 2010.</p>	
<p>עלויות 60,000 ₪ (סעיפים 4-7)</p>	
<p>המשרד להגנת הסביבה</p>	<p>מקורות אפשריים מימון</p>
<p>המשרד להגנת הסביבה: מטה, מחוז דרום. איגוד ערים אשקלון לאיכה"ס קרן קיימת לישראל. רשויות מקומיות שכנות.</p>	<p>שותפים אפשריים</p>

כיוון פעולה 3.2: קידום מעורבות התושבים בטיפוח השטחים הפתוחים ובפעילות ביישובים

- שילוב גורמי קהילה ומוסדות חינוך בטיפוח השטחים הפתוחים הסמוכים

שם תכנית הפעולה: שילוב גורמי קהילה ומוסדות חינוך בטיפוח השטחים הפתוחים הסמוכים									
רציונל ומטרות	ההיקף הנרחב של שטחים פתוחים במועצה והיקף המשאבים המצומצם העומד לרשות הגופים האחראים לשטחים הפתוחים מקשה על שמירה וטיפוח של שטחים אלה. גיוס פעילים ומתנדבים מקרב הציבור לשימור וטיפוח השטחים, יתרום לאיכות השטחים הפתוחים וניקיונם, יתמוך בפיתוח התיירות, יגביר את מודעות הציבור לנושאי סביבה וקיימות, יחזק את הקשר בין קהילות לסביבת המגורים שלהן ובין קבוצות בקהילה ולחיזוק הקשר בין האדם לטבע.								
מדדים	מספר יחידות השטח להן יש קהילות מאמצות.								
תאור התכנית	לשטחים פתוחים מסוגים שונים במועצה יהיו קהילות מאמצות מקרב היישובים, מוסדות החינוך, המפעלים וכיו"ב. הקהילות ישמרו את השטחים הפתוחים, יטפחו ויפעילו פעילות חינוכית בקהילה. הגופים הציבוריים השותפים יקיימו פעילות תמיכה בקהילות המאמצות באמצעות מתן ידע מקצועי ותמיכה ב"תחזוקת" הפעילות הקהילתית באמצעות אירועים לכל המתנדבים ומתן הטבות נוספות (כגון: לעסקים – פרסום בעיתון מועצה לתושבים הנחה סמלית במתנ"ס וכיו"ב. המשמעות היא סמלית).								
שלבים לקידום	יצירת "בנק" של שטחים פתוחים בעלי אופי מגוון לאימוץ ע"י קהילות, על בסיס מיפוי שטחים בלתי מטופלים, גיבוש קריטריונים לאימוץ (דוגמת גודל, סמיכות ליישוב/מפעל/מוסד, נראות, מגוון ביולוגי ואקולוגי וכיו"ב), הגדרת יעדים וכללים לפעילות האימוץ וייזום פעילות לגיוס "מאמצים", גיבוש סל אירועי תמיכה והטבות לפעילים (כגון אירועים, 'גיבושים' וכיו"ב).								
עלויות	<table border="0"> <tr> <td>הפקת אירוע "תודה" לפעילים</td> <td>₪ 5,000</td> </tr> <tr> <td>תמיכה מקצועית סביבתית – קהילתית</td> <td>₪ 5,000</td> </tr> <tr> <td>הטבות</td> <td>₪ 5,000</td> </tr> <tr> <td>סה"כ</td> <td>₪ 15,000</td> </tr> </table>	הפקת אירוע "תודה" לפעילים	₪ 5,000	תמיכה מקצועית סביבתית – קהילתית	₪ 5,000	הטבות	₪ 5,000	סה"כ	₪ 15,000
הפקת אירוע "תודה" לפעילים	₪ 5,000								
תמיכה מקצועית סביבתית – קהילתית	₪ 5,000								
הטבות	₪ 5,000								
סה"כ	₪ 15,000								
שותפים אפשריים	המועצה, המשרד לאיכות הסביבה, קהילות (יישובים, בתי"ס, מתנ"ס שפיר, מפעלים וכיו"ב), רט"ג, קק"ל, איגוד ערים לאיכות סביבה								

כיוון פעולה 3.3: קידום תפיסת הקיימות במועצה וביושבים

- מסגרת תפקיד רכז חינוך סביבתי וקיימות
- מתווה ליירוק המועצה כארגון
- מתווה לגיבוש סל שירותי מועצתי ויחסי מועצה – יישוב – תושב
- מתווה להתנהלות סביבתית בהרחבות החדשות ביישובים

שם הכלי: רכז/ת חינוך סביבתי וקיימות	
	רציונל (למה יש צורך בכלי)
<p>המשרד להגנת הסביבה מונה את הסיבות "מדוע לעסוק בחינוך סביבתי":</p> <ul style="list-style-type: none"> • חינוך סביבתי מאפשר היכרות מעמיקה עם הסביבה הפיסית והאנושית-חברתית. • חינוך סביבתי מפתח איכפתיות כלפי הסביבה והחברה. • חינוך סביבתי תורם להתנהגות אחראית כלפי הסביבה. • חינוך סביבתי הוא נושא בינתחומי, ולכן מאפשר ללמד בגישה הוליסטית. • חינוך סביבתי מפתח חשיבה ביקורתית. • חינוך סביבתי מאפשר לגשר על פערים חברתיים ותרבותיים. • חינוך סביבתי מהווה מסגרת חינוכית כוללת, המתייחסת לתכנים נלמדים, לאירגון הלמידה ולפדגוגיה. • חינוך סביבתי מאפשר לקשור בין בתי ספר לבין קהילתם, ובין מערכת החינוך הפורמאלית לבין החינוך הלא פורמאלי. <p>בשנים האחרונות הולכת ומתרחבת פעילות החינוך הסביבתי במסגרת מוסדות החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי במועצה האזורית שפיר וכן ניכרים ניצני פעילות קהילתית בנושא. עדיין יש מקום להרחיב את הפעילות, לתכלל אותה ולמצב את החינוך הסביבתי כרובד חינוכי יחודי במערכת המועצתית. המסגרת המוצעת למיסוד פעילות החינוך הסביבתי, היא מינוי רכז/ת חינוך סביבתי וקיימות במועצה.</p>	
	מטרות / תפוקות צפויות
	<ol style="list-style-type: none"> 1. קידום החינוך הסביבתי בסדר היום של מחלקת החינוך ומוסדות החינוך במועצה. 2. יצירת תיאום ושיתופי פעולה פנימיים וחינוכיים התומכים בקידום החינוך הסביבתי. 3. רתימת קהילות וישובי המועצה לפעילויות מקדמות קיימות.
	מדדים
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ מינוי רכז/ת בחצי משרה ▪ הכנת תוכנית עבודה שנתית ▪ חשיפת כל תלמיד/ה במועצה לפחות אחת לשנה לפעילות/אירוע/ סיור/תוכנית לימודים סביבתיים ▪ קיום אירוע קהילתי-סביבתי מועצתי אחת לשנה
	תיאור הכלי
	<p>מינוי רכז/ת מקצועיים שתפקידו/ה תיאום וקידום נושאי איכ"ס וקיימות במערכת החינוך של המועצה ובהתנהלות השוטפת של המועצה בדגש קהילתי-חינוכי. למילוי התפקיד יוקצו התנאים הלוגיסטיים הנדרשים.</p> <p>תחומי פעולה כל נושאי הסביבה והקיימות בדגש על חינוך סביבתי, מעורבות תושבים, קיימות ישובית, והתנהלות מקיימת של המועצה כארגון.</p> <p>דפוסי עבודה ותחומי אחריות</p> <ol style="list-style-type: none"> א. קידום הפרוייקטים בתחום החינוך הסביבתי והתנהלות מקיימת של המועצה הנכללים בתוכנית האב ומעקב אחריהם ב. גיבוש וקידום יוזמות חדשות - תוכניות חינוך, הכשרה לסגל חינוכי, אירועים ופרוייקטים סביבתיים במוסדות החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי ובישובים. זאת בתיאום עם הגורמים הרלוונטיים במחלקות המועצה ועם גורמי חוץ ג. עבודה על פי תוכנית עבודה שנתית שתגובש בשיתוף מחלקת החינוך, המתנ"ס ומחלקת איכות הסביבה. ד. כפיפות למנהל מחלקת חינוך ושת"פ הדוק עם מחלקת איכות הסביבה, המתנ"ס והעובדת הקהילתית במחלקה לשירותים חברתיים ה. קידום פעילויות ופרוייקטים תוך גיוס תושבים, פעילים ובעלי עניין ו. לימוד מודלים קיימים ברשויות מקומיות אחרות והתאמתם לצורכי שפיר ז. קידום פיתוח פעילויות ופרוייקטים קידום פעילות מקיימת של המועצה כארגון
	עלויות
	<ul style="list-style-type: none"> • שכר רכז (חצי משרה) 72,000 ₪ בשנה (לפי 6,000 ₪ עלות לחודש) • הצטיידות – מיחשוב, ריהוט וכיו"ב 5,000 ₪ (חד פעמי) • תקציב משרדי שוטף – 6,000 ₪ • השתלמויות והכשרות – 2,000 ₪ בשנה

המשרד להגנת הסביבה מועצה	מקורות מימון אפשריים
מנהל מחלקת החינוך	גורם אחראי ליישום
☒ מחלקות המועצה בדגש על איכות סביבה, מתנ"ס, המחלקה לשירותים חברתיים ☒ איגוד ערים לאיכה"ס ☒ המשרד להגנת הסביבה – רכזת חינוך מחוזית	שותפים אפשריים

שם תכנית הפעולה: ירוק המועצה	
רציונל	הקטנת טביעת הרגל האקולוגית של רשויות מקומיות זוהתה בוועידת ריו כחלופה היעילה ליצירת אפקט משמעותי בעולם. בעקבות ועידת ריו נרתמו אלפי רשויות ברחבי העולם הפועלות לצמצום צריכת המשאבים הטבעיים שלהן באופן כמותי ומדידי. השלב הראשון באימוץ גישות של פיתוח בר קיימא, ראוי שיתחיל בהתנהלות הרשות עצמה. התנהלות המועצה המקומית הינה בעלת טביעת רגל אקולוגית בתחומים שונים כולל: פליטת גזי חממה (טביעת רגל פחמנית), שימוש במשאבי סביבה (מים מתוקים, טיפול בפסולת וכד'.
מטרות/תפוקות צפויות	<ol style="list-style-type: none"> 1. צמצום פלטות גזי חממה וטביעת הרגל הפחמנית של המועצה 2. צמצום השימוש במשאבי סביבה: מים, נייר, פסולת. 3. הטמעת עקרונות להתנהלות ירוקה במועצה 4. הטמעת שיקולים של רכש ירוק למועצה 5. הרתמות העובדים למאמץ לצמצם את צריכת המשאבים הטבעיים 6. חסכון כספי נלווה – למשל בצריכת חשמל, מים וכו'.
מדדים	<p>הקטנת פליטת גזי חממה שנתית בטונות כתוצאה מחסכון בחשמל ודלקים.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הקטנת השימוש במים 2. הקטנת השימוש בנייר 3. הגדלת היקף השימוש החוזר במוצרים וחומרים 4. הגדלת היקף המחזור 5. צמצום נפח הפסולת. <p style="text-align: center;">מדד הבסיס סקרי מצב קיים של השימוש הנוכחי במשאבי הסביבה</p> <p style="text-align: center;">אבני דרך/יעדי שיפור (לגבי כל מדד)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. בחירת הדרך המועדפת לקידום הפרויקט. 2. עריכת סקרים לאומדן טביעת הרגל האקולוגית של המועצה במצב הקיים 3. הכנת תכנית כמותית לצמצום טביעת הרגל והטמעתה
תיאור התכנית	<p style="text-align: center;">תיאור כללי – מה עושים</p> <p>המועצה יכולה לקדם את הפרויקט בשתי דרכים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מינוי אחראי לפרויקט מקרב עובדי המועצה, שישתלם וילמד את הנושא, ויכין תוכנית פעולה רב שנתית להטמעת עקרונות סביבתיים בפעולות המועצה. 2. בחירת יועץ מקצועי, שיייע למועצה ביישום הפרויקט ויגבש את תוכניות הפעולה. 3. החלופה האופטימאלית היא שילוב שתי הדרכים, אך חסרונה בעלותה הגבוהה יותר <p>בשלב א' – תבחר וועדת היגוי לפרויקט, בראש הוועדה יוצב אחד מבכירי המועצה, בעל השפעה מהותית ויכולת להוביל מהלכי שינוי ולהטמיעם (ראש המועצה, סגנו).</p> <p>בשלב ב' – יוחלט על הדרך שבה יבוצע הפרויקט. בעזרת אחראי מועצתי ו/או בעזרת יועץ מקצועי.</p> <p>בשלב ג': יערך מיפוי של התחומים. ככול הניתן התוכנית תתבסס על סקרים המפרטים את צריכת המשאבים הטבעיים בהתנהלות השוטפת של המועצה. הסקרים יהוו את הבסיס לכימות הפחתת הצריכה.</p> <p>בשלב ד' – תוכן תכנית יישומית לפעולה שתאושר על ידי וועדת ההיגוי, בתוכנית יבחרו הדרכים והאמצעים השונים להפחתת צריכת המשאבים של המועצה וגורמיה. האמצעים יהיו בתחום שינוי ההתנהלות ובתחום האמצעים הטכנולוגיים. התכנית תקבע יעדי הפחתה שנתיים לכל מרכיב ואת אמצעי ההטמעה.</p> <p>בשלב ה' – יערך ניטור שוטף על העמידה ביעדים שהוגדרו.</p>
עלויות	<p>יועץ – כ- 30,000 ₪</p> <p>תשומות נוספות של שעות עבודה של עובדי המועצה שיוקדשו לאיסוף נתונים וגיבוש התכנית.</p> <p>יש לקחת בחשבון כי השינוי מביא להתייעלות ולחסכון כספי נלווה.</p>

מועצה המשרד להגנת הסביבה	מקורות אפשריים
מרכז השל המשרד להגנת הסביבה אדם טבע ודין	שותפים אפשריים

[1] למה סל שירותים?

הצורך בגיבוש סל שירותים עדכני נובע משני טעמים – פורמלי ומהותי.

- ❖ בהיבט הפורמלי - התיקון לצו המועצות האזוריות מסדיר את חלוקת האחריות והסמכות בין הועד המקומי למועצה האזורית. עיקרו – הטלת האחריות והסמכות על המועצה, הרשאית להאציל סמכויות לוועד המקומי. חשוב להבהיר כי מדובר ב**האצלה** ולא ב**העברה**, כלומר למועצה אחריות-על גם לאחר שהאצילה סמכויות לוועד המקומי. ההאצלה נדרשת להיעשות על בסיס החלטה מפורשת וספציפית של המועצה ואינה נובעת מסמכות שיורית (כמו בגירסא הקודמת של הצו בה היה רשאי הועד המקומי לפעול בתחומים אותם המועצה לא לקחה על עצמה). המשמעות היא גיבוש סל שירותים המגדיר איזה שירותים המועצה מספקת ואיזה שירותים מספק הועד המקומי. הסל יכול להיות שונה ביישובים שונים.
- ❖ בהיבט המהותי – המועצה נמצאת בתהליכי שינוי דמוגרפי וקהילתי. שינוי זה יוצר מגוון של צרכים וציפיות מצד האוכלוסייה (הגורם הגיאוגרפי הוא בעל משמעות – ההבדל ביכולת של יישובים ובאופי השירותים הגושיים). מעבר לכך – משיכת אוכלוסייה חדשה תופסת מקום מרכזי בסדר יומה של המועצה. בשוק התחרותי של ההרחבות והיצע המגורים במרחב הכפרי נדרש להציע סל שירותים איכותי המספק לתושבים בכוח ובפועל רמת ודאות גבוהה לגבי הרכבו ואיכותו.

יתרונות סל השירותים:

- ❖ גמישות והתאמה לתנאים, לצרכים ולהעדפות
  - על ציר הזמן, הסל נקבע כל שנה מחדש בהתאם לצרכים ולמשאבים העומדים לרשות המועצה
  - לפי מאפייני היישוב – ליישובים אפשרות בחירה במודל הגביה והאספקה, השפעה על הרכב השירותים היישוביים ועל איכותם
  - לפי העדפות מדיניות – הסל מהווה כלי בידי המועצה לקדם תחומים בהתאם למדיניות שתיקבע
- ❖ שדרוג עבודת המועצה
  - יישום הסל מחייב התארגנות והכשרה ומהווה בסיס לתיאום ושיתוף פעולה בין המחלקות השונות סביב אספקת השירות בעין לתושב (רבים מהשירותים נדרשים לתשומות של מספר מחלקות)
  - העבודה בין היישובים והמועצה מושתתת על הסכמים מוגדרים המגובים בהחלטות מועצה
  - הסל מקדם התמקדות בתוצר - תיקצוב השירותים והפעילויות מבוסס על ה'תוצר' אותו מקבל התושב ולא על חלוקה מחלקתית בלבד
- ❖ שקיפות ושיווק - הסל מאפשר להציג באופן בהיר את השירותים להם זכאי התושב ומי אחראי לאספקתם ואת 'איכות החיים' המוצעת ביישובים (לתושבים בפועל ובכוח).

[2] מקורות והשלכות

סל השירותים אינו תלוש ממציאות תקציבית – פיננסית. הוא נדרש למקורות.

- ❖ המקור העיקרי למימון סל השירותים הוא הארנונה – המועצתית והיישובית. היקף הארנונה נקבע ע"י המוסדות הממלכתיים – הגדרת 'רצפה' ו'תקרה' המגדירות את טווח האפשרויות של המועצה. יתר על כן – כחלק מהתפיסה הממלכתית שגובשה בועדת אמרני, ובעקבות כך בצו המועצות המעודכן, קיימת נטייה לחזק את הדרג המועצתי מול הדרג היישובי. אחד הביטויים העדכניים לכך הוא הטלת מגבלה על גובה הארנונה היישובית ביחס לארנונה המועצתית (כשליש – אלא אם כן היקף הארנונה הראשונה ביישוב נקבע לפני המועד הקובע ואז הוא יכול לעלות על היקף זה).
- ❖ מקורות נוספים – תקציבים ממלכתיים ותקציבי ארגונים (דוגמת שותפות 2000) שיכולת ההשפעה של המועצה על היקפם מוגבלת; השתתפות של האגודה החקלאית השיתופית בתיקצוב השירותים היישוביים; השתתפת עצמית של תושבים (תשלום תמורת שירות).
- התמונה העולה מסקירה זו מובילה לשתי מסקנות עיקריות:
- ❖ החוסן הכלכלי של המועצה, היישוב והתושבים, משליך היקף המקורות וזמינותם. יישובים מבוססים, בהם האוכלוסייה או האגודה יכולות להעמיד מקורות עצמיים – ייהנו מסל שירותים מגוון ואיכותי.
- ❖ מכך נגזר שיישובים שונים ייהנו מרמות שונות של סל שירותים – תופעה לה השלכות פיתוח והשלכות קהילתיות, חברתיות ומוניציפאליות משמעותיות.
- ללא שינוי משמעותי בהיקף השימושים מניבי ארנונה עסקית, ועל רקע החתך הסוציו אקונומי של האוכלוסייה הנוכחית, לא ניתן לצפות להיקף מקורות רחב מהארנונה המועצתית והיישובית בטווח הקרוב.
- המועצה רשאית לגבות גם אגרות והיטלים אולם חשוב לזכור כי אלו מיועדים לפעולות מוגדרות – בד"כ פיתוח

– ואינן יכולות להעשיר את המקורות התקציביים לסל השירותים השוטף.

[3] עקרונות מנחים

א. סל השירותים יורכב משלושה סוגי שירותים:

1. שירותים סטטוטוריים/מוניציפאליים – אותם חייבת המועצה לספק עפ"י חוק או שהיא מקבלת עבורם תיקצוב ישיר מגורמים ממלכתיים (למשל - חינוך חובה, עו"סים וכיו"ב). במסגרת זו נכללות גם עלויות הטיפול והמינהל המוניציפאלי של המועצה.
  2. שירותי חובה – אותם מחליטה המועצה לספק בכל אחד מהיישובים עפ"י מפתח אחיד (למשל - מדריך נוער, פינוי גזם וכיו"ב).
  3. שירותי רשות – עפ"י החלטת היישוב (למשל – גינון, רכז תרבות וכיו"ב)
- מרכיבי הסל השונים יכולים כמובן להשתנות מעת לעת בהתאם למקורות, צרכים, העדפות וכיו"ב.
- ב. מימון ואספקת שירותים:
- אספקת השירותים כרוכה במודל הגביה. עקרונות:

1. השירותים הסטטוטוריים/מוניציפאליים, יסופקו ישירות ע"י המועצה. המימון – ממקורות ממלכתיים והשלמות נדרשות של המועצה ממקורותיה העצמיים או ממקורות נוספים שגייסה.
2. לשירותי החובה והרשות, יתאפשר ליישובים לבחור בין שני מודלים:
  - א. המודל אזורי – המועצה תספק את השירותים ישירות ותתחשבן עם היישוב על הארנונה המועצתית והיישובית.
  - ב. המודל היישובי – היישוב יקבל מהמועצה תקציב מתוך הארנונה היישובית והמועצתית, ויספק את השירות עצמאית (בקרה ופיקוח של המועצה)

[4] מיון השירותים לפי סוג

להלן דוגמא לפירוט השירותים לפי תחום ולפי סוג

3.5.3.1 חינוך פורמאלי			
תחום	שירות	מוניציפאליים / סטטוטוריים	חובה (עפ"י החלטת מועצה)
מעון, משפחון, צהרון וטרום חובה	כ"א - שכר, מיון וגיוס		x
	הצטיידות, תחזוקה ושיפוצים		x
	העשרה		x
גני חובה	הנחייה, הדרכה והשתלמויות		x
	כ"א - שכר, מיון וגיוס	x	
	העשרה		x
	הצטיידות, תחזוקה ושיפוצים	x	
יסודי	הנחייה, הדרכה והשתלמויות		x
	היסעים	x	
	כ"א - שכר, מיון וגיוס	x	
	הצטיידות, תחזוקה ושיפוצים	x	
שירות פסיכולוגי חינוכי	הנחייה, הדרכה והשתלמויות		x
	היסעים	x	
חינוך מיוחד	איבחון ייעוץ וטיפול (פסיכולוגי, ריפוי בעיסוק ובדיבור וכיו"ב)	x	
	מוסדות לחינוך מיוחד, גנים	x	
	טיפוליים, בי"ס לליקויי למידה, ועוד	x	
שונות	היסעים	x	
	וועדת הנחות למוסדות חינוך	x	
	מלגות לסטודנטים		x

[5] מודל הגביה ויחסי יישוב - מועצה

שירותי חובה ורשות - המודל האזורי

עפ"י מודל זה, המועצה מספקת ישירות ליישוב את כלל השירותים והיא הגובה את כל התשלומים – ארנונה מועצתית, מס יישוב וגביה משלימה. כל ההתקשרויות, מכרזים, ספקים וכיו"ב – ע"י המועצה ובהתאם לכלליה. שלבים:

- המועצה קובעת את תעריפי הארנונה ומס היישוב לפי סוגי הנכס, כולל הנחות (בהתאם להנחיות הממלכתיות) וממפה את הנכסים לפי סוג. המועצה קובעת את פוטנציאל הגביה הנגזר ליישוב ממקורות אלו (ארנונה ומס יישוב).
- המועצה 'מנכה' את החלק היחסי מהארנונה הנדרש לשירותים כלל מועצתיים, על בסיס תחשיב הנגזר מהיקף השירותים הסטטוטוריים/מוניציפאליים.
- המועצה מיידעת את הועד המקומי בדבר המסגרת העומדת לרשותו, המורכבת מפוטנציאל גביית הארנונה ביישוב (בניכוי החלק היחסי לשירותים אזוריים) ומס היישוב (המיועדים ב-100% ליישוב עצמו).
- הועד המקומי מגבש את הצעת התקציב לשירותי החובה והרשות ביישוב, המביאה בחשבון גם מקורות יישוביים משלימים (העברות מהאגודה החקלאית, גביה עצמית לפעילויות, השכרת נכסים וכיו"ב).
- התקציב מאושר ע"י המועצה לאחר דיונים עם הועד המקומי.
- המועצה מתחייבת מול הועד המקומי לספק את שירותי החובה והרשות

שירותי חובה ורשות – המודל היישובי

עפ"י מודל זה, הועד המקומי אחראי לגביית הארנונה, מס היישוב ותשלומים משלימים, להעביר 'מכסה' מוסכמת למועצה ולספק את שירותי החובה והרשות ביישוב. שלבים:

- המועצה קובעת את תעריפי הארנונה ומס היישוב לפי סוגי הנכס, כולל הנחות (בהתאם להנחיות הממלכתיות) וממפה את הנכסים לפי סוג. המועצה קובעת את פוטנציאל הגביה הנגזר ליישוב ממקורות אלו.
- המועצה קובעת את ה'מכסה' (האחוז מתוך פוטנציאל הגביה) אותה הועד המקומי נדרש להעביר למועצה לצורכי שירותים סטטוטוריים/מוניציפאליים אזוריים. זאת מחושבת על בסיס החלק היחסי של היישוב לשירותים כלל מועצתיים (שירותים סטטוטוריים/מוניציפאליים). 'מכסה' זו צריכה להיות קטנה מה'מכסה' שנקבעה במודל האזורי מכיוון שהיא צריכה לגלם החזר 'דמי גביה' ו'דמי אספקת שירותים' לועד המקומי ביישוב.
- הועד המקומי מגבש את הצעת התקציב על בסיס הארנונה בניכוי ה'מכסה' (המופחתת), מס היישוב ומקורותיו המשלימים.
- התקציב מאושר ע"י המועצה לאחר דיונים עם הועד המקומי.
- המועצה מאצילה סמכויות (בהחלטת מליאה) לועד המקומי לגבות את הארנונה ומס היישוב ולספק את השירותים בהתאם לתקציב המאושר.
- הועד המקומי מתחייב מול המועצה לספק את שירותי החובה והרשות ולהעביר את ה'מכסה' למועצה.
- המועצה מפקחת במהלך השנה על מילוי התחייבויות היישוב.

[6] יישום סל השירותים

יישום סל השירותים מחייב התארגנות, היערכות והכשרה ולא ניתן ליישמו באופן מיידי אלא לאחר היערכות והתארגנות מוקדמת. שלבי ההתארגנות וההיערכות:

- ❖ אישור/התאמת חלוקת השירותים לפי סוג והמודלים לגביה ואספקה (למשל על בסיס המוצג במסמך זה) ע"י המועצה
- ❖ מתן ערכים כספיים לסל המוסכם (עלויות אספקת שירותים)
- ❖ התאמת מבנה תקציב המועצה (בתיאום עם תהליך הכנת תכנית עבודה) – בשיתוף שדרת הניהול במועצה
- ❖ דיון עם הנהגות היישובים וקבלת משותף
- ❖ גיבוש המסגרת הסופית של הסל (תיקצוב, גביה ואספקה) ופרסום לתושבים
- ❖ גיבוש תהליכי הכשרה – לצוות המועצה ולמזכירי והנהגות יישובים (צו המועצות והשלכותיו, יחסי יישוב – מועצה, יחסי ועד מקומי – ועד אגודה, כלי תכנון/תיקצוב/ניהול למזכירי והנהגות יישובים, מבנה הסל ודפוסי עבודה נגזרים)
- ❖ עדכון בסיס הנתונים לצורכי גביה
- ❖ גיבוש 'הסכמי מאסטר' (יישוב – מועצה בכל אחד מהמודלים, ועד מקומי – ועד אגודה) שיסייעו ביישום הסל
- ❖ גיבוש מתכונת הגשת תקציב יישובית ודפוסי הדיון, האישור והבקרה ע"י המועצה מול היישובים וגיבוש דפוסי העבודה הפנימיים של המועצה.

שם תכנית הפעולה: התנהלות סביבתית בהרחבות החדשות ביישובים	
רציונל	<p>פיתוח הרחבות היישובים מהווה פוטנציאל להטמעת עקרונות סביבתיים, במחשבה תחילה, ותוך כדי תהליך הבנייה. מצד שני ההרחבות יכולות להיות מקור למפגעים סביבתיים ולהתנהלות שאינה בת קיימא.</p> <p>הפרויקט המוצע מניח תשתית להתנהלות מקיפה של המועצה וועדי היישובים במטרה להוביל להתנהלות סביבתית בפיתוח ההרחבות ובמטרה להטמיע עקרונות של קיימות בבנייה החדשה.</p>
מטרות/תפוקות צפויות	<ol style="list-style-type: none"> 1. פיתוח מקביל של התשתיות הציבוריות יבטיח סביבה נאותה ואיכות חיים לתושבים החדשים. 2. פסולת הבניין תפונה רק לאתרים מורשים, לא תהייה השלכת פסולת בשטחים פתוחים, אתרים פיראטים ובשולי שטח ההרחבה. 3. עבודות הפיתוח והבנייה יגרמו מינימום מטרדים לתושבי היישובים. 4. בבנייה החדשה יוטמעו עקרונות של בנייה ירוקה וחסכנית במשאבים.
מדדים	<ol style="list-style-type: none"> 1. פיתוח תשתיות ציבוריות (מדרכות, חניות, תחנות הסעה, תאורה, נטיעות, גינון ומערכות השקיה, גנים ושטחים ציבוריים) 2. יעילות דיווח תקנות פסולת בניין. 3. מס' תלונות שהוגשו על השלכת פסולת מחוץ לגבולות המגרש ובשטחים פתוחים. 4. מס' נקודות חדשות של פסולת בניין שנוספו בשטחים הפתוחים במקביל לבנייה בהרחבות. 5. מס' תושבים שהשתתפו בהכשרות/מסך כול התושבים בהרחבות. <p style="text-align: center;">מדד הבסיס</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. תקנות פסולת בניין. 2. מצב קיים- מוקדי שפיכת פסולת בניין לא חוקית ערב ההרחבות.
תיאור התכנית	<p style="text-align: center;">תיאור כללי –</p> <p>המועצה תפעל ליישם התנהלות סביבתית בת קיימא בפיתוח ההרחבות החדשות ביישובים. הפרויקט יושתת על מספר מרכיבים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. פיתוח התשתיות הציבוריות במקביל להתקדמות הבנייה והאכלוס: המועצה ביחד עם וועדי היישובים יכינו תוכנית פיתוח לתשתיות הציבוריות שהן באחריות המועצה/היזם. תשתיות אלו יבוצעו לפי אותם כללים של פינוי פסולת בניין ועודפי עפר. התשתיות יוקמו בד בבד עם התקדמות הבנייה ויסיימו עם אכלוס המבנים החדשים: תשתית מים, ביוב, כבלים, חשמל ותאורה, כבישים ומדרכות, נטיעות וגינון רחוב, פיתוח שטחים וגנים ציבוריים. 2. הקפדה על נוהל מסודר לפינוי עודפי עפר ופסולת בניין: הבנייה המסיבית בהרחבות ופיתוח התשתיות הנלוות מהווים מקור לפסולת בניין רבה שמיוצרת באזור בזמן קצר יחסית. הניסיון מהרחבות דומות הוא שללא מערך סדור של פיקוח ואכיפה, חלק נכבד מהפסולת מוצאת את דרכה אל השטחים הפתוחים ואל שולי ההרחבות. במטרה להביא לפינוי הפסולת אל אתרים מורשים בלבד, המח' לאיכות הסביבה תקבע נוהל לדיווח על פינוי פסולת בניין ותאכוף את יישומו בשטח. הנוהל יכלול את המרכיבים הבאים: <ol style="list-style-type: none"> א. המח' לאיכות הסביבה תכין טופס דיווח על כמויות פסולת בניין לפי התקנות. ב. המח' לאיכות הסביבה תוודא בדיקת הטפסים כתנאי למתן טופס 4. ג. המועצה תחייב הצבת מכולת פסולת קבועה באתר, ותוודא שתנאי זה יופיע בכול התנאים להיתר בנייה בתחומי המועצה. ד. המח' לאיכות הסביבה בשיתוף וועדי היישובים יבצעו פיקוח יום- יומי באזור ההרחבה. 3. הנחיות למניעת מטרדים בזמן העבודות: המח' לאיכות הסביבה ומהנדס המועצה, בשיתוף איגוד ערים אשקלון לאיכה"ס יקבעו תנאים גנריים שיועברו אל מהנדס הוועדה המקומית שקמים ויכללו בכול היתר בנייה חדש שיינתן בתחום המועצה: <ol style="list-style-type: none"> א. חובת גידור האתר

<p>ב. סימון הדרכים לנסיעת משאיות וציוד. ג. הקפדה על מילוי התקנות למניעת מפגעים באתרי בנייה: איסור עבודות בשעות הלילה, שבתות וחגים. ד. איסור על אחסון חומרי בניין או פסולת בניין מחוץ לגבולות המגרש. ה. איסור על ניקוי מיכליות מלט בתחומי האתר.</p> <p>4. מערך הסברה להטמעת עקרונות של בנייה ירוקה בבנייה החדשה: המח' לאיכות הסביבה בשיתוף וועדי הישובים יקיימו מערך הסברה להגברת מודעות של התושבים בהרחבות להיבטים של בנייה ירוקה, הפעילויות יערכו לפני הבנייה ובמקביל אליה. פעולות אלו יכללו שני מרכיבים:</p> <p>א. סדרת הרצאות שתיזום המועצה ביחד עם וועדי הישובים לבעלי המגרשים החדשים, של מומחים שונים בתחום הבנייה הירוקה שבה יועברו נושאים מרכזיים שיכולים לתרום לתכנון סביבתי של המבנים. ב. דפי מידע שהמח' לאיכות הסביבה תזמין מיועצים מומחים בתחומים השונים שימשו את בעלי המגרשים בהרחבות להכיר נושאי מפתח בבנייה ירוקה. הנושאים שמוצע להכליל במהלך ההסברה הם:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ שימור וניצול מי נגר: סקירת האפשרויות לאיסוף וניצול מי גשם מהגגות, איסוף ושימוש ב"מים אפורים" ומי מזגנים. ✓ בנייה ירוקה - סקירת עקרונות מרכזיים שרצוי וניתן להכליל בתכנון המבנים. ✓ הכנה לתשתיות פוטו-וולטאיות: סקירת האפשרויות לניצול מערכות אלו ושילובם כעת או בעתיד בתכנון גגות המבנים. ✓ גיבון חסכני במים: מפרט ליצירת גינה בת קיימא - תכנון מערכת השקיה, רשימת מינים מקומיים ומינים חסכניים בצריכת מים, ורשימת מינים שנחשבים אלרגניים. <p style="text-align: center;">שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הכנת נוהל טיפול בפסולת בניין- מידי. 2. הנחיות למניעת מפגעים בזמן עבודות הבנייה- מידי. 3. הכנת מערך ההסברה- מחצית ראשונה של 2010. 4. יישום מערך ההסברה- במקביל להתקדמות ביצוע ההרחבות בישובים. 	
<ol style="list-style-type: none"> 1. בדיקת טפסי דיווח פסולת בניין (כוח אדם קיים במח' לאיכות הסביבה). 2. מערך ההסברה: א. 3 הכשרות בכול הרחבה = 6.000 ₪. ב. הכנת 5 דפי מידע מקצועיים: 15.000 ₪. 	עלויות
מועצה, ממ"י, משרד להגנת הסביבה, משתכנים ?	מקורות אפשריים מימון
משרד להגנת הסביבה איגוד ערים אשקלון.	שותפים אפשריים

כיוון פעולה 3.4: קידום החינוך הסביבתי במסגרות הפורמליות והמשלימות

- צמצום השימוש במשאבים בבתי הספר היסודיים
- השתלמות גננות "מחנכים סביבה" - מנוף לקידום חינוך סביבתי וקיימות בגני הילדים

תוכנית פעולה: צמצום השימוש במשאבים בבתי הספר היסודיים	
רצינות	<p>חינוך סביבתי בא להטמיע תפיסה של פיתוח בר קיימא באמצעות שילוב בין פעילות לימודית תיאורטית לבין עשייה אקטיבית בה לוקחים חלק בתי הספר כארגונים, הסגל החינוכי והתלמידים. החינוך הסביבתי שואף להפיץ את עקרונות הקיימות מעבר לכתלי מוסדות החינוך להורי התלמידים ואף לקהילה הרחבה יותר. המועצה האזורית שפיר פועלת להרחבת החינוך הסביבתי במערכת החינוך המקומית.</p> <p>נושא מפתח בחינוך הסביבתי הוא צריכת משאבים, ייצור פסולת ומיחזור. חשיבותו נובעת מכך שבית הספר כמוסד חינוכי וכארגון הוא צרכן של משאבים רבים ויקרים במקביל להיותו יצרן של פסולת בהיקף נרחב; מההשלכות הסביבתיות השליליות של צריכת משאבים וייצור פסולת; מכך שפעילות להפחתת צריכת משאבים, טיפול בפסולת ומיחזור משלימה היטב נושאים לימודיים מגוונים והיא בבחינת "נאה דורש נאה מקיים"; מהעלויות הכספיות הכרוכות בצריכת משאבים ובטיפול בפסולת; ומהיכולת להשפיע על התנהלות התלמידים גם מחוץ לכתלי בית הספר בנושאים אלו.</p>
מטרות	<p style="text-align: right;"><u>מטרות:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הקניית ידע וכלים לסגל החינוכי והמנהלי של בתי"ס בנושא צמצום צריכת משאבים. 2. צמצום צריכת משאבים בבתי הספר תוך חסכון תקציבי 3. קידום המיחזור והשימוש החוזר בבתי הספר 4. שילוב התלמידים והקהילה בפעילות בית ספרית לצמצום שימוש במשאבים ולקידום מיחזור.
מדדים	<ul style="list-style-type: none"> ☒ הקמת פינת מיחזור בכל בית ספר יסודי ☒ הפעלה שוטפת של פינות המיחזור ☒ צמצום צריכת המשאבים של ביה"ס: ירידה של X% בצריכת המשאב הנבחר עד סוף שנת הפעילות הראשונה ☒ קיום לפחות פעילות שנתית אחת משותפת לתלמידים ולהורים בנושא צמצום שימוש במשאבים/שימוש חוזר
תיאור התכנית	<p style="text-align: right;"><u>תיאור כללי</u></p> <p>צוות בית ספרי הכולל מורים למדעים/טבע/גיאוגרפיה וכד' בלוי רכזת/חינוך סביבתי וקיימות יגבש תוכנית עבודה דו שנתית לצמצום צריכת משאבים, טיפול בפסולת ומיחזור. התוכנית תכלול הכשרה בסיסית של הסגל החינוכי והאדמיניסטרטיבי, הקמת פינות מיחזור בית ספריות, ופעילות ומעשית להפחתת הצריכה/שימוש חוזר של 2-3 משאבים נבחרים בשנה. דוגמאות אפשריות להפחתת שימוש במשאבים הן מים, חשמל, נייר לבן, דיו, כלים חד פעמיים, שקיות ניילון וכיוצ"ב. דוגמאות לשימוש חוזר – הפרדת פסולת ושימוש בפסולת אורגנית ליצירת קומפוסט, יצירה/פיסול סביבתי מפסולת, שדרוג ריהוט וכיוצ"ב. סביב נושא הפחתת המשאבים/שימוש חוזר יועברו תוכניות לימוד, התלמידים ישולבו בביצוע ובעריכת סקרים לבדיקת השפעות הפעילות, יערך פירסום ויידוע לקהילה ויתקיימו פעילויות משותפות להורים ולילדים. בכל שנה תורחב הפעילות בכל ביה"ס ותתמקד בעוד 2-3 משאבים. 50% מהחסכון הכספי שינבע מהפעילות (חשבונות חשמל ומים, עלות צריכת ציוד וחומרים, עלות פינוי פסולת) יועבר על ידי המועצה לבית הספר. סכום זה ישמש להרחבת הפעילויות בנושא.</p> <p style="text-align: center;"><u>קידום התכנית יכלול את השלבים הבאים:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הקמת צוות בית ספרי אחראי (2-4 נציגי סגל חינוכי) 2. הכשרה בסיסית לסגל ביה"ס בהיקף של 4-6 שעות 3. הקמת פינות מיחזור צומחות (בשנה ראשונה יוקמו פינות מיחזור בסיסיות לנייר לבן, בקבוקי פלסטיק וסוללות ובשנים הבאות הן יורחבו כך שיכללו קרטון, בדים, בגדים וכיוצ"ב) 4. הכנת תוכנית עבודה דו שנתית כולל בחירת משאבים שנתיים להפחתה/שימוש חוזר. כולל תוכניות לימודים ופעילות מעשית לכל שכבות הגיל ולקהילה. 5. הפעלת התוכנית - תוך עדכון והתאמות בסוף שנת לימודים. אחת לשנתיים הכנת תוכנית חדשה והפעלתה 6. בחינת האפשרות להרחבת הפרוייקט בהתאמות הנדרשות למוסדות החינוך העל יסודי במועצה.
עלויות	הכשרת סגל חינוכי: 1,500 ש"ח

פרסום ויידוע: 500 ש"ח בשנה הקמת פינות מיחזור: 1,000 ש"ח פעילות בית ספרית: יש להעריך עלויות בהתאם לתחומי הפעילות שיבחרו	
שותפים ומקורות מימון אפשריים	מחלקת החינוך, מנהלי בתי הספר, המחלקה לאיכות הסביבה, קרן קרב, המשרד להגנת הסביבה – רכזת חינוך אזורית, איגוד ערים לאיכות הסביבה.
גורם אחראי ליישום	מנהל מחלקת חינוך בשיתוף רכז/ת חינוך סביבתי וקיימות
ממשק לתכניות נוספות	קורס הכשרה לגנות יירוק המועצה
מידע רלוונטי נוסף	דוגמאות לפעילויות בית ספריות (חשוב לציין כי ברשת קיים מידע רחב ומתעדכן ורצוי להיעזר בו) 1. המשרד להגנת הסביבה, חינוך סביבתי- חינוך יסודי http://www.sviva.gov.il/bin/en.jsp?enPage=BlankPage&enDisplay=view&enDispWhat=Zone&enDispWho=edu_yesodi&enZone=edu_yesodi 2. היחידה האזורית לאיכות הסביבה רעננה - מיחזור בבתי הספר - http://www.tik-tak.co.il/web/project/katava1.asp?codeClient=584&CodeSubWeb=0&id=72031&projId=5642 3. מטר (מדע וטכנולוגיה ברשת) מערכי שיעור בנושא הפחתת שימוש בשקיות פלסטיק http://www.matar.ac.il/EndOfPlastik.asp 4. מובילות ירוקה תל אביב יפו, חוסכים במשאבים- פעילויות לכיתה ולבית הספר http://ta.go.cet.ac.il/go/Forums/template.asp?Asp=403&FID=23040&nOwnerId=78809&nSubProjectID=0&bFill=MsgFields=False&nFilterUserID=0&Index=0qyc&sSearchText

שם תכנית הפעולה: השתלמות גננות "מחנכים סביבה" - מנוף לקידום חינוך סביבתי וקיימות בגני הילדים	
רציונל (למה יש צורך בתכנית)	<p>החינוך הסביבתי נועד להקנות ידע שעל בסיסו תתפתח מודעות סביבתית שיצרת נכונות לעשייה סביבתית. כיום קיימת הכרה כי התשתית להתפתחות אזרחים בעלי מודעות סביבתית טמונה בשנות החיים הראשונות וכי ככל שנקדים לערב ילדים בפעילויות בנושאים סביבתיים, כך גדלים הסיכויים לפתח בהם הערכה עמוקה לסביבה כחלק ממערכת הערכים שלהם. מערכת החינוך רואה בילדי הגנים את הגשר לקהילה הבוגרת ופעילות עמם כמפתח לגדל דור עתיד שיחיה בשלום עם משאבי הסביבה.</p> <p>במועצה האזורית שפיר 23 גני ילדים שאחד מהם פועל על פי עקרונות "גן ירוק". כחלק משדרוג מתמשך של מערכת החינוך במועצה, לאור פעילות סביבתי קיימת בגני הילדים ועל רקע אימוץ מדיניות פיתוח המדגישה את המשאבים המקומיים ביניהם השטחים הפתוחים ואורח החיים הכפרי, יש יתרון בהרחבת החינוך הסביבתי בקרב ילדי הגנים. זאת באמצעות מערך השתלמות שנתי בנושא איכות סביבה וקיימות לגננות והסייעות בגני הילדים במועצה. על בסיס ההשתלמות יבנו תוכניות עבודה שנתיות בחינוך סביבתי ויישמו בגנים.</p>
מטרות / תפוקות צפויות	☒ הגברת המודעות לסוגיות סביבתיות ☒ חשיפת הגננות לחשיבות החינוך הסביבתי ☒ הצגת כלים ואמצעים לביצוע פעילויות בנושא חינוך סביבתי
מדדים	☒ מספר הגננות והסייעות שהשתתפו בהכשרה ☒ מספר הגנים בהם הוטמע לפחות נושא סביבתי אחד בחיי היום יום בגן בשנה"ל שאחרי קיום ההכשרה ☒ מספר הגנים להם הוכנה תוכנית עבודה שנתית בחינוך סביבתי בשנה"ל שאחרי קיום ההכשרה ☒ מספר הגנים בהם יושמה לפחות 80% מתוכנית העבודה השנתית בחינוך סביבתי.
תאור התכנית	<p>מחלקת החינוך תרכז השתלמות שנתית לסגל גני הילדים, שתבוצע על ידי גורם מקצועי מוסמך. ההשתלמות תהיה פתוחה לכל סגל הגננות והסייעות במועצה, והיא תתמקד בנושא ליבה נבחר כגון שימוש מושכל במשאבים (מים, חשמל, נייר), פסולת ומיחזור, גינון אקולוגי וכד'. על בסיס ההשתלמויות יקודמו תוכניות ופרוייקטים בחינוך סביבתי בגני הילדים במועצה וינתן לזווי לגננות שירצו בכך לפעול לקבל הסמכה כ"גן ירוק". ההשתלמות תהיה מוכרת לצבירה לגמול השתלמות. מבנה עקרוני של ההשתלמות יכלול 6-7 מפגשים לימודיים וסיור לימודי. לכך יתווספו 2-7 מפגשים לעבודת צוות לבניית תוכניות לימודים שנתיות.</p> <p><u>קידום הפרוייקט יכלול את השלבים הבאים:</u></p> ☒ התקשרות עם גורם מקצועי לביצוע ההשתלמות ☒ בניית תוכנית ההשתלמות בשיתוף גורם מבצע, מחלקת חינוך ונציגות מגננות המועצה ☒ פרסום ושיווק ההשתלמות לגננות (לקראת סוף שנת הלימודים) ☒ ביצוע ההשתלמות (מתחילת שנת הלימודים)
עלויות	<p>לווי מקצועי, הרצאות וסיורים 9,000 ₪ אירוח (השתלמויות מפגשי עבודה) 1,000 ₪ הפקת חומרים, ציוד משרדי 1,000 ₪ סה"כ 11,000 ₪</p>
מקורות מימון אפשריים	מועצה, המשרד להגנת הסביבה, קרן שלי או קרנות דומות, מפעם.
גורם ליישום אחראי	מחלקת חינוך
שותפים אפשריים	החברה להגנת הטבע, קרן קרבי, איגוד ערים לאיכות הסביבה, מרכזת חינוך והסברה המשרד להגנת הסביבה – מחוז דרום, המועצה, גננות בגני הילדים.
ממשק לתכניות נוספות	
מידע רלוונטי נוסף	<p>המשרד להגנת הסביבה, חינוך קדם יסודי http://www.sviva.gov.il/bin/en.jsp?enPage=BlankPage&enDisplay=view&enDispWhat=Zone&enDispWho=edu_kdam&enZone=edu_kdam</p> <p>המשרד להגנת הסביבה, דוגמאות לקורסים והשתלמויות בנושאי סביבה, http://www.sviva.gov.il/bin/en.jsp?enPage=BlankPage&enDisplay=view&enDispWhat=object&enDispWho=arowndYou%5E1608&enZone=edu_mercatz&enVersion=0&</p>

כיוון פעולה 3.5: פיתוח מנגנוני תמיכה בהרחבת היישובים – בדגש על יישובי הדרום והמרכז

- מתווה להקמת ותפעול שולחן הרחבות מועצתי
- מערך הכשרות לצוותים ישוביים העוסקים בקידום הרחבות קהילתיות
- צוות היגוי ישובי לקידום הרחבות קהילתיות

שם כלי היישום: מתווה להקמת ותפעול שולחן הרחבות								
		רציונל (למה יש צורך בכלי)						
<p>צמיחה והתחדשות דמוגרפית – קהילתית היא אחד מיעדיה המרכזיים של המועצה, בעיקר באמצעות הרחבות היישובים. למרבית יישובי המועצה תכניות הרחבה מאושרות/לקראת אישור וחלקם נמצאים בעיצומו של תהליך ההרחבה. תהליך ההרחבה הוא מורכב ומשלב בין היבטים פיסיים – סטטוטוריים, היבטים ארגוניים – קהילתיים והיבטים כלכליים ברמת היישוב והמועצה. ההיבט הפיסי-סטטוטורי כרוך בקידום של ותמיכה בתהליכי תכנון ופיתוח במספר יישובים במקביל, שכל אחד מהם נמצא בשלב שונה בתהליך. ניהול התהליך והיערכות להשלכותיו הרחבות ברמה מועצתית – מחייב מיסוד של מנגנון ותהליך עבודה.</p>								
	<ol style="list-style-type: none"> 1. ניהול (אקטיבי) ומתואם של הרחבות היישובים 2. מתן הנחיה ותמיכה מקצועית ליישובים בתהליך ההרחבות 3. הבטחת עמידה בסטנדרטים מקצועיים ובלוחות זמנים 4. יצירת התנאים הנדרשים לפיתוח וקליטה 5. יצירת מסגרת לרישות תהליכי ההרחבה ביישובים 	מטרות / תפוקות צפויות						
	<ol style="list-style-type: none"> 1. תדירות מפגשי הצוות 2. שיעור נוכחות החברים במפגשי הצוות 3. הכנת לוח גנט מפורט המתייחס לכל יישוב בכל תחום 4. מספר התכניות שקודמו בפועל בהתאם ללוח הגנט <p style="text-align: center;">אבני דרך/יעדי שיפור</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מפגשים שבועיים של הצוות במהלך החודשים הראשונים לפעילותו 2. 100% נוכחות במפגשים 3. השלמת לוח גנט בתוך חודש מהקמת הצוות 4. קידום כל היישובים בהתאם ללוח הגנט 	מדדים						
	<p style="text-align: center;">תיאור כללי – מה עושים</p> <p>הקמת פורום מקצועי בין מחלקתי (ואנשי מקצוע נוספים במידת הצורך), האחראי לקידום תהליך הרחבות היישובים במועצה מתוך ראייה מערכתית. הפורום יספק הנחייה ותמיכה מקצועית להרחבת היישובים במגוון ההיבטים הרלבנטיים, יאגם משאבים (כספיים ומקצועיים) ויקדם את היערכות המועצה לאכלוס ההרחבות. הפורום הוא ביצועי ובו ישתתפו כל מנהלי המחלקות במועצה:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ בראש הפורום יעמוד מנכ"ל המועצה. ▪ חברים: מנהל מחלקת פיתוח ותכנון אסטרטגי, מהנדס המועצה, מנהל מחלקת חינוך, גזבר המועצה, מנהל המחלקה לאיכות הסביבה, מנהל מחלקת הרווחה, מנהל המתנ"ס, דוברת/שיווק. כמו כן רצוי לצרף כחבר קבוע בפורום מזכיר/יו"ר יישוב בעל ניסיון בתהליכי הרחבה. ▪ מנהל הפורום ידווח באופן שוטף לראש המועצה. אחת למספר פגישות יתכנס הפורום אצל ראש המועצה לדיווח, קבלת הנחיות והסרת חסמים. <p>הפורום יזמן אליו נציגי יישובים רלבנטיים, מתכננים, מנהלי פרויקטים וגורמי חוץ (ועדה מקומית, משרדי ממשלה וכיו"ב) בהתאם לסדר היום.</p> <p style="text-align: center;"><u>תחומי הפעולה של הפורום מקיפים את כל ההיבטים הרלבנטיים של תהליך הרחבת יישוב ('קשים ורכים') – ברמת היישוב וברמת המועצה, כמפורט במטריצה להלן:</u></p>	תיאור הכלי						
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 33%; text-align: center;">ברמת המועצה</th> <th style="width: 33%; text-align: center;">ברמת היישוב</th> <th style="width: 33%;"></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> ▪ לתכנון ופיתוח תשתיות אזוריות ▪ מודל 'קופת הפיתוח' ▪ לליווי והנחיית תהליכים חברתיים וארגוניים ביישובים ▪ להכשרת בעלי תפקידים ביישובים ובמועצה </td> <td style="vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> ▪ משאבים לתכנון ▪ מודל 'קופת הפיתוח' </td> <td style="vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> גיוס משאבים </td> </tr> </tbody> </table>	ברמת המועצה	ברמת היישוב		<ul style="list-style-type: none"> ▪ לתכנון ופיתוח תשתיות אזוריות ▪ מודל 'קופת הפיתוח' ▪ לליווי והנחיית תהליכים חברתיים וארגוניים ביישובים ▪ להכשרת בעלי תפקידים ביישובים ובמועצה 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ משאבים לתכנון ▪ מודל 'קופת הפיתוח' 	<ul style="list-style-type: none"> גיוס משאבים 	
ברמת המועצה	ברמת היישוב							
<ul style="list-style-type: none"> ▪ לתכנון ופיתוח תשתיות אזוריות ▪ מודל 'קופת הפיתוח' ▪ לליווי והנחיית תהליכים חברתיים וארגוניים ביישובים ▪ להכשרת בעלי תפקידים ביישובים ובמועצה 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ משאבים לתכנון ▪ מודל 'קופת הפיתוח' 	<ul style="list-style-type: none"> גיוס משאבים 						

<ul style="list-style-type: none"> ▪ קידום תכנון תשתיות אזוריות (מתקני ביוב, מתקני חשמל ותקשורת וכיו"ב) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ מהלכים מקדימים – הסדרים והסרת חסמים, פרוגרמה הנחיית המתכנן ▪ קידום התכנית בועדות 	<p>תכנון סטטוטורי</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ הנחיית ובקרת הפיתוח ▪ קבלת תשתיות 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ הכנת מפרט הנחיות פיתוח מנחה בשכונה החדשה והשוואת תשתיות ביישוב הוותיק ▪ אופן ביצוע ההרחבה (באמצעות יזם, ע"י היישוב) ▪ הנחיית ובקרת מנהל הפרויקט ▪ קבלת הפיתוח 	<p>תכניות פיתוח</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ בחינת יכולת הקליטה של מוסדות ושירותים אזוריים ▪ עדכון פרוגרמה אזורית – כולל אם נוצר סף כניסה לשירותים חדשים ▪ שיפוץ/הרחבה/הקמה של מוסדות אזוריים נדרשים 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ פרוגרמת מוסדות ושירותים ברמת היישוב ▪ שיפוץ/הרחבה/הקמה של מוסדות נדרשים 	<p>מוסדות ושירותי ציבור</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ מנגנוני תמיכה ביישובים ▪ הכשרת עובדים ובעלי תפקידים על רקע שינויים בהרכב אוכלוסייה וציפיותיה ▪ מודל עבודה מול ועדים מקומיים 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ הכנת הקהילה הקולטת ▪ הגדרת אוכלוסיית יעד ▪ בניית תהליך שיווק וקליטה, והכנת נקלטים ('חוקי המשחק') ▪ מודל ניהול מוניציפאלי ויחסי אגודה – ועד מקומי ▪ מנגנונים לפתרון סכסוכים ▪ 'מאסטרים' של חוזים (מתיישב – יישוב, ועד אגודה – ועד מקומי וכיו"ב) ▪ 'כללי משחק' להקמת וניהול פעילות עסקית לא חקלאית 	<p>היבטים ארגוניים וקהילתיים</p>

שלבי ביצוע ולוחות זמנים:

- החלטה פורמלית של הנהלת המועצה על הקמת השולחן
- סיור של השולחן במועצה אזורית אחת או יותר בהן פועל שולחן הרחבות
- לקראת הכינוס הראשון של הפורום יגובש מפרט מלא של תהליך ההרחבה – מתחילתו ועד סופו – בכל תחומי הפעולה, בהתייחס לערוץ היישובי ולערוץ המועצתי.
- המסמך יוגש לדיון בפורום ולאחר עדכונים והתאמות יוגש לאישור ראש המועצה.
- במקביל, מנהל הפורום יגבש תמונת מצב נוכחית – 'מיקום' כל יישוב על ציר ההרחבה: מה נעשה, מה בשלבי קידום, חסמים עיקריים, גורמים מעורבים ותפקידיהם וכיו"ב, בכל תחומי הפעילות (תכנון, פיתוח, קהילה, שירותים וכיו"ב).
- בעקבות המפגש הראשון - עבור כל יישוב תוכן תכנית קידום, כולל אבני דרך, ואחריות החברים השונים בפורום לקידום הפעילות שבתחומי אחריותם – ברמת היישוב והמועצה. התכנית תסוכם עם נציגי היישוב ותהווה בסיס לגיוס והקצאת משאבים.
- הפורום יתכנס אחת לשבוע במהלך חודשי עבודתו הראשונים ולפחות פעם בחודש יתכנס אצל ראש המועצה.
- כל אחד מהיישובים יגיע לדיון בוועדה לפחות אחת לששה שבועות.
- הדיונים בפורום יתנהלו במתכונת הבאה:
  - דיווח ע"י כל חבר/ה על התקדמות במשימותיו.
  - זיהוי נושאים המחייבים התייחסות אזורית ותיאום בין המחלקות.
  - הטלת משימות להמשך, כולל לוחות זמנים לקידום – מול היישובים ובסוגיות האזוריות.
- בניית בסיס מיידע ורישות – דיווח הדדי ליישובים על מה שקורה במקומות אחרים, קבלנים, סוגי הצעות מחיר וכד'

<ul style="list-style-type: none"> ▪ דוח התקדמות יוגש אחת לחודש ויפורסם במתכונת רחבה (במועצה וביישובים). פרסום הדוח במתכונת זו יהווה אחד המניעים – של היישובים ושל בעלי התפקידים – לעמדות במשימות ולקדם את התהליך, ככל שהדבר תלוי בגורמי המועצה והיישובים. ▪ מנהל הפורום, ביחד עם ראש המועצה, יהיה אחראי על גיוס משאבים מגורמי חוץ וקידום החלטות במוסדות הרלבנטיים. 	
<p>חלק מהפעילות השוטפת של מחלקות המועצה. תקציבי תכנון ופיתוח יישוביים אינם כלולים במסגרת כרטיס זה</p>	<p>עלויות</p>
<p>מנכ"ל המועצה</p>	<p>גורם ליישום אחראי</p>
<p>כל מחלקות המועצה</p>	<p>שותפים אפשריים</p>
<p>צוות היגוי ישובי לקידום הרחבות קהילתיות, תהליך קהילתי לגיבוש קהילה קולטת, ועדות קבלה</p>	<p>ממשק לתכניות נוספות</p>
<ul style="list-style-type: none"> • היערכות המועצות האזוריות להרחבת היישובים – אוגדן בהוצאת משרד הפנים מערכת המפעמים, משרד העבודה והרווחה – השירות לעבודה קהילתית, החברה למתנ"סים, ג'וינט ישראל ומרכז המועצות האזוריות • מועצות אזוריות בהן קיים שולחן הרחבות (שער הנגב, תמר ועוד) 	<p>מידע נוסף רלוונטי</p>

תוכנית פעולה: מערך הכשרות לצוותים ישוביים העוסקים בקידום הרחבות קהילתיות	
<p>קידום פרוייקט הרחבה ובניית שכונה קהילתית הוא תהליך מורכב בו לוקחים תפקיד מוביל צוותים ישוביים של מתנדבים וחברי וחברות הנהגת הישוב – לצד אנשי מקצוע מהמועצה. לאורך התהליך מעורבים הצוותים הישובים בניהול, לזוי וקבלת החלטות במגוון נושאים תכנוניים, ארגוניים, קהילתיים וכלכליים. לפעילות הצוותים המקומיים יש מחד השלכה מכרעת על אופי החיים בישוב המורחב ומאידך יש פוטנציאל לעורר מחלוקות ואי הסכמות בקרב הקהילה הקולטת והנקלטת כאחד. על מנת לסייע בידי הצוותים הישוביים למלא את תפקידם בקידום ההרחבה בצורה מיטבית ומושכלת, יש להקנות לחבריהם הכשרה רלוונטית הכוללת מידע, כלי עבודה ומיומנויות נדרשות.</p> <p style="text-align: right;"><u>מטרות</u></p> <p>1. גיבוש מערכי הכשרה לצוותים המקומיים השונים המעורבים בקידום הרחבות ישוביות</p> <p>2. הקניית כלים מקצועיים לחברי וחברות צוותים ישוביים בנושא ההרחבות</p>	<p>רצינול (מדוע יש צורך בתכנית)</p> <p>מטרות</p>
<p style="text-align: center;"><u>המדדים לבחינת הצלחת הפרויקט</u></p> <p>1. מספר צוותי היגוי מקומיים שעברו הכשרה</p> <p>2. מספר ועדות קבלה מקומיות שעברו הכשרה</p> <p style="text-align: center;"><u>אבני דרך/יעדי שיפור (לגבי כל מדד)</u></p> <p>1. הקמת צוות מועצתי לזוי הכשרות הצוותים הישובים העוסקים בהרחבה קהילתית</p> <p>2. התקשרות עם יועץ/ת לבניית ההכשרות ולהעברתן</p> <p>3. גיבוש תוכנית להכשרת צוותי היגוי מקומיים וועדות קבלה</p> <p>4. פרסום לישובים ובאתר המועצה על תוכניות הכשרה זמינות</p>	<p>מדדים</p>
<p style="text-align: center;"><u>תיאור כללי</u></p> <p>במסגרת קידום הרחבות ישוביות יפעלו בכל ישוב שני צוותים מקצועיים: צוות היגוי ישובי לקידום הרחבה קהילתית וועדת קבלה. צוותים אלו ידרשו לקבל הכשרה על בסיס תוכנית מועצתית מוסכמת.</p> <p>המועצה תקים צוות מקצועי לזוי הכשרת צוותי ההרחבה הישובים. בראש הצוות המועצתי יעמוד מנהל הפיתוח והתכנון האסטרטגי במועצה וישתתפו בו מנהל המחלקה לשירותים חברתיים ו 1-2 נציגי ישובים שיש להם ניסיון בהובלת תהליך הרחבה. הצוות יתקשר עם יועץ/ת מקצועיים שתפקידם יהיה לגבש את מתכונת ותוכנית ההכשרה לכל אחד מסוגי הצוותים בנושא הרחבה שיפעלו ברמת הישוב ולהעביר את ההכשרה לישובים שיתחילו בקידום הרחבה.</p> <p>הכשרת הצוותים הישוביים תכלול מספר מצומצם של מפגשים שיוקדשו לחשיפה למידע רלוונטי, הקנייה ותרגול של כלי עבודה ומיומנויות נדרשות. ההכשרה תתמקד בתכנים ספציפיים הנוגעים לקידום הרחבה קהילתית, מידע אודות מנגנוני תמיכה קיימים במועצה, חשיפה להנחיות הכלולות בתוכנית הנוכחית, וכן מיומנויות תהליכיות של עבודה מול מוסדות הישוב, האסיפה הכללית ותושבי הישוב, שקיפות, יידוע, ניהול ישיבות וראיונות, התקשרות עם יועצים מקצועיים והנחיתם וכיוצ"ב.</p> <p>ישוב שיתחיל בהיערכות לקידום הרחבה קהילתית יקבל מידע והנחיה על ההיערכות הנדרשת והקמת צוותים ישוביים, וצוותים אלו יעברו את תוכנית ההכשרה שתיבנה. מוצע במידת האפשר לקיים הכשרות משותפות לצוותים מיישובים שונים.</p> <p style="text-align: center;"><u>שלב ביצוע ולוחות זמנים:</u></p> <p>1. הקמת צוות מועצתי לזוי הכשרות צוותים ישוביים המטפלים בהרחבה קהילתית והתקשרות עם יועץ/ת חיצוניים (רבעון I 2011).</p> <p>2. גיבוש תוכנית הכשרה לצוותים ישוביים עם ידי היועץ/ת בלזוי הצוות המועצתי ותוך התייעצות במידת הנדרש עם ממלאי תפקידים רלוונטיים במועצה. (רבעון I 2011)</p> <p>3. פרסום לישובים ובאתר המועצה על מסגרות ההכשרה המוצעות, כולל מידע כללי רלוונטי. (רבעון II 2011)</p>	<p>תיאור התכנית</p>

<p>4. עדכון שולחן הרחבות מועצתי אודות מסגרות ההכשרה הזמינות (רבעון II 2011).</p> <p>5. הפעלת הכשרה לצוותים ישוביים, בישובים שיתחילו בקידום הרחבות קהילתיות (לו"ז בהתאם להתקדמות הישובים בביצוע הרחבות קהילתיות).</p>	
<p>שעות עבודה וציוד משרדי – על בסיס תקציב פעילות שוטף של המועצה פרסום, חומרי הדרכה, אירוח פגישות הכשרה – 500 ש"ח לישוב יועץ/ת חיצוניים: 3000 ש"ח לבניית תוכנית ההכשרות (10 שעות) + 3,600 ש"ח לביצוע ההכשרה בכל ישוב (8 שעות לצוות היגוי מקומי ו 4 שעות לוועדת קבלה).</p>	<p>עלויות</p>
<p>מועצה, השתתפות ישובים</p>	<p>מקורות אפשריים</p>
<p>מנהל הפיתוח והתכנון האסטרטגי במועצה בשיתוף מנהל המחלקה לשירותים חברתיים</p>	<p>גורם ליישום</p>
<p>מזכיר מועצה, דוברת, רכזת הו אנושי, השירות לעבודה קהילתית במשרד הרווחה והשירותים החברתיים</p>	<p>שותפים אפשריים</p>
<p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ מהווה מרכיב בפרוייקט מטריה "צוות היגוי ישובי לקידום הרחבות קהילתיות" הכולל עוד שני תת פרויקטים בתחומים: <ul style="list-style-type: none"> ○ גיבוש קהילה קולטת ○ ועדות קבלה ישוביות – עקרונות פעילות ▪ משיק לפרוייקט שולחן הרחבות מועצתי </p>	<p>ממשק לפרוייקטים נוספים</p>

שם תכנית הפעולה: צוות היגוי ישובי לקידום הרחבות קהילתיות	
<p style="text-align: right;"><u>רציונל</u></p> <p>מימוש פרוייקט הרחבה ובניית שכונה קהילתית הוא תנאי הכרחי להבטחת החיות של קהילת הישוב לאורך זמן. קידום פרוייקט ההרחבה הוא מהלך מורכב בעל היבטים פיזיים, כלכליים, קהילתיים ואירגוניים. לועדי הישובים חסרה יכולת והכשרה להניע לבדם את פרוייקט ההרחבה ולכן יש צורך להקים צוות היגוי ישובי מורחב הכולל את אנשי הועד וחברים נוספים לניהול וקידום תהליך ההרחבה.</p> <p style="text-align: right;"><u>מטרות</u></p> <p>3. קידום הרחבות קהילתיות בישובי המרכז והדרום 4. גיבוש מסגרת מקומית מנהלת ומלווה לתהליך ההרחבה 5. מיסוד מחויבות ואחריות הנהגת הישוב לקידום ההרחבה</p>	<p>רציונל (מדוע יש צורך בתכנית)</p> <p style="text-align: right;">מטרות</p>
<p style="text-align: center;"><u>המדדים לבחינת הצלחת הפרויקט</u></p> <p>3. מספר הישובים בדרום ובמרכז בהם הוקמו צוותי היגוי ישוביים לקידום ההרחבות 4. קיום פגישות תדירות של צוות ההיגוי – לפחות פגישה חודשית אחת 5. פרסום סיכומי הדיון/תקציר סיכומי הדיון של כל צוות היגוי בישוב 6. מספר הישובים בהם נשכר רכז הרחבה לריכוז וניהול ההרחבה 7. מספר הישובים בהם הוכנה תוכנית עבודה לקידום ההרחבה ואושרה ע"י האגודה 8. דיווח שוטף לשולחן ההרחבות המועצתי – לפחות 3-4 פעמים בשנה</p> <p style="text-align: center;"><u>אבני דרך/יעדי שיפור (לגבי כל מדד)</u></p> <p>5. אישור ועד אגודה/מקומי לקידום תהליך הרחבה ב X ישובים עד סוף 2009 6. הקמת צוותי היגוי מקומיים ב X ישובים עד סוף 2009 7. אישור ועד אגודה/מקומי לקידום תהליך הרחבה ב Y ישובים עד סוף 2010 8. הקמת צוותי היגוי מקומיים ב Y ישובים עד סוף 2010 9. השלמת התקשרות עם רכז הרחבה/פרוייקטור בתוך 3 חודשים מהקמת צוות ההיגוי המקומי 10. השלמת תוכנית עבודה לקידום ההרחבה בתוך 2 חודשים מממינוי רכז הרחבה/פרוייקטור</p>	<p style="text-align: right;">מדדים</p>
<p style="text-align: center;"><u>תיאור כללי</u></p> <p>צוות היגוי ישובי לקידום הרחבה קהילתית ימנה 4-6 חברים/חברות: 2 חברי אגודה/ועד מקומי + 2-4 תושבים בישוב בעלי יכולת הובלה והבנה בהיבטים השונים של ההרחבה. תושבים יבחרו על פי המלצת/בהתייעצות עם שולחן הרחבות מועצתי. בצוות ישתתפו אנשי/נשות מקצוע רלוונטים – עו"ק/עו"ס ישובי, רכז/ת קהילה ונוער ישובי. החלטות הצוות יבאו לאישור ועד האגודה בכל נקודות הצומת המרכזיות. תפקיד הצוות הוא קידום הקמתה ואיכלוסה של שכונת הרחבה בישוב תוך יצירת הסכמות וצמצום מתחים פוליטיים בתוך הישוב. הצוות אחראי לשכירת רכז הרחבה/פרוייקטור בעל ידע מקצועי וניסיון בתחומי התכנון/ניהול פרוייקטים ובעל יכולת ארגונית וביצועית.</p> <p style="text-align: center;">הצוות יעבוד בשוטף מול הגורמים הבאים:</p> <p>1. שולחן הרחבות מועצתי – קבלת הכשרה, מסירת דיווח שוטף, הסתייעות בהתגברות על מכשולים וכד' 2. רכז הרחבה/פרוייקטור – שישכר ע"י הישוב ויהווה את הזרוע הביצועית של צוות ההיגוי המקומי 3. אנשי מקצוע חיצוניים – שישכרו בהתאם לצרכים 4. קהילת הישוב – צוות ההיגוי אחראי על דיווח שוטף לקהילה, העברת החלטות עקרוניות לאישור הקהילה 5. מלווה מקצועי של תהליך הכנת קהילה ותיקה לקליטה 6. ועדת קבלה – הנחייה, קבלת דיווחים שוטפים</p>	<p style="text-align: right;">תיאור התכנית</p>

<p>שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <p>6. קבלת אישור הישוב להנעת תהליך ההרחבה. באחריות: מתכלל, שולחן הרחבות ועד אגודה/מקומי</p> <p>7. הקמת צוות היגוי מקומי להובלת ההרחבה</p> <p>8. הכשרת צוות ההיגוי בנושאים ובמיומנויות הקשורים לקידום ההרחבה (באחריות שולחן הרחבות)</p> <p>9. שכירת רכז הרחבה/פרוייקטור מקצועי</p> <p>10. הכנת תוכנית עבודה לקידום ההרחבה (בתיאום עם שולחן הרחבות מועצתי). תוכנית העבודה תתייחס לנושאים הבאים: קהילה וקליטה, היבטים פיזיים, היבטיים ארגוניים, היבטים משפטיים, היבטים כלכליים ופיננסיים. (תוכנית העבודה על בסיס המידע במסמך " נושאים לטיפול במסגרת קידום הרחבה קהילתית בישובי שפיר").</p> <p>11. התקשרות עם אנשי מקצוע חיצוניים (מלווה קהילתי, מתכנן פיזי, יועץ משפטי, יועץ כלכלי-פיננסי)</p> <p>12. ביצוע תוכנית העבודה לפי שלביה השונים כולל עד העברת הסמכויות לועד מקומי/אגודה מוניציפלית</p> <p>13. צוות ההיגוי הישובי יפרסם באופן שוטף (לפחות אחת לחודש) עדכונים לקהילה אודות התקדמות תהליך ההרחבה.</p>	
<p>רכז הרחבה/ פרוייקטור – 1/4 עד 1/2 משרה.</p>	<p>עלויות</p>
<p>תשלומי משתכנים</p>	<p>מקורות אפשריים</p>
<p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ועד האגודה/ועד מקומי ▪ שולחן הרחבות מועצתי </p>	<p>גורם ליישום אחראי</p>
<p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ מהווה פרוייקט מטריה הכולל תת פרויקטים בתחומים: <ul style="list-style-type: none"> ○ גיבוש קהילה קולטת ○ דגם פעילות ועדת קבלה ▪ משיק לפרוייקט שולחן הרחבות מועצתי </p>	<p>ממשק לפרוייקטים נוספים</p>
<p>לימוד מנסיונם של יישובים אחרים, ומתנועות ההתיישבות</p>	<p>מידע נוסף רלוונטי</p>

כיוון פעולה 3.6: הגדלת אטרקטיביות היישובים לדור הבנים ולאוכלוסיות חיצוניות בעלות פוטנציאל תרומה לקהילה

- טיפוח המרחב הציבורי בתוך ובסביבות היישובים
- תהליך קהילתי לגיבוש קהילה קולטת
- עקרונות עבודה לועדות קליטה יישוביות
- שילוב היבטי קהילה וסביבה למשיכת אוכלוסיות חדשות ליישובי הדרום

שם הפרויקט: טיפוח המרחב הציבורי בתוך ובסביבות הישובים	
רציונל	חזות ומראה הישובים משליכה על דמות ותדמית המקום, הן עבור תושביו והן לתיירים ומבקרים מן החוץ. היא מהווה מנוף לשיפור כללי באיכות חיי התושבים, ומחזקת את זיקתם ליישוב ולאזור. בנוסף, פיתוח חזות המושבים מיועדת לתמוך במשיכת אוכלוסיות חדשות להרחבות המתוכננות והיא חלק מהתשתית הנלווית לפיתוח מיזמים תיירותיים ביישובי המועצה
מטרות/תפוקות צפויות	<ol style="list-style-type: none"> 1. שיפור משמעותי בחזות היישובים בתוך מספר שנים. 2. יצירת ערך לקהילה ע"י השתתפות פעילה של הקהילה והקניית תחושת אחריות ומחויבות לחזות היישוב. 3. חיבור הפרויקט למורשת ישראל – ביצוע נטיעות יישוביות בט"ו בשבט ושימוש במינים א"י. 4. פיתוח ושדרוג תשתיות ציבוריות בישובים (מדרכות, תאורת רחוב) – לא שייך 5. שיפור בחזות היישובים, פיתוח וטיפוח השטחים הציבוריים 6. חיבור הקהילה ומוסדות החינוך לפרויקט. 7. יעילות בצריכת מים בגינון במרחב הציבורי והפרטי. 8. שיפור חזות המרחב הציבורי תעודד ותוביל גם לשיפור בחזות המראה של המרחב הפרטי
מדדים	<ol style="list-style-type: none"> 1. היקף נטיעות עצים/ ביישוב. 2. היקף השקעות בשדרוג ופיתוח מדרכות, גנים ציבוריים קיימים וחדשים. 3. מספר יישובים שמתוקנת בהם מערכת השקיה ממוחשבת. 4. אחוז ביצוע שנתי/ביחס לכלל התוכנית. 5. אחוז התושבים והתלמידים המשתתפים בנטיעות.. <p style="text-align: center;">מדד הבסיס</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מצב, רמת פיתוח ואחזקה של השטחים הציבוריים (גנים ציבוריים...) 2. תוכניות "קול קורא" של היישובים <p style="text-align: center;">אבני דרך/יעדי שיפור (לגבי כל מדד)</p> <p style="text-align: center;">פרויקט נטיעות</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. סיכום עם קק"ל על תרומת השתילים 2. חוזה אחזקה לשנה/שנתיים הראשונות. אפשרי עם קק"ל או וועדי היישובים. 3. הכשרת השטח 4. נטיעות <p style="text-align: center;">פרויקט רב- שנתי</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. פרסום "קול קורא". 2. הכנת תוכניות יישוביות לטיפוח המרחב הציבורי בסיוע מקצועי של קק"ל 3. אישור תוכניות יישוביות לביצוע
תיאור הפרויקט	<p style="text-align: center;">תיאור כללי –</p> <p>✓ פרויקט רב- שנתי לטיפוח חזות היישובים בשיתוף פעולה של המועצה עם וועדי היישובים ומוסדות החינוך שיכלול.</p> <ul style="list-style-type: none"> • שמירה על ניקיון המרחב הציבורי, הרחובות, השטחים הציבוריים, מוסדות הציבור. • הסרת מפגעים ומטרדי פסולת: שאריות פסולת בניין, גרוטאות שבתחום היישובים. • טיפוח צמחייה ונטיעות עצים ברחובות ובשטחים הציבוריים, שילוט רחובות ומגרשים. • טיפוח, שדרוג ופיתוח שטחים ציבוריים ביישוב: סביב מבני ציבור, גנים ציבוריים וכד'. • פיתוח שערי הכניסה ליישובים. • שדרוג תשתיות העל הציבוריות בכול היישובים: מדרכות, תאורה, תחנות הסעה, גנים ציבוריים ושטחי ספורט. • הקמת מרכזי מחזור יישוביים.

- תוכנית יישובית לאחזקה מתמשכת של השטחים הציבוריים.

התהליך יהיה מבוסס על השלבים והעקרונות הבאים:

שלב ראשון: ביצוע התוכניות לטיפול הכניסות ליישובים

יישום התוכניות לטיפול הכניסות ליישובים, שיבוצעו כשלב ראשון של טיפוח המרחב הציבורי ביישובים.

שלב שני: תוכנית רב שנתית לטיפול חזות היישובים

✓ המועצה תכין מפרט הנחיות כללי לשיפור חזות היישובים במועצה. המפרט יגדיר הנחיות לנושאים הבאים:

- תשתיות על שהן באחריות המועצה: מדרכות, תאורה, גנים ציבוריים, שטחי ספורט.
- שערי הכניסה ליישובים.
- רעיונות ודרכים לשיפור חזות היישוב, כגון: גינון ונטיעות, טיפוח פינות ואתרים ביישוב, שילוט, שיקום וטיפול במבנים ושטחים מוזנחים וכד'..
- מרכזי מחזור יישוביים.

✓ המפרט יכלול הנחיות לגינון ציבורי ופרטי, חסכני במים ומתאים למקום. את המפרט יכין יועץ מיוחד (אגרונום- מומחה גינון ציבורי) ובשיתוף עם קק"ל, והיא תקיף את הנושאים הבאים:

- סוגי צמחייה ועצים חוסכי מים ומתאימים למקום, לרבות מינים אלרגניים שמומלץ לא לגנן בהם.
- תכנון עקרונות של נטיעות עצי רחוב.
- תכנון עקרונות של מערכות השקיה ממוחשבות כדי להשיג השקיה ביעילות גבוהה.

✓ על בסיס המפרט תפרסם המועצה "קול קורא" ליישובים. ב"קול הקורא" יתבקשו היישובים להכין תוכנית לשיפור חזות היישובים, התוכנית תכלול סדרי עדיפויות והערכה תקציבית של הפרויקטים השונים שמציע היישוב.

✓ יישובי המועצה יכינו תוכנית כוללת לשדרוג וטיפול במרחב הציבורי, ויגישו אותה לאישור המועצה. תוכניות היישובים יערכו בשיתוף הקהילה ומוסדות החינוך.

✓ המועצה ביחד עם וועדת היגוי שתלווה את התהליך, תשפוט את התוכניות שהוגשו על ידי היישובים ותקבע ביחד עם וועדת ההיגוי את מסגרת התקציב שיוקצה על ידי המועצה לכול יישוב.

✓ מימון הפרויקטים יבוצע בחלוקה תקציבית בין המועצה וועדי היישובים (מצי'נג).

✓ מוסדות החינוך יהיו משולבים בפרויקט מתחילתו ויהיו מעורבים בביצוע הפרויקטים השונים: אימוץ אתרים, נטיעות, מבצעי ניקיון.

✓ התוכנית תכלול פירוט של מנגנון האחזקה השוטף ולאורך זמן, של השטחים הציבוריים.

שלב שלישי: נטיעות בשטחים ציבוריים ריקים ומוזנחים

✓ נטיעות בשטחים הציבוריים הפתוחים הריקים ביישובים ולאורך הכבישים הראשיים, ככלי לשיפור דרמטי בחזות היישוב ושמירת השטח הפתוח. בשיתוף קק"ל וחיבור הקהילה ומוסדות החינוך לביצוע הנטיעות והתכנון באופן שיבטיח שמירה על ההשקעה וטיפוחה.

- חיבור וועדי היישובים, הקהילה ומוסדות החינוך לפרויקט.
- איתור השטחים הפתוחים הריקים והמוזנחים לנטיעה וייעור.
- רתימת קק"ל לפרויקט הייעור הקהילתי במ.א. שפיר.
- קביעת אופי הנטיעות וסוגי העצים (מתן דגש לעצים חסכניים בהשקיה).
- ניקוי השטח והכנתו לנטיעה, ביצוע נטיעות העצים, טיפוח מתמשך באחזקת המקום.

✓ את הפרויקט ניתן לבצע גם בשלבים ולפי סדר עדיפויות, ניתן להתחיל פיילוט ביישוב אחד או שניים.

שלבי ביצוע ולוחות זמנים:	
1. שלב א': יישום התוכניות לטיפול הכניסות לישובים. 2. שלב ב': התנעת התהליך הקמת וועדת היגוי לתהליך. 3. שלב ג': הכנת מפרט של המועצה לשדרוג חזות היישובים 4. שלב ד': נטיעות בישובים בשיתוף קק"ל 5. שלב ה': פרסום "קול קורא" של המועצה לישובים. 6. שלב ו': שיפוט תוכניות היישובים שהוגשו ל"קול הקורא", החלטה על תקציב כולל ואופן חלוקתו ליישובים. 7. שלב ז': חיבור מוסדות חינוך לתהליך 8. שלב ח': ביצוע התוכנית לפי סדר העדיפות שנקבע	
עלויות	ייקבעו עם תכנון מפורט
מקורות אפשריים	מימון מועצה, תקציבי פיתוח הרחבות חדשות משרדי ממשלה (תחבורה, תיירות, סביבה)- לפיתוח מדרכות ושבילי אופניים. קק"ל
שותפים אפשריים	קק"ל- נטיעות חדשות בשטחים ציבוריים

שם תכנית הפעולה: תהליך קהילתי לגיבוש קהילה קולטת	
<p style="text-align: right;"><u>רציונל</u> (מדוע יש צורך בתכנית)</p> <p>קיומה של קהילה חזקה ומגובשת הוא בעל השפעה רבה על הצלחתו של תהליך הרחבה במושבים ובמרכזים אזוריים. קהילה חזקה יכולה להיערך כראוי לקליטה של אוכלוסייה חזקה, לתמוך בקליטת משתכנים חדשים ובשילובם ביישוב המורחב ולמצות את הפוטנציאל לפיתוח קהילתי הנובע מכניסת אוכלוסייה חדשה. קהילה קולטת חזקה תורמת לאטרקטיביות היישוב בעיני משתכנים פוטנציאליים. כיום חלק ניכר מקהילות יישובי המרכז והדרום אינן מאוחדות ומגובשות, אינן מוכנות לתהליך הרחבה וקליטת אוכלוסייה חדשה ביישוב ואינן יכולות לתמוך בקליטה. לכן יש מקום להניע ביישובי המרכז והדרום מהלך קהילתי שיכין את הקהילה המקומית לתהליך ההרחבה והקליטה בסיוע מלווה מקצועי/ת מטעם המחלקה לשירותים חברתיים או יועץ/ת חיצוניים.</p> <p style="text-align: right;"><u>מטרות</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מיסוד מחויבות קהילת היישוב לתהליך ההרחבה וקליטה 2. הנעת מעורבות אקטיבית של קהילת היישוב בתהליך הקליטה של משתכנים בהרחבה 	<p style="text-align: right;">מטרות</p>
<p style="text-align: center;"><u>המדדים לבחינת הצלחת הפרויקט</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מספר היישובים בהם נשכר/מונה יועץ/ת מקצועיים ללווי תהליך הכנת הקהילה לקליטה 2. מספר היישובים בדרום ובמרכז בהם הונע תהליך להכנת הקהילה לקליטה 3. קיום דיונים בנושא הקהילתי של צוות ההיגוי המקומי - לפחות אחת לחודש 4. פרסום ביישוב של סיכומי הדיון/תקציר בנושא הקהילתי 5. מספר התושבים הותיקים המשתתפים בפעילות ההכנה הקהילתית לקליטה 6. מספר התושבים הותיקים המשתתפים באירועים עם נקלטים פוטנציאליים <p style="text-align: center;"><u>אבני דרך/יעדי שיפור (לגבי כל מדד)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. השלמת התקשרות עם מלווה מקצועי/ת בתוך חודשיים מהקמת צוות ההיגוי המקומי 2. השלמת תוכנית עבודה להיערכות הקהילתית בתוך חודש מממינוי מלווה מקצועי/ת 3. קיום סבב ראשון מפגשים עם תושבים בתוך חודשיים ממינוי מלווה מקצועי 	<p style="text-align: right;">מדדים</p>
<p style="text-align: right;"><u>תיאור כללי</u></p> <p>צוות ההיגוי היישובי לקידום ההרחבה יניע תהליך להכנת הקהילה המקומית לקליטה.. הצוות ילווה על ידי איש/ת מקצוע מהמחלקה לשירותים חברתיים או יועץ/ת חיצוניים.</p> <p>החלטות הצוות יובאו לאישור ועד האגודה בכל נקודות הצומת המרכזיות. תפקיד הצוות בסיוע המלווה הוא להניע ולהוביל מהלך של הכנת הקהילה המקומית לתהליך הקליטה, גיבוש הסכמות קהילתיות אודות מאפייני הקליטה והשתתפות בפועל בקליטה.</p> <p style="text-align: center;"><u>שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 14. מינוי/שכירת מלווה מקצועי/ת (חודש אחד) 15. גיבוש תוכנית עבודה לתהליך הכנת הקהילה לקליטה (בלווי שולחן הרחבות מועצתי, מחלקה לשירותים חברתיים/יועץ/ת חיצוניים) (חודש אחד). <ul style="list-style-type: none"> ▪ תוכנית העבודה תתייחס לנושאים הבאים: <ul style="list-style-type: none"> - בירור חששות הותיקים מהקליטה - הגדרה משותפת של תועלות ועלויות פוטנציאליות של הקליטה עבור הפרט והקהילה - הגדרת אוכלוסיית היעד - הגדרת יחסי הגומלין בין משתכנים וותיקים ומערך הזכויות והחובות של כל קבוצה - הגדרת מתכונת אירועי קליטה ▪ הפעילויות עם הקהילה יכללו מרכיבים כגון: <ul style="list-style-type: none"> - מפגשים פרטניים עם תת קבוצות לגיוסם לתהליך 	<p style="text-align: right;">תיאור התכנית</p>

<p>- מפגשים ישוביים בהם תיעשה פעילות מונחית להסברת חשיבות ההתגייסות הקהילתית לקידום ההרחבה והקליטה תוך שימוש במגוון אמצעים כמו הצגה, סרט, משחקי סימולציה, הצגת דוגמאות מישובים אחרים וכד'.</p> <p>- אירועים ישוביים במשותף עם נקלטים פוטנציאליים</p> <p>16. ביצוע פעילות קהילתית להכנת הקהילה לקליטה. (כחצי שנה – בהתאם לקצב קידום הפיתוח הפיזי של ההרחבה)</p> <p>17. קיום אירועים משותפים ומפגשים לקהילה הקולטת ולמשתכנים.</p> <p>18. צוות ההיגוי הישובי יפרסם באופן שוטף (לפחות אחת לחודש) עדכונים לקהילה אודות התקדמות הפעילות ותוכניות להמשך.</p>	
<p>שכירת יועץ/ת חיצוניים לביצוע התהליך (במידה ולא יקודם ע"י המחלקה לשירותים חברתיים). כ – 40,000 ₪.</p>	<p>עלויות</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ משרד הרווחה והשירותים החברתיים ▪ משרד החקלאות ▪ שיקום שכונות ▪ מפעם (להכשרה) 	<p>מקורות אפשריים מימון</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ צוות היגוי מקומי לקידום הרחבות ▪ 	<p>גורם ליישום אחראי</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ועד האגודה/ועד מקומי ▪ שולחן הרחבות מועצתי ▪ המחלקה לשירותים חברתיים ▪ משרד הרווחה והשירותים החברתיים 	<p>שותפים אפשריים</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ מהווה פירוט של המרכיב הקהילתי בפרוייקט " צוות היגוי מקומי לקידום הרחבות קהילתיות" ▪ משיק לפרוייקט שולחן הרחבות מועצתי 	<p>ממשק לפרוייקטים נוספים</p>

שם תכנית הפעולה: ועדות קבלה ישוביות – עקרונות פעילות	
	רציונל (מדוע יש צורך בתכנית)
<p>קליטת תושבים בשכונה קהילתית יוצרת פוטנציאל להתחדשות וצמיחה דמוגרפית אך יכולה להוות מקור למתחים ואתגרים פנים קהילתיים. אלו נוגעים לרצון וליכולת לגבש קהילה מתפקדת, בה ותיקים וחדשים חולקים תחושת שייכות וזהות משותפת ולמיון ובחירת תושבים חיצוניים שיגורו בשכונה לצד הקצאת/שיריון מגרשים לבני דור ההמשך. בישובים רבים מופעל הכלי של ועדת קבלה לצורך מיון ובחירת התושבים בשכונת ההרחבה אולם לא תמיד עובר התהליך בצורה שקטה ובשנים האחרונות התרבו המקרים של מועמדים לרכישת מגרשים בשכונות הרחבה שנדחו ע"י ועדות קבלה ישוביות והביאו את הנושא לדיון משפטי.</p> <p>לאור זאת יש חשיבות להיערכות ברמת המועצה ללוי והנחיית ועדות קבלה בישובים ובהמשך לכך לבחירת ומיון אוכלוסיית היעד להרחבה על ידי גוף פורמלי ישובי, הפועל באופן מושכל ומקצועי ובשקיפות.</p>	
	מטרות
<ol style="list-style-type: none"> 1. גיבוש מתווה מועצתי להקמת והפעלת ועדות קבלה בישובים 2. יצירת מנגנון ישובי למיון מושכל של המועמדים להתגורר בשכונות הרחבה 3. גיבוש הסכמות ישוביות לקריטריונים לבחירת אוכלוסייה לשכונת ההרחבה 	
	מדדים
<p style="text-align: center;"><u>המדדים לבחינת הצלחת הפרויקט</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הקמת צוות מועצתי ללוי ועדות קבלה 2. סיום גיבוש מסמכים והנחיות ע"י הצוות בתוך 4 חודשים מהקמתו 3. מספר הישובים בתהליכי הרחבה בהם הוקמו ועדות קבלה 4. אישור האסיפה לקריטריונים למיון מועמדים לשכונה 5. קיום פגישות תדירות של ועדת קבלה ברמת ישוב 	
	תיאור התכנית
<p style="text-align: center;"><u>תיאור כללי</u></p> <p>המועצה האזורית שפיר תקים צוות מועצתי להנחיית והכשרת ועדות קבלה בישובים. בצוות ישתתפו מנכ"ל המועצה, מנהל הפיתוח והתכנון האסטרטגי, מנהל המחלקה לשירותים חברתיים, נציג החטיבה להתיישבות ו 4-2 נציגי ועדים מקומיים בכללם כאלו עם וללא ניסיון בקידום שכונת הרחבה ומיון מועמדים. הצוות יגבש מתווה לפעילות ועדות קבלה בישובים הכולל:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ הרכב ועדת קבלה - יש להקפיד על מספר אי זוגי של חברים ובכללם נציג המועצה ונציג/ת המחלקה לשירותים חברתיים ▪ שלבי עבודת ועדת קבלה. כולל: מינוי הועדה, הכשרת חברי/ות הועדה, הגדרת קריטריונים למיון מועמדים ואישורם על ידי האסיפה, ריכוז פניות מועמדים, מילוי שאלון ופרטים אישיים ע"י המועמדים, אבחון מקצועי (ע"י מכון חיצוני), ראיון אישי, השתתפות המועמדים באירוח/אירוע בישוב כולל דיווח ע"י מארחים/חברים, החלטת ועדת קבלה. ▪ המלצה למספר מכוני מיון חיצוניים לבדיקת התאמת המועמדים. ▪ מתכונת להכשרת חברי ועדות קבלה ישוביות (בנושאים כמו אופן ניהול ראיון, תיעוד המפגשים עם המועמדים, שקיפות, שיתוף פעולה עם צוות ישובי להכנת הקהילה הקולטת וכיוצ"ב) – על ידי נציג/ת המחלקה לשירותים חברתיים. ▪ חומר מנחה: קריטריונים מוצעים למיון מועמדים לשכונות ההרחבה (בהתאמה לקריטריונים שמגדיר מינהל מקרקעי ישראל. בסתיו 2009 כוללים הקריטריונים - בגיר מגיל 18 ומעלה; יחיד או בני זוג; בעל יכולת כלכלית להקמת בית ביישוב, תוך פרק הזמן הקבוע בהסכם הפיתוח עם המנהל; בישוב קהילתי; התאמה לחיי חברה בקהילה מצומצמת, בישוב חקלאי; התאמה לחיי חברה בקהילה. מילוי קריטריון ההתאמה הקהילתית מחייב חו"ד של מכון מקצועי), דוגמא לשאלון למילוי ע"י מועמדים, מתווה לראיון אישי עם מועמדים, דגם תיעוד ראיונות/אירוח של המועמדים. <p>כאשר ישוב מיישובי המועצה יתקרב לשלב שיווק המגרשים בשכונת ההרחבה, הוא יקבל הנחיה דרך שולחן הרחבות מועצתי ובאמצעות המחלקה לשירותים חברתיים בנושא הקמת והפעלת ועדת קבלה ישובית. חברי הועדה הישובית יקבלו הכשרה מצוות</p>	

<p>המחלקה לשירותים חברתיים. .</p> <p><u>שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</u></p> <p>1. הקמת צוות מועצתי להנחיית והכשרת ועדות קבלה בישובים (כארבעה חודשים לפני תחילת שיווק מגרשים במושב הבא המקדם שכונת הרחבה)</p> <p>2. פרסום אודות עבודת הצוות בישובי המועצה</p> <p>3. גיבוש החומרים וההנחיות</p> <p>4. הכנת המחלקה לשירותים חברתיים להכשרת ולווי הועדות הישוביות</p> <p>5. לווי הקמת והפעלת ועדות קבלה בישובים – לפי קצב קידום ההרחבות</p>	
<p><u>לפעילות צוות מועצתי:</u> שירותי משרד במשרדי המועצה</p> <p><u>לפעילות ועדות ישוביות:</u></p> <p>שירותי משרד – במשרדי ועד מקומי/אגודה</p> <p>אירוח ישיבות ועדת קבלה – 500 ש"ח.</p>	<p>עלויות</p>
<p>מועצה, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, החטיבה להתיישבות ועד מקומי/ועד אגודה</p>	<p>מקורות אפשריים מימון</p>
<p>מנהל הפיתוח והתכנון האסטרטגי</p>	<p>גורם ליישום אחראי</p>
<p>שולחן הרחבות מועצתי (לכשיוקם), המחלקה לשירותים חברתיים, יו"ר ועדים מקומיים, החטיבה להתיישבות</p>	<p>שותפים אפשריים</p>
<p>1. אתר ממ"י: הליכי קבלה לישובים קהילתיים ולישובים חקלאיים http://www.mmi.gov.il/Hachlatot/ShowDocFile.asp?misHach=987</p> <p>2. ביקור ביישובים שעברו תהליך קליטה מוצלח</p>	<p>מידע נוסף רלוונטי</p>

שם תכנית הפעולה: שילוב היבטי קהילה וסביבה למשיכת אוכלוסיות חדשות ליישובי הדרום	
רציונל	<p>לצד אבן שמואל הנמצא בעיצומו של תהליך איכלוס השכונה החדשה, לכל יתר יישובי דרום המועצה תכניות הרחבה מאושרות שרק חלק זעיר מהן מוצה.</p> <p>התשתיות הזמינות להרחבה משמשות מנוף לצמיחה דמוגרפית-כמותית. על מנת שאלה יהפכו למנוף התחדשות וצמיחה קהילתית, נדרש להוסיף ממד ערכי ייחודי.</p> <p>הניסיון הקיים ביישובים עירוניים וכפריים (ירוחם, חלק מיישובי עדולם, חלק מיישובי שדות נגב ועוד) – מלמד כי משיכת גרעיני אוכלוסייה בעלי אפיון ייחודי, המעורבים בקהילה ומביאים עימם מטען מקצועי, ערכי וכלכלי, תורם לשדרוג והתחדשות של הקהילה הוותיקה מחד, ומהווה מנוף למשיכת אוכלוסיות איכות חדשות.</p> <p>בבסיס תכנית הפעולה הנוכחית עומדת המדרשה החינוכית-סביבתית ברוח היהדות אותה מעוניינת המועצה לקדם כחלק מהתכנית האסטרטגית הנוכחית.</p> <p>מדרשה זו יכולה לשמש מנוף לגרעין של אוכלוסייה דתית בעלת ידע ועניין בתחומי החינוך הסביבתי והיהודי, ואשר מתגוררת מחוץ למועצה - לעבור ולהתגורר ביישובי הדרום, להיות מעורבים בהקמת, ניהול ותפעול המדרשה, ולהיות מעורבים בקהילות היישובים בהם יתגוררו.</p>
מטרות	<ul style="list-style-type: none"> + משיכת גרעין אוכלוסייה חיצונית איכותי ומעורב להרחבות יישובי הדרום + שדרוג כוח המשיכה של הרחבות יישובי הדרום לאוכלוסייה חיצונית איכותית + הגברת מעורבות התושבים בקהילותיהם + קידום יוזמות סביבתיות, חינוכיות וכלכליות
תיאור התכנית	<p>בהובלת המחלקה לשירותים חברתיים, ועל בסיס הפרוגרמה למדרשה הסביבתית-חינוכית ברוח היהדות, תגובש תכנית פעולה לאיתור ומשיכת גרעין של אוכלוסייה דתית בעלת ידע ועניין בתחומי החינוך הסביבתי ברוח היהדות. קבוצה זו תוביל את תכנון המדרשה ודפוסי פעילותה מול הקהילות המקומיות וקהל יעד חיצוני, ותקושר עם יישובים רלבנטיים בדרום המועצה.</p> <p>תכנית הפעולה של הקבוצה, בהובלת המחלקה לשירותים חברתיים תתמקד בתחומים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> + הפעילויות במסגרת המדרשה ומסגרת תפעולה וניהולה + מעורבות הגרעין בפעילות קהילתית בתחומי החינוך הסביבתי והפיתוח הקהילתי + "שיווק" הרחבות היישובים לאוכלוסיות איכות נוספות + ייזום פרויקטים כלכליים מקיימים ביישובי הדרום היכולים להשתלב בפעילות המדרשה ו/או התיירות הכפרית <p>שלבי ביצוע ולוחות זמנים:</p> <ul style="list-style-type: none"> + לימוד הניסיון מכניסת גרעינים דומים ליישובים כפריים בפריפריה והפקת לקחים לתהליך ביישובי הדרום + איתור גרעינים רלבנטיים – בסיוע גורמים קיימים דוגמת תנועת אור והחטיבה להתיישבות, מדרשות של האוכלוסייה הדתית, מכינות צבאיות וכיו"ב + איתור יישובים בהם תוכל הקבוצה להתגורר ויצירת קשר ואמון בין הקבוצה להנהגת היישובים והקהילה + שילוב הגרעין בגיבוש הפרוגרמה למדרשה + הקמת פורום משותף לגרעין, למועצה, ליישובים לחשיבה על פעילויות משלימות בתחומי הקהילה, הסביבה, החינוך הסביבתי ומשיכת אוכלוסיות יעד + גיבוש תכניות פעולה מפורטות לביצוע – תהליך איכלוס הגרעין ואוכלוסיות נוספות, פרויקטים קהילתיים, פרויקטים כלכליים וכיו"ב
עלויות	40,000 ₪
מקורות אפשריים	מימון משרד הרווחה והשירותים החברתיים מועצה יישובים קרנות

מנהל המחלקה לשירותים חברתיים	גורם ליישום אחראי
משרדי ממשלה – החקלאות ופיתוח הכפר, הרווחה והשירותים החברתיים, הגנת הסביבה, התיירות מחלקות המועצה – חינוך, תיירות, הנדסה	שותפים אפשריים
פרויקט משלים לפרוגרמה למדרשה סביבתית – חינוכית באבן שמואל	ממשק לפרויקטים נוספים

התכנית האסטרטגית לפיתוח כלכלי ובר קיימא מציבה מסגרת מדיניות לפיתוח ושורה של כלים ותכניות פעולה ליישומה.

ייחודה של התכנית במציאת השילוב בין פיתוח כלכלי ושימור וטיפוח סביבתי. הבסיס לכך נעוץ בראיית החקלאות והשטחים הפתוחים כנכס העיקרי של המועצה ולכן שימורם וטיפוחם הוא תנאי להנעת פיתוח כלכלי הנשען על מרכיבים אלו, ואשר מיועד לתועלת התושבים, היישובים והמועצה.

גישת התכנון האסטרגי יוצרת פלטפורמה לקידום שותפיות המתגבשות במהלך התכנון וממשיכות לשלבי היישום, ומקנה ממד של גמישות אשר איפשרה למועצה להניע תהליכי קידום של פרויקטים ותכניות פעולה החל משלבי התכנון המוקדמים. יכולה זו של המועצה העניקה לתכנית ממד מעשי ותרמה לביסוס והרחבת השותפויות.

תהליכי השינוי ניכרים במועצה, והתכנית יוצרת את הפלטפורמה והמסגרת להמשך חלחול תפיסת הקיימות, והעמקת ההתנהלות לאורה של תפיסה זו בתוך המועצה ובממשקים של המועצה עם השלטון המרכזי ורשויות מקומיות שכנות.

נספחים

נספח מס' 1: מאפייני שכר ותעסוקה

נספח מס' 2: מפגעים סביבתיים.

נספח 3: הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות ההתיישבות והכפר - אגף תכנון כפרי אזורי

נספח 4: החלטת הועדה הבינמשרדית לאישור התכנית

נספח 5: החלטת מליאת המועצה על אישור התכנית

נספח מס' 1: מאפייני שכר ותעסוקה

1. השכירים

1.1 מספר השכירים ומגמות שינוי

מספר השכירים במועצה האזורית שפיר גדל בהתמדה בשנים 2000-2005. שיעור הגידול בתקופה זו עומד על כ-39%, לעומת 26% בכלל המועצות האזוריות. שיעור הגידול במרכז שפירא בתקופה זו כמעט כפול ועומד על כ-67%. שליש מהשכירים שנוספו למועצה בתקופה זו (266 מתוך 796) הם ממרכז שפירא בו התגוררו רק 24% מאוכלוסיית המועצה ב-2005.

השכירים במועצה היוו בשנת 2005 כ-60% מאוכלוסיית המועצה בגילאי עבודה (20-64). שיעור הגידול באוכלוסיית השכירים גבוה פי 3 [!] משיעור גידול האוכלוסייה בגילאי עבודה (20-64) שעמד על כ-13% בתקופה זו. ההסבר לכך טמון בגידול האוכלוסייה המתמשך במרכז שפירא, גידול שהוא בקצב גבוה יותר משיעורי גידול האוכלוסייה במועצה, וכולל אחוז ניכר של שכירים.

לוח 1: מספר השכירים

מרכז שפירא		מועצה אזורית שפיר		מועצות אזוריות	
מס' השכירים	גודל אוכלוסייה	מס' השכירים	גודל אוכלוסייה	מס' השכירים	
400	2,500	2,037	8,100	179,626	2000
628		2,604	8,300	211,892	2001
685		2,780	8,500	220,202	2002
557	2,798	2,350	8,600	206,722	2003
622	2,910	2,517	8,800	213,419	2004
666	2,973	2,833	9,000	226,667	2005
66.5%	19%	39.1%	11.1%	26.2%	שיעור שינוי 2005-2000

מקור נתוני אוכלוסייה: למ"ס - קובץ הישובים שנים נבחרות, הרשויות המקומיות בישראל - שנים נבחרות

1.2 שכר השכירים

מאז תחילת העשור ניכר כי רמת ההכנסה של שכירים במועצה האזורית שפיר נמוכה משמעותית מרמת ההכנסה הממוצעת בכלל המועצות האזוריות. בשנת 2005 הגיע השכר החודשי הממוצע בשפיר לכ-78% ביחס לממוצע המועצות האזוריות.

רמת ההכנסה של שכירים במרכז שפירא גבוהה בכ-50% בהשוואה לכלל אוכלוסיית המועצה. משמעות היא שרמת השכר של שכירים ביתר יישובי המועצה נמוכה עוד יותר ביחס לממוצע המועצות האזוריות שכן השכירים תושבי מרכז שפירא 'מושכים' את הממוצע המועצתי כלפי מעלה. השכר הממוצע במרכז שפירא גבוה גם ביחס לממוצע היישובים העירוניים בישראל (6,296 ₪ בשנת 2005). נתונים אלו מעידים הן על חוזקה הכלכלי של אוכלוסיית מרכז שפירא והן על הבידול בינה לבין שאר אוכלוסיית המועצה.

לוח 2: ההכנסה החודשית הממוצעת של שכיר במשך השנה¹²

שפירא ביחס לשפיר % מרכז	מרכז שפירא	% שפיר ביחס למועצות אזוריות	שפיר	מועצות אזוריות	
155.0	6,977	78.4	4,501	5,740	2000
151.3	8,086	85.1	5,345	6,283	2001
151.6	8,355	83.5	5,510	6,598	2002
147.6	7,356	78.3	4,983	6,363	2003
139.4	7,337	81.0	5,262	6,497	2004
149.1	7,960	77.9	5,337	6,850	2005
	14.1%		18.6%	19.3%	שיעור שינוי 2005-2000

לוח 3: אחוז השכירים המשתכרים עד שכר מינימום

מרכז שפירא	שפיר	מועצות אזוריות	
40.5	41.3	29.9	2000
29.5	37.8	29.3	2001
28.6	45.4	39.8	2002
40.0	50.4	44.6	2003
35.4	46.8	42.7	2004
33.9	42.2	34.4	2005
-16.3	2.2	15.1	אחוז שינוי 2005-2000

ניתוח נתוני האוכלוסייה החלשה ביותר - זו המשתכרת עד שכר מינימום, מצביע על מגמת גידול קלה בשפיר לעומת מגמת גידול משמעותי בכלל המועצות האזוריות. ניכר כי התרומה העיקרית לגידול המתון בלבד במועצה נובעת מהירידה בשיעור המשתכרים עד שכר מינימום במרכז שפירא.

יחד עם זאת, הצלבת נתונים אלה עם רמת השכר הממוצעת הגבוהה במרכז שפירא משמעותה יישוב מקוטב מבחינת רמת השכר - כשני שלישי השכירים משתכרים שכר גבוה מאוד וכשליש משתכרים עד שכר מינימום.

לוח 4: שיעור השינוי השנתי בהכנסה החודשית הממוצעת של שכירים

מרכז שפירא	שפיר	מועצות אזוריות	
57.0	27.8	18.0	2001-2000
9.1	6.8	3.9	2002-2001
-18.7	-15.5	-6.1	2003-2002
11.7	7.1	3.2	2004-2003
7.1	12.6	6.2	2005-2004

התנודתיות השנתית בשכר בשפיר גבוהה משמעותית (בד"כ בשיעורים כפולים) ממוצע המועצות האזוריות, כלומר השינויים באזור מאופיינים בעוצמות גבוהות בהשוואה ליתר המרחב הכפרי. במרכז שפירא שיעור השינוי גבוהים אף מאלה שבכלל המועצה (למעט ב-2005). עוצמות השינויים הגבוהות כרוכות ככל הנראה בשילוב שבין המאפיינים הסוציו אקונומיים של האוכלוסייה לבין מאפייני היצע התעסוקה באזור, אולם לא ניתן על סמך המידע הקיים לזהות מאפיינים אלו.

¹² ההכנסה השנתית חלקי 12 חודשים (גם אם בפועל חלקם עבדו רק מספר חודשים בשנה)

1.3. משך העבודה

בשנת 2005, שני שליש מהשכירים במועצה האזורית שפיר עובדים ברציפות 12 חודשים בשנה. כשליש אינם יציבים בעבודתם - הם עובדים רק חלק מחדשי השנה והממוצע הוא פחות מ-10 חודשים, כלומר עובדים בעבודות זמניות או מפוטרים/מתפטרים במהלך השנה.

מספר חודשי העבודה הממוצע בשפיר בשנת 2005 נמוך מעט בהשוואה לממוצע המועצות האזוריות אולם שיעור המועסקים 12 חודשים בשנה נמוך משמעותית בהשוואה לשיעור בכלל המועצות האזוריות. הדבר נובע משיעור גבוה של מועסקים עד 5 חודשים בלבד במשך השנה (כ-19% בשפיר לעומת כ-15% בכלל המועצות האזוריות), כלומר מועסקים בעבודות מזדמנות.

השכירים במרכז שפיר יציבים יותר בעבודתם בהשוואה לכלל המועצה - מספר חודשי העבודה הממוצע גבוה יותר ושיעור המועסקים 12 חודשים בשנה גבוה ביחס לממוצע בכלל המועצה.

לוח 5: מספר חודשי עבודה ממוצע במשך השנה ושיעור העובדים 12 חודשים בשנה

שיעור המועסקים 12 חודשים בשנה			מספר חודשי עבודה ממוצע במשך השנה			
שפירא	שפיר	מועצות אזוריות	שפירא	שפיר	מועצות אזוריות	
56.5	59.9	65.9	9.1	9.4	10.0	2000
65.8	63.1	66.8	10.0	9.7	10.1	2001
70.9	64.6	67.0	10.2	9.8	10.1	2002
61.6	58.0	65.1	9.4	9.5	9.9	2003
63.8	61.3	65.3	9.7	9.6	9.9	2004
66.1	57.6	64.5	9.8	9.6	9.9	2005

1.4. שכר לפי מין

קיימים פערים גדולים בין שכר גברים ונשים במועצה האזורית שפיר, אם כי הפער הולך ומצטמצם (בשונה מהמגמה בכלל המועצות האזוריות בה שכר גברים גדל בשיעור גבוה משכר נשים). ב-2005 אישה בשפיר מרוויחה 57% מגבר (לעומת 53% בשנת 2000)

רמת ההכנסה של גברים בשפיר נמוכה בהשוואה לכלל המועצות האזוריות (שכר גברים בשפיר מהווה 77.5% משכר הגברים בכלל המועצות האזוריות ב-2005) והפער מול כלל המועצות האזוריות גדל בשנים 2000-2005.

רמת ההכנסה של נשים נמוכה גם היא בהשוואה לכלל המועצות האזוריות (שכר ממוצע של נשים שכירות בשפיר מהווה 79.5% משכר נשים בכלל המועצות ב-2005), אם זאת לאורך התקופה הפער מול המועצות האזוריות מצטמצם במידת מה.

רמת ההכנסה של גברים ונשים במרכז שפירא גבוהה משמעותית ביחס לכלל המועצה. שכר גברים במרכז שפירא גבוה בכ- 61% בהשוואה לכלל המועצה ושכר נשים בכ-36%. שיעור הגידול בהכנסת נשים במרכז שפירא גבוה משמעותית מהשיעור בכלל המועצה כלומר, עיקר הצמצום בפערי השכר בקרב נשים מקורו במרכז שפירא כך שניתן להניח כי הפערים לא הצטמצמו ואולי אף גדלו ביתר יישובי המועצה.

לוח 6: שכר חודשי ממוצע במשך השנה לפי מין

נשים			גברים			
מרכז שפירא	שפיר	מועצות אזוריות	מרכז שפירא	שפיר	מועצות אזוריות	
3,740	3,104	4,140	9,995	5,833	7,273	2000
5,121	3,915	4,719	11,185	6,770	7,828	2001
5,327	4,047	4,843	11,689	6,977	8,331	2002
4,200	3,340	4,505	10,262	6,545	8,122	2003
5,152	4,035	4,854	9,904	6,540	8,174	2004
5,347	3,923	4,933	10,961	6,820	8,789	2005
0%43.	26.4%	19.2%	9.7%	16.9%	20.9%	שיעור שינוי 2005-2000

2. העצמאים

2.1 מספר המבוטחים העצמאים

מספר העצמאים במועצה גדל ב-13% בשנים 1999-2005, בדומה לשיעור הגידול בכלל המועצות האזוריות. מספר העצמאים במרכז שפירא כמעט הכפיל את עצמו אולם מבחינה מספרית, תוספת העצמאים במרכז שפירא מהווה רק כ-20% מתוספת העצמאים בכלל המועצה, כך שעיקר תוספת העצמאים מקורה ביתר יישובי המועצה.

לוח 7: מספר המבוטחים העצמאים

מרכז שפירא	שפיר	מועצות אזוריות	
24	103*	21,751	2000
36	324	21,665	2001
40	317	21,478	2002
42	329	22,722	2003
43	327	23,768	2004
46	340	24,678	2005
91.7%	230.1%*	13.5%	שיעור שינוי 2005-2000

* נתון שגוי במקור ככל הנראה. בשנת 1999 היו 301 עצמאים במועצה. שיעור הגידול 1999-2005 הוא 13%

2.2 רמת ההכנסה של עצמאים

רמת ההכנסה של עצמאים נמוכה בהשוואה לכלל המועצות האזוריות, אולם הפער הולך ומצטמצם. ההכנסה השנתית הממוצעת בשנת 2005 בשפיר מהווה 85% בהשוואה למועצות האזוריות.

בעוד ההכנסה החודשית הממוצעת של עצמאים במועצות האזוריות צמחה בשיעור של 4% בשנים 2005-2000, בשפיר ההכנסה צמחה בשיעור כמעט כפול. הכנסת עצמאים במרכז שפירא אמנם גבוהה בכ-16% ביחס לכלל המועצה, אולם שיעור השינוי במרכז שפירא בתקופה הנדונה הוא שלילי (כ-1%) לעומת גידול חיובי בכלל המועצה – מה שמצביע על גידול גבוה יותר בהכנסת עצמאים ביתר יישובי המועצה וצמצום הפער מול מרכז שפירא.

ההכנסה הממוצעת של עצמאים בשפיר גבוהה מההכנסה הממוצעת של שכיר ב-2005 (5,608 ₪ לעצמאי לעומת 5,337 ₪ לשכיר – 5% פער) בעוד בכלל המועצות האזוריות רמת ההכנסה של שכירים גבוהה משל עצמאים (6,640 ₪ לעצמאי לעומת 6,850 ₪ לשכיר ב-2005). גם במרכז שפירא, ההכנסה הממוצעת של שכיר גבוהה בכ-22% מההכנסה הממוצעת של עצמאי.

לוח 8: ההכנסה השנתית הממוצעת של עצמאים

מרכז שפירא	שפיר	מועצות אזוריות	
6,561	5,209	6,382	2000
6,823	5,741	6,565	2001
7,462	5,912	6,219	2002
6,539	5,026	5,919	2003
7,162	5,026	6,293	2004
6,504	5,608	6,640	2005
-0.9	7.7	4.0	שיעור שינוי 2005-2000

לוח 9: אחוז העצמאים המשתכרים עד מחצית השכר הממוצע

מרכז שפירא	שפיר	מועצות אזוריות	
20.8	50.5	47.1	2000
30.6	50.6	47	2001
30	48.9	47.8	2002
35.7	51.7	48.6	2003
37.2	55	48.1	2004
47.8	51.5	46.5	2005
129.8	2.0	-1.3	אחוז שינוי 2000-2005

אחוז העצמאים בעלי רמת ההכנסה הנמוכה ביותר גדל בשיעור קל בשפיר, לעומת ירידה קלה בגלל המועצות האזוריות. יחד עם זאת, ניכר כי התרומה העיקרית לגידול בשיעור העצמאים בעלי הכנסה נמוכה נובעת מהגידול המשמעותי (פי 1.3) בשיעור העצמאים בעלי הכנסה נמוכה מאוד במרכז שפירא. הצלבת נתוני הגידול ברמת ההכנסה עם שיעור העצמאים בעלי השכר הנמוך מאוד (עד מחצית השכר הממוצע) מצביעה דוקא על גידול ברמת ההכנסה של העצמאים ביישובי המועצה הותיקים. הכפלת מספר העצמאים במרכז שפירא בשנים 2000-2005 הובילה ככל הנראה לגידול במספר העצמאים ברמות הכנסה נמוכות מאוד.

3. המשפחות

3.1 משפחות עובדים

משפחות העובדים נחלקות למשפחות של עובדים יחידים (משפחות חד הוריות או של רווקים, גרושים ואלמנים) ומשפחות עובדים ללא יחידים (בהן יש שני בני זוג מבוגרים). שיעור משפחות יחידים במועצה האזורית שפירא צמח בכ-21% בשנים 2000-2005. זהו שיעור נמוך יחסית לממוצע המועצות האזוריות. במרכז שפירא שיעור הגידול במשפחות עם יחידים הוא יותר מכפול בהשוואה לכלל המועצה, כך שהגידול ביתר יישובי המועצה הנו בשיעור קטן מהממוצע בכלל המועצה ונמוך עוד יותר בהשוואה לגידול במועצות האזוריות.

שיעור המשפחות בהן שני בני זוג גדל במועצה בשיעור גבוה משיעור המשפחות עם יחידים. קצב הגידול גבוה ביחס לקצב הגידול בכלל המועצות האזוריות. במרכז שפירא שיעור הגידול בקרב שני סוגי המשפחות דומה וגבוה ביחס לכלל המועצה.

משפחות עם יחידים מהוות 27% מכלל המשפחות במועצה. במרכז שפירא משפחות עם יחידים מהוות 40% מכלל המשפחות. יתכן וגידול זה נובע מכניסת משפחות חד הוריות מיישובים סמוכים למרכז שפירא.

לוח 10: מספר משפחות עובדים לפי סוג

משפחות ללא יחידים			משפחות יחידים			
מרכז שפירא	שפיר	מועצות אזוריות	מרכז שפירא	שפיר	מועצות אזוריות	
250	1,208	91,812	106	849	68,370	2000
340	1,332	99,434	130	956	78,607	2001
353			125	1,028	82,779	2002
342	1,334	102,242	116	911	80,934	2003
360	1,393	109,980	128	919	82,510	2004
362	1,526	108,983	154	1,026	88,367	2005
44.8%	26.3%	18.7%	45.3%	8%.20	29.2%	שיעור שינוי 2005-2000

3.2 הכנסת משפחות עובדים

הכנסותיהן של משפחות עובדים יחידים נמוכות במידה ניכרת בהשוואה למשפחות בהן שני בני זוג בוגרים הן בכלל המועצות האזוריות הן בשפיר ובמרכז שפירא. ב-2005, הכנסת משפחה עם שני בני זוג גבוהה כמעט פי 5!! בשפיר ופי 6.5 במרכז שפירא מהכנסת משפחת עובדים יחידים.

יותר מכך, בעוד הכנסת משפחות 'רגילות' בשפיר גדלה ב-26% בשנים 2000-2005, הכנסת משפחת עובדים יחידים קטנה בכ-9%, כך שהפער הולך וגדל לאורך השנים. הפער בהכנסות משפחות יחידים ביחס למשפחות ללא יחידים גדל גם בכלל המועצות האזוריות אולם בשפיר הגידול בפער הוא משמעותי ביותר מאחר ובכלל המועצות האזוריות הכנסת משפחות יחידים גדלה, אך בשיעור נמוך בהשוואה למשפחות עובדים ללא יחידים.

על בסיס נתוני 2005 - רמת ההכנסה של משפחת עובדים יחידים בשפיר מהווה רק 62% מההכנסה הממוצעת של משפחה דומה בכלל המועצות האזוריות; רמת ההכנסה של משפחת עובדים ללא יחידים מהווה 77% מהממוצע בכלל המועצות האזוריות. בהתייחס לכך שרמת ההכנסה של עובד שכיר בשפיר ב-2005 היא 78% מהממוצע בכלל המועצות האזוריות והכנסת העובד העצמאי היא 85%, אנו רואים כי מצבן היחסי של משפחות עם עובדים יחידים הוא הקשה ביותר.

רמת ההכנסה של משפחות ללא עובדים יחידים במרכז שפירא גבוהה בכ-50% בהשוואה לכלל המועצה, כלומר מרכז שפירא 'סוחב' את הממוצע המועצתי כלפי מעלה באופן משמעותי. יחיד עם זאת, שיעור הגידול במועצה בתקופה הנדונה גבוה משיעור הגידול במרכז שפירא כך שהפער נמצא במגמת צמצום.

רמת ההכנסה של משפחות עובדים יחידים במרכז שפירא נמוכה אפילו מהממוצע המועצתי, אם כי רמת ההכנסה של משפחות אלה במרכז שפירא הולכת וגדלה, בעוד במועצה היא הולכת ומצטמצמת. נתון זה מצביע על כניסה של משפחות חלשות למרכז שפירא - היישוב 'החזק' במועצה ועל פערים כלכליים בקרב תושביו. מכאן ניתן ללמוד כי ממוצע ההכנסה הנמוך של משפחות שכירים יחידים בשפירא, מטה כלפי מטה את ממוצע ההכנסה הכולל של שכירים ביישוב.

לוח 11: הכנסה חודשית ממוצעת של משפחות עובדים

משפחות עובדים ללא יחידים			משפחות עובדים יחידים			
מרכז שפירא	שפיר	מועצות אזוריות	מרכז שפירא	שפיר	מועצות אזוריות	
12,734	8,485	11,738	1,690	2,637	3,580	2000
15,745			2,002	3,009	3,850	2001
17,080	11,245	13,955	2,763	3,174	3,910	2002
13,452	9,490	12,656	2,564	2,983	3,696	2003
13,683	9,998	12,996	2,264	2,980	3,678	2004
15,289	10,691	13,955	2,347	2,410	3,868	2005
20.1	26.0	18.9	38.9	-8.6	8.0	שיעור שינוי 2005-2000

- מגמות השינוי במאפייני השכר והתעסוקה מצביעות על מספר כיווני פעולה אפשריים:
- הגדלת מספר העובדים העצמאים. למרות שרמת ההכנסה של העצמאים במועצה נמוכה בהשוואה לכלל המועצות האזוריות, הכנסתם גבוהה משל המועסקים השכירים (למעט במרכז שפירא המאופיין בשכירים בעלי הכנסות גבוהות יחסית). מתוך כך ניתן להניח כי גידול במספר העצמאים – באמצעות עידוד הזימות והגדלת הנגישות למנגנוני התמיכה ביזמים - יתרום להעלאת רמת ההכנסה. במקביל, יש 'לתחזק' ולטפח את העצמאים הקיימים.
  - הגדלת ההכנסה של שכירים, עצמאים ומשפחות, בדגש מיוחד על הגדלת ההכנסה של משפחות עובדים בודדים ושל נשים. המועסקים במועצה מגיעים לרמת הכנסה נמוכה בהשוואה לכלל המועצות האזוריות ורמת היציבות בתעסוקה נמוכה בהשוואה לכלל המועצות. שדרוג הכישורים והיכולות התעסוקתיות של המועסקים והרחבת היצע הזדמנויות התעסוקה, יתרמו להעלאת רמת ההכנסה. במסגרת זו יש צורך לפתח כלים ייעודיים לנשים ולמשקי בית של בודדים (שהם ברובם, בד"כ, נשים). כמו כן, יש מקום להתייחס לקיטוב ברמות ההכנסה במרכז שפירא.
  - הגדלת מספר המועסקים ורמת היציבות בתעסוקה. מספר המועסקים במועצה גדל בשיעור זהה לגידול האוכלוסייה בגילאי עבודה. מכאן, לא חל צמצום בהיקף האוכלוסייה בלתי מועסקת. במקביל, שיעור גבוה יחסית לכלל המועצות האזוריות מועסק רק במשך חלק מתקופת השנה. גיבוש כלים כלכליים וקהילתיים לעידוד התעסוקה ולשמירת היציבות בעבודה, יצמצם את התלות במערכות הרווחה ויגדיל את רמת ההכנסה. במקביל, יש לנקוט צעדים שיבטיחו שיעורי תעסוקה גבוהים בקרב האוכלוסייה העתידה להגר למועצה בשנים הקרובות.

נספח מס' 2: מפגעים סביבתיים.

אתרים קיימים לקרינה סלולארית

שם החברה	ישוב	כתובת	סוג האתר	היתר	עוצמת קרינה-מיקרו וואט לסמ"ר	% מסך החשיפה שקבע ארגון הבריאות העולמי
סלקום	מ.א. שפיר	צומת פלוגות	תורן קרקעי	יש היתר	קטן מ-2	קטן מ-0.5
סלקום	מושב עזה	בין צומת פלוגות לקריית גת דרום	תורן קרקעי	יש היתר	0.06	0.02
פלאפון	משואות יצחק	קיבוץ משואות יצחק.	אתר זעיר פנימי	יש היתר	0.4	0.09
סלקום	משואות יצחק	בכניסה ליד הלולים	תורן קרקעי	יש היתר	קטן מ-2	קטן מ-0.5
פלאפון	משואות יצחק	ליד ממערב למושב הלולים	תורן קרקעי	יש היתר	קטן מ-2	קטן מ-0.5
פרטנר	משואות יצחק	משואות יצחק	תורן קרקעי	יש היתר	1	1 0.2
פרטנר	נועם	מושב נועם	תורן קרקעי	יש היתר	0.11	0.02
פרטנר	עזה	כביש 40 בין פלוגות לעזה	תורן קרקעי	אין היתר	0.3	0.07
סלקום	עזה	מושב עזה	תורן קרקעי	יש היתר	קטן מ-1	קטן מ-0.2
פרטנר	עזה	עזה	תורן קרקעי	יש היתר	0.03	0.01
פרטנר	אתר דרך	צומת פלוגות	תורן קרקעי	יש היתר	0.01	0.09
פרטנר	זרחיה	מושב זרחיה	תורן קרקעי	יש היתר	0.03	0.13
פרטנר	זרחיה	מושב זרחיה	תורן קרקעי	יש היתר	0.5	0.05
סלקום	מ.א. שפיר	צומת פלוגות	תורן קרקעי	יש היתר	קטן מ-4	קטן מ-0.6

אתרים מתוכננים לקרינה סלולארית

מספר סימוכין	תאריך	חברה	רשות	ישוב	מספר האתר	X	Y	כתובת ותאור
40780	18/04/07	פרטנר	שפיר	בית ניר	TS0414B	176670	614863	צומת פלוגות
39061	15/02/07	מירס	שפיר	משואות יצחק	6141	169803	622007	במשואות יצחק
44135	19/07/07	פרטנר	שפיר	נועם	SO5295B	181160	608966	נועם
44863	15/08/07	פרטנר	שפיר	פלוגות	SO5280B	176187	612969	בין עזה לפלוגות
44086	19/07/07	פלאפון	שפיר	צומת שלוה	830199	177116	608858	בצומת איתן צמוד לכביש 40
48266	08/11/07	מירס	שפיר	קרית גת	6259	176733	611693	צומת קרית גת דרום (נייד זמני)
40895	18/04/07	פלאפון	שפיר	שלוה	830199	177256	608894	בכניסה למושב

אתרים העוברים את סף החשיפה לקרינה אלקטרומגנטית

תוצאה	מקום	ישוב
15 מילגאוס	רפת הרשקוביץ מתחת לקו מתח עליון 161	מושב שפיר
1 מילגאוס	בית משפ' פרג'ון מתחת לקו מתח עליון 161	מושב איתן
16 מילגאוס	חלקה ב' משפ' פרג'ון	מושב איתן

מיפוי ופוטנציאל מפגעי יתושים במוא"ז שפיר¹³

קביעות	פוטנציאל המפגע	מקור המפגע	סוג המזיק	ישוב
קבוע	קשה	שפך נחל גוברין	זחלי יתושים ויתושים בוגרים	מרכז שפיר, שפירא יצחק, עין צורים
קבוע	קשה	נחל לכיש	זחלי יתושים ויתושים בוגרים	מרכז שפירא
קבוע	קשה	נחל שלוה	זחלי יתושים	זבדיאל
קבוע	בינוני	בריכת חמצון	זחלי יתושים	זבדיאל
קבוע	בינוני	בריכת חמצון	זחלי יתושים ויתושים בוגרים	קוממיות
קבוע	בינוני	בריכת חמצון	זחלי יתושים	עוזה
מזדמן	קשה	גלישות ממאגר אבן שמואל	זחלי יתושים	אבן שמואל
מזדמן	קל	מאגר אבן שמואל	זחלי יתושים	אבן שמואל
קבוע	קשה	בריכת חמצון	זחלי יתושים	שלוה
קבוע	קשה	תעלה ליד המושב	זחלי יתושים ויתושים בוגרים	איתן
קבוע	קשה	בריכת חמצון	זחלי יתושים ויתושים בוגרים	איתן
קבוע	קשה	בריכת חמצון	זחלי יתושים ויתושים בוגרים	נועם

נספח 3: הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות ההתיישבות והכפר - אגף תכנון כפרי אזורי: פיתוח תיירות כפרית וחקלאית

פיתוח אתרי תיירות כפרית / חקלאית

חלקה א'

- ❖ חלקה א' היא חלק מהנחלה המיועדת בתוכנית תקפה למגורים, מבני משק וכן לעיבוד חקלאי ראשוני.
- ❖ שטח חקלאי בחלקה א' – שטח מתוך חלקה א' של הנחלה המיועד בתוכנית המאושרת לחקלאות ולשימושים נוספים המוגדרים במסמך זה.

מיזמים תיירותיים חקלאים מומלצים בחלקה א'

עיבוד תוצרת חקלאית

מבנים ומתקנים המשמשים לטיפול ועיבוד תוצרת חקלאית, כפעילות משלימה לפעילות החקלאית. לדוגמא: יקב, בית בד, מחלבה, מגבנה, יבוש תבלינים, שמנים ארומטיים, ריבות, פירות מיובשים, מיצים, תמציות וכו'.

על מפעל לעיבוד תוצרת חקלאית בהיקף קטן (להלן: "מפעל בוטיק") יחולו הכללים הנהוגים לגבי מבנים חקלאיים, ומיקומו יכול שיהיה בשטח המגורים או צמוד דופן לשטח בנוי ביישוב, בחלקה א' או בחלקה ב', כשגודל המבנים יוגבל לפעילות המשק הבודד.

גודל המבנה של מפעל בוטיק יהיה עד 250 מ"ר כולל משרד ושירותים, מרכז מבקרים וחנות ממכר. במושב תיירותי יותר מיקום "מפעל בוטיק לעיבוד תוצרת חקלאית" גם בשטח חקלאי בתחום 4 דונם שבראש חלקה א'.

מפעל אחר לעיבוד תוצרת חקלאית – מבנה בשטח גדול יותר (עד 500 מ"ר) לא ייחשב מפעל בוטיק ומיקומו יותר בתחום שטח המגורים בחלקה א', בכפוף לכך שנפח הפעילות הנדרשת בו לא יפגע באיכות החיים בנחלה, או בסמוך לה. היקף הפעילות של מפעל זה יוגבל עפ"י הנחיות משרד החקלאות.

תיירות חקלאית

תיירות זו כוללת פתיחת המשק החקלאי לביקורי קהל. מדובר בפעילות חקלאית לכל דבר, אשר נלווה לה היצע תיירותי כגון: רדיית דבש במכוורת, גידול פירות אקזוטיים, משתלה לריבוי ייחורים וגידול צמחים, גידול קטוסים וצמחים מיוחדים, גידול תבלינים וצמחי מרפא, שיתוף המבקרים בקטיף פרי או פרחים, וכן גידול בעלי חיים מיוחדים כמוקד למשיכת מבקרים: ציפורים, דגי נוי, וכד'.

קליטת המבקרים תיעשה ב"מרכז מבקרים" בתחום שטח המגורים, שיכלול שטחי התכנסות, תצוגה ומכירה, שירותים ומחסן בשטח עד 150 מ"ר. במושב תיירותי אפשר שמרכז מבקרים יוקם גם בשטח החקלאי שבתחום 4 דונם שבראש הנחלה, ובלבד שהם בחלקה א', או צמוד דופן לשטח בנוי ביישוב, בחלקה א' או בחלקה ב'.

תיירות כפרית

מבנים ומתקנים לשימושים תיירותיים, המשתלבים כפעילות נוספת במשק החקלאי. מדובר על עסקים קטנים המנוהלים ע"י המתישב, באווירה כפרית שקטה ובמגע עם טבע, מסורת ומנהגים אתניים כדלקמן:

- ❖ חדרי אירוח – עד 40 מ"ר ליחידה על פי הנחיות משרד התיירות, בכמות שתיקבע בתוכנית מפורטת בתחום שטח המגורים. במושב תיירותי יותר מיקום חדרי אירוח בתחום 4 דונם שבראש חלקה א'.
- ❖ מסעדה – עד 100 מ"ר, בתחום שטח המגורים. במושב תיירותי – עד 150 מ"ר. במושב תיירותי יותר מיקום מסעדה בתחום 4 דונם שבראש חלקה א'.
- ❖ שירותי בילוי ונופש לגיוון שהות האורחים במקום (ספא, חדר התכנסות, חדר כושר וכו') עד 100 מ"ר בתחום שטח המגורים. במושב תיירותי יותר שירותי בילוי ונופש בשטח עד 150 מ"ר, בתחום 4 דונם שבראש חלקה א'.

❖ מכירה של תוצרת שעיקרה בזיקה לפעילות החקלאית של הישוב בשטח עד 50 מ"ר, בתחום שטח המגורים. במושב תיירותי יותר גם כחלק ממרכז מבקרים או כחלק ממפעל בוטיק.

❖ גלריה וסדנאות אומן – בגודל עד 100 מ"ר, בתחום שטח המגורים. במושב תיירותי עד 150 מ"ר, בתחום 4 דונם שבראש חלקה א'.

מקצועות חופשיים, שירותי רווחה וחינוך של המתיישב

הכוונה למבנה המשמש את עיסוקו של המתיישב במקצועות כגון: אדריכל, שמאי, חוקר, יועץ כלכלן, עורך דין, מהנדס, הנדסאי, טכנאי וכו'. שטח המשרדים עד 120 מ"ר. כמו כן, מבנים ומתקנים לשירותי רווחה וחינוך כגון: גן ילדים, פעוטון, מעון יום, צהרון ומעון קשישים. עד 120 מ"ר. שירותים אלו יוכלו להתקיים בצמוד לבית המגורים, או במבנה נפרד בתחום שטח המגורים.

הוראות כלליות

❖ סך השטח הכולל (עיקרי ושירות) שיוקצה לכל שימושי פל"ח בחלקה א' לא יעלה על 500 מ"ר, לרבות מפעלים לעיבוד תוצרת חקלאית, מבנים לשירותי תיירות כפרית וחקלאית ומבנים למשרדים לשירותי רווחה וחינוך.

❖ ראוי כי בקשות ליזמות כפרית בישוב, יוצגו על רקע מדיניות כוללת של הישוב באותם נושאים ויכללו פתרונות חניה ונגישות, מערך שילוט תואם, שיפור חזות הכפר וכו'.

❖ תוכנית מקומית תכלול הוראות להסדרת הפעילות ומגבלות סביבתיות ותפעוליות כנדרש במוסד התכנון, בהתאם למדיניות המועצה והישוב, וכל פי דרישות הגופים המוסמכים.

❖ תנאי להיתר בניה להקמת מבנה, יהיה הגשת תוכנית בינוי לכל שטח חלקה א', או לשטח המתחם המתוכנן. תוכנית זו תציג את פוטנציאל הבנייה, פריסת הבינוי, השתלבות ארכטקטונית, דרכי גישה, ניקוז וכו'. בבקשה להיתר בנייה יש לסמן את כל המבנים בסביבה, במרחק של 20 מטר לפחות מחוץ לגבול התכנית ולציין את השימוש בהם.

❖ חניות בשטח החקלאי – בכפוף להוראות תוכנית בלבד. לחניית אוטובוסים יש להעדיף חניה מרכזית בישוב ומפרץ הורדה סמוך.

❖ סימון המשק המשפחתי בתשריטי תוכניות מתאר מקומיות: סימון שטח מגורים בחלקה א' בתוכנית מקומית (מתאר או מפורטת), יהיה עפ"י שילוב יעודי קרקע המפורטים בנהל מבא"ת - תא שטח תחום בקו ירוק (צבע יסוד 91) ובתוכו קווים אלכסוניים בצבע כתום (צבע יסוד 41), ירוק (צבע יסוד 91) ואפור (צבע יסוד 251) לסירוגין. סימון שטח חקלאי בחלקה א' בתוכנית מקומית, מתאר או מפורטת, יהיה כסימון יעודי קרקע חקלאית עפ"י נהל מבא"ת – קווים אלכסוניים בצבע ירוק (צבע יסוד 91), על רקע לבן, תחום בקו ירוק (צבע יסוד 91).

פיתוח משלים לתעסוקות בישוב על קרקעות משותפות (אגודה)

למושבים רבים וישובים כפריים אחרים, ישנו יתרון יחסי בהימצאות קרקע אגודה משותפת, שפיתוח בה יוכל לאפשר תעסוקה מקומית גם למי שאינו בעל נחלה, ואף לתת פתרון לעסוקות שאינן מותרות בנחלות, או שמיקומן בנחלה עלול ליצור מטרדים הפוגעים באיכות החיים. בפיתוח בקרקע משותפת, עשוי להתקיים "איחוד כוחות" של תיירנים ובעלי יוזמות תעסוקתיות אחרות ביישוב. תנאי לקידום פיתוח תומך תיירות ו/או תיירות תעסוקה אחרת במתחמים משותפים שמחוץ לחלקות א', יהיה הכנת פרוגרמה ותוכנית כוללת ליישוב, הקובעת הנחיות בינוי ועיצוב, שלביות פיתוח, הסדרת חנייה ונגישות ועוד. במתחמים אלו אפשריות תעסוקות שונות:

פיתוח תומך תיירות

שיפור והרחבת התשתית התיירותית של הישוב ושירותים נלווים למבקרים, מעבר למוצע בתחום הנחלות, ובמקביל – טיפוח ושדרוג חזות הכפר ושירותיו לשיפור הדימוי הכולל של הישוב ולרווחת התושבים והמבקרים.

השימושים המומלצים כוללים שני מרכיבים עיקריים:

1. מיזמים כלכליים פרטיים/ משותפים – שירותי ואתרי תיירות, שהם עסקים קטנים היכולים להיות מופעלים ע"י יזמים מקומיים פרטיים, או כשותפות של חברי האגודה כדוגמת:

- ❖ מסעדות, בתי קפה, גלריות אומנים, חנויות ממכר תוצרת מקומית ומקומות בילוי.
- ❖ אתרי ביקור יום בתחומי הישוב – דוגמת פינת חי, אתרי מים וטבע מקומיים, פעילות רוחנית וחוייתית, אטרקציות, פסטיבלים שונים, "שוקי איכרים" ופעילויות נוספות שאינן בתחומי הנחלות.
- 2. פיתוח וטיפוח שירותי ציבור ופני הכפר וסביבותיו – לרווחת התושבים והתיירנים:
  - ❖ שירותי ציבור פתוחים לתיירנים – בית כנסת, גני שעשועים.
  - ❖ מתקני ספורט ונופש – בריכת שחיה, ספא, חדר כושר, מגרשי טניס/כדורסל/ החלקה על גלגליות וכו'.
  - ❖ גינון שצ'פים ושולי דרכים.
  - ❖ הסדרת דרכים פנימיות, מדרכות וחנויות.
  - ❖ שילוט אחיד מכון לאתרי האירוח.
  - ❖ פיתוח במרחב הפיתוח והחקלאי הסמוך – התווייה, שילוט וסימון של שבילי אופניים וטיול טיפוח פינות חמד סמוכות כאתרי פיקניק מסודרים ועוד.

מחוז הדרום

תמ"מ 20/14/4 למחוז הדרום, היא תוכנית מחוזית לתעסוקות לא חקלאיות, שהוכנה עבור מחוז הדרום כתוצאה מהחלטת המועצה הארצית בדוח קדמון, אולם היא לא אושרה. ביום 22.3.05 הולנת"ע דיון בתוכנית והחליטה לא לאשר את התוכנית משום שהסתבר כי תמ"מ 14/4 (תוכנית המתאר המחוזית הכוללת למחוז הדרום) מאפשרת את כל השימושים לתעסוקות לא חקלאיות, והיא ממילא דורשת כי תוכן תוכנית מקומית כתנאי להקמתם של שימושים אלה. לאחר זאת המליץ מינהל התכנון כי הוועדה המחוזית תאמץ מסמך מדיניות בהתאם לעקרונות תמ"מ 20/4/4 ועל בסיס הנחיות התכנון שגובשו בולנת"ע, וזאת כדי שיהיה מסמך מדיניות שינחה את הועדות המקומיות בענין שימושים לא חקלאיים.

נספח 4: החלטת הוועדה הבינמשרדית לאישור התכנית

תכניות אב לפיתוח בר קיימא במועצות האזוריות

תכניות אב לפיתוח בר קיימא במועצות האזוריות
סיכום ישיבת ועדת היגוי בינמשרדית לפיתוח בר קיימא

8 אפריל, 2010

הוועדה ממליצה על קידום תוכנית.

השינוי המתחולל במועצה הינו דרמטי ומעורר הדים חיוביים ביותר. למרות שמה של התוכנית היא מייצרת בסיס להובלת קיימות בתחומים רבים. התהליך גרם לחיזוק משאביה וייחודיותה התרבותית-קהילתית המקומית והפיכתם ממגבלות למנוף לקידום ופיתוח עוצמה. המועצה השכילה להציג מבט חדשני על הממשק שבין חקלאות ותעשייה בתוך מכלול קיימות. התוכנית עזרה למועצה לחזק את המרחב הפתוח שלה ולהגדיר את ערכיה הנופיים והסביבתיים הייחודיים לה. תם ולא נשלם – ביקורת יישומית בעוד כשנה.

נספח 5: החלטת מליאת המועצה על אישור התכנית

מועצה אזורית שפיר

ליועצה ראשי המועצה

התקציב האזורי

י"ז אדר תש"ע
03 מרץ 2010

2.5

57

פרוטוקול מליאת המועצה מס' 18

מישיבה שהתקיימה ביום שלישי י"ז אדר [2 מרס 2010]

אבן שמואל

רוב

איתן

רוב

אלכסיה

רוב

זבדיאל

רוב

זרחיה

רוב

מרכז שפירא

רוב

משאנת יצחק

רוב

טעם

רוב

עוזיה

רוב

עין צורים

רוב

קוסמנות

רוב

זרחיה

רוב

משתתפים:
אשר אברגל - ראש המועצה, אבי יפרח - סגן בתואר, שרגא וילק, שמעון פרלמן, עשהאל ידע, אליעזר אורבך, יגאל אברהמי, אליאסף גרמן, ששון איזוב, ירם ישרים, יפתח חיים.

מפריים: ר' אריה שטיינמן, יונה לוי, אברהם איזוב, מירון מגידוש.

נוכחים: אלי דאנבה, שוקי פדר, יהודית אמיר, חמר רחמים.

דבר תורה מיפי ראש המועצה.

ברכות: ליגאל אברהמי - לרגל תחנת ביתו מורה. שהקב"ה יזכה לרווח נחת ואשר מתוך בריאות גופא ונהורה מעליא. איחולי החלמה מהירה ורפואהשלמה לחברינו אברהם איזוב

1. ד"ח ראש המועצה

א) טקס קבלת פרס החינוך - יתקיים מחר בבנייני האומה החברים מוזניס.
ב) חמנה לטקס חלוקת פרסים לניהול תהליך - המועצה היא אחת מתוך 5 רשויות במחוז דרום שיקבלו פרס על כיהול תיקון, פרס כספי לראשונה בתולדות המועצה.
ג) שנת הכספים הסתיימה על"פ הצפי וההערכות שלנו.
ד) ביום חמישי יתקיים כנס חירום בנושא המאבק נגד הקיצוצים של ממשלת ישראל, במסגרת התקציב הדו-שנתי הוגש על הרשויות קיצוץ בכל הסעיפים - רוחה חינוך וכו...במיקר במענק האיוון המצב בפועל הוא קיצוץ בתקבולים של כ- 35% מההערכות שלנו. י.ש.גח - חלוקת ההכנסות:
ה) מנה מוסרה מוסכם ע"י הרשויות בהתערבות מנכ"ל משרד הפנים שסיים את עבודתו והגיש מסמך לגבי גובה החוצאות שיש להשית על הרשויות, בנקרון המסמך סותר את טענותיו הכספיות של רה"ע קרית גת. עיקרי המסמך: 10% מחתקבולים - החוצאות החברה באזור התעשייה והוצאות מנציפלות ע"י העירייה בתוספת 2% כלרז נחת.

2. תכנית אב לפיתוח בר-קיימא

יוסי עופר מציג את תכנית האב לפיתוח כלכלי ובר קיימא במועצה באריות ובפיתוח. ראש המועצה מודה לרז דיאור על ההשקעה וההתמדה בחובלת התכנית והבאתה לידי גמר. בנוסף מודה גם למתכננים יוסי עופר ועמליה רימלט. חברי המליאה יקבלו את התכנית.

מליאת המועצה מאשרת פה אחד את תוכנית האב.

3. תקציב מוניציפאלי

מונה בפני החברים תקציב מרכז-שפירא. מאשרים את גביית המיסים כמבוקש: עד 100 מ"ד - 11.18 ש"ח - מ-101 מ"ד - 2.54 ש"ח לשנת. (עליה של 1.61%)
מאשרים את תקציב 2010 למרכז שפירא בסך 844 אלש"ח.
הוגש כמעבר התקציב יוחז במעקב של המועצה.

עפ"י החלטת המליאה הועדה ביטורת של המועצה ישבו שלא יגיש דוחות כספיים כפי לא יוכל לשגל את סל השירותים.